

Alte Drucke

**GILB. GENEBRARDI || THEOLOGI PARISIENSIS || DIVINARVM
HEBRAICARVMQVE || LITERARVM PROFESSORIS REGII ||
Chronographiæ Libri quatuor. || PRIORES DVO ...**

Génébrard, Gilbert

Parisiis, 1600

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR, QVAE SEDER OLAM RABBA INSCRIBITVR,
ET MINOR, QVAE SEDER OLAM ZVTA, De Mundi ordine & temporibus ab orbe
condito vsque ad annum Dom. 1112. cum aliis opusculis ad res ...

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150529

CHRONOLOGIA

HEBRÆORVM MAIOR,

QVÆ SEDER OLAM RABBA INSCRI-

BITVR, ET MINOR, QVÆ SEDER OLAM ZVTA,

De Mundi ordine & temporibus ab orbe condito

vsque ad annum Dom. 1112. cum aliis opus-

culis ad res Synagogæ per-
tinentibus.

*Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraica-
rumque literarum professore Regio.*



PARISIIS,

Apud Guilielmum Chaudiere, via Iacobæa, sub
signo Temporis, & hominis Siluestris.

1600.

CHRONOLOGIA

REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

DE REBRARVM MAIOR

PARISII

And. Goussier, Chaudier, vis. Jacobus, sub

signo T. compo. & hortic. silicis.

1000.



DOCTISSIMO ET NOBILISSI-

MO D. IACOBO BILLIO PRVNÆO, S. MICHAELIS IN EREMO COENOBIArchæ G. GENEBRARDVS

Theologus Parisiensis, diuinarum Hebraicarumque

literarum professor Reginus.

QUONIAM te Hebraica nostra literatura delectat, ac varia rerum sacrarum historia afficeris, Prunee doctissime, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at argumento amplissimum. Res enim quatuor fere millium annorum maximas perstringit, quas antea Rabbiorum nemo satis apto distinctoque ordine explicauerat. Occurreret fortasse aliquid controuersum minusque certo & probate constitutum, ut fieri non potest, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, ut in senili corpore, non enascantur: verum id obiter indicauimus, in nostra saltim Chronographia, quam simul locupletissimam, & iam nouem annis meditatam emisimus. Operis huius fructum exaggerando, pluribus commemorare nolo: ne simul meam operam & studium predicare videar. Hoc unum dicam, tanti ab Hebraeorum doctoribus & magistris fieri, ut sine eo caeca & incognita suorum scriptorum vestigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipsius interpretationem non tam auidè adduxit, quam ut me olim fide discipulis nostris data plenè liberarè. Memini me anno ab hinc quinto me voti reu constituisse, dum Seder Olam Zuta, i. breuius Chronicon, Latine ex Hebraico proferrem, ut maius exemplum, nempe Seder Olam Rabbà, è quo illud erat excerptum, si quidem alicunde nanciscerer, etiam viderem: ut quod uno duntaxat fuerat indicatum, copiosius altero explanatum consequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber est anonymus, nec satis teneo, cuiam certò attribui debeat. Sæculum mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem satis, quoniam obiter duntaxat citatur à Rabbis quadringentorum annorum: ut Selomone Iarhi, Abben Ezra, Kimhi. Qui ex eo descripsit Zuta, circa annum 1125, in Hispania vigeat, ut & R. Abraham Leuita cabbalæ historice & aliorum librorum auctor, quando Alphonsus septimus, qui se imperatorem Hispaniarum appellauit, Heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & sæpius de illis triumphabat, ut proinde ab hoc posteriore Rex regum cognominetur. An verò idem sit utriusque Seder, breuioris scilicet & copiosioris artifex: non facile affirmaverim. Hoc mihi probabile videtur, utrumque, si modo duo fuerunt, eadem extitisse ætate, vel certè alterum alterius ætatem proximè attigisse. Quicquid sit, methodus est recens, nec excedit, opinor, annum Domini millesimum, sententia autem vetus. Nihil enim hic pronuntiatur, quod non vel scriptura auctoritate constet, vel veterum doctorum, præsertim Talmudicorum traditione & testimonio sustentetur. Vtrique Chronico Epitomen Cabbalæ historice & duo capita de Messia,

quae extrema sunt pergrandis illius operis. R. Mosi Maïemonis filij, quod **התורה
משנה** inscribitur, aliâque eiusmodi simul edere operis pretium censui, ut qualem
 Christi historiam futuram putent Iudaei, cuiusmodi Christum expectent, quid de
 ipso sapiant, quid impediât, ne nostrum unicum atque adeo verum amplectantur,
 iudicari sane possit atque intelligi, quid nobiscum habeant commune, quid proprium
 & per quam partem irrumpendum sit in ipsorum arces & propugnacula, ut celerius
 fidei imperio subiiciantur. Quod non valde videtur operosum, modò Deus men-
 tium illustrator irasci istis desinat, qui propter Patres sunt charissimi, sinat attendere
 ad simplicem Prophetarum contextum: quando, uti scis omnes scripturas, quas de
 Messia Christiani interpretamur, non solum recipiunt, verum etiam de eodem in-
 terpretantur. Tota autem controuersia in eo versatur, Hicne sit Christus iuxta
 illas scripturas, quas utrique cõmuniter ad Messiam referimus, quem nos iam merito
 recepimus & Mariae natum profiteamur, an iste Tardigradus, quem isti, sed frustra,
 praestolantur. Quocirca tota quaestio a Thesi relabitur ad Hypothesim, nec enim
 audiendi sunt, qui opinantur Iudaeos ita malè animatos erga omnem Christianae
 pietatis sensum, ut quo longius à nobis recedant, Psalmorum & Prophetarum
 oracula, de alio quouis potius, quàm de Messia exponant. Nam, ut de pauculis
 quibusdam locis id concedendum videatur, tamen uniuersè affirmari potest, nullum
 prope Psalmum, nullum Prophetarum praedictum ad Christi Saluatoris nostri per-
 sonam, nostra sententia & interpretatione pertinere, quin Glossularij illorum ordi-
 narij, qui passim versantur in manibus, ac ubique veneunt, ne ad libros lucifugas,
 multorum ritu, videar confugere, consimiliter id fateantur & clament. Veritas
 videlicet è corruptis, atque adeo coniuratis & inuitis cordibus erumpit. Quod
 quidem hoc libro ex Elia Leuita, qui alioqui hæc agens, nihil minus quam nobis
 gratificari cogitabat, diligenter obseruatum reperiens. Nam etiam hunc locum meo
 opusculo dignum putavi, qui & Hebraicè & Latine proferretur, nedum ista profi-
 temur & miramur sanam intelligentiam sic potuisse conservari apud nostrae sanctae
 religionis hostes, erubescamus sine lege loqui. Clarum est caput quinquagesimum
 tertium Esaie, quo pacto Christum sonet, & tam graphice eius perpeffionem depin-
 gat, ut Iudaeos ipsos cecitate cùm mirabili tum miserabili esse percussos planè
 euincat, qui in tam fulgenti verbi prophetici splendore, nondum Dominum ipsum
 cernāt. Eoque magis, quòd ista Chaldaeus Paraphrastes, quē primatū tenere inter
 omnes suos interpretes fatentur, de ipso nominatim explicat, & R. David Kimhi
 (quantus, Deus immortalis, nostri Jesu hostis?) ad extremum illius capitis, quod
 ceterò qui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldaei Paraphrasis in-
 telligentiam & suo veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculorum
 omnium maxime videbatur à male erga nostrum Iesum affectis labefactandum &
 more Geneuensium (tam illi sunt gloriae Christi amantes) ad Cyrtum detorquendum,
 vel quemlibet alium, modò non Iesum Mariae filium vlla ratione insinuaret. Sed
 de iis alias. Si quid interim fructus inde res Christiana cõsequitur, id tibi, secundum
 Deum, acceptum ferat, cui nos qualemcunque hanc interpretationem in praesens de-
 dicamus. Vale & Deum habe propitium, pridie D. Ioannis Baptistae 1579.



CHRONOLOGIÆ HEBRÆORVM MAIORIS,

CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraicarumque literarum professore Regio.



Ad Adam vsque ad diluuium mille sexcenti quinquaginta sex anni, qui singulatim hoc modo numerantur.

Adam huius summe primos annos 130. præbet, quibus filium suum Seth antecessit.

- | | |
|-------------------|-----------------|
| 2 Seth annos 105. | 6 Iared 162. |
| 3 Enos 90. | 7 Enoch 65. |
| 4 Cainan 70. | 8 Mathusale 187 |
| 5 Maalaleel 65. | 9 Lamech 182. |

10 Noë denique an. sexcentos, quot erat natus propinquante diluuiio.

Enoch Adamum sepeliit, vixitque post eum quinquaginta septem an.

Mathusale dies suos ad diluuium ipsum protendit.

A Diluuiio ad diuisionē vsque (gentium & linguarum) 340 an.

Post hanc diuisionem Noë communis omnium parens annos decē vixisse comperitur.

Abraham pater noster diuisionis tempestate attigerat 48 annum.

Heber, vt scriptum reliquit R. Iose, magnus fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus sancti filium suum Phaleg nominauit. Nam scribitur, Quia diebus eius diuisa est terra &c. Non quidem dierum vitæ eius initio Nam certē Iectam frater eius natus erat minor, qui tamē tredecim cognationes siue stirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuisionem, procreauit. Non in medio. Nam id minime occultasset Mosaica Genesis historia, sed indicasset.

set. Quod ergo ait diebus eius diuisam fuisse terram, ad finem dierum & vitæ ipsius pertinet.

Abraham pater noster, quando ipsum Deus est colloquio suo dignatus inter diuidendum victimas, peruenerat ad annum septuagesimum. Id liquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuitque in fine quadringentorum triginta annorum, vt egredere-tur omnis exercitus Domini de terra Ægypti.

Post hoc colloquium descendit in Haran, ibiq; commoratus est annos quinque. Hinc illud: Et Abraham septua ginta quinque annorum erat cum egrederetur de Haran.

A generali diuisione gentium ad Abraham exitum de Haran, anni a viginti septem reperiuntur.

Illi isti sunt de quibus scriptum: Duodecim annis Sodomitæ & reliqui pentapolitani seruierunt Codorlaomer Elamitarum regi, b tredecim rebellârunt: decimo quarto ab eo superueniente superati sunt.

Is ipse ann°, quo exiit abrahâ pater noster de Harâ, est ann° famis, cuius causa descendit in Ægyptû, vbi transegit tres menses. Deinde ascendens, rediit in terram Chanaan, seditque in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atque iste est annus, quo supra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic mansit annis decē priusquam duceret Hagarem. Nam scriptum, Accepitque Sara vxor Abram, Hagarem Ægyptiam ancillam suam post annos decem, quam habitare cœperant in terra

Abrahâ.

Genes. 15.

Exod. 12.

Gene. 12.

a videtur

seq. 26. le-

gendum.

Gen. 14.

b Siciter-

pretatur

Abrahâ Ex-

ra nō tre-

decimo, vt

ali in Ge-

nesi verit

multo qui-

deproba-

bilis: sed

tamen hoc

vult

anctior

noster nē-

pe genera-

li diuisione

gentium ad

exitū A-

brahæ de

Charris

sunt 26.

anni duo-

decim qui-

bus Sodo-

mitæ ser-

uierunt, &

tredecim,

quibus re-

bellarunt
et unus
quo su-
perati sunt.
Sūma 26.
Gen. 16.
Ibid.
Genes. 17
Isaac.

Chanaan : & dedit eam viro suo uxorem, præterea scriptum extat, Abram autem octoginta sex annorum erat, quando peperit ei Hagar Ismaëlem.

Ismaël maior natus Isaac reperitur annis, 14.

A diuisione gentium, ad patris nostri Isaac ortum. 52. anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno ann. Ex illis floruit & beatè tranquilleque stetit tam ipsa, quam ipsius vicina oppida 26. Nam proditum est à Mose, & sicut paradisus Domini & sicut Ægypti venientibus in Soar.

A Diluuiio, ad natiuitatē Isaac anni 392. quorum hæc est singularis enumeratio.

Istæ sunt generationes Sem. Sem centenarius erat, & procreauit Arphaxad: biennio post diluuium.

Arphaxad 35. annorū erat, dum genuit

Sale.	5. Rehu 32.
2. Sale 30. an.	6. Sarug 30.
3. Heb. 34.	7. Nahor 29.
4. Phaleg 30.	8. Thare 70.

Abraham postremo centenarius erat, quando sustulit Isaac filium suum.

Isaac pater noster peruenerat ad 37. annum, quando super altare ligatus est.

Abraham autem peregrinatus est in terra Philistinorum multis diebus. Hi dies superarunt eos, quibus hæsit in Hebron. Nā in Hebron mansit annis viginti quinque tantum, at apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca.

Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecam, dum quartum decimum ageret.

Pater noster Abraham, Thare patrem suum sepeliit: duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob pater noster, ministravit patri nostro Abraham: annis quindecim, & Patriarchæ Sem, annis quinquaginta.

Ex his colligitur omnib' Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cū Mathusale annis 98. & Mathusale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos. Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totam ipsius mundi durationē, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & viuit.

Caput. 2.

PATER noster Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, complebat sexagesimum tertium annum, quo temporis puncto mortuus est Ismaël, ut indicat iste locus, Videns Esaū, quod benedixisset Isaac Iacob, misissetque eum in Mesopotamiam, ut inde uxorem duceret, quodque obediēs Iacob patri suo esset in Syriam, probānsque Esaū quod non libeter aspiceret filias Chanaan patris sui, iuit ad Ismaëlem & duxit uxorem Melech filiam Ismaël filij Abraham sororem Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismaël, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronunciauit Scriptura, docuit Ismaëlem quidem eam desponsasse ipsi Esaū, posteaque esse mortuum: At Nabaioth fratrem matrimonium absoluisse, ipsique Esaū suam sororem à patre desponsatam collocasse.

Degit pater noster Iacob in terra Israël, annos duodecim absconditus (propter metum Esaū) & ministrans Patriarchæ Heber. Heber autē decessit ex hac vita, postquam descendisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat inde & peruenerat in Mesopotamiam. Cum stetit ad puteum septuaginta septem erat annorum, viginti annis subsidit in domo Laban. Nempe septem priusquam duceret matres Liam & Rachelē, septem alios, ex quo eas duxit, sex denique postquam geniti sunt vndecim tribuum principes & Dina. Inueniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra septem annos procreati. præter Benjamin, singuli singulis 7. mensibus.

Egressus est Iacob de Mesopotamia, perueniensque in Succoth, ibi hæsit mensibus octodecim. Nam scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentoriis appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est commoratus menses sex oblati Deo sacrificiis.

Inde digressus natus est Benjamin, mortuæque Rachel. Eodem etiam temporis puncto, vitam cum morte commutarunt: Rebeca & Debora.

Constat Rachelem egressam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autem non excessit annum 46.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodem partu sunt editæ.

Peruenit

Iacob
quam
duo: vidit
Abraham
& Sem.
Confecta-
rium super-
riorum o-
mnium.

Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaam, ei que ministravit 22. annis. At Ioseph nouem duntaxat cum auo est versatus.

Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorum, quo tempore hoc reliquit seculum Lia.

Descendit Ioseph in Ægyptum, & mansit apud Putipharem mēlibus duodecim. Nam scriptura proditum. A quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerat. Benedixitque Dominus domui Ægyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus, quam in agris cunctam eius substantiam. In ædibus quidem propter æstū, agris verò propter frigus.

In carcere māsit annis duodecim. Vnde Psalmographus, Afflixerunt compedibus pedem eius, &c. Donec verbum eius, &c.

Anno tricesimo exiit de carcere. Nam legitur: Ioseph autē triginta erat annorū, quando stetit in conspectu Pharaonis, & circuit omnes regiones Ægypti.

Eo tempore obiit Isaac. Hinc septem anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quando descenderunt patres nostri in Ægyptum, agebat annum tricesimum nonū. Leui autem erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatū, vt ei non ministraret, viginti duobus annis. Quo temporis intervallo duxit Iuda filiam Suæ Chananæi, dicente scriptura, factūque est in illo tempore vt descenderet Iuda à fratribus suis, videretque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingressus est ad eam. Anno primo satus est Her, annis septem educatus auctūque, & accepit vxorē, Habes octo annos. Annum vnū Her potitus est illo coniugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno sequenti dictum est Thamar. Sede vidua in Domo patris tui. Anno præterea post impletum est, quod eodem Genesis loco sequitur, Euolutis autem multis diebus mortua est Sue vxor Iudæ; Anno primo cōceptus Phares, qui postea creuit septē annis, deindeque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus sequens fuit Hezronis, postremus Hamol. Hezron autem & Hamol descenderunt cum eo in Ægyptum.

Simile est quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit

Sara! decem. Nam sic scribitur, & dixit in corde suo, Nunquid centenario nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem dumtaxat superauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem suum Haran, qui post septennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certē vitæ octauo; hinc natus est Lot, sequenti demū anno Iescha, quæ & Sara. Vocata verò est Sara Iescha à conspiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratiā. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam, quia cernebat futura, attētaque erat ad prophetiam, quod indicauit De⁹ Abraham, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocem eius. Quia in Isaac tibi vocabitur semen.

Pater noster Abraham hora circumcisionis suæ erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis scripturæ declaratur, Abraham autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita verò fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eo enim pertinet illud Genesis, & fuit vita Saræ centum viginti septem annorum & mortua est in ciuitate Arbee.

Isaac moritur 180. anno. Iacob 147. dicente scriptura, factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

Caput 3.

Dictum est Abraham dū diuideret victimas. Cognoscendo cognosces quia peregrinum eris semen tuum quadraginta annis. Quodnam verò semen? Isaac de quo pronuntiatum, In Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quando procreauit Iacob & Esau. Iacob autem testificatus est apud Pharaonem dies suæ peregrinationis peruenisse ad annos 130. qui omnes summam 190. exhibent. Restant igitur 120. qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempestate orti. Quod sic demonstrari potest. Vixit Iob (ait scriptura) post flagella hæc. 140. annis. Cūque præmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerat Iob, duplicia, ante flagella attigisse eum oportet annum. 70. sicque constat quando descenderunt Israëlita in Ægyptum natum fuisse Iob, quando autem ex Ægypto ascenderunt, iam mortuum.

Sed fortasse inquires, totis quadringētis

nusse Ex-
ron anno
etatis no-
ho, quod
prodigij est
simile, co-
natur alius
exemplis
id efficere
probabili-
lius.
Gen. 11.

Gen. 12.

Gen. 21.

Gen. 17.

Gen. 23.

Gen. 35.

Gen. 47.

Gen. 15.

Gen. 21.

Gen. 21.

Gen. 47.

Iob 41.

Iob 41.

Actas

Iob 210.

annorum.

Exod. 16. annis fuerunt Israëlitarum in Ægypto. At nonne Caath fuit de descendantibus in Ægyptum: Nonne etiam scriptum est, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amrâ 137. qui ad octoginta Mosis additi, dumtaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat Moses cum Israëlém ex Ægypto eduxit. Quid igitur respondendum? Quo pacto hæc inter se concilianda? Nèpe quod dicitur, *Et seruiunt eis & affligent eos quadringentis annis*, docet totum tempus, quo semen Abrahæ fuit in terra non sua, comprehensum quadringentis annis. Dum ait, *seruiunt*, respicit dies seruitutis atque habitationis in terra aliena: dum verò, *affligent*, dies, quibus oppressi afflictique sunt à Pharaone, qui quidem omnes, (ab Isaac nato & versato cum suo semine in aliena ditione) usque ad Mosis liberationem, quadringentos annos complent.

Gen. 50. Mortuus autem est Ioseph & cuncti eius fratres. Ioseph mortuus est anno vitæ centesimo decimo. Nec est qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quemadmodum nullus est qui inter eos diutius vixerit ipso Leui.

Exod. 1. Quandiu Leui fuit in viuis, Israëlitarum non sunt oppressi Ægyptiorum seruitute. Nam scriptum, Mortuusque est Ioseph & cuncti fratres eius, surrexitque rex nouus, qui non cognouit Ioseph: postquam verò fatis Leui concessit, cœperunt Ægyptij seruituti eos subiicere. hinc manauit proverbium, vno fratrum mortuo dolent cuncti fratres, vno sociorum fatis functo, dolet vniuersa societas.

Ibidem. Filij autem Israël creuerunt & quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus & cætera. Numerantur anni ab obitu Leui ad exitum Israëlitis de Ægypto 116. Proinde seruitus Ægyptiaca, nec plus nec minus 87 annis durauit, quantus fuit annorum Mariæ sororis Mosis numerus. Vnde Maria appellata est ab amatore (quæ tota ipsius ætate senserunt.)

Plagus Ægypti. Plagæ Ægypti duodecim fuere menses. Nam scriptum, & dispersus est populus in omnem terram Ægypti, ad colligendas paleas. Quando verò itum est ad paleas. In mense Iar siue Aprili, ipsi verò exierunt ex Ægypto mense Nisan, qui est Martius.

Exod. 5. Iob 4. Percussi sunt vicissim Ægyptij decem plagis per 12. menses. (Sic) Plagæ Iob 12. fuerunt mensium. Nam in eius libro commemoratum est, Hæreditare factus sum menses vanitatis & noctes laboris consti-

tuerunt vel numerarunt mihi Sicut noctes constitutæ fuere & numeratæ, ita & menses.

Iudicium Gog futuris temporibus duodecim quoque mensium erit. Eo enim pertinet istud Elaiæ, & æstiuabit super eo ales, cunctaque bestia agri super eo hycmabit.

Iudicium impiorum in Gehenna tot vigebit mensibus. Nam scriptum, à mense in mensem & à Sabbato in Sabbatum, veniet omnis caro, vt adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum, qui præuaticati sunt in me. Vermis eorum non morietur & ignis non extinguetur, & erunt usque ad satietatem visionis omni carni. R. Iohanan Nuri filius à Paschate interpretatur ad octauam eius, quia additum est, & à Sabbato in Sabbatum.

Post duodecim menses priuaricatorum Israëlitis, qui violarunt legem & præcepta, animæ veterascent & corpus consumetur, redigenturque in cineres. Et Gehenna eiiciet eos foras, ventus autem disperget subter plantas pedum iustorum. Nam pronuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum: in die, qua ego facio, dicit Dominus exercituum. Qui autem se separarunt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apostatæ, proditores populi Dei, hypocritæ, Epicurei, & qui terrorem sui incusserunt in hac viuentium terra, item qui negarunt mortuorum resurrectionem, & prædicarunt non esse legem traditam diuinitus atque riserunt sapientum dicta, in sua presentia Gehennam scla claudi cernent, intra eam luant vt pænas in sæculorû sæcula. Scribitur enim, Egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaticati sunt in me. Præterea, quod grauius est, infernus veterascent, ipsi autem non veterascent. Hinc illud Psalmi, & forma eorum ad veterascendum in inferno ab habitaculo suo, hoc est, propter habitaculum suum vetustate conficiet formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetustate conficiendum. Quidnam huic rei causam attulit? Quia extenderunt manus suas in tabernaculum, sicut scriptum est, ab habitaculo suo, nec verò per tabernaculum, siue habitaculum istud, quicquam aliud intelligendum præter ædem sanctuarij. nam scripto proditum, ædificando ædificauit domum tabernaculi tibi.

Capit. 4.

DILUVIUM duravit menses duodecim, ut liquet è discursu historiarum Noë. Nam capit anno sexcentesimo vitæ Noë. Vbi observandum homines ætatis illius non frui æterna vita, sed necesse iudicatos siue damnatos, quoniam scriptum, non iudicabit spiritus meus in homine in sæculum.

R. Iosue tradit decimo septimo die mensis secundi Iar siue Aprilis, qui sequitur Nisan siue Martium, quo productus est mundus, quo & hyades, siue oculus Tauri occidit, capisse Diluviū. Ac Deum evertisse mundi ordinem, propterea quod homines opera sua ante se peruerterant.

R. Eliezer mavult decimo septimo die mensis secundi Marhesvan, siue Octob. qui secundus est à Tirzi siue Septembri, quo creatum mundum asserit, quo & hyades siue oculus tauri oritur, ut quod tēpus sit pluviae atque imbrium.

Sapientes sequuntur sententiā R. Eliezer, quantum ad diluviū, ad R. Iosue, quantum ad anni tempestates.

Facta autem est pluvia per quadraginta dies & quadraginta noctes, usque ad 27. mensis Cisleu, qui Decembri consonat.

Et inualuerunt aquæ super terram centum quinquaginta diebus, ad usque primum mensis Siuan, id est Maij. Tum aquæ consistebant & filentes conquiescebant, impiis intra eas supplicium debitum luentibus, prout quisque suis operibus commuerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cæperunt aquæ, cumque sensim deficerent, requieuit arca mēse septimo vicesimo die mēsis super montes Armeniæ.

Aquæ celsiores erant terra quindecim cubitis, & per sexaginta dies consumebantur, singulis quaternis diebus cubito, quotidie selqui palmo. Et requieuit arca mēse septimo decimo septimo die mensis. Siuan siue Maij. Quando verò numerare incipis à tempore quo celsarunt pluviae descendere, reperitur quieuisse ad decimū sextum diem. Erat autem eleuata à terra quatuor cubitis, mersa autē intra aquas vndecim.

Cumque transissent quadraginta dies, id est, post quadraginta dies, quibus cæperunt aquæ deficere, nempe decimo die mensis Tammuz, ceu Iunij, Aperiens Noe fenestram arce, quam fecerat, emisit corvū, &c. Expelatis autem septem diebus aliis, emisit columbam ex arca quæ non inuenit, &c. Distulit ad

huc septem dies, & decimo emisit columbam quæ non est reuersa ultra ad eū, sed abiit & cōsedit in montium cacuminibus.

Decimi mensis primo die apparuerunt montium cacumina. Iste verò decimus mensis erat Ab, siue Iulius. A primo tempore, quo cæperunt pluviae descendere, à primo die Iulij, usque ad Septembris siue Tizri diem primum absorptæ sunt aquæ.

Et factum est sexcentesimo primo anno vitæ Noë, primo mense, prima die mensis imminuta sunt aquæ super terram. Pars mensis habetur pro toto, hinc discimus, ubi dies unus mēsis effluxit mensem numerari pro integro. item, ubi mensis unus iniit annum, annum illum censerī integrum & completum. Nam pars mensis pro integro & completo mense æstimatur, & anni pars, pro toto anno.

Exiccatae sunt aquæ super terram, aquas, quæ supernè descenderant, desiccavit vētus. Quæ verò inferne eruperant & super terram ascenderant in loco suo sub se absorptæ sunt. Adhuc autem terra erat humida & ad speciem turbidi & crassi limi redacta. Vnde dilata est satio, donec descenderent pluviae. Aquæ enim diluvij argumentum & speciem præbebant maledictionis. Nec verò cum maledictione stat benedictio.

Mensis autem secundi 27. die nempe Marhesvan siue Octobris, aruit terra & ad siccitatem reducta est. Sic voluti sunt duo decim menses integri & dies præterea vndecim. Nēpe, si rationem postulas, ut doceremur annum solarem excedere lunarem diebus vndecim. Atqui, ait R. Eleazar, nōne ab initio mundi conditi, annus solaris excedebat lunarem diebus vndecim? Cum præsertim Sol & Luna creata sint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, si tollis quatuor, qui eorum procreationem antecesserant (Nam quarto die tantum producta sunt) supererunt vndecim. Cui cum dixissent auditores, at post primum embolismum pervenit Luna ad Solem, ipse respondit, Luna ipsa progreditur & retrocedit. Rabban Simeon Gamalielis filius, qui vult (inquit) scire, an annus Solis sit maior Lunæ anno, diebus vndecim. noter punctum in solstitio æstivo mense Iunio. Tum percipiet anno sequenti lunam non peruenturam ad illud idē punctū ante vndecimum diem. Sic cursum solis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

Ibidem.

Genes. 8.

Exod. 4.

Scripta
ab
Iosue

Genes. 6.

Nam ap-
pauit op-
eratur
ab aqua
pulsio
rem.Pecunia
mactis
Gen. cap.
7. & 8.Iosue se-
renus ab
Octobris
quo capis
lunam.

Genes. 8.

Caput. 5.

Exod. 4.

Genes. 15.

Genes. 18.

Exod. 12.

Nisan sine

Martius.

Nota die

Iouis Pa-

tres in E-

gypto im-

molasse a-

gnis, ut &

Christus.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 33.

Exod. 14.

Ibidem.

Exod. 15.

TOTIS septem diebus collocutus est Deus cum Mose in Rubo, ut ex his verbis colligi potest. Dixitque Moses ad Dominum, obsecro Domine, non sum eloquens & ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruū tuū. Nam nudius tertius tres dies exhibet, tres autem coniunctiones, Et, Et, Et, tres alios, qui iuncti diei, quo cum Mose loquebatur, septem efficiunt. Erat autē Agni paschalis hora. Nam cum preparabant ad 15. Nisan siue Martij. Quo tēpore anno proximē sequēri egressi sunt Israëlita de Ægypto.

Sic etiam, 15. die Nisan cōuenit Abrahamum Deus, inter sectas victimas. Decimo quinto Nisan venerūt Angeli ad Patrem nostrum Abraham ad nunciandum Isaaci conceptum, & eodem temporis puncto anno sequenti natus est Isaac Pater noster. Nam scriptum, reuertēs veniam ad te tempore isto. Decimo quinto item die Nisan exierunt Israëlita de Ægypto, Nā scriptum: Expletis triginta & quadringentis annis, quibus manserunt in Ægypto, eodem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Istorum autem omniū vnus idēque terminus. Decimo quatto die immolārūt Israëlita agnos suos paschales in Ægypto, qui dies erat quintus (i. Iouis). Hac ipsa nocte percussi sunt primogeniti. A, crastino Paschatis, vespere Sabbati, profecti sunt de Ramesse. Nā scriptum, profectique sunt filij Israël de Ramesse in Succhot. item, & profecti sunt de Ramesse mense primo, decimo quinto die mensis, & paulo post, videntibus cunctis Ægyptiis, & sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus. Et, de Ramesse in Succhot, de Succhot autem in Ethan, ante libertatem. Sic tres dies consumpti sunt.

Quarto die, & nunciatum est regi Ægyptiorum, quod fugisset populus. Quinto & sexto, persecuti sunt Ægyptij filios Israël, & c. vbi illuxit septimus, descēderunt ad mare. Nam scriptum, & erat nubes tenebrosa & illuminans noctem, sub auroram ascenderunt Israëlita de mari, Ægyptij autem submersi sunt. Illaque hora cecinerunt Israelita canticum, quoniam dictum est, Tunc cecinit Moses & filij Israël canticum Domino, & dixerunt, Cantemus Domino. Gloriosē enim magnificatus est, & c. Iste autem dies septimus erat quintus

hebdomadae, itēque festus, nēpe extremus celebritatis paschalis.

De mari rubro profecti sunt in Mara, iuxta illud, Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas eius loci, quoniam amaræ erant. de quo loco paulo post proditum est, Ibique constituit præcepta & iudicia. Ibi enim traditus est Decalogus, cuius septem præcepta fuerant iam imperata filiis Noë. Siquidem legitur. *Præceptum, que dominus Deus homini dicens de omni arbore Paradisi comedendo comedes.* Vox enim *Præcepti*, respicit iudicia, ut quidem ē Genesi declaratur. Scio enim, quod præceptum sit filiis suis, & domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, & faciāt iudicium & iustitiam, ut adducat Dominus propter Abraham omnia, quæ locutus est ad eum. Dominus respicit benedictionem nominis Domini, itaque in Leuitico dicitur, Et maledicēs nomini Domini morte moriatur. Deus idololatriā spectat. Nam scriptum, Non erunt tibi dij alieni coram me, ut utrobique eadem vox Elohim occurrat. Vox *Homini* sanguinis effusionē, siue cādē insinuat. Nam commemoratum alibi, Qui fuderit sanguinem hominis, per hominem sanguis eius fundetur. *Dicens*, ad impuros concubitus pertinet. Nam Ieremiæ scriptis est consignatum. Si dimiserit vir uxorem suam & ab eo discesserit, factaque fuerit alterius, an reuertetur ad eam? Nōne contaminando contaminabitur terra illa? Tu autem seortata es cum amatoribus multis, dicit Dominus. *De omni arbore Paradisi.* Ad rapinam. Sic enim scriptum, de omni super quo falso iurauerit reddet solidum & quintam insuper partem. Quin etiam sic commentatur R. Haiā. Quod seruatur in horto, prohibitum est rapinæ nomine. Quod verò non seruatur in horto, permisum est rapinæ nomine. *Comedendo comedes*, ad membrum animalis viuētis refertur. Siquidem scriptum reperitur, verū carnem in anima sua (&) sanguine suo non comedetis. His verò præceptis (naturæ) septem addiderunt Israëlita super setria alia isto tempore, Sabbatum, iudicia, & parentum honorationem.

A Marā profecti sunt in Elim. Nā sic legitur, profecti de Marā ad Elim venerunt, vbi erant 12. fontes aquarum. Ex quo colligimus Israëlitas dūtaxat mansiones collocasse iuxta aquas. De Elim porro castrametati sunt in Alus. ut ibidem declaratur, profectiq; de Elim venerunt Israëlita in desertum Sin, id est, Alus, decimo quinto

dic.

die mensis septimi ab exitu Israëlitarum de Ægypto, qui primus dies fuit Hebdomadæ. Vnde docemur principium mensis Iar, id est, Aprilis incurrisse in primum hebdomadis diem. Præterea Israëlitas vitasse panibus subcineritiis, quos exportauerat de Ægypto, totis triginta diebus, isto autem die panes illos defecisse, & ad vespertam coturnices esitasse, mane verò collegisse manna.

Cæterum in Alus acceperunt sabbatum, ibique primam sabbati celebritatem agitarunt. Eo enim pertinet istud Exodi. Et sabbatizauit populus die septimo. Sequenti die qui primus erat hebdomadæ & vicesimus tertius Iar siue Aprilis, descendentes de Alus accesserunt ad Raphidim, vbi putei miraculum sunt consecuti, pugnauerunt contra Amalechitas, celebrarunt secundum sabbatum.

Hinc è Raphidim progressi sunt ad desertum Sinai, in quo reperiunt nubes diuinæ maiestatis. Omnibus quinque diebus Moses ascendebat ad montis verticem & descendebat ut populo Dei oracula declararet, & responsa populi Domino renuntiaret. Sexto die mensis tertij traditus est Decalogus. Erat autem Sabbatum.

Caput 6.

Post datum Decalogum die septimo Moses in montem conscendit. Nam scriptum, Et habitauit gloria Domini super montem Sinai, cumque texit nubes senis diebus, ad purificandum Mosem. Die autem septimo Dominus clamauit ad Mosem de nubis medio, sicque Moses ingressus medium nubis ad montem ascendit, illicque hæsit quadraginta diebus, & 40. noctibus. Decimo septimo mensis Tammuz, qui ferè cedit in Iunium, descendit, fregitque tabulas: & crastino conuocatam plebem arguit sceleris, Vos peccastis, &c.

Iterum ascendit decimo octauo eiusdem mensis Iunij & misericordiam Dei pro Israël implorauit. Nam legitur, Et procidi ante Dominum 40. diebus & 40. noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, &c. Qua horâ placatus est Dominus Israëlitis, iussitque Mosam alteras tabulas sculperet & denuo ascendere, Hinc illud, tempore illo dixit Dominus ad me, sculpetibi secundas tabulas lapideas prioribus similes. Et summo mane iuit Moses, &c. Ascendit autem vigesimo nono mensis Ab, qui est Iulius, & iteratam renoua-

tamque legem secundo est consecutus. Quod ille sic testatum reliquit, Ego steti in monte iuxta dies primos, diebus 40 & noctibus totidem: exaudiuitque me dominus etiam hac vice: & te perdere noluit. Cum autem posuit, iuxta dies primos significauit diebus primis & postremis Deum fuisse placatum, interim diis verò iratum.

Decimo die Tizri siue Septembris, qui quidem dies erat expiationum de monte descendit, reëctitudinis eorum causâ, ob quam in gratiam à Domino erant recepti, iuxta illud, & ut auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas. Ex quo constitutus est dies solennis & memorabilis sequentibus generationibus. Nam scribitur, & erit istud vobis in statutum sempiternum. Cumque descendisset Moses venerunt etiam ad eum omnes filij Israël, quibus præcepit cuncta quæ audierat. Quænam verò sunt ista, quæ illis imperauit Moses? nempe ut facerent tabernaculū. Atque ita cæperunt incumbere in opus tabernaculi, & singuli obtulerunt mente promptissima atque deuota, &c.

Quæ postquam Moses cuncta vidit completa, quemadmodum mandauerat dominus, benedixit eis. Benedictio autem hæc erat: Maneat, obsecro, diuina maiestas in manuum vestrarum opere, populo respondente, Et sit suauitas domini Dei nostri super nos, &c.

R. Meir putat Mosem non hac fuisse usum benedictione, sed ista, Dominus Deus patrum vestrorū adiiciat, sicut estis, mille vicibus: & benedicat vobis sicut locutus est. Præterea super vos, Beati Israëlita estis qui ministerium tabernaculi meruistis. Quemadmodum autem illud meruistis, sic meritis vestris efficiat, ut vobis ædes electa tribuatur, & habitet diuina maiestas in vestri medio. Nam scriptum, Et facient mihi sanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinem tabernaculi, quod ostendam tibi.

Caput 7.

Locutusque est Dominus ad Mosem dicens. Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum conuentus & pones in eo arcam, dimittesque ante illam velum, & illata mensa pones super eam, &c. Cæperunt septem consecrationum dies, 23. die mensis Adar. i. Februarij, primoque die Nisan siue Martij expleti sunt. Cunctis septem diebus consecrationum

Augustus
transigit
in monte.

Septēber.

Exod. 34.

Ibidem.

35.

Exod. 39.
Psalm.

Deut. 1.

Exod. 25.

Exod. 41.
a Sic a
mense Se-
ptembris
in taber-
naculi
firmitate
consum-
pti sunt
quatuor
mensium
tegr.

Exod. 16.
Exod. 16.
Exod. 16.

Exod. 16.
Exod. 16.

17.

Exod. 16.
Exod. 16.

Exod. 14.
Exod. 14.
Exod. 14.

Exod. 14.
Exod. 14.

Deut. 9.

Ibidem.

Deut. 10.

Ibidem.

Exod. 29.
Leuit. 8.

erigebat Moses tabernaculum mane quolibet, & ad illud offerebat oblationes, posteaque disungebat atque dissoluebat. At die octauo erigebat quidem, sed non disungebat. R. Iosue filius. R. Iehudæ in alia est sententia. Nam, inquit, etiam die octauo erigebat & deponebat. Comedebant autem Aaron & filij eius carnes Arietum & panes qui in canistro erant positi.

Leuit. 8.
Secundus
annus ab
exitu hic
incipit.
Ita totus
liber Exo-
di ad an-
num pri-
mum per-
tinet.

Septem diebus nocte & die, manebitis in tabernaculi ostio, usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestrae, feceruntque Aaron & filij eius cuncta quæ locutus est Dominus per manum Moysis. Facto autem octauo die vocauit Moses Aaron, &c. Post septem consecrationum dies, qui primus erat hebdomadæ & principium mensis Nisan siue Martij.

Martius
secunda
anni.

Illo verò die Aaron & filij eius abluerunt manus pedesque e concha, & suis officiis atque ministeriis iuxta ordinem constitutum functi sunt. Quin & ipso die capere principes offerre. Sic enim scripto traditum est. Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda, fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, &c.

Num. 7.

Primus dies orbis conditi, primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo insedit diuina maiestas Israëlito populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorum Israël. Primus quo prohibita est Idolorum ara. Primus, quo institutum sacerdotium. Primus, quo benedictus populus, primus solemnium sacrorum, primus mensium, primus immolatarum hostiarum ad Septentrionem. Primus quo sacra manducata sunt, primus quo ignis cælitus descendit, scribente Mose, & ecce egressus ignis à Domino deuorauit holocaustum & adipem, qui erant super altare.

Diei do-
minici
præroga-
tiua. Ne
igitur mi-
remini, o
Iudei si ei
sabbatum
vestrum
cesserit.

Leuit. 9.

Illo ipso die Israëlita iuge sacrificium, sacrificia votiuia & spontanea, sacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de isto die Salomon scriptum reliquit, Excitare Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum, fluant aromata eius. Nam excitatio Aquilonis est holocaustum, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Austri pacifica, quæ in parte Australi mactabantur. Perflatio horti tabernaculum conuentus. fluxus Aromatum incensum odoramentorum. Quæ autem apud Salomonem sequuntur, sic debent intelligi, Veniat dilectus meus in hortum suum, diuina maiestas & presentia. Et comedat fructum deliciarum eius, oblatio-

Cant. 4.
& 5.

nem. Veni in hortum meum soror mea sponsa. die octauo. Messui myrrham meam cum aromate meo, incensum & thus oblationum. Comedi fauum meum cum melle meo, membra holocaustorum & adipem sacrorum solennium. Bibi vinum meum cum lacte meo, libamina & adipem communium sacrorum. Comedite socij, o Mose & Aarō. Bibite & inebriamini dilecti, o Synagoga Israël.

Ipsa illo die Elizabeth filia Aminadab affecta fuit in Israël quatuor insignibus gaudiis, & vno luctu. Nam Leuir eius erat Rex, maritus pontifex sacerdotum maximus, frater princeps, filij Cardinales secundum pontificatus gradum obtinentes. At duos filios suos igne cælesti concrematos luxit. Quidam addunt nepotem ipsius vinctum etiam fuisse ad bellum, nempe Phineem.

Secundo die mensis Nisan siue Martij cremavit Eleazar Sacerdos vaccam pro peccato, & aspersi sunt cuncti Israëlita cocco, hyssopo & cedro. Decimo quarto die immolauerunt agnos suos paschales. Erat autem Sabbati dies.

Caput 8.

LOCUTVS QVE est Dominus ad Mo- sem in deserto Sinai, in tabernaculo conuentus: prima die mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicens, Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israël per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quicquid sexus est masculini à vigesimo anno & supra omnium virorum fortium Israël & numerabitis eos per Turmas suas, tu & Aarō, eruntque vobiscum. Et postea, Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israël ab vno mense & supra, Et mox, Tolle summam filiorum Caath, de medio Leuitarum per domos & familias suas: à tricesimo anno & supra, usque ad quinquagesimum annum. Et iterum, Tolle summam etiam filiorum Gerson. Rursum, Tolle summam filiorum Merari, denique: iuxta os domini numerati sunt per manum Moysis principes tribuum ac domorum in cognationibus suis.

Decimo quarto mensis Iar immolauerunt immundi pascha secundum. Quo pertinet, factumque est ut viri qui erant immundi anima, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad Mosem & Aaron dicerent illis, Immundi sumus super anima hominis. Quare fraudamur, ut non valeamus oblationem offerre domino in tempore suo inter filios Israël. Quibus respondit Moses, stete ut consulam, quid

quid

Capit. 9.

VENERUNT QUE filij Israël & omnis multitudo in desertum Sin mense primo, & mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria & sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, conuenerunt aduersus Moysen & Aarone, quia defecerat puteus. Quadagesimus volebatur annus & principium mensis Nisan. Quo temporis puncto, misit Moyses nuntios de Cades ad regem Edom, &c. Ibi confederunt Israëlitarum lucrum facientes tribus mensibus.

Ascendit autem Aaron pontifex in monte Hor, ibique moritur, natus annos centum viginti tres. Eo mortuo disparuerunt nubes gloriæ, & Chanaanæ accurrerunt ad pugnandum contra Israël. Hinc illud, & audiuit Chanaan rex Arad, venisse Israël & pugnavit contra eum, & victor existens duxit in eo prædam. Quidnam, obsecro, audiuit? Certè mortuū fuisse Aaronem & obiisse præcipuum Israëlitarum ducem, itémque defuisse columnā nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur, bellū cum eis commisit, vertit fugavitque, adeo ut retrocederent per septem mansiones, & castra poneret in Mosera. Sic enim scriptum: Filij autem Israël moverunt castra ex Beeroth filiorum Iachan in Mosera, ubi Aaron mortuus & sepultus est. Vbi tamen quæstio est quo pacto mortuus dicatur in Mosera, cū in Numeris obiisse tradatur in monte Hor, Nempe è monte Hor in quo vita excefferat Aaron, retro cesserat septem mansiones, donec castra collocaret in Mosera. Inde autem venerunt in Gadgad, de quo loco profecti castra metati sunt in Iatbara terra aquarum atque torrentiū. Et inde in Beer, nempe ad puteum, de quo locutus est Dominus ad Moysen, Congrega populum, & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denuo apparuit. Post modum profecti filij Israël castra metati sunt in Oboth, & de Oboth venerunt in Ieabaram, quæ est in finibus Moabitarum. Egressique illinc castra fixerunt in torrente Zared. Denique castra collocarunt à latere Arnon qui est terminus Moab, diuidens Moabitas & Ammonitas. Ibique dimicauerunt cum Seon & percusserunt acie gladij. Verteruntque se & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Rex Og cum omni populo suo. Dixitque Dominus ad Moysen, Ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illum, & omnem populum &

Num. 20.
De 39. an-
no ab exi-
tu.

Ibid.

Aaron
moritur.

Num. 21.

Deut. 10.

Num. 10.

Deut. 80.

Num. 33.
22.

Num. 33.

quid præcipiat dominus de vobis, locutusque est dominus ad Moysen, dicēs: loquere filiis Israël, Homo qui fuerit immundus super anima, faciat pascha mense secundo quarta decima die mensis: ad vespæram.

Anno secundo: mense secundo, vigesima die mensis: eleuata est nubes de tabernaculo fœderis. Sic inueniuntur morati in deserto Sinai, duodecim mensibus, demptis duntaxat diebus decem. Testante autem scriptura, scripsit Moyses exitus eorū per ipsorum profectioes, quas domini iussione mutabāt. Profecti autem sunt à deserto Sinai, & venerunt ad sepulchra concupiscentiæ, ubi hæserunt diebus triginta, ut ex sequenti loco apparet, Comederis non vno die, nec duobus vel quinque, sed vsque ad mensem dierum.

De sepulchris concupiscentiæ profecti sunt ad Haferoth, manseruntque ibi septē diebus, ut hinc probari potest, Exclusa est itaque Maria, extra castra septem diebus.

De Haferoth profectus est populus in desertum Pharam vigesimo quinto die mensis Siuan. vigesimo autem nono eiusdem mensis Moyses exploratores misit, ut colligi potest ex eo, quod scribitur. Erat autem tempus, quando iam præcoquæ vuae edi possunt. Redierunt verò ab exploratione terræ, expletis 40. diebus id est, nono die mensis Ab. Ex quo traditum à maioribus nostris reperitur, Nono mensis Ab decretum est, ne patres nostri ingrederentur terram.

Post exploratorum reditū accidit Choræ Seditio, cuiusque hiati terræ, consumptio. Nam scribitur, sanè nō induxisti nos in terram affluentem lacte & melle, nec dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum. Et exarsit ira Domini in Israël. Porro in Deuteronomio legimus, Tempus autem, quo ambulauimus de Cades-Barne vsque ad transitum torrentis zared: triginta & octo annorum fuit, donec consumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus.

Decimo nono anno iterum infaniorū, & manserunt nouemdecim annis in Cades-Barne. Hinc illud, Sedebitis ergo in Cades-Barne, iuxta dies, quibus antea sederatis. Cum ergo prius illic mansissent 19. annis, & postea aliis nouemdecim manserint, ab exitu planè fluxerunt 38. Omnes autem mansiones inueniuntur quadraginta duæ numero.

Num. 10.

Num. 33.

Cap. 11.

12.

13.

Matth.

Luc.

Cap. 16.

Deut. 1.

Num. 14.

Deut. 1.

Num. 33.

Num. 22. 25. a Trans, comparatione loci in quorū
 Num. 26. terram eius, faciēsque ei, sicut fecisti Seon regi. Vnde & percusserunt eum cum filiis suis, profectique castra metati sunt in campēstribus Moab, vbi & trans Iordanem Iericho sita est. Post plagam illam locutus est Moses & Eleazar ad eos in campēstribus Moab super Iordanem contra Iericho, cūque eos numerasset, dixit Dominus. Istis diuidetur terra, iuxta numerum vocabulorum in possessiones suas. Tūque stantes in campēstribus Moab, filios reduxerunt ad patres: & loco patrū hereditatem assignarunt filiis.

Prodigi
 Similia.
 Genes. 46. Sara filia Aser ex iis extitit, qui ascenderunt in Ægyptum & de eā exierunt. Ascendisse in Ægyptum ex hoc Scripturæ loco liquet, Sara quoque soror eorum. Exiisse autem & in terram promissionis esse ingressam ex isto, Nomen autem filiae Aser Sara.

Num. 26. Locabed similiter venit in Ægyptum, & ex ea rediit. Venisse docet iste locus, nomen vxoris Amram Locabed filia Leui, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysen & Mariam sororem eorum. Iair & Machir filij Menassis, nati sunt viro Iacob auo, patre nostro. Mortui autem sunt post Moysen obitum. Nobe inter eos fuit qui nati sunt in Ægypto. Cæterum post Moysen magistri nostri mortem interit, sepultusque est in Iordanis latere, nec vero relictus est eorum quisquam, nisi Caleb filius Iephunne & Iosue filius Nun.

Num. 32. Caput. 10.
 Num. 26. QVADRAGESIMO anno, vndecimo mense, primo die mensis locutus est Moses ad filios Israël, omnia quæ præceperat illi dominus, ut diceret eis, postquam percussit Seon Regem Amorrhæorum, qui habitauit in Hesebon & Og Regem Basan, qui mansit in Aseroth & in Edrai, trans Iordanem in terra Moab. Cæpitque Moses explanare legem & dicere, quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vsque ad sextum mensis sequentis Adar siue Februarij, per sex & triginta dies explanauit Moses doctor noster legē vniuersam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Moysen, Ecce instat dies mortis tuæ. Septimo autem die, Abiit itaque Moses & locutus est omnia verba hæc ad vniuersum Israël, & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula Hodie declarat Moysen septimo die Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum.

Deut. 31. Iannarij anni quadragesimi
 Deut. 31. QVADRAGESIMO anno, vndecimo mense, primo die mensis locutus est Moses ad filios Israël, omnia quæ præceperat illi dominus, ut diceret eis, postquam percussit Seon Regem Amorrhæorum, qui habitauit in Hesebon & Og Regem Basan, qui mansit in Aseroth & in Edrai, trans Iordanem in terra Moab. Cæpitque Moses explanare legem & dicere, quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vsque ad sextum mensis sequentis Adar siue Februarij, per sex & triginta dies explanauit Moses doctor noster legē vniuersam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Moysen, Ecce instat dies mortis tuæ. Septimo autem die, Abiit itaque Moses & locutus est omnia verba hæc ad vniuersum Israël, & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula Hodie declarat Moysen septimo die Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum.

Ibid. sed initio capit
 Deut. 31. QVADRAGESIMO anno, vndecimo mense, primo die mensis locutus est Moses ad filios Israël, omnia quæ præceperat illi dominus, ut diceret eis, postquam percussit Seon Regem Amorrhæorum, qui habitauit in Hesebon & Og Regem Basan, qui mansit in Aseroth & in Edrai, trans Iordanem in terra Moab. Cæpitque Moses explanare legem & dicere, quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vsque ad sextum mensis sequentis Adar siue Februarij, per sex & triginta dies explanauit Moses doctor noster legē vniuersam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Moysen, Ecce instat dies mortis tuæ. Septimo autem die, Abiit itaque Moses & locutus est omnia verba hæc ad vniuersum Israël, & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula Hodie declarat Moysen septimo die Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum.

Quod etiam innotescit e libri fine & initio Iosue, mortuusque est ibi Moses seruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & sepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo sepulchrū eius. Moses autē centum viginti annorū erat quādo mortuus est. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus est. Et factum est post mortem Moysen serui Domini, ut loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun ministrū Moysi & diceret ei, Moses seruus meus mortuus est. Nunc igitur surge & transi Iordanem istum. Præcepit itaque Iosue principibus populi, dicens: Transite per medium castrorum & imperate populo ac dicite. Præparate vobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem & intrabitis ad possidendam terram quam dominus Deus noster daturus est vobis.

Populus autem ascendit de Iordane, decimo die mēsis primi & castra metati sunt in Galgalis, contra Orientem plagam vrbis Iericho. Omnia ista retextito & ex illis sursum versus subducito triginta tres dies. Sic discēs septimo die mēsis Adar, Moysen fuisse mortuum.

Tres præstantes pastores & nutritij astiterunt Israelitis, nempe Moyses, Aaron & Maria. Tria insignia dona illorum interuentu concessa sunt, Puteus, columna nubis & Manna. Manna quidem Moysi, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis. (vnde) mortua Maria sublatus est puteus, recuperatus tamen postea meritis Aaronis & Moysi. Mortuo Aaron disparuit nubis columna, etsi postea sit illis Moysi merito reddita. Mortuo Moysen perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam scriptū, & Excidi tres pastores mense vno. Etsi enim mense vno eodēque tres hi minime ex hac vita migrauerint, sed eodem potius anno (Maria quippe fati concessit decimo die Nisan, Aaron primo Ab, Moyses septimo Adar) tamen quoniam, quo die mortem subiit Moyses, tria ista ita intercederunt, ut non amplius apparuerint, tres pastores vno dicuntur mense excisi.

Qui interea collegerant Manna septimo die Adar, eo vsi sunt vsque ad decimum sextum Nisan. legitur enim, Defecitque Manna postquam comederunt de frugibus terræ, nec fuit ultra filijs Israel Manna, sed comederunt de frugibus præsentis anni terræ Chanaan. Atque hinc exponi potest quod commemoratum fuerat in Exodo, filij autē Israel comederunt Man

quadragesima

quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilem, id est, usque ad diem mortis Moysi. Illo enim die desinit Manna de celo decidere. Hoc autem cibo pasti sunt, quo usque tangerent fines terræ Chanaan, id est, usque ad illum diem quo in ipsorum manibus consumptum est Manna. Quæ quadraginta annorum summa existit. Desiderantur quidem dies triginta, ac illi triginta, quibus usi sunt tortis, quas secum de Aegypto exportauerant, quæ & victum eis abunde suppeditarunt, Manne instar, istum suppleant numerum atque perficiunt.

Partis prima Finis.

Cap. II.

POTVLVS autem ascendit de Iordane, decimo mensis huius & tulerunt sibi duodecim lapides de exteriori Iordanis ripa, & posuerunt eos, ubi steterant pedes sacerdotum. Præterea tulerunt alios, 12. lapides de medio Iordanis alueo, & posuerunt eos in Galgal contra Orientem urbis Iericho.

Postquam ascenderunt de Iordane, venerunt ad montem Garizim, & ad montem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim scriptum est: An non isti sunt in latere Iordanis, post viam, quæ vergit ad Solis occubitus, in terra Chanaan, qui habitat in campatribus contra Galgalam? Illic Israelitæ proclamauerunt benedictiones & maledictiones, easque disposuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moyses dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, ubi steterunt pedes sacerdotum duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria. Porro duodecim illos lapides, de Iordane sublatis erexit Iosue in Galgal. Vbi autem eos compegissent calce supernè inscripserunt legem septem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio, Et scribes super lapides omnia verba legis huius planè & lucidè. Præterea obtulerunt sacrificia pacifica ibique epulati sunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres super eo holocausta domino Deo tuo, & immolabis hostias pacificas: comedetque ibi, & epulaberis coram domino Deo tuo.

Hac illa horâ Israelitæ cœperunt obligari & astringi ad præcepta de polenta & de præputio, & de Neomenia. Illo tempo-

re dixit dominus ad Iosue, fac tibi cultros acutos vndecimo die Nisan, fecitque Iosue quod iusserat dominus, & circumcidit filios Israel in colle præputiorum.

DECIMO quarto Nisan immolarunt Israelitæ agnos suos Paschales, iuxta illud, manseruntque filij Israel in Galgal, & fecerunt Pascha quarta decima die mensis, ad vespertum in campatribus Iericho.

Decimo sexto Nisan obtulerunt filij Israel manipulum. Nam sequitur, & comederunt de frugibus terræ die altero.

Post Pascha vigesimo secundo Nisan mandatum acceperunt de circuncunda Iericho. die deinde septimo diluculo confluentes circumierunt urbem, sicut dispositum fuerat septies. Quem diem fuisse sabbati affirmat R. Ioseph.

Bella Ierichuntis & Hay & Gabaonis facta sunt intra trimestre, tertio die Tamuz. Dixitque Iosue coram vniuerso Israel: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Hailon, steteruntque Sol & luna, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis. Quem diem tradit incurrisse in solstitium æstiuum R. Ioseph. Vnde colligimus principium mensis Nisan siue Martij, ille anno fuisse diem æquinoctij verni.

Caleb allocutus Iosue, Quadraginta & quinque anni sunt (inquit) ex quo misit me Moyses ad explorandam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorum sum. Vnde licet colligere septem annos Israelitas consumpsisse in subigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu ista ad explorandum missio contigit.) Cæterum si quæras, vnde liqueat, quod septem aliis annis terram sortitò diuiserint, priusquam inciperent numerare decimas, & annos remissionum, & Iubilæos, responderetur ex eo, quod octingentis quinquaginta confederunt Israelitæ in sua terra, ab eo die, quo in illâ ingressi sunt, donec ex ea sint eiectiones per integros & plenos iubilæos septemdecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigesimo quinto anno (inquit) exilij nostri in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquâ percussa est ciuitas, facta est super me manus Domini. Quod ipsi dictum est initio Iubilæi. At, inquires, si septedecim Iubilæi pleni perfectique extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni sunt, quos transegerunt Israelitæ in Galgal, septē quibus subegerunt terrâ & septem, quibus eandem di-

Iosue ult.

uiferunt. Postea enim congregata est omnis multitudo Israël in Silo. Atque tum captum est numerare decimas, remissionis annos, Iubilæos.

Iosue 22.

Eodem tempore vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas, & dimidiam tribum Manasse, allocutusque eos dimisit in sua tabernacula, & benedixit eis. Illi autem ingressi terram suam, monumentum sui ædificauerunt, altare admirabilis magnitudinis.

a Nemp

anno 21.

fui princi

patris Mo-

ritur autē

anno 25.

post, aut

in xia alijs

28.

Iosue agitauit cum eis annum remissionis 4. primum, secundum non potuit absolute quia antè fato concessit. Aedes autem electa sita in Silo infernè ædificata erat structura lapidea, supernè habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis sexaginta nouem annis. Demum in solitudinem est reducta.

Caput 12.

Iosue 2.

Iosue 24.

Iosuerexit Israelem. 28. annis. Post hæc mortuus est Iosue filius Nun, seruus Domini ætatis centesimo & decimo, sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in Tamnath Sare, ad montem Ephraim. Eodem tempore mortuum Eleazar: filium Aaron sepelierunt in colle Phinees, filij ipsius, ad eundem montem Ephraim. Seruiuitque Israel Domino cunctis diebus Iosue & seniorum, qui produserunt dies post Iosue, & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Israel. Vbi notandum literæ veritatem dicere, qui produserunt dies non item annos.

In nostra

tamē edi-

tione an-

nos, legi-

tur.

Othoniel.

Iud. 3.

Post Iosuem Othoniel filius Cenez tenuit principatum annis. 40. sed ab illis aufer octo, annos, quibus seruierunt regi Cusan Rishataim, cuius tempore extitit Michæ sculptile. Nam scribitur: Et crexerunt sibi filij Dan sculptile & Jonathan filium Gerson filij Moyses ac filios eius sacerdotes posuerunt in tribu Dan vsque ad diem captiuitatis sue. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaa, vt ex Iudicum historia apparet, statim surrexit (inquit) & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalem, qui dixit, Non ingrediar oppidū gentis alienæ, quæ nō est de filiis Israel, sed transibo vsque ad Gabaa.

Iud. 19.

Aiod.

Othonieli successit Aiod filius Ghera 80. annos. Subducendi hinc sūt anni octo-decim quibus seruierunt Egloni Maobitarum regi. Huius extremis diebus viguit Sangar filius Agath. Quin & Eglonis diebus accidit historia libri Ruth, quæ nupserat filiis Elimelech. Quod sic demonstrari potest. Naasson filius Aminadab

mortuus anno secundo ab exitu Israelitarum de Ægypto. Salomon eius filius fuit de ingredientibus terram, mortuusque est post Iosue, vt & tota illa ætas, Elimelech autem Salomonis erat frater.

Post Aiod administrationem Reipub. susceperunt Debora & Bara filius Abinam 40. annis, vbi subduxeris duos annos, quibus oppressi sunt Israelitæ à Iabin & Sisara. At anni septem, de quibus narratum est, feceruntque Israelitæ malum in oculis Domini, & tradidit eos Dominus in manum Madian septem annis, pertinent ad Gedeonis tempora, qui dominatum tenuisse dicitur annis. 40.

Regnauitque Abimelech super Israel tribus annis.

Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola: filius Phua patris Abimelech & iudicauit Israel viginti & tribus annis.

Post quem Iair Galaadites, viginti duobus annis. Extrahe annum vnum qui vtrique fuit communis.

Filij autem Israel peccatis veteribus iungentes noua fecerunt malum in conspectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philistinim & filiorū Ammon per annos decem & octo, vsque ad secundum annum Iephthe.

Secundo anno, Iephthe Regi filiorum Ammon nunciavit, Quando Israel habitauit in Hesebon & viculis eius & in Aroer & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem: per trecentos annos, quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti? Principatum autem exercuit sex annos.

Abesan de Beth-lehem iudicauit septem annos, sed annus extrahendus est, vt potest ipsi & Iephthe communis.

Rursusque filij Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui tradidit: eos in manus Philistinorum: quadraginta annos. Viginti scilicet Iephthe temporibus & alios viginti diebus Samsonis.

Caput. 13.

Heli gubernauit Israelem annis quadraginta. Quo autem die interiit, Dominus deseruit tabernaculum Silo & replit tentorium Ioseph, & dedit in captiuitatē fortitudinē suam. Fuitque arca Domini in agro Philistinorum septem mensibus, & post hæc vocauerunt Philistinim sacerdotes & diuinos dicentes, quid faciemus de arca Dei? Cūque eam remisissent ve-

nerunt

nerunt viri Cariath Iearim & redue-
runt illam & intulerunt in domum Ami-
nadab in Gabaa. Et factum est, ex quo
die mansit arca Domini in Cariath Iearim
multiplicati sunt dies, Erat quippe iam an-
nus vigesimus. Quod si abstuleris septem
illos annos quibus Dauid regnavit in He-
bron super Iuda, supererunt tredecim e
quibus Samuel undecim imperavit solus
& reliquos duos cum Saule.

Initio autem istorum viginti annorum
intulerunt tabernaculum fœderis siue cō-
uentus in Nob. Et quāvis arca Domini
esset in Cariath Iearim, offerebant in
Nob cunctis annis, tredecim primis &
septem postremis in Gabaa.

Expletis viginti annis, extulit arcam
Domini Dauid de Cariath Iearim: in do-
mum Obed Edom Gethi. Mansit au-
tem arca Domini, in domo Obed Edom
Gethi tribus mensibus: & ei benedixit
dominus & vniuersæ domui eius. Vnde
colligendum Obed Edom non nisi fuisse
benedictum propter Dei arcam.

Filius vnius anni erat Saul cum regnare
cepisset. Duobus autem annis regnavit su-
per Israel. Nempe quando Samuel dixit
Saül post illum in regem consecratum, *Et
descendes ante me in Galgala. Ego quippe ascen-
dam ad te ut offeras oblationem & immoles
victimas pacificas, annus cepit primus.*

Quando autem Saul percussit Naas re-
gem Amonitarum atque ab Israël vnctus
fuit, secundus. Quando autem descendit
in galgala, neque promissum seruauit audi-
ens ex Samuele, *stultè egisti nec custodisti mā-
data Domini Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod si
non fecisses, iam nunc præparasset Dominus re-
gnum tuum super Israël in sempiternum. Sed ne-
quaquam regnum tuum ultra consurget. Quæsi-
uit enim Dominus sibi virum iuxta cor suum,
tum certè vnctus est Dauid, dicente Do-
mino ad Samuelē (sic enim memorat scri-
ptura) Usquequo tuleris Saul, Cum ego proie-
cerim eum ne regnet super Israël? Et paulo
post, Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit
Dauidem in medio fratrum eius. Porro Dauid
tum attigerat vigesimum nonum ætatis
annum. Non rectis autem oculis Saul eum
aspiciebat à die illa & deinceps. Spiritus
autem Domini recessit à Saul & exagita-
bat eum Spiritus nequam à Domino. Et
directus est Spiritus Domini à die illa in
Dauid: & deinceps. Illo tempore destructa
est Nob, & migravit sibi in Gabaa.*

Vniuersi dies Samuelis videntis con-
cluduntur annis quinquaginta duobus,

maximè quoniam scriptum, Heli sacerdo-
te sedente super sellam ante postes domus
Domini, cum esset Anna amaro animo,
orauit ad Dominum flens largiter & vo-
tum vouit &c. Illo enim temporis articulo
in futurum iudicem destinatus est. Postea
enim legitur. Ipseque iudicauit quadra-
ginta annis. Ita supersunt anni trede-
cim, à quibus tollendus est annus con-
cepti Samuelis. Undecim autem qui-
bus Samuel iudicis munere functus est &
primus annus Saulis his quadraginta ad-
iuncti quinquaginta duos perficiunt.

Samuel moritur ante Saulis obitū qua-
tuor mensibus. Scribitur enim, fuit autem
numerus dierum, quibus habitauit Da-
uid in regione Philistinorum, quatuor mē-
sium. Post quos consuluit Dauid dominū
dicens, Num ascendam in vna de ciuita-
tibus Iuda? Et ait dominus ad eum, ascen-
de in Hebron. Natus erat Ithobeth, 40.
annos, cum regnare cepisset super Israel,
duobus annis regnavit in Ierusalem. Sola
autem domus Iuda sequebatur Dauid,
fuitque numerus dierum, quos commo-
ratus est Dauid imperans in Hebron super
domum Iuda, septem annorum & sex mē-
sium. Sic constat a regnū Israel quinque va-
casse annis. Venerūt autem vniuersæ tribus
Israel ad Dauid in Hebron. Venerūt quo-
que & seniores, vnixeruntque Dauid in Re-
gē super Israel, quæ postrema fuit vnctio.

Filius triginta annorum erat Dauid, cum
regnare cepisset, & quadraginta annis re-
gnauit.

Caput. 14.

DAVID & seniores Israel & Tribuni cō-
gregati sunt vt adducerent arcam Dei in
medium tabernaculi: quod tetenderat ei
Dauid (in monte Sion). Cūque com-
plisset Dauid offerens holocausta & paci-
fica, benedixit populo in nomine domini
exercituū. Et partitus est vniuersæ multi-
tudini Israel, tam viris, quam mulieribus
singulis collyridam panis vnam: & assatu-
ram bubulę carnis vnam & simillam frixam
oleo, & dimisit ad sua populum. Cōstituit-
que coram arca domini de Leuitis, qui mi-
nistrarent & recordarentur operum eius &
glorificarent dominū Deum Israel, Asaph
principem & secundum eius Zachari-
am. In die illo fecit Dauid principem ad
confitendum domino, Asaph & fratres e-
ius. Mane dicebant, Confitemini domino
& inuocate nomen eius, notas facite in
populis actiones eius, & reliquum Psal-

Tempora
ista nimis
sunt contra-
ctā. Nam
pendent e
falso prin-
cipio, quod
Saul tantū
biennium
imperauit.
Itaque
cuncta ge-
sta libri pri-
mi reg. ad
illud refer-
re cogun-
tur. 1. Reg.
Supponit
Samuelē
conceptum
primo anno
principa-
tus Heli 4.
Sed nec-
ess. satis
liquet.
1. Reg. 27.
2. Reg. 2.
2. Reg. 2.

a Sic vocat
Regnū Is-
roel huius
domus saul-
is ad disci-
men regni
Dauid,
quæ sequi-
batur tri-
bus Iuda,
1. Reg. 5.

2. Reg. 6.
1. Paral.
15.

Initio re-
gni, Dauid
constituit
Dei cultū
& religio-
nem.

1. Par. 16.

Psalm. 104.

mi, usque hunc versum, Nolite tangere Christos meos, in Prophetis meis nolite malignari.

Psal. 105.

Inter duas vespertas cantabant sequentem psalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diem salutare eius, ad finem usque, Et dicat omnis populus amen & hymnum Deo. Atque ista quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quo usque eam collocaret Salomon in aede fixa & immobili, quam ipse aedificauerat.

1. Par. 16.

Cum fugit Dauid à facie Absalom filij sui pontificatum exercebat Abiathar, adeo ut ascendens in montem oliuarum oraculum Vrim & Thumin, apud ipsum consuluerit. At sum motus est Abiathar pontificatu & in locum eius successit Sadoc. Reducta autem arca in locum suum, tabernaculum foederis siue conuentus quod fecerat Moses in deserto, itemque altare aeneum, quod perfecerat Betsaleel, candelabrum, mensa, ignis diebus Moysi de caelo lapsus erant in excelsis in Gabaon. Sadoc autem sacerdotem & fratres eius sacerdotes reliquit Dauid coram tabernaculo Domini in excelsis, quod erat in Gabaon, ut offerrent holocausta super altare holocaustomatis iugiter mane & vespere, iuxta omnia quae scripta sunt in lege domini. Et cum eis Heman & Jeduthum canentes tubam, & quatientes cymbala & omnia musicorum organa, ad canendum domino. Quae omnia ad hunc modum peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabaon, donec venirent in aedem Salomonis fixam & immotam: nempe à primo anno regni Dauidis, usque ad decimum vel undecimum Salomonis, quo demum templum absolutum dedicatumque est.

2. Reg. 16.

Quo tempore rebellio Absalom.

Expletis quadraginta annis dixit Absalom ad Regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, quae voui domino in Hebron. Vouens enim vouit seruus tuus, cum esset in Gessur Syria, &c. Hic autem annus incidit in 37. regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Iosuae terminat hos 40. annos ad finem illius temporis, Postularunt Israelitae regem. Nempe annum decimum Samuelis videntis. Vnde colligis Salomonem, cum regnare inciperet, fuisse annorum duodecim. Nam quo tempore genitum Salomonem misit Dauid, in manum Nathan prophetae, factum est ut Absalom filij Dauid sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Ammon filius Dauid, & deperiret eam valde. factum est au-

2. Reg. 12.

13.

Ibid.

tem post tempus biennij, ut tonderentur oues Absalom in Balasor quae est iuxta Effraim, & vocauit Absalom omnes filios Regis, è quibus Ammon fratrem interfecit. Absalom autem cum fugisset & venisset in Gessur fuit ibi tribus annis. En anni quinque. Reuocatus deinde Absalom, mansit in Ierusalem duobus annis & faciem Regis non vidit. En nunc septem. Facta est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorum decem. Iam undecimum accipe. Et lustrata (inquit) vniuersa terra affuerunt (destinati numerando viritum populo) post nouem menses & viginti dies in Ierusalem. Anno denique ultimo, reformauit Dauid custodias sacerdotum & cleri: & ordinauit vniuersam religionis aedem, de quo & scriptum legitur, Quadagesimo anno regni Dauid, recensiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi in Gazer Galaad, &c.

Caput 15. De Salomone.

DIES autem: quibus regnauit Dauid super Israel quadraginta anni sunt. Factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno, egressionis filiorum Israel de terra Aegypti: in anno quarto mense Zieu, qui erat secundus mensis regni Salomonis super Israel, aedificare coepit domum Domino. Nam haec summa sic facile potest ostendi. Scriptum est in historia Iephte, Habitauit Israel in Hesebon & vinculis eius & in Aroer & villis illius, vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos. A secundo autem anno Iephte, quo usque aedificatum est templum sunt anni centum quadraginta. Deinde quadraginta annis Israelitae haeserunt in deserto. Qui anni in vnum collecti reddunt quadringentos octoginta.

In medio Iubilaei aedificatum est templum anno quarto hebdomadae. Itemque quarto Regni Salomonis. Nam sic scriptum, coepit autem aedificare mense secundo anno quarto regni sui domum Domini. Et in anno undecimo mense Bul, qui est octauus, perfecta est domus in omni opere suo, & in vniuersis utensilibus, aedificauitque eam septem annis, Domum autem suam aedificauit tredecim annis, & ad perfectum usque perduxit. Tunc congregati sunt omnes maiores natu cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem, ut deferrent arcam foederis Domini de ciuitate Dauid, id est, de Sion. Conuenitque ad regem

Ibid.

14.

21.

24.

2. Par. 28.

28.

1. Reg. 6.

Ibid. 11.

De Ebraeo.

domini.

annorum.

non dicitur.

loquuntur.

2. Par. 6.

1. Reg. 4.

7.

1.

regem Salomonē vniuersus Israël in men-
se Bethanin in solenni die. Ipse est mensis
septimus. Ex quibus intelligitur Deum
non exhibere suæ præsentiam maiestatis,
nisi in congregatione siue Ecclesia. Hinc
illud, viditque omnis populus & iubilârunt,
&c. Rursum, Propinquaruntque omnis
congregatio Israël & steterunt coram do-
mino, &c. Sic in legis promulgatione scri-
ptum est, die tertio descendit dominus ob-
oculos totius populi super montem Sinai.
Item de templo fixo & Salomonico. Cum
desisset Salomon orare, ignis descendit
de cælo, omnibus filiis Israël cernentibus.
Atque de illa tempestate intelligitur illud
Salomonis, Egredimini filie Sion, & vide-
te regem Salomonem in diademate, quo
coronauit illum mater sua, in die despon-
sationis illius: & in die lætitiæ cordis eius.
In die, inquam, desponsationis i. die octa-
uo post septem consecrationum. Et in die
lætitiæ cordis eius i. in die templi comple-
ti & absoluti.

Dilexit verò Salomon Dominum, adeo
vt ambulârit in statutis David annos qua-
tuor, priusquam inciperet templum con-
struere. At postquam cœpit ædificare tem-
plū, filiam Pharaonis coniugio acceptam
introduxit in ciuitatē David. Habuitque
Adad Idumæum hostem, itemque Razon
Regem Damasci. Fecitque vt tanta esset
abundantia argenti in Ierusalem quanta &
lapidum. Educebat equos de Ægypto &
de Choa. Emebat quadrigas ex Ægypto
sexcentis siclis argenti, & equos centum
quingenta. Adamauit mulieres alieni-
genas multas, filiam quoque Pharaonis &
Moabitidas & Ammonitidas Idumæas, &
Sidonias & Cethæas, de gētibz, quas pro-
hibuerat dominus, ne auerterent corda
Iudæorum & sequerentur deos earum, vt
licuerit dicere illud Ieremiæ, Quia in furo-
re & in indignatione mea facta est mihi ci-
uitas hæc, à die quo ædificauerunt eam vs-
que ad diem istam, qua auferetur de con-
spectu meo, propter malitiam filiorū Israël:
& regum eorum, & principum eorum.

Interea sub senium Salomō propè mor-
tem, Spiritū sanctum habuit inhabitatē:
& dictauit libros istos, Prouerbia, Canticū
Canticorum & Ecclesiastem. Abia autem
locutus est ad Hieroboam nomine Domi-
ni. Si igitur audieris omnia, quæ præcepe-
ro tibi, & ambulaueris in viis meis: sicut fe-
cit David seruus meus, ero tecum & ædifi-
cabo tibi domum fidelem & tradam tibi
Israël, sicut ædificaui Dauidi domum.

Nempè quemadmodum dedit Dauidi re-
gnum triginta & sex annorum super Israël,
ipsimet Dauidi videlicet triginta trium an-
norum, (Tandiu enim regnavit in Ierusa-
lem super vniuersum Israël præter alios se-
ptem, quibus in Hebron rex fuit solius tri-
bus Iuda) Salomoni verò filio eius regnū
annorum trium: ad hūc profecto modum
si Ieroboā filius Nebat meruisset, habuisset
sibi regnum Israël per triginta tres an-
nos & filios per tres. Vnde subiungitur in
Regibus, Et affligam semen David super
hoc, verumtamen non cunctis diebus, vbi
illud *super hoc* refertur ad 36. annos, quibus
affinitate coniunctus fuit Pharaoni Ægy-
ptio, & *Verumtamen non cunctis diebus* ad
Asam, quem dominus liquidò sciebat al-
taria peregrini cultus & excelsa subuersu-
rum: & statuas lucosque succisurum, præ-
cepturūque Iudæ, vt quæreret Dominū
Deum patrum suorum.

Caput. 16.

REGNAVIT Salomon in Israël qua-
draginta annis. Roboam filius ei⁹ septem-
decim. Abia filius eius tribus. Anno autem
vigesimo Ieroboam filij Nebat, quadra-
ginta & vnus annorū erat Roboam, cum
regnare inciperet, regnavit autem septem-
decim annis in Ierusalem. Vnde David
auus illum non vidit nisi annum vnum.
Observauit autem legem ipse & filij eius
tribus annis. Quarto verò rebellârunt, vt
locus iste indicat, Quia ambulârunt in viis
David & Salomonis annis tantum tribus,
& quarto præuaricati sunt, vt alter osten-
dit. Cū roboratum fuisset (inquit) regnū
Roboā & confortatum dereliquit legem
Domini, & omnis Israël cum eo. Quin-
etiam cynædi erant in terra. Anno autem
quinto regni eius Sefac Rex Ægypti af-
cendit in Ierusalem, quia peccauerat Do-
mino cum mille ducentis curribus & sexa-
ginta millibus equitum, & sustulit thesau-
ros domus Domini &c. Persecutus est au-
tem Abia fugientem Ieroboam, & cepit
ciuitates eius Bethel, & filias eius & Hiesi-
na cum filiabus eius. Ephron quoque &
filias eius. Nec valuit ultra resistere Iero-
boā in diebus Abia: Quem percussit Do-
minus & mortuus est. Nec verò faciliè in-
telligis utrū dominus percussit, Abiāne
an Ieroboam. Sed de Abia est accipien-
dum, vt quem Ieroboam sepelierit. Ve-
rū cur non percussit Ieroboā sed Abiā?
Quoniam subsistens ad montem Samarię,
qui erat in Ephraim exprobrans Israëli,

2. Par. 14.

3. Reg. 14.

2. Par. 11.

11.

1.
Melius
aliq. de Ie-
roboam.

dicentique. Habetis vitulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quæ illic sequuntur Abiæ verba ad Israël exercitum, Sat habuit capere Bethel filiisque eius, unde quoniam conspectum vitulum aureum missum fecit nec sustulit vel fregit, ideo à Domino percussus est.

Afa. Afa regnavit quadraginta vno annis. Eius Imperio quieuit terra decem annis. Decimo quinto regni anno venit Zarah Æthyops, & Afa restituit vniuersam prædam, quam exportauerat Sefac Rex Ægypti de Ierusalem, cœpitque eam Afa anno illo, id est, anno 35. à Salomonis morte, quando suscitauit ei Deus aduersariū Razin filium Eliadæ.

Ieroboam. Ieroboam rexit Israël viginti duobus annis Nadab filius eius duobus. Anno tertio Afa regis Iuda regnum Israël suscepit Baasa filius Achia per 22 annos. Anno 36. regni Afa ascendit Baasa Israël Rex contra Ierusalem, Hæc quidem habet scriptura. At fortasse dices, Nonne Afa Baasam sepeliuit anno regni sui vigesimo sexto? Quæ ista possunt conciliari? Nempè triginta sex anni isti dicuntur respectu 36. annorum, quibus Salomon coniugio filia Pharaonis Ægypti Regis potitus est, itemque respectu 36. annorum, quibus decretum est, vt Regnum Dauidicæ familiae diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique respectu 36. annorum, quibus decretum fuit, vt de regibus Syriæ, esset aduersarius Israël, tandemque manu & potentia domus Dauidicæ concideret. Ideo enim sic dictum est, Anno tricesimo sexto regni Afa ascendit Baasa, &c. Id est, anno 16. Afa postquam manu ipsius cæsus est Zarah Æthyopum Rex. Nam hic annus est trigessimus sextus à morte Salomonis. Tuncque hoc ipso temporis articulo pepigerunt fœdus Reges Israël & Syriæ, vt ascenderent contra Asam, commissioque prælio perderent. Protulit autem Afa argentum & aurum de Thesauris domus Domini, misitque ad Benadab regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens, Fœdus inter me & te est. Quo comperto Benadab misit Principes exercituum suorum ad vrbes Israël, qui percusserunt Ahion & Dan, & vniuersas vrbes Neptalim murtas. Quod cum audisset Baasa desit ædificare Rama & intermisit opus suum. In tempore illo venit Hanani propheta ad Asam regem Iuda & dixit ei Nonne Æthyopes & Lybes multo plures erant? quos, quia in domino credidisses, tradidit in ma-

nu tua. Nec destiterunt Reges Syriæ esse hostes Israël vsque ad Achaz mortem, cuius diebus fœdus agitârunt cum Regibus Israël, vt iunctis copiis ascenderent & præliarentur contra Achaz. Cùmque nihil haberet iustitiæ & meriti Achaz, cuius causa vtrique armis Iuda caderentur, conciderunt ambo manu Teglati Phalassar Assyriorum monarchæ.

Caput 17.

BAASA rexit Israël 24. annis, Elias filius eius duobus. Ita liquet Asam sepelisse Elam anno regni sui vigesimo septimo.

Zamri interfecit Elam regnavitque post illum septem dies in Tarfa, porro exercitus obsidebat Gebbethon urbem Philistinorum. Cùmque audisset populus Israël rebellasse Zamri & occidisse regem, tunc diuisus est in duas partes. Media pars populi sequebatur Tebni filium Gineth, vt cõstitueret eum regem & media pars Amri. Præualuit tamen populus, qui erat cum Amri. Durauit autem istiusmodi contentio annis quatuor vsque ad annum tricesimum primum Afa. Tum enim mero dominatu regnare cœpit Amri, præualuitque populus, qui ipsius partes sequebatur. Amri enim postquam ipsius filiam Afa accepit uxorem filio suo Iosaphat, Tibni competitorum occidit. Regnavitque Amri in solidum annis duodecim (connumeratis annis discordiæ quatuor) vsque ad 38. Afa.

Anno tricesimo octauo Afa regis Iuda rexit Israël Achab filius Amri, 22. annis. Anno ipsius quarto, regnum 25. annorum auspicatus est in Iuda Iosaphat natus annos triginta quinque.

Anno tertio Achab fuit vehemens famines in Samaria per tres annos, & bellum Benadab per duos annos & semis, Quieuerunt tribus annis sine prælio tam Syri quam Israël.

Ochozias filius Achab biennium functus est Israël principatu. Anno ipsius secundo reconditus est Elias, neque comparebit donec veniat Christus. Tum enim apparebit & recondetur secundo, donec prodeat Gog & Magog. Nunc interim singularum ætatum res & acta conscribit. Mortuus autem est Ochozias iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat Elias, & regnavit Ioram frater eius pro eo anno secundo Ioram filij Iosaphat regis Iuda. Non enim habebat filium. Atqui inquit, Nonne anno 19. Iosaphat regis regnare cœpit? Respondeo Iosaphat quando descendit

cendit

cendit in prælium inita cum rege Israel societate: & lapsus in manus hostium, exclamavit, merebatur quidem illa hora interfici, sed tamen quia exclamavit inuocauitque Dominum, ita septem annis superuixit, ut tamen Scriptura eos filij ipsius regno attribuat & assignet.

Anno quinto Ioram filij Achab regis Israel & Iosaphat regis Iuda, dum redirent de prælio, postquam interemisset Ammonitas, Moabitas & Idumæos constituerunt regem Ioram filium Iosaphat super Iuda, qui habuit fratres filios Iosaphat sex. Deditque eis pater suus multa munera argenti & auri & pensitationes cum ciuitatibus munitissimis in Iuda. At postquam mortuus est Iosaphat, surrexit Ioram & occidit omnes fratres suos gladio, quemadmodum in Paralipomenis scriptum extat. Allatæ sunt autem ei literæ ab Elia propheta, in quibus res ipsi euenturæ scribebantur. Nimirum de cælo. Nam iam septem erant anni, ex quo Elias reconditus disparuerat.

Ioram autem erat triginta duum annorum quando regnare cœpit. Octo verò annis regnavit in Ierusalem. De filio ipsius Ochozia relinquitur aliquod dubiū. Nam in regibus dicitur, 22. annorum erat Ochozia cum regnare cœpisset, & vno anno regnavit in Ierusalem. At in Paralipomenis, Quadraginta duorum annorū erat Ochozia cum regnare cœpisset, & vno anno regnavit in Ierusalem. An enim (inquit R. Iose) potest esse filius senior patre duobus annis? Respondendum, Ex quo Aza rex Iudæ dedit Iosaphat filio suo in matrimonium filiam Amri regis Israel, diuinitus decretum est (detestandæ impiæ illius affinitatis gratia) ut regnum Iuda periret cum regno domus Achab & Israel, (nēpe quadraginta duobus annis ante præsentem historiam.) Hoc significatum fuit ista posteriore numeri notatione, item eo quod subiectum est. A Domino quippe fuit cōculcatio Ochoziæ, ut veniret ad Ioram, & cum venisset & egrederetur cum eo, aduersum Iehu filium Namsi, interficeretur, Athaliaque regnum familiæ Dauidicæ labefactaret. Sicque ambo reges eodem die simul sunt extincti (annis 42. post contractam affinitatem.)

Caput 18.

DIEBUS Ioram filij Achab, contigit grandis fames in Samaria per annos septē, quo spatio Benadab bellabat cum Israel.

Anno autem extremo maledixit Elifæus ipsi Giezo, abiensque Damascum vixit Hazaëlem regem Syriæ, & misit Ionam filium Amitthæi, qui consecraret Iehu regem Israel in Ramoth Galaad.

Cum ergo euerteret Iehu domū Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ, qui ministrabant ei & interfecit illos. Ipsum quoque perquirens Ochoziā comprehendit latitatem in Samaria, adductumque ad se occidit. Athalia autem mater eius videns, quod mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram. Porro Iosabeth filia Regis tulit Ioas filium Ochoziæ & furata est eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuitque cum ipsa in domo Dei absconditus sex annis quibus regnavit Athalia super terrā. Atque illud est quod legitur in Psalmis, Quia abscondit me in tabernaculo suo & in petra exaltabit me, id est, in Ioïada Pontifice homine petre simili. Vixit ergo illum Ioïada Pontifex & filij eius & comprecati sunt ei atque dixerunt, Viuat rex, & lætatus est vniuersus populus terræ.

Septennis erat Ioas, cum regnare inciperet. Regnarēque cœpit anno septimo regni Iehu, & regnavit 40. annis in Ierusalem. Anno 23. Regni restaurauit facta tēta templi Dei, anno centesimo quinquagesimo quinto, postquam fuerat ædificatum à Salomone. Fecitque Ioas rectum in oculis Domini, quandiu vixit Ioïada. Senit autem Ioïada plenus dierum & mortuus est cum centum triginta esset annorum. Nempē Oriente diebus Salomonis labe & ruina, natus est simul Ioïada, qui eā corrigeret. Postquam autem obiit Ioïada ingressi sunt principes Iuda & adorauerunt regem. Qui delinitus eorum obsequiis, acquieuit eis. Seipsum enim Rex Ioas Deum consecrauit & nominauit. Nam hoc declarat, quod ponitur. Et adorauerunt regem. item illud, Acquieuit eis Rex.

Caput 19.

IEHV regnum Israel gessit 28. annis. Et dixit Dominus ad Iehu, &c. Istius dicti nuncius fuit Ionas Amitthæi filius, qui in duodecim minoribus prophetis numeratur. In diebus illis cœpit dominum tædere super Israël. Percussitque eos Azaël in vniuersis finibus Israël à Iordane, contra Orientalem plagam, omnem terram Galaad & Gad, & Ruben, & Manasse. Anno

2. Par. 12.

Ios.

23.

14.

Ioïada
natus die-
bus Salo-
monis.

Ibid.

4. Reg. 9.

Ionat.

10.

3. Reg. ult.

Ioram.

2. Par. 21.

Ibid.

Ibid.

Ochozia
2. Par. 22.

Ibidem.

13. Ibid.
Eliſem.
vigefimo tertio Ioas regnavit Ioachas filius Iehu ſuper Iſraël in Samaria decem & ſeptē annis. Anno tricefimo ſeptimo Ioas regis Iuda regnavit Ioas filius Ioachas ſuper Iſraël ſedecim annis. Helifaus autem agrotabat infirmitate, qua & mortuus eſt. Deſcenditque ad eum Ioas rex Iſraël & flebat coram eo, anno nimirum regni ſui decimo. Ex quo colligis quot annis Eliſæus paverit Iſraëlem. Nempè ab anno decimo nono Iofaphat, ad hoc uſque tempus per annos plus ſexaginta.

Amazias
4. Reg. 14. 2. Par. 36.
Anno ſecundo Ioas regis Iſraël regnū Iuda ſuſcepit Amazias, viceſimum quintum ætatis agens, adminiſtrauit viginti novem in Ierufalem. Anno ſui regni duodecimo percuffit Idumæos in valle Salinarum. Poſtea ſtatuit Deos eorum in Deos ſibi, & adorabat eos & illis abolebat incenſum. Quamobrem iratus dominus contra Amafiaſ, miſit prophetam ad illum, qui diceret ſe cogitare de occidendo eo. Si quæras, quænam fuerit cogitatio ſive conſilium, quod cōtra Amaziam dominus inſtituit: è ſequentibus hiftoriæ reſpondetur. Igitur Amazias rex Iuda inito peſſimo conſilio, miſit ad Ioas filium Ioachas regem Iſraël, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixiſti, percuffi Edom, & idcirco erigitur cornu. Noluit audire Amazias, eo quod domini eſſet voluntas, ut traderetur in manus hoſtium propter Deos Edō. Corruitque Iuda coram Iſraël, & fugit in tabernacula ſua. Porro Amaziam regem Ioas cepit & adduxit in Ierufalem, deſtructo muro à porta Ephraim uſque ad portam anguli, quadringentis cubitis. Omne quoque aurum & argentum, & uniuerſa vaſa, quæ repperat in domo Dei & apud Obed Edom, in Theſauris etiam domus regiæ, nec non filios obſidum reduxit in Samariam. Illo temporis puncto mortuus eſt Ioas, & venit ſibi Amazias Ierufalem, vixitque poſtquam mortuus eſt Ioas Rex Iſraël quindecim annis. Cæterum à tempore, quo reſceſſit Amazias à domino, tenderunt ei inſidias in Ierufalem. Nempè audierant, quod Propheta ante ei dixerat, mala à Domino comminatus. Sicque interfectum reportarunt ſuper equos, & ſepelierunt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid.

Ozias.
4. Par. 26.
Ozias agebat 16. annum cum regnare inciperet & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierufalem. Et exquiſiuit dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum. Cūque requireret Do-

minum proſperatus eſt in omnib⁹. In quo obſecro? Edificauit Elath & reſtituit eam Iudæ, poſtquam dormiuit Rex cum patribus ſuis. Quid iſtud eſt, poſtquam dormiuit rex cum patribus ſuis? Nempè diebus patrum ſuorum Amaziam regnaſſe ſignificatur. Indicari etiam poteſt, ſic Amaziam diſceſſiſſe ex hac vita morte violenta & ab aliis illata, quemadmodum Ioram Ochozias & Ioas à percufforibus violentè fuerant interempti.

Ozias & Ieroboam ſimul regnarunt, niſi quod Ieroboam regnavit diebus patris eius annum vnum. Sic enim ſcriptum eſt. Anno autem viceſimo ſeptimo Ieroboam regis Iſraël regnavit Azarias filius Amafiaſ regis Iuda. Quod ſi inſtes, utrūque ſimul regnaſſe, reſpondeo regnum eius fuiſſe percuffum lepra atque ita attributum alteri. Nam ſcriptum reperitur, fuitque Ozias rex leproſus uſque ad diem mortis ſuæ & commoratus eſt in domo libera leproſus, quia exciſus erat à domo Domini, & Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ. Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda & diebus Ieroboam regis Iſraël. Quod ſi obijcias Oziam ſepeliuiſſe Ieroboam & tres reges Iſraël ipſo poſteriores, idem reſpondebo. Nam 25. anni, quibus Ozias fuit leproſus, Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ.

Ieroboam filius Ioas quadraginta vno annis regnum Iſraël moderatus eſt. Anno tricefimo octauo Oziaſ regis Iuda Zacharias filius Ieroboam regnavit ſuper Iſraël in Samaria ſex menſibus. Iſte eſt ſermo domini quē locutus eſt ad Iehu dicens, filij tui uſque ad quartam generationem ſedebunt de te ſuper thronum Iſrael. Factūque eſt ita.

Caput 20.

Zach. 14.
TERRÆMOTVS, qui cōtigit ſub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallem montium meorum, quoniam coniungetur vallis montium uſque ad Athal. Et fugietis, ſicut fugiſtis à facie terræmotus in diebus Iofiaſ regis Iuda. Porro Eſaiā, Oſeam, Amos, Michā prophetas his viguiſſe temporibus probari poteſt ex ipſorummet librorū principiis, Viſio, (inquit) Eſaiā filij Amos, quam vidit ſuper Iudam & Ierufalē in diebus Oziaſ, Ioathan, Achaz & Ezechiaſ regum Iuda. Verbum domini, quod factum eſt ad Oſee filium Beerī in diebus Oziaſ, Ioathan, Achaz & Ezechiaſ regum

regum

regum Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israël. Verba Amos, qui fuit in pastoribus Tecue, quæ vidit super Israël in diebus Ozia regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israël ante duos annos terræmotus. Verbum domini quod factum est ad Michæam Morastitæ in diebus Ioathan, Achaz & Ezechia regum Iuda. Quis autem alterum antecesserit non facile scias, præsertim cum cõmemoretur, Hoc esse principium sermonis Domini cum Osea. Sic in Amos, ante duos annos terræmotus, Et in Esaia, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, Et commota sunt superliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta est fumo. Quæ quidem extrema verba declarant, id cõtigisse diebus terræmotus. Interea quoniam Michæas non meminit Ozia, sed Ioathan & duorum sequentium Regum, intelligitur aperte reliquos fuisse ipso superiores & antiquiores.

Visio Abdia, Hæc dicit Dominus de Edom: Surgite & confurgamus aduersus eam in prælium. Quando istud prælium contigit? Diebus Amazie. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. (Sic dictum de sæculo Regis Iosaphat.) Ex quo autem conciderunt Idumæi, tempestate Amazie, non constituerunt Regem in loco suo, neque caput erexerunt ad hunc vsque diem. Nam postquam collapsi sunt iuxta verbum Elisæi, se nunquam erexerunt, nisi quod excitârunt bellum diebus Achaz, sed mox sunt oppressi. Similiter Palæstini ex quo ceciderunt regnante Ezechia, non habuerunt proprium Regem ad hunc vsque diem. Hoc idem contigit Assyriorum Regibus. Nam ex quo, Ezechia sæculo occisi sunt, hunc vsque gentili rege caruerunt. Hoc idem Egyptiis. Postquæ enim Egyptus armis Nabugodonozoris succubuit, non amplius eleuata est super gentes vsque hodie. Sic fuerat prædictum Domini oraculo, Inter cetera regna erit humili- ma. Et non eleuabitur ultra super nationes, & imminuat eos, ne imperent gentibus.

Filij Zaræ Zimri, Ethã, Heman, Calcol. Darã prophetae fuerunt, qui vaticinabantur in Egypto.

Filij Choræ Asir, Elcana & Ebiafaph prophetia munere functi sunt in deserto. Virum prophetam misit dominus ad filios Israël, qui inuitaret eos ad pœnitentiam tempore iudicium, dum affligeretur à Madianitis sub Gedeonis tempora. Iste au-

tem propheta erat Phinees.

Elcana vir ille Dei erat, qui scribitur venisse ad Heli & dixisse: Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui, cum esset in Egypto in domo Pharaonis? Quare ergo calce abiecastis victimam meam, &c.

De quibus legitur, Hos constituerunt Dauid & Samuël videns in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus Domini, & in tabernaculo vicibus suis, pertinet ad 24. familias Sacerdotum & Leuitarum.

Gad videns & Nathan propheta rem templi & diuinam cum Dauide disposuerunt.

Asaph, Heman & Ieduthã vaticinabantur Rege Dauide.

Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere ter functus est.

Samaias bis apud Roboam & principes eius. Maximè autem cum fugerunt à facie Sefac Rege Egypti. Vbi annotandũ istum Sefac appellari Zebud alio loco, siue muscam, Sibilabit Dominus ad muscã Egypti. Sefac autem ideo dicebatur, quia attentè & veluti sedens obseruabat quando moreretur Salomon. Ei enim nobis non erat similis. Posteaquam ergo intellexit Salomonem mortuum, venit & tulit Thefauros domus Domini.

Iddo propheta vaticinatus est contra altare in Bethel dicatum à Ieroboam, dicēs: Altare, altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius naceretur domui Dauid, Iosias nomine: & immolabit super te Sacerdotes excelsorum, qui in te thura succendunt & ossa hominum super te incendet.

Azarias filius Oded factò in se spiritu Dei egressus est in occursum Asæ, & dixit ei, Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo, &c.

Illo tempore venit Hanani videns ad Alam Regē Iuda, & dixit ei. Quia habuisti fiduciam in Rege Syriæ & non in Deo tuo, ideo euasit Syriæ Regis exercitus de manu tua.

Michæas vaticinatur apud Achab quinquies. Nam eum esse dicunt, de quo legitur, Et vnus de filiis prophetarum dixit socio suo in sermone Domini, Percute me, & abiit, occurritque regi in via & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos, clamans ad Regem, &c. Item de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Regem Israël, Hæc dicit Dominus, Quia dixerunt Syri, Deus montium est Dominus & non est Deus vallium, dabo omnem hanc mul-

1. Reg. 3.

1. Par. 9.

2. Par. 11.

Esa.

3. Reg. 14.

Iddo.

3. Reg. 13.

2. Paral. 15.

16.

3. Reg. 30.

Ibidem.

Ibidem.

Supra.

Amos.

Mich.

Osa.

Esa.

Mich.

1. Reg. 22.

4. Reg. 3.

Ezech.

Catalo.

gus pro-

phetarum.

1. Paral. 2.

Exod. 6.

Leu. 6.

itudinem grandem in manu tua, & scietis, quia ego sum Dominus. Item de quo paulo supra, Et ecce propheta vnus accedens ad Achab Regem Israël ait ei. Hæc dicit Dominus. Certè vidisti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradā eam in manum tuam hodie, vt scias, quia ego sum Dominus. Et quarto, Accedens autem propheta ad Regem Israël dixit ei, Vade, & confortare, & scito, & vide quid facias. Sequenti enim anno Rex Syriæ ascendet contra te. Quinto, Quis decipiet mihi Achab Regem Israël, vt ascendat & cadat in Ramoth Galaad?

Diebus Iosaphat Dominus prophetis utebatur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zachariæ filij Banaïæ & Eliezere filio Doda de Marefa.

Diebus Ioram cælitus allatae sunt literæ ab Elia propheta, in quibus futuri istius regis casus describebantur.

Diebus Ioas mittebat Dominus ad populum prophetas, vt reuerteretur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolabant. Spiritus itaque Dei induit Zachariā filium Ioïadæ Sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Dominus Deus, Quare transgredimini præceptum Domini, &c.

Diebus Amasia venit homo Dei ad illū, & ait, o Rex, ne egrediatur tecum exercitus Israël. Qui postremo ad ipsum descendens, Scio, inquit, quod cogitauerit Dominus occidere te, quia fecisti hoc malum & insuper non acquieuisti meo consilio. Hunc autē prophetam ferunt esse Amos fratrem eius, Esaïæ patrem.

Sæculo Achaz erat ibi propheta Domini Oded nomine qui egressus obuiā exercitui venienti in Samariam dixit eis. Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum cōtra Iudam tradidit eos in manus vestras, & occidistis eos atrociter, ita vt ad cœlum pertingeret vestra crudelitas.

Ioël, Nahum & Habacue vaticinabantur tempestate Manassis. At quoniam improbus erat Manasses, subtriverunt eius nomen, neque se appellarunt de eius vocabulo. Itaque etiam scriptura locutusque est (inquit) Dominus ad eum & ad populum illius & attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum, ceperuntque Manassem & vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem.

Verbum Domini factum est ad Sophoniā filium Chusi filij Godoliæ filij Amasiæ,

filij Ezechiae in diebus Iosiae filij Amos Regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Vrias filius Semei de Cariath-Iearim, & prophetauit aduersus ciuitatem & terram iuxta omnia verba Ieremiæ. Factum est verbum Domini, ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem: in terra Chaldeorum secus flumen Chobar. Nempè vniuersi isti prophetae vaticinationes suas fuderunt propè excidium.

Baruch Neriae filius, Seraia Mahasiae filius, & Daniel vir desideriorum Nabugodonozoris tempore.

Mardocheus Iudæus, Haggæus, Zacharias, Malachias anno Darij secundo.

Inter eos, decem reperiuntur insigniti titulo viri Dei, Moses, Elcana, Samuel, Dauid, Semaïas, Iddo, Elias, Eliaus, Michæas, Amos Esaïæ pater. Duo nomen videntis cōsecuti Samuel & Hanani. Duo vocabulum filij hominis sortiti Daniel & Ezechiel.

Secundæ libri partis Finis.

Caput. 21.

PATER noster Abraham donatus est prophetae vocabulo in Genesi. Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta est. Quo pacto de Sarra tale aliquid significatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Iescha. (Sic enim vocabatur Sara, quasi speculans.) Inde autem intelligis vniuersos sanctos patres & matres prophetarum vocabulo decoratos, quod in Psalmis sit scriptum. Et abierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

De Maria Mosis & Aaronis Sorore legitur, sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aarō Tympanum in manu sua, egressæque sunt omnes mulieres post eam cum Tympanis & choris, quibus præcinebat dicens, Cantemus Domino. Gloriosè enim magnificatus est.

De Debora, Erat autem Debora prophetissa, vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

De Hanna Samuelis matre, Et orauit Hanna, & ait, Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo, &c.

Abigail

a Hæc citat R. David Kimhi in suis commentariis suorum suorum in his prophetis, vt & alia possum ex hoc chronico.

Soph. 1. Jerem. 1.

Jer. 21.

Ezech. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Abihail prophetavit apud Dauidem, quemadmodum de illa Dauid testificatur. Benedictus Dominus Deus Israël, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictus sensus tuus, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinē & vlciscerer me de manu mea.

Holdam quoque vatem fuisse scriptura nominatim commemorat. De Ester autem his significat verbis: Scripsitque Hester regina filia Abiahil & Mardocheus Iudæus etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum, &c.

Hi sunt quadraginta octo prophetae & prophetissæ, qui apud Israëlitas vaticinati sunt, quorum & mentio facta in scripturis.

Exiterunt quidem & alij inter exeutes de Aegypto, at nomina eorum non sunt literis sacris mandata. Si dicas id factum, quod essent pauci numero, refutaberis loco isto Scripturæ, Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Eliseus) & quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, ubi multi fuisse dicuntur prophetae & tamen nominibus supprimuntur. Rursum si id tribuas incitiæ eorum, eadē Scriptura refelleris, quæ illos declarat fuisse scientiæ laude atque dono præstātilimos, dixerūt (inquit) Eliseo, Nunquid nosti, quia Dominus hodie tollit Dominum tuum à te? Cumque dixerunt Dominum tuum de Elia, non item Dominum nostrum, quid aliud, obsecro, putas significare scripturam quàm vniuersos illos fuisse pares Eliæ & eiusdem cum Eliseo momenti atque ponderis? Et sic ait Moses, Quis det eos talem habere mentem, ut timeant me, & custodiant vniuersa mandata mea in omni tempore, ut beneficit eis & filiis eorum in sempiternum? Præterea, Quis tribuat ut omnis populus prophetet & det eis Dominus spiritum suum? Præterea Abdias dicebat Eliæ, Nōne indicatum est Domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas Domini, quo modo ex eis absconderim centum viros: quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauperim eos pane & aqua? Quo tamen numero non cōprehendebatur prophetae, qui erāt in Iuda & Benjamin. Rursum Elias sic alloquebatur Eliseum, sede hic, quia dominus misit me usque in Bethel. Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filij prophetarum, qui erant in Bethel. Item, sede hic, quia Dominus misit me in Iericho. Cumque venissent Iericho, accesserunt filij prophetarum, qui

erant in Iericho. Et post, sede hic quia Dominus misit me usque ad Iordanē: Ierunt igitur, & quinquaginta filij prophetarum secuti sunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Israël, quæ non haberet prophetas. Interea prophetia eorum tantum est commemorata, quæ ad necessitatem legis faciebat, de quibus intelliguntur ista Salomonis in Cantico Canticorum. Quam pulchri sunt amores tui soror mea sponsa. Quam boni sunt amores tui præ vino. Et odor vnguentorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauum stillant labia tua sponsa. Mel & lac sub lingua tua, &c.

Aliquid fuisse doni prophetici in Adam apparet ex eius historia. Immisitque Dominus Deus Soporem in Adam. Cumque obdormisset tulit vnam de costis eius & repleuit carnē pro ea & ædificata muliere, dixit Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c.

In Noë, Noë vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit, & genuit tres filios.

In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

In Sem, Benedictus dominus Deus Sem: & in psalmis, Tu es Sacerdos secundū ordinem Melchisedech.

In Heber, Vocauitque nomen eius Phaleg, eo quod in diebus eius diuidentia esset terra.

Hi sunt prophetae, qui in mundo steterunt priusquam Abraham pater noster veniret in mundū. Post Abrahæ verò ortum fuere Balaam eiusque pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamathites. Elihu & Barceel Buzites, qui quidē prophetiæ munere functi sunt apud exterarum nationes priusquam sanciretur lex Israël.

Postquam autem concessa lex est Israëlitis, desit Spiritus sanctus afflare gentes, Quod quo temporis momento contigerit, colligi potest è Moysi verbis. In quo (inquit) cognoscetur nunc, quod inuenerim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, nisi ambulaueris nobiscū ut glorificemur ab omnibus populis, qui habitant super terram, habetur verò Deū Opt. Max. Moysi voluntatem perfecisse paulo post. Ecce ego in eo pactum videntibus cunctis, signa faciam, quæ nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, ut cernat populus iste, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus sum. Illa enim hora Spiritus sanctus gentes deseruit.

Etiam inter 10 tribus erant Prophetae.

Cant.

Genes. 2.
Adam
propheta.

Genes. 6.

9

Ibidem.

10

Exod. 33

Exod. 34.

Caput 22.

4. Par. 15.

SELLVM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eoque regnavit in Samaria, dierum mensem. Et ascendit Manahem filius Gaddi de Tirza, venitque Samariam & percussit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnavit, anno tricesimo nono Azariæ regis Iuda, super Israël decem annis.

Anno quinquagesimo Azariæ Regis Iuda regnavit Phaceas filius Manahem biennium.

Ibidem.

Anno quinquagesimo secundo Azariæ Phacee filius Romeliæ super Israël regnum occupavit in Samaria annis viginti. Eius anno secundo Ioathan filius Azariæ siue Oziæ agens 25. ætatis annum regnum Iuda suscepit & sedecim annis administravit in Ierusalem.

16

Anno decimo septimo Phacee filij Romeliæ regnum Iuda consecutus est Achaz agens annum vicesimum & obtinuit annos sedecim. Eodem anno, decimo septimo regni sui Phacee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bellatores, eo quod reliquisset Dominum Deum Patrum suorum. Veneruntque Idumæi & percusserunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam. Philistiim quoque diffusi sunt per vrbes capestris & ad meridiem Iuda, ceperuntque Bethsames, & Ahilon, & Gadiroth, Socho quoque & Tamnam & Ganzo, cum viculis suis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudam, propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum auxilio & contemptui habuisset Dominum.

2. Paral. 28.

Ibidem.

Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraim Maasiam filium Regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filij Israël de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam, pertuleruntque eam in Samariam. Hoc autem accidit anno Phaceæ vicesimo.

Ibidem.

Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan filij Oziæ Regis Iuda, ut ascenderet Rasin Rex Syriæ & Phacee filius Romeliæ Rex Israël in Ierusalē ad præliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam. Et nuntiaverunt domui David, dixit Dominus ad Esaiam, Egrederere in occursum Achaz, & dic ad eum: Vide, sile & ne timeas, eo quod consilium inierit contra te Syria in malum, & Ephraim & filius Romeliæ dicentes, Ascendamus in Iuda & susci-

Esa. 7.

temus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non stabit, neque erit istud. Illa ipsa hora, quo ista tractabantur a Domino, accepit Achaz argentum & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in thesauris regis & misit regi Assyriorum munera postulatum auxilium, qui & acquieuit voluntati eius & ascendit cum multis copiis in Damascum.

Anno vicesimo Phaceæ regis Israël venit Teglati Phalassar Rex Assur, abstulit vitulum aureum in Dan, atque ita discessit. Hinc illud, venitque contra eum Teglati Phalassar Rex Assur & afflixit eum, & nullo resistente vastavit. Quia Achaz spoliata domo Domini & domo regum & principum dederat regi Assyriorum munera. Audierat enim id quod ad ipsum locutus fuerat propheta. Non stabit neque erit istud.

Illa autem hora coniuravit & tetendit insidias Osee filius Ela, contra Phaceæ filium Romeliæ: & interfecit eum. Regnavitque pro eo vicesimo anno Ioathan filij Oziæ, id est, anno quarto Achaz. Et sic potuisset notare Scriptura, nisi id iam a sæculo Ioathæ fuisset decretum. Est & alteratio. Voluit scriptura attribuire hos annos Regi mortuo Ioathæ, & non Achaz viuo (quod esset impius.)

Contra Oseam ascendit Salmanazar Rex Assyriorum & factus est ei Oseæ seruus, reddebaturque illi tributa. Anno autem nono Oseæ, cepit Rex Assyriorum Samariam & transtulit Israël in Assyrios. Sic inuenitur Achaz rex Iuda, & Oseas Rex Israël seruasse Regi Assyriorum annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Israël spiritum regis Assur & abstulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, discessitque implens illud quod scriptum erat. Etiam ipse in Assyriam portabitur. De quo R. Nehorai nomine R. Iosue, Ecce scriptura inquit, Hæc dicit dominus Deus. Quo modo si pastor eruat de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, sic eruentur filij Israël, qui habitant in Samaria in plaga siue angulo lectuli & in Damasci grabato. Quod asserit, in plaga siue angulo lectuli, docet non reliquendos fuisse in eo nisi vnum de octo, & reliquias a populi peregrinaturas Damascum ad implendum, quod alibi oraculo traditum est. Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus exercituum nomen eius.

Illa

Illa tempestate cernens Ofeas filius Ela rex Israel abductos esse vitulos aureos, sustulit præsidia quæ posuerat Ieroboam filius Nabat in terræ suæ limitibus, ne quis Ierosolymam ascenderet. Nā de vniuersis regibus Israël nominatim scriptū est. Ambulauitque in viis Ieroboā filij Nabat, & in peccatis eius. At de Osea, fecitque malum corā Domino, sed non sicut reges Israël, qui ante eum fuerunt. Quare igitur (inquit) sententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatē, executioni mādāta est ipsius tēpore? Certē vt ostenderetur non omnino fuisse crimē regū suorum, in quos ipsi Israëlītæ omnē reiciebāt culpā dicente oraculo. Ego noni Ephraim, & Israël nō est absconditus à me. Quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israël, &c.

Illa ætate animaduertens Ofeas Regem Assyriorum velle ascendere contra se & abducere in captiuitatem Israelē, tertio societatem iniit cum regibus Ægypti.

Duodecimo anno Achaz Regis Iuda. Ofeas filius Ela regnū in Israël suscepit, nouē annis. Atqui (inquit) Ofeas nōne regnavit ab anno quarto Achaz? Respondendum nouem annos, quibus regnāsse scribitur, numerandos esse à tempore, quo cœpit rebellare contra Regē Assyriorum. Hinc enim in eius historia sequitur, Cūque deprehēdisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios, ad Sua regē Ægypti, ne præstaret sibi tributa, obsedit eū & vinctum misit in carcerem.

Anno quarto regis Ezechia, qui erat septimus Osee filij Ela regis Israël, ascendit Salmanazar rex Assyriorum Samariā, & oppugnauit eam & recepit. Nam post tres annos, sexto Ezechia, id est, nono, Osee, ab ipsius scilicet rebellionē, capta est Samaria & transtulit rex Assyriorum Israël in Assyrios, collocauitque eos in Hayla & in Abor fluuiō, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audierunt vocē Domini Dei sui, & euulsit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur. Adduxit autem Rex Assyriorū viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth, & de Emath, & de Sepharuaim, Dinæos, Apharsathæos, Tarphalæos, Archuæos, Aphasacæos, Babylonios, Susæos, Dyæos, Elamitas & cæteros de gentibus, quas transtulit Assennaphar magnus & gloriosus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbibus eius.

Caput. 23.

ANNO quarto decimo Regis Ezechia ascendit Senacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quemadmodum 8. anni intercesserāt inter primā captiuitatē & secundā. Item 8. anni inter secundā & tertiam, ita dominus interposuit octo annos inter tertiam Israëlī captiuitatem & hunc regis Senacherib cōtra Ezechia & Iuda assensum, ad implēdū id quod scriptum apud Esaiā, sicut primo tēpore alleuiata est terra Zabulō & terra Neptalim, nouissimo aggrauata est via maris trans Iordanē Galilææ siue termini gentium. Sed, inquit R. Iosue filius, Corha vehementer errauit Senacherib.

Post quæ & huiusmodi veritatem venit Senacherib Rex Assyriorum & ingressus Iudam obsedit ciuitates volens eas capere. Ea autem horā misit Tarthan Regis Assyriorum præfectus in Azothum, in eamque ingressus est vt scribit Esaias, inundauit Ammonitas & Moābitas, qui ipsum iuuabāt, cum Samariam obsideret, per tres annos, vt impleteretur oraculum. In tribus annis quasi annis Mercenarij auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur in eo, sicut racemus paruus & modicus, nequaquam multus.

Tum misit Rex Assyriorum Rabfacem de Lachis in Ierusalem, ad Regem Ezechiam cum manu graui & egressus est ad eum. Eliachim filius Helchia, qui erat perfectus domus, & Sobna scriba, & Iohaha filius Asaph à commentariis. Et venerunt postea serui regis Ezechia ad Esaiam, & dixit ad eos Esaias. Hæc dicetis Domino vestro. Hæc dicit Dominus: Ne timeas à facie verborum, quæ audisti. Ecce ego dabo ei spiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram suam. Quēmnā verò nuntium? De Taracha Rege Æthiopiæ, quod egressus sit vt cōtra ipsum pugnet Inundauit Sobna Thesaurarius & eius socij, profectique sunt in Æthiopiam & tulerunt pretiosissima quæque terrarum, redieruntque Ierusalem, sicque impleuerunt, quod ab Isaia fuerat oraculo pronunciatū. Hæc dicit Dominus Labor Ægypti & negotiatio Æthiopiæ & Sabaim, viri sublimes ad te transibunt & tui erunt. Labor Ægypti pertinet ad Pharaonē Ægypti regē, Negotiatio Æthiopiæ ad Æthiopū regē Tharachā Sabim viri proceri ad eorū copias & exercitus. Illi omnes o Ierusalem (ait Esaias) super te transibunt, & tui erunt, pace iam te

Ezechias.
4 Reg. 18.10 tribus
tres posse
sunt capti-
uitates.

Esa. 9.

2. Par. 26.

Esa. 20.

Esa. 16.

Esa. 36.

Esa. 37.

Esa. 45.

cum facta. Post te ambulabunt o Ezechia, vincti pergent torquibus & monilibus. Et te adorabunt, & deprecabuntur, id est, tribuent laudem Deo in tui medio & dicent Tantum in te est Deus, & non est Deus extra te, verum tu es Deus absconditus.

4. Reg. 18.

19.

Ibid.

Illa tēpestate misit rex Assyriorū Tharthā & Rablācē de Lachis, ad regē Ezechia cum manu valida Ierusalem. Qui cum ascendissent, vocauerunt regē. Misit autem Esaias filius Amos ad Ezechia dicens. Iste est sermo, quem locutus est dominus de eo. Cui exprobrasti & quem blasphemasti. Contra quem exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos? contra sanctū Israel. Per manum nuntiorum tuorū exprobrasti Domino, & dixisti, Ego fodi & bibi aquas alienas & siccaui vestigiis pedū meorū omnes aquas claufas, &c. Factū est igitur in nocte illa venit angel⁹ Domini & percussit in castris Assyriorū centū octoginta quinque millia. Cūcti autē reges redimiri erant coronis in suis capitibus. Porro ante stragē hanc Senacherib agrotauit Ezechias tribus diebus. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Iose, incidit in hanc cladē Senacherib, stetitq; illi sol, quemadmodū steterat patri Achaz. hoc enim testatur scriptura. Ecce ego redaco umbram graduum per quos descenderat in horologio Achaz in sole retrorsum decem lineis. Et reuersus est sol decem lineis, per gradus, quos descenderat.

Esa. 38.

Esa. 10.

Eodem die decē stationes percurrit Senacherib. Venit in Aiath. Trāsbīt in Magron, apud Magmas cōmendauit vasa sua. Transferunt cursim. Gabaa sedes nostra. Obstupuit rama, cabaa Saulis fugit Hinni voce tua filia Gallim. Attende Laīs pauperula Anathot, Migravit Madmena, habitatores Gabin collegerunt sese. Adhuc dies est, vt in Nobe stetur. Sic enim inuenias Esaiam dicentem isto die Senacherib decem profectiōnes confecisse.

Esa. 37.

Vndecimo anno Iubilaei, anno quarto hebdomadæ ascendit Senacherib vt ex eodem Esaiā colligitur. Tibi (inquit) hoc esto signum. Comede hoc anno, quæ sponte nascuntur, & in anno secūdo pomis vescere. Anno autem tertio seminare & metite & plārate vineas & comedite fructū earū. Nā ascēdit in benedictione Pascha, vt non poterint seminare & comederint germina, quæ sponte nascuntur. Anno autē secūdo poma siue fructus per se ē radicibus pullulantes. Nā truncos arborū exciderūt. Anno verō quarto seminarunt & messue-

rūt, plantarunt vineas & vuas earū comederunt. Ex quibus intelligitur de hebdomadæ vnum dūtaxat annum superfuisse.

Post cladem Senacherib Ezechias liberos dimisit milites, qui se vinctos dediderāt & religionem atque regnū Dei sponte amplexi fuerant, ad implendum alterum Esaiā oraculū, in illa die erunt quinque ciuitates loquētes lingua Chanaan & iurantes per Dominum exercitū. Quinque profecti edificarūt altare & Deo celi super illud obtulerūt holocausta, iuxta eundē Esaiā. In die illa erit altare domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminum eius. Præterea numine adorato precati sunt versus Ierusalē. Sic enim idem Esaias alio loco, ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur.

Ante aduentum Senacherib obturauit Ezechias aquas Giō. hinc illud initio cum principibus consilio, virisque primariis obturauerunt cūctos fontes & riuum, qui fluebant in medio terræ dicentes, Ne veniant reges Assyriorum, & inueniant aquarum abundantiam. Fiat autem annorum viginti quinque, cum regnare inciperet & viginti nouem annis regnavit in Ierusalem.

Caput 24.

DVODECIM annorum erat Manasses cum regnare cepisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem. Anno regni 22. abductus est captiuus Babylonem cum Idolo Michæ. Sic enim prædictum, Posueruntque sibi filij Dan sculptile & Ionathan filium Gerson filij Moysi filios eius sacerdotes in tribu Dan vsq; ad diem captiuitatis terræ. Postquam autem coangustatus est, orauit Dominum Deum suum & egit pœnitentiam valde, coram Deo patrum suorum, deprecatusque est eum & obsecrauit intentē & exauditus est atque reductus in Ierusalem in regnum suum. Reperitur scilicet egisse pœnitentiā 33. annis ante suum obitum.

Viginti trium erat annorum Amon, cum regnare cepisset & duobus annis regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in conspectu domini, sicut fecerat Pater eius, & multo maiora deliquit lege ex Israel consumpta & incensa.

Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset & triginta & vno annis regnavit in Ierusalem, fecitque quod erat rectum in conspectu Domini. Anno octauo decimo regni sui mundata iam terra & templo Domini, misit Saphan filium Ezechie & Maasiam

Maasiam

Maasiam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioachaz à commentariis, vt instaurarent domum Domini. Eodem anno inuentus est liber legis in domo Domini, qui & erat principium Iubilæi. Eodem Iosias refecit templum. Atque ita lapsi sunt ducenti octodecim anni, ex quo Ioas illud restituit, ad hanc usque reparationem. Ideo autem tempore Ioas tam cito refectum est, post Salomonem, quoniam Athalia impia & filij eius illud ruperant. Eodem anno Iosias agitauit pœnitentiam, nec habuit ante se regem similem, qui sic conuerteretur ad Dominum, &c.

Iosias recondidit arcam. Sic enim scriptum. Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israël sanctificabatur domino, locutus est, Ponite arcam in sanctuario templi. quod ædificauit Salomon filius Dauid Rex Israël. Nequaquam enim eam ultra portabitis.

Diebus eius ascendit Pharo Necho Rex Ægypti contra regem Assyriorum ad flumen Euphratem. Et Abiit Rex Iosias in occursum eius. At ille missis ad eum nuntiis ait, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluisti Iosias reuerti, sed præparauisti contra eum bellum itaque vulneratus dixit pueris suis, vt se educerent de prælio. Qui transtulerunt eum & asportauerunt in Ierusalem, vbi & mortuus est & sepultus in Mausolæo patrum suorum. Vniuersus autem Iuda & Ierusalem lacerauerunt eum, Ieremias maxime, cuius omnes cantores vsque in præsentem diem lamentationes super Iosiam replicant. De eo lamentatus est, Spiritus naris nostræ Christus domini captus est in retibus suis, de quo dicebamus in vmbra tua viuemus inter gentes.

Tulit ergo populus terræ Ioachaz filium Iosias & constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset & tribus mensibus regnavit in Ierusalē. Vinxitque eum Pharo Necho & regem constituit Eliachim filium Iosie fratrem eius pro parte suo.

Viginti quinque annorum erat Ioachim Eliachim cum regnare cœpisset & vnde-
cim annis regnavit in Ierusalem, fecitque malum coram domino Deo suo. Sic reperitur natu grandior quam frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Iosias regis Iuda Ieremias propheta ad vniuersum Iuda & Ierusalem concionatus est. Hæc dicit dominus exercituum, Deus Israël: Conuertimini quæso, quisque à via sua mala, &

à prauitate operum vestrorum, &c. sæpius enim eos redarguit. Cumq; minime resipiscerēt, rursum est cōcionatus, adiecta vaticinatione, nisi audieritis, sic dicit dominus exercituum. Ponā domū istā, sicut Silo. &c. Principio regni Ioachim filij Iosias regis Iuda, Hæc dicit dominus ad me. Facti tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mittes ad reges Edom, &c. Ego feci terram & homines & omnia quæ in ea sunt, dedique ea in manu Nabugdonozor Regis Babylonis serui mei, & seruiet ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. Gēs autem & regnum, quod non seruerit Nabugdonozor Regi Babylonis, visitabo super gentem illam in gladio, & fame, & peste, donec consummam eos manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit, nam scriptum: Eduxeruntque Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percussit eum gladio, proiecitque cadaver eius in sepulchra vulgi ignobilis, quod prophetaisset aduersus ciuitatem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremias.

Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verū manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percussit Pharaonem Necho, Hinc illud, factum est verbum Domini ad Ieremiam Prophetam contra gentes in Ægypto aduersus exercitū Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluium Euphratē in Charchamis, quē percussit Nabugdonozor rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Iosias regis Iuda.

Anno primo subegit Nabugdonozor Niniuem, secundo ascendens in Iudæam subiugauit Ioachim, factusq; est Ioachim illi seruus annis tribus & rursum rebellauit cōtra eū. Et ultra non addidit rex Ægypti, vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti, vsque ad fluium Euphratem, omnia, quæ fuerant regis Ægypti.

Anno quarto Ioachim obfignata est sententia iudicij Israël, vt abducerentur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ierusalem biberet calicem vini furoris.

Caput 25.

ANNO tertio regni Ioachim regis Iuda, Venit Nabugdonozor Rex Babylonis Ierusalem & obsedit eam, & tradidit Dominus in manum eius Ioachim regem Iudæ.

Ierem. 27.

Ierem. 26.

Ibid. 26. cap.

Ierem. 46.

Nabugdonozor.

4. Reg. 24. Ibidem.

Ierem. 25.

Dan. 1.

Jerem. 25. Ita quidem Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Ioachim filij Iosiae Regis Iuda fuisse annum primum Nabugdonozoris. locus ergo Danielis sic exponendus. Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor, &c. Sic alio loco, ubi Ieremias annum septimum Nabugdonozoris, liber regum habet, annum octauum, quoniam idem annus erat octauus & septimus. octauus regni Nabugdonozoris & septimus à subactio Ioachim.

Dan. 1. Est etiam notandum loco iam citato Danielis Ioachim traditum in manum Nabugdonozoris, & tamen Ieremia, Sepultura (inquit) asini sepelietur. Præterea alio scripturæ loco dicitur vinctus fuisse compedibus. Nempe vinctus quidem fuit, at mox in vinculis interiit, indeque raptatus & obiectus bestiis ad implendum, quod ex Ieremia commemoratum est.

4. Reg. 24. Transtulit Ierusalem & vniuersos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Benjamin & reliquis tribubus septem millia, omnes viros fortes & bellatores.

Allegoria interpretatio. Atqui qualis esse possit fortitudo in viris in captiuitatem abactis? Item quod bellum gerere possint homines compedibus vincti, & in vinculis positi? Est igitur sensus, omnes fortes, fortitudine scilicet legis, sic enim loquitur scriptura Benedicite Domino omnes Angeli eius potentes siue fortes robore. Bellum autem gerebant, quoniam se vltro citroque exercebant in præliis legis, de quibus legitur. Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. In eo quod sequitur in historia regum. Transtulit etiam artifices & inclusores mille viros, fortes terræ, artifices appellantur Heres à silendo quod vno loquente, tacerent reliqui, inclusores autem Masgher à claudendo, quod ab ipsis sedentes auditores docerentur, metaphora, qua scriptum, Aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Denique fortes terræ sunt nobiles de tribu Iuda & Benjamin, de quibus scribitur, hæc dicit Dominus Deus Israel. Sicut ficus hæc bone, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldaeorum in bonum.

Psal. 124. Ocho annorum erat Iechonias cum regnare cepisset & tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Alio loco scribitur octodecim annorum fuisse cum regnū suum auspicaretur. Quid ergo sentiendum? Certè octo annorum erat cum regnavit (cum patre.)

Num. 21. Et hæc verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes & ad prophetas & ad omnem populum, quæ traduxerat Nabugdonozor Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli de Ierusalem Babylonem. Edificate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite uxores & generate filios & filias & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris & pariant filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & querite pacem ciuitatis, ad quam transmigraueris vos feci, & orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit vobis pax. Et postea, cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum istum.

Esa. 45. Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem

Jerem. 24. At postquam regnasset, octauum decimum agebat, quando obsignata est iudicii sententia ut abduceretur in captiuitatem, dicente Nabugdonozor, è prauo cane catulus probus non nascitur.

2. Reg. 24. In medio Iubilæi migravit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, ut notat scriptura his verbis. Cumque annis circulus volueretur misit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eum in Babilonem, asportatis simul pretiosissimis vasibus domus Domini, id est arca. Regem verò constituit Mathaniam patruū eius super Iudam & Ierusalem quem nominauit Sedechias. Viginti & vnus anni erat Sedechias, cum regnare inciperet, & vndecim annis regnavit in Ierusalem.

Sedechias. Factum est anno illo in principio regni Sedechias regis Iuda, in anno quarto, mense quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram sacerdotibus & omni populo dicens. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel. Contrui iugum regis Babylonis. Adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locum istum, omnia vasa domini, quæ tulit Nabugdonozor de loco isto Babylonem. In hanc falsam prophetiam adductus est Ananias occasione Ieremie sic de Elia ipso præsentis vaticinati. Hæc dicit Dominus exercituum. Ecce ego confringam arcum Elam, sumam fortitudinem eorum & indicam super Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. Mortuus est Ananias propheta anno illo mense septimo.

Jerem. 41. Et hæc verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes & ad prophetas & ad omnem populum, quæ traduxerat Nabugdonozor Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli de Ierusalem Babylonem. Edificate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite uxores & generate filios & filias & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris & pariant filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & querite pacem ciuitatis, ad quam transmigraueris vos feci, & orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit vobis pax. Et postea, cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum istum.

Jerem. 42. Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem

Babylonem

Babylonem comitatus suis principibus, ut sibi conciliaret gratiam Nabugdonozor Regis Babylonis. Deinde rediit Ierosolymam in regnum suum.

Caput 26.

Ezech. 1. **F**ACTUM est tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldeorum. Ipse est annus quintus transmigrationis regis Iechoniae. Triginta hi anni sumuntur ab eo tempore, quo repertus est liber in domo Domini. Et veni ad transmigrationem ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabant iuxta flumen Chobar & sedi, ubi illi sedebant, & mansi ibi septē diebus, merens in medio eorum. Post septem dies Ezechieli dictum est. Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatem domus Israel. Docebatur, Israelitas prouocasse iram domini ab ingressu in terram Chanaā, quousque ex ea dimigrarent per 390. annos integros. Et cum compleueris hæc dormies super latus tuum dextrum secundo, & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domum Iuda irritasse dominum contra se quadraginta annis, postquam exulatum abductæ essent decem tribus, donec vastaretur Ierusalem. Qui anni omnes sunt 430.

Cap. 8. **E**t factum est anno sexto, sexto mense, quinta mensis, ego sedebam in domo mea & senes Iuda sedebant coram me. Indicat illum annum fuisse intercalarem ac tredecim habuisse menses. Et cecidit ibi super me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechieli monstravit gloriam maiestatis suæ recedentem de medio ædis siue templi. Et eleuantia Cherubim alas suas exaltata sunt à terra coram me. Et stetit in introitu portæ domus Domini Orientalis, & gloria Dei Israel erat super illos. Et ascendit gloria Domini de medio ciuitatis, stetitque super montem, qui est ad Orientem vrbis, & spiritus leuauit me, adduxitque in Chaldaam, & sublata est à me visio. Illic reperies decem Domini ab æde sacratissima professiones.

Ezech. 10. **E**t factus est anno septimo, quinti mensis decimo die. Venerunt viri de seniori-

bus Israel ut interrogarent dominum & sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis loquere senioribus Israel, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interrogandum me vos venistis, &c. Tunc percussit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ierusalem, prædicans, ut dimitteret unusquisque ancillam suam, Hebræam & Hebræam liberos, & nequaquam dominarentur eis. i. Iudæo & fratri suo. Audierunt igitur & dimiserunt, sed reuersi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subiugauerunt in famulos & famulas. Et paulo post Non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensi sunt in cōspectu meo, vitulum, quem considerunt in duas partes, & cuius inter diuisiones transierunt principes Iuda & principes Ierusalem, Eunuchi & sacerdotes, & vniuersus populus, sicque rebellauerunt contra Dominum. Nam hæc & eiusmodi commemorat, propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias contra Babylonium regem & sese adiunxit Ægypti regibus.

Hic observa omnia in Israele siue decē tribubus & Iuda siue duabus tribubus paria reperiri. Illi societatem cum Ægyptiis regibus inisse leguntur. Isti similiter. Illi tribus diuersis exiliis exportati è sua terra, isti totidem exiliis abacti in alienam. Illi triennium obsidionem Assyriorum sustinuerunt, antequam caperentur, isti tribus annis à Babyloniis circumfessi sunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi esitarunt carnem filiorum suorum & filiarum, isti explere famem, eodem nefando cibi genere coacti sunt. Eiusmodi profecto est quod propheta prædixerat, in via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua. Hæc dicit dominus Deus. Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum, ebrietate repleberis, calice sororis tuæ Samariæ.

Anno octauo Sedechiæ regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ierusalem. Et exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto, & audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem huiusmodi nuncium recefferunt ab Ierusalem. Exercitus autem Pharaonis vastata Gazâ rediit in ægyptum.

Factum est verbum domini ad Ezechielem anno nono, mensis decimi die decimo dicens, fili hominis scribe tibi nomen huius diei, in quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem hodie. i. die

- decimo mensis Teuet siue Decembris.
- Ezech. 39.* Anno decimo, duodecimo die mēsis decimi factum est verbum domini ad me dicens, filij hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti & Propheta de eo & de Ægypto vniuersa loquere. Illo tempore, Ecce Ananeel filius Solum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicens, Emetibi agrum meum qui est in Anathor in terra Benjamin. Tibi enim competit ex propinquitate, vt emas, &c.
- Ezech. 30.* Et factum est vndecimo anno, primi mensis die septimo verbum domini ad Ezechielem dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi & ecce non est obuolutum, vt restitueretur ei sanitas. Item ad eundē factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo die mensis tertij, dicens. Fili hominis, die Pharaoni regi Ægypti & populo eius. Cui similis factus es, in magnitudine tua? Rursū vndecimo anno, primo mensis dicens. Fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ierusalem. Euge Euge confractæ sunt portæ populorum, conuersa est ad me. Implebor. deserta est. propterea hæc dicit dominus, &c.
- Ezech. 31.* Die tertio mensis Tizri siue Septembris die quinquagesimo secundo ab æde diruta, interfectus est Godolias filius Ahicam filij Saphan, itēque Iudæi, qui cum ipso erant in Maspha. Reliqui profecti sunt in Ægyptum, secum trahentes Ieremiam & Baruc.
- Ezech. 33.* Anno duodecimo, decimo mense, quinta mensis transmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ierusalem, dicens. Vastata est ciuitas. Eodem anno, mensis duodecimi die primo factum est verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regē Ægypti, & dices ad eum. leoni gentium assimulatus es. Eodem duodecimo anno, sed decima quinta mensis, factum est quoque verbum domini ad Ezechielē dicens. Fili hominis, cane cermen lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam in terram, cum his qui descendunt in lacum. Tūque monstratum est Ezechieli exteras nationes addici puteo interitus.
- Ezech. 29.* Anno decimo tertio Nabugdonozor tradita est in manum eius Tyrus, & quadam veluti inundatione raptauit vniuersos Iudæos, qui in ea, itēque apud Ammonitas, Moabitas, vicināsque regiones exulabant, ad septingentos quadraginta quinque.
- Aljmalut Ieremiam lapidatus fuisse à Iudæis in Ægypto.*

Anno vicefimo septimo, imperij Nabugdonozor Ægyptum occupauit, cepit multitudinem eius, deprædatus est manubias eius, diripuit spolia eius & ea in mercedem exercitui data, transtulit Ieremiam & Baruc Babylonem.

Vicefimo quinto anno transmigrationis nostræ, exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super Ezechielem manus domini & adduxit eum Ierosolymam in visionibus Dei. Illo die per visionem Ezechieli monstrauit Deus exemplum ædis siue templi futuris sæculis ædificandi.

Cap. 27.

Anno nono regis Sedechiæ mensis decimi, die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ierusalem & obsedit eam. Vndecimo autem anno Sedechiæ mensis septimi die nono præualuit fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. Et rupta est ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt & exierunt de vrbe nocte per portam, quæ est inter duplicem murum ad hortum regis. Porro Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam solitudinis persecuti sunt regem, comprehenderuntque eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in terram Emach, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipso, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vinctūque catenis adduxit Babylonem, reclusūque in custodiam vsque ad diem mortis suæ.

Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit montē. Hinc illud, Mense quinto, septimo die mensis (Ipse est nonus decimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardā princeps exercitus in Ierusalem & succendit domum domini &c. Alio tamen loco id contigisse dicitur decimo die mensis, decimo octauo anno Nabugdonozoris, sed hæc sic sunt concilianda. Decimo nono anno à regno scilicet Nabugdonozoris cepto dirutum est templum, decimo autem octauo à Ioa-chim subiugato. Item septimo die mensis quinti, quoniam eo primum ingressæ sunt gentes illæ profanæ in templum, indeque sustulerunt Mare, bases, columnas & sequentibus duobus diebus, octauo scilicet

& no-

Jerem. 6. & nono, ceptam die septimo à fundamen-
Deut. 31. tis euersionem continuarunt, donec dies
 ille (decimus) appelleret. Quare Jeremias,
 adornate (inquit) super eam bellum, con-
 surgite & ascendamus in meridie. Hei no-
 bis, quia declinavit dies, quia inclinata
 sunt umbræ vesperti. Surgite ascendamus
 in nocte & dissipemus domum eius, tem-
 pore tenebricoso succenderunt tunc igne,
 & decimo mensis exustum est. De qua
 ætate Moses hæc commemorat. Scio enim
 figmentum eius, quod facturus sit hodie,
 antequam introducam eum in terram, quā
 ei pollicitus sum. Et postea, Ego enim scio
 rebellionem tuam & ceruicem tuam du-
 rissimam. Et mox, Noui enim quod post
 mortem meam iniquè ageris & corrup-
 pemini, atque citò declinabitis de via,
 quam præcepi vobis, & occurrent vobis
 mala in extremo tempore, quando fece-
 ritis malum in conspectu Domini, ut irri-
 teris eum per opera manuum vestrarum.
 Atque hæc sanè congruunt cum Sedechiæ
 & hominum illius ætatis factis. Nam de
2. Par. 36. illis sic scribitur. In regem quoque Nabug-
 donozor rebellavit, qui adiurauerat eum
 per Deum, & induravit ceruicem suam &
 cor, ut non reuerteretur ad dominum Deū
 Israël. Sed & vniuersi principes sacerdo-
 tū & populus præuaricati sunt iniquè iux-
 ta vniuersas abominationes gentium, &
 polluerunt domum Dei, quam sanctifica-
 uerat sibi in Ierusalem. Mittebat autem
 dominus Deus patrum nostrorum ad illos
 per manum nuntiorum suorum, de nocte
 confurgens, & quotidie commonens. At
 illi subsannabant nuncios Dei & parui pē-
 debant sermones eius, & adduxit super eos
 regem Babylonis & interfecit Iuvenes
 eorum gladio in domo Sanctuarij. Vni-
Jerem. 15. uersaque vasa domus domini tam maiora
 quam minora & Thesauros templi & re-
 gis & principum transtulit Babylonem, &
 exussit domum domini & ædes Regias,
 abducens in captiuitatem eos, qui euase-
 rant gladium, Babylonem, ut complere-
 tur sermo domini ex ore Jeremiæ, & cele-
 braret terra Sabbata sua. Cunctis enim
 diebus desolationis egit Sabbatum, usque
 dum complerentur septuaginta anni.

Jerem. 9. Rabbi Iosé non nisi quinquaginta &
 duos annos terram Iuda putat versatam in
 solitudine, ita ut nullus per eam transiret.
 Id ex Jeremia colligit, Super montes as-
 sumā fletum & lamentum & super caulas
 deserti planctum, quoniam succensa sunt,
 eo quod non sit vir pertransiens.

R. Iosé, Septem, (inquit) annis impleta
 est hæc scriptura in terra Israël, Sulphur &
Deut. 29. Sal & combustio totum solum eius, ita ut
 ultra non seratur neque virens quippiam
 germinet, &c. Percussosque eos rex Baby-
 lonis, partim interfecit, partim in exilium
 abduxit de terra sua, animas nimirū octin-
 gentas triginta duas de Iuda, tribus tran-
 smigrationibus quatuor mille sexcentas.
 Et de Benjamin & reliquis tribubus septē
 millia captiuorum, qui migrarunt cum Ie-
 chonia.

Caput. 28.

Anno secundo Imperij Nabugdonozor,
Dan. 2. vidit Nabugdonozor somnium &
 contritus est spiritus eius & somnus eius
 fractus est ei. Sic dici potest, nisi quod nu-
 merat Scriptura annos à templo euerso, ut
 & menses ab eo euerso. Et sic in Jeremia,
Jerem. 51. factum est verò anno tricesimo septimo
 transmigrationis Iechoniæ Regis Iudæ,
 mense duodecimo, vicesima quinta die
 mensis, eleuauit Euilmerodach rex baby-
 lonis ipso anno regni sui caput Iechoniæ
 regis Iudæ & eduxit eum de domo carceris.
4. Reg. 23. Cum alio scripturæ loco legatur vi-
 cesima septima die mensis. Quæ si velis con-
 ciliare & inde aliquid certi discere, scito,
 vicesima quinta die mensis duodecimi
 Nabugdonozorem eius hostem excessisse
 è viuis & fuisse sepultum, a vicesima autem
 sexta cum extraxit Euilmerodach de se-
 pulchro & raptauit, quo ipsius decreta a-
 boleret, ut impleretur quod de illo scri-
 ptum reliquerat Esaias, Tu autem proie-
 ctus es de sepulchro tuo, quasi stirps inu-
 tilis, pollutus & obuolutus cum his, qui
 interfecti sunt gladio & descenderunt ad
 fundamenta laci, quasi cadauer putridum.
 Die autem vicesima septima eduxit ipsum
 Iechoniam.

Ac eo temporis articulo interiit Sede-
 chias & de ipso hunc instituerunt planctū,
 Heu, qui mortuus est rex Sedechias b bi-
 bens fæces omnium ætatum. Ut illud Je-
 remiæ constaret, Non morieris gladio, sed
 in pace morieris & secundum combustio-
 nes patrum tuorum, regum priorum, qui
 fuerunt ante te, sic comburent te, Et vā
 domine, plangent te, quia verbum ego lo-
 cutus sum, dicit Dominus.

Singulare humanæ miseriæ exemplum.
 Nam intelligitur omnibus, qui versantur
 in bonis, timēda esse mala, & cōtrā quot-
 quot hærent in malis, ne desperent de bo-
 nis. Vnde quæso istud? Certè ex Iechonia

Sic enim
 legen-
 dum non
 16. ut in
 exemplari
 venetiano
 Esai. 14.

b i. Tuens
 peccata
 omnium
 superiorum æta-
 tum.
 Jerem. 34.

& Sedechia.

Nabugdonozor quadraginta quinque annos imperavit. Euilmerodach eius filius vigintitres. Balsazar ex filio isto nepos tres.

Dan. 7.

Anno primo Balsazaris regis Babylonis somnium vidit Daniel. Visio autem capitis eius erat de quatuor diuersis bestiis grandibus de mari ascendentibus, quarum vltima habebat cornua decem, & parvulum aliud, quod postea exortum est de eorum medio.

Dan. 8.
Vbi iam legitur,
anno tertio.

Anno secundo regni Balsazar visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Arius, cui omnes bestiae non poterant resistere & liberari de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae & percussit eum & conculcavit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.

Dan. 5.
vbi mentio anni
tertij nulla, sed
cap. 8.

Anno tertio regni Balsazar, &c. Balsazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, coramque mille his vinum bibit. Praecipit ergo inter forbendum vinum, ut afferentur vasa aurea & argentea, quae exportauerat Nabugdonozor pater ipsius, de templo quod fuit in Ierusalē, ut biberent in eis rex & optimates eius, uxoresque eius & concubinae. Tunc attulerunt vasa illa aurea & argentea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum, in superficie parietis aulae regiae. Et rex aspiciebat articulos manu scribentis. Tunc species regis immutata est, &c.

Esa. 21

Sic impleta est Esaiae vaticinatio. Et clamavit leo. Super speculam domini ego sum, stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor, vir bigae equitum, & respondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram &c. Onus Duma. Ad me clamat de Seir. Custos, quid de nocte? Custos quid de nocte? Dixit custos, Venit mane & nox. Si quaeritis, quaerite. Reuertimini, Venite. Quisnam est iste custos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Psalmis, Ecce non dormitabit, neque dormiet custos Israel. Dominus custodit te, Dominus protectio tua ad manum dexteram tuam. Dominus custodit te ab omni malo, custodiet animam tuam dominus, dominus custodiet introitum tuum & exitum tuum, cum toto Psal-

Ibid.

mo. Cuiusmodi est ista custodia? Ne ingreditur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidem filium. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetiit, die cadat, cuius per noctem calus imminet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum asseruit propheta. Et dabo ignem in Aegypto. Quasi parturiendo dolebit Pelusium, & Alexandria fundetur & in Memphis angustiae diei. Et in Taphnis nigrescet dies, quando conteram ego ibi sceptrum Aegypti.

Illud est Danielis. Eadem nocte interfectus est Balsazar rex Chaldaeus. Et Darius Medus suscepit regnum iam annos natus sexaginta duos.

Quid significat, obsecro, *Iam annos natus sexaginta duos*? Scilicet Nabugdonozori, quo die inuasit in templum, diebus Iechoniae, natus est hostis, nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus est Iehu in Ramoth-Galaad, inunctus est & Hazael eius aduersarius.

a Ita expleti sunt septuaginta anni, ex quo imperavit Nabugdonozor, septuaginta, vno minus, ex quo subiugatus est Ioachim. Adhuc autem annum vnum in Babylone stetit Darius & peregit, ut Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldaeorum. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni.

b Nec reperiatur annum Medo in scripturis, praeter istum duntaxat.

a Animaduersio. Mirum quo pacto asserat septuaginta annos tunc expletos, ex quo imperavit Nabugdonozor. Nam desideratur vnus. Quando enim numeras triginta septem ab exilio Iechoniae, quod accidit anno illius octauo, usque ad Euilmerodach, si postea recenseas annos Nabugdonosoris sursum versus, non nisi septem existant, nec nisi quadraginta quatuor imperasse Nabugdonozor reperiatur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletis.

b Istud me adducit in alteram admirationem. Nam hoc ipso libro ipsemet narrat regnasse (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperi in scripturis annum Medo praeter istum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30. quinque esse annos Darij & Cyri, cum non amplius quatuor inueniamus? Responderi potest annum tertium Balsazaris, qui praecessit Darium Medum, non fuisse completum.

pletum

Dan. 8.

Dan. 9.

Jerem. 51.

Esa. 13.

De Reg. Persarum

Dan. 11.

Dan. 1.

9.

pletum, extitisseque primum Darij. Postquam igitur in precedenti sectione attribuit eum Balsazari, iuxta id, quod scriptum est, Anno tertio regni Balsazaris regis visus apparuit mihi, de Ariete scilicet & hirco inter se confligentibus, noluit illum assignare Dario. At de anno eius secundo, qui est quartus Darij quo scilicet fuit sepultus, dicit scriptura, Anno uno sue primo Darij filij Assueri. Interim tamen biennium regnavit iuxta id, quod Talmudici in tractu Meghilla numerant, annos quinque inter Dariū & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in scripturis, & nisi iste solus, qui Darij reuera fuit secundus, quoniam primus accensetur Balsazari. Adhuc igitur annum unum Babylonis stetit Darius & eum complevit, anno sui regni secundo, qui quidem est primus ipsi proprie ascriptus.

Sic Jeremias ipsis Israëlitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, ut saluet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini. Et ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra hac, id est, auditum Balsazaris, & veniet in anno auditio, Darij scilicet, & postea in anno auditio, de qua Esaias, Et erit Babylon illa desiderata in Regnis, sicut Sodoma & Gomorrhæ, Et violentia siue iniquitas in terra, super Ierusalem & dominator Cyrus persæ super dominatorem.

Ego autem anno primo Darij Medi stabam, ut confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, id est, Cyrus, Assuerus & Darius, qui eadem extruxit. Quid verò disci debet ex eo, quod subiicitur apud Daniëlem, Et quartus ditabitur opibus nimis super omnes, & cum inuenerit diuitiis suis, cōcitabit omnes aduersus regnum Græciæ? Quartus, à Dario Medo videlicet.

Fuit autem Daniel vsque ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictum est, Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animaduerte sermonem & intellige visionem. Septuaginta Hebdomades decise sunt super populum tuum & super urbem sanctam tuam, ut consummetur prauaricatio & finem accipiat peccatum &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Ierusalem vsque ad Christum ducem Hebdomades septem & Hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursus ædificabitur platea & muri in angustia temporū. Et post Hebdoma-

das sexaginta duas excindetur Christus.

Hebdomades septem sunt hæ, quas transegerunt in exilio & ascenderunt: sexaginta duæ hæ quibus in terra Israël post reditum manserunt. Vna autem Hebdomada ea est, cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, post quam Hebdomadam contigit, quod dictum est, Excindetur Christus & firmabit fœdus multis Hebdomada una & dimidio Hebdomadis cessare faciet sacrificium & oblationem.

Rabbi Iosé numerandas docet hebdomadas septuaginta ab excidio templi prioris, vsque ad posterioris per Romanos excidium. Septuaginta scilicet annos, quibus excisum & destructum mansit, & quadringentos & viginti, quibus exædificatum stetit. Sed quid, inquires, septuaginta hebdomadæ Daniëli ab Angelo memorabatur, cum iam septuaginta anni excidij essent transacti? Nempè decretum hoc iam latum erat ante septuaginta annos (at nunc primam promulgatur & Daniëli reuelatur.)

Qua ratione legimus in Genesi, Et erunt dies illius centum viginti annorum, cum tamen postea scriptura dicat, Anno sexcentesimo vitæ Noë, mense secundo, septima decima die mensis, ruptis sunt omnes fontes abyssi magnæ. Quasi illa centum viginti annorū humanæ vitæ determinatio nondum ad illa pertineret tempora, quibus referebantur. Sed duntaxat domini decretum proneretur de futuro humanæ vitæ termino. Sic Esaias, Hæc dicit Dominus Deus. Adhuc sexaginta quinque anni & desinet Ephraim esse populus. Nā hæc asseriebantur anno quarto Achaz, post quem intra annos octodecim Ephraim siue decem tribuum populus euersus est & in captiuitatem Assyriacam exportatus. Dici igitur potest hanc Esaiæ prædictionē atque sententiam fuisse à Domino decretam, nō tunc primum, sed à diebus Amos Prophetæ, biennio ante terræmotum, quando scilicet, sicut scriptum est, prædicabatur istud, Sic dicit Amos. Gladio morietur Ieroboam & Israël migrando migrabit de terra sua. At tunc per Esaiam populo vel repetitam vel reuelatam.

Caput 29.

ANNO primo Cyri regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, ut scriberet, Hæc dicit Cyrus Rex Persarum, omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus calii, & ipse, præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Ie-

Corrum-
punt odio
nostri
Christi a-
peria Da-
niëlis veri-
ba.

a Sic legē-
dum, non
decem, ut
exemplo
Venetia-
no.

Genes. 6.
Ibid. 7.

Esa. 7.

Amos.

Ezra 1.

Jerem. 25.

De secun-
da Mo-
narchia.

Ierusalem, quæ est in Iudæa. Quis est in vobis de vniuerso populo eius. Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Ierusalem & ædificet domum Domini Dei Israël. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbicunque habitant adiuuent eum argento & auro & substantia & pecoribus, præter id quod voluntariè offerunt templo Dei, quod est in Ierusalè.

Idib.

Et surrexerunt Principes patrum de Iuda & Benjamin & sacerdotes & Leuitæ & omnes, quorum Deus suscitauit spiritum, vt ascenderent ad ædificandum templum Domini. Vniuersique qui erant in circuitu, adiuuerunt manus eorum, in vasis argenteis & aureis, in substantia & iumentis & supellectili, exceptis iis, quæ sponte fuerat oblata.

Exre.

Tota autem multitudo quasi vir vnus quadraginta duo millia, trecenti sexaginta, præter seruos eorum & ancillas, qui erant septem millia trecenti triginta septè, & in ipsis cātatores & cantatrices ducenti.

Exre 3.

Vniuersè quidem quadraginta duo millia, at singulatim non nisi existunt triginta millia trecenti sexaginta. Vbi ergo sunt duodecim millia? In iis sanè, qui ascenderunt de reliquis tribubus & locauerunt altare super bases suas deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt super illud holocaustum Domino mane & vespèri, dederuntque pecunias latomis & cementariis: cibum quoque & potum & oleum Sidoniis Tyriisque vt deferrent ligna cedrina delibano ad mare Ioppe iuxta id, quod præceperat Cyrus rex Persarum.

Cyrus regnum tenuit annis tribus non tamen integris.

Exre 4.

In regno autem Assueri in principio regni eius scripserunt accusationem aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Tunc intermissum est opus domus domini in Ierusalem, & cessauit vsque ad annum secundum regni Darij regis Persarum.

Ester. 1.

Tertio anno imperij sui fecit grande conuiuium cunctis principibus & seruis suis fortissimis Persarum & Medorum & præfectis prouinciarum coram se.

2.

Totis quatuor annis Ester delitescbat in Susan vrbe & ducta est ad regem Assuerum mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius.

3.

Totis quinque annis complectebatur animo Haman spolia Mardochei. Mense autem primo (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est fors in urna, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Haman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici, & exi-

it mensis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die mensis Nisan Haman scripsit literas ad omnes Satrapas Regis & Iudices prouinciarum, diuersarumque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vsque ad senem, paruulos & mulieres vno die, hoc est, decimo tertio die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

Decimo quinto Nisæ siue Martij ingressa est Ester in conspectum Regis. Decimo sexto eiusdem mensis suspensus est patibulo Haman, quod parauerat Mardocheo.

Vicesimo tertio mensis tertij, qui appellatur Siuā: Mardocheus scripsit epistolas ad Iudæos & ad principes, procuratoresque & iudices, qui centum viginti septem prouinciis ab India vsque ad Æthiopiam præfidebant, vt reuocaret ipsius Haman literas.

Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidandis Iudæis destinatus, percusserunt Iudæi omnes inimicos suos plagā magna, & occiderunt eos reddentes eis, quod sibi parauerat facere, in tantum, vt etiā in Susan quingentos viros interficeret & suspenderet decem filios Haman, propterea quod scripserant accusationē aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Die illo numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus est.

Illo tempore anno sequenti contigit, quod scriptum est. Scripsitque Ester regina filia Abihail, & Mardocheus Iudæis etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solemniter sanciretur in posterum.

Anni septuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum cœperint impleri Babyloni septuaginta anni, visitabo vos, vt reducam vos ad locum istum, numerandi sunt ab excidio Ierusalè. Nepe quinquaginta & duos annos post eius excidium, Israëlitarum traduxerunt in Chaldeorum regno, & visitati sunt, ascenderuntque. Hinc deinceps tres anni Cyri, quatuordecim Assueri & secundus Darij, quod ædificatum est templum. Hanc enumerationē confirmat Zacharias, Et respondit Angelus Domini & dixit, Domine exercituum viquequo tu non misereberis Ierusalè & urbem Iuda, quibus iratus es his iam septuaginta annis? Nam hoc factum est die vicesimo quarto vndecimi mensis Sebat, anno secundo Darij.

Per continuos quatuor annos (sequentes) templum ædificatum est, vt fidem facit Ezras. Et completa est (inquit) domus ista vsque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darij regis.

Quo tempore anno sequenti ascendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte

horte

Exe. 47. horte. Nam dicitur, Ipse Ezras ascendit de Babylone & ipse scriba velox in legemosis quâ dominus Deus dedit Israël, & dedit ei rex, secundum manum domini super eum, omnem petitionem eius, Et ascenderunt de filiis Israël & de filiis sacerdotum & de filiis Levitarum & de cantoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalem anno septimo Artaxerxis regis, & venerunt in Ierusalem mense quintoeipse est annus & septimus regis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem, iuxta manum Dei sui bonam super se. Ezras enim paravit cor suum, ut investigaret legem domini & faceret & doceret in Israel præceptum & iudicium. Venit autem & separavit Israel à mulieribus alienigenis.

Cap. 30.

Nobe. 1. VERBA Nehemias filij Helchias. Et factum est in mense Cisleu, anno vigesimo, & ego eram in Susis castro &c. Mansit Nehemias annis duodecim in terra Israel, aptavit murum & restituit singulos Israelitas in urbem suam & possessiones suas. Quod ipsemet his testatur verbis. In omnibus autem his, non fui in Ierusalem, nisi anno trigesimo secundo Artaxerxis regis. Nam in fine dierum rogavi regem & veni in Ierusalem. Ab anno vigesimo usque ad trigessimum secundum duodecim existunt anni. Sanè Ezras, Seniores, inquit, Iudeorum edificabant & prosperabantur iuxta prophetiam Aggei propheta & Zacharia, filij Iddo. Et edificaverunt & construxerunt decernente Deo Israel & iubente Cyro & Dario & Artaxerxe rege Persarum. Et compleverunt domum Dei istam usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus Darij regis. Atqui non invenias reges Persarum in scriptura nisi duos Cyrum & Darium, Medorum vero duos alios Darium & Assuerum. Dico igitur tam Cyrum quam Darium (in hoc Ezre loco) esse Artaxersem, propterea quod omnes reges vocabantur Artaxersæ.

Summa omnium annorum regum Mediæ & Persidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Nobe. 7. Habitarunt autem sacerdotes & Levites & ianitores & cantores & reliquum vulgus & Nathinæi & omnis Israel in civitatibus suis. Et venerat mensis septimus; filij autem Israël erant in civitatibus suis. Congregatusque est universus populus, quasi vir unus ad plateam, quæ est ante portam aquarum, & dixerunt Ezra scribæ, ut afferret librum legis Moysi, &c. Fecit ergo universa Ecclesia eorum, qui redierant de captivitate taberna-

cula & habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Iosue filij Nun tam celebriter filij Israël, usque ad diem illum, & fuit letitia magna nimis. Dicitur potest, quod comparat ingressum Israelitarum in terram, diebus Ezra, cum eorundem in eandem ingressu diebus Iosue. Quemadmodum diebus Iosue obligati sunt ad decimas, annos remissionis & iubilæos, atque sanctificarunt muratas vrbes: sic in suo ingressu, Ezra tempore, astricti fuerunt legibus de decimis, de annis remissionis, de iubilæis, sanctificarunt vrbes manibus cinctas & vehementer lætati sunt coram domino Deo. Unde disertè scribitur ut modo dictum est, et fuit letitia magna nimis.

Sic scriptura comparat ad duo ista loquitur in Deuteronomio, & assumet atque introducet te in terram, quam possederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numerum te esse faciet, quam fuerint Patres tui. Comparat enim possessionem tuam (tempore Ezra) cum possessione Patrum tuorum (tempore Iosue). Quemadmodum possederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cum omnium istarum rerum innovatione: Sic tu possidebis obtinebisque eam cum omnium istorum renovatione. Si dicas potest Moyses loqui de tertia hereditatis adeptione, contrarium te docebit idem scriptura locus, Et obtinebis eam. Nam dum semel hoc commemorat, quasi dicit, prima & secunda, vobis hic significatur hereditatis adeptio, non item tertia.

Porrò Hircus caprax rex Græcorum est, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Stabit verò rex fortis & dominabitur potestate multa, & faciet quod placuerit ei. Et cum steterit coteretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cæli. Iste est Alexander Macedo, qui duodecim annis regnavit.

Huc usque propheta per Spiritum sanctum vaticinati sunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba sapientum audi. Nam dictum est: Inclina aurem tuam & audi verba sapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam. Quoniam pulchrum erit tibi cum servaveris ea in ventre tuo, & redundabunt in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua. Et mox, Nonne scripsit tibi terna in cogitationibus & scientia, ut ostenderet tibi firmitatem & eloquia veritatis, ut respondeas ex his eloquia veritatis, illis, qui miserunt te? Quo pacto etiam legitur, Interroga Patrem tuum & annuntiabit tibi, senes tuos & dicent tibi. Quos senes intelligit? vulgares ne, qui in triuiis & compitis occurrunt? Minimè,

Ibid.

Dent. 30.

De tertia Monarchia. Dan. 8. 11.

Proverb. 22.

Dent.

sed eos, qui scientiā atque sapientiā pol-
lent. Ideo enim addidit: *Et dicent tibi.*

Iuxta sententiam R. Iose, Persarum im-
perium stante tēplo viguit triginta & qua-
tuor, annos Græcorū Monarchia cētum &
octoginta, Machabæorum regnum cen-
tum & tres, Herodianorum Tyrānis cen-
tum similiter & tres.

Hinc deinceps extrahe & numera à tem-
pli (per Romanos) excidio. Porro in capi-
tulate scribūt cōtractus, sumptō numerati-
onis exordio, à Græcorum Monarchia.

a Non ag-
nosco isto-
rum no-
minum
maiores
patrem.

Hiverò sunt octo Græcorum reges Ale-
xāder Macedo, Philtō, Selimon, Seleu-
cus, Santroc, Anthiochus, Antiochas,
Gasclanas, A bello Assueri Phul, vsque ad
bellum Vespasiani, octoginta anni. Atque
hi stāte tēplo. A bello Vespasiani vsque ad
bellū Titianni b quatuor. A bello Titi vs-
que ad bellum Barcozbae anni sedecim.
Bellum autem Barcozbae fuit duorum an-
norum & semis. Atque ita viginti duo an-
ni impleti sunt, post templi excidium.

b Expiat
viginti
Venetia-
no.

Auctore R. Iose, denoluitur meritum in
diem meriti, & peccatum in diem peccati.
Exempli gratia, Quando templum primo
destruētum est, dies ille erat vespera sabba-
ti, atque adeò extremū anni septimi (i. re-
missionis) erat etiā custodia & hebdomas
ipsius Ioarib, itēque nonus dies Ab siue
Iulij. Similiter quando secundo est euer-
sum. Ac in utrāq; euerfione Lenitæ stabāt
in suis suggestis & dicebāt canticū. Quod-
nam, obsecro, canticum? Et reddet illis ini-
quitatē ipsorū, & in malicia eorū disperdet
eos, disperdet eos Dominus Deus noster.

Psal. 94.

Mense quarto, nona mensis fissa est ciui-
tas in primo excidio. Eiusdem mensis de-
cima septima in secundo. Benedictus Do-
minus Deus Israel à sæculo & vsq; in secu-
lum. Et dicat omnis populus, Amen, Hal-
lelu-ia. Benedictus Deus, Deus Israel, quia
facit mirabilia solus, & benedictum nomē
gloriæ eius in æternum, & repleatur maie-
state eius omnis terra, Amen, Anien.

Psal. 72.

Et ipse mutat tempora & tempestates,
transfert reges atque constituit, dat sapien-
tiā sapientibus, & scientiā scientibus disci-
plinā. Ipse reuelat profunda & abscondita
& nouit in tenebris constituta & lux cum
eo est, Tēpora, id est, tempus Sodomorū. Tem-
pestates, tempestatem siue tempus Ierusalem.
Quam restaurari breui contingat, ad quod opta-
tum respondeant omnes, Amen. Aufer reges,
Regem Ioachim. Atque cōstituit, Regem Ba-
bylonis Nabugodonozor. Dat sapientiā sa-
pientibus, Mosi magistro nostro sapientiæ pa-

Dan. 2.

renti, intelligentiæque patri. Et scientiā scien-
tibus intelligentiam, Iosue filio Nun, de quo
legitur. Et Iosue filius Nun repletus erat spiritu
sapientiæ. Glossēma alterum. Dat sapien-
tiam sapientibus, Iosepho filio Iacob iusto, de
quo in Genesi, Non est intelligens neque sapiens
similis tibi. Et scientiam scientibus intelli-
gentiam, Danieli & sociis ipsius, quoniam
scribitur. Tunc Danieli in visione noctis my-
sterium reuelatum est. Ipse reuelat profunda
& abscondita. Profunda de profunditate
Quadrigæ Ezechielis dicuntur. Abscondita de
opificio rerum principio procreatarum apud Mo-
sem. Et nouit in tenebris constituta, suppli-
cia, quæ impiis in Gehenna insiguntur. Et lux
cum eo habitat. Premium in futuro sæculo in-
stis attributum. Glossēma aliud. Dat sapien-
tiam sapientibus, Iosue filio Nun, de quo affir-
matum reperias. Et Iosue filius Nun, plenus erat
spiritu sapientiæ. Et scientiam scientibus
intelligentiam, Ieremie, de quo illud, Anne,
quam formarem te in utero, noui te, & priusquā
exires de vulua, sanctificauit te, & prophetam in
gentibus dedi te.

Qui suspicatur Deum duntaxat præsen-
tia quando fiunt, nōsse, contrarium disce-
re debet ex illo Genesis. Hic est liber ge-
nerationis Adam. Nam his scriptura docet
Deum Opt. Max. monstrasse primo homi-
ni singulas ætates, rectores singularū æta-
tum, suos per singulas ætates prophetas,
suos pios, suos sapiētes, suos pastores, suos
iudices, sapiētes singularum ætatum, pro-
phetas singulorum seculorum, iustos cun-
ctarum generationum, nominum eorum
numerum, dierum ipsorum computatio-
nem, horarum ipsorum calculum, gressum
eorum summam. Siquidem in Iob legitur.
Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed
parce peccatis meis. Et alibi, Sed & hoc
parum visum est in conspectu tuo domine
Deus, nisi loquereris etiā de Domo serui
tui in longinquum. Ista enim est lex A-
dam domine Deus. Et informe meum vi-
derunt oculi tui, & in libro tuo omnia illa
scribentur, dies formabuntur, & nemo in
eis. Mihi autem quā honorificati sunt a-
mici tui Deus, quā confortatus est prin-
cipatus eorum, Dinumerabo eos & super
arenam multiplicabuntur: exutrexī & ad-
huc sum tecum.

Atque hic sit doctrina Seder Olam maioris.

F I N I S.

Deo laus, honor, gloria.

BREVE



BREVE HEBRÆORVM

CHRONICVM, QVOD INSCRIBITVR

Seder Olam Zuta, eodem Gilb.

Genebrardo interprete.



RDIAMVR de mundi ordine compendiarum descriptionem, Dei conditoris ope atque præsidio. Amen.

Partium Chronici nouem formulae.

1. Ab Adam vsque ad diluuium, anni sunt mille sexcenti quinquaginta sex.
2. A diluuiio vsque ad diuisionem siue linguarum, siue populorum, anni trecenti & quadraginta.
3. Ab illa diuisione ad ortum vsque Isaac, anni quinquaginta duo.
4. Ab ortu Isaac, donec egrederentur Israëlita ex Aegypto: quadringenti anni.
5. Deinde Israëlita quadraginta annis errarunt in deserto.
6. Ex quo in terram ingressi sunt, donec ex ea in exilium Babylonicum demigrarent, anni octingenti quinquaginta.
7. Anni septuaginta inter ædem primam (Salomonis) & secundam (Zorobabelis).
8. Aedis secundæ structura stetit, quadringentis viginti totis annis.
9. Ex quo illa ædes (à Romanis) diruta est, ad hoc vsque tēpus, anni sunt mille quinquaginta tres.

Summa omnium istorum quatuor mille octingenti & unus anni.

Partis omnium primæ.

Demonstratio.

Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuersum autem annos nongentos & triginta compleuit.

Seth vixerat, priusquam ipsi nasceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongentos & duodecim annos.

Enos vixit, donec ipsi nasceretur Cainé, septuaginta annis. Expleuit nongentos & quinque annos.

Cainá natus erat, dū genuit Malaleel, septuaginta annos. Vita autē ipsius tota annorum fuit nongentorum & decem.

Malaleel cum genuit Iared, agebat annum vitæ sexagesimum quintum. Transiit verò ætatem octingentorum nonaginta quinque annorum.

Iared vitæ centesimo sexagesimo secundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongentesimum sexagesimum secundum annum.

Enoch viuebat annum sexagesimum quintum dum ei natus est Mathusalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis sexaginta quinque annis, nec postea apparuit, quia tulit eum Deus.

Mathusalé, dum generauit Lamech, agebat annum ætatis centesimo octogesimum & septimum. Vixit autē diutissimè, nempe annos nongentos sexaginta nouē.

Lamech anno ætatis centesimo octogesimo secundo procreauit Noë. Vixit autē nongentos quinquaginta.

Iam Noë, cum appetiit diluuium, sexcentarius erat. Post diluuium deinde vitam produxit, in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem ætates.

Secunda decuria.

Sem vixit, priusquā procrearet Arphaxad, centum annos, deinde quingentos.

Arphaxad biennio post diluuium natus, dum ipsi genitus est Sále, agebat annum trigessimum quintum. Post eum editum, anni ipsius fuerunt quadringenti tres.

Sále viuebat, dum ipsi natus est Heber, trigessimum annum. Deinde confecit quadringentos tres annos.

Diuiditō
pne à mū-
do condico
vsque ad
captiuita-
tem Ba-
byl. in
quinque
stirpium
decursio.

Sic inter-
pretatur
plurimū R.
anno
mundi
1828.
* Qui ca-
dunt in
annos à
Christo
nato,
1124.

Genes. 1.

Heber anno vitæ trigesimo quarto genuit Phaleg. post eum genitum vixit annis quadringentis triginta.

Phaleg anno ætatis trigesimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, vltra illos triginta.

Rehu trigesimo secundo anno vitæ sustulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & septem.

Sarug trigesimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos.

Nahor generauit Thare vigesimo nono ætatis anno, vixit postea centum quinquaginta & octo annos.

Thare agens annum septuagesimum generauit Abraham, vixit in solidum annos ducentos & quinque.

En hic etiam ætates decem.

A diluuiio vsque ad natiuitatem Abahæ ducenti nonaginta duo anni.

48. Anno
Abrahæ
diuisio
linguarum.

A Nato Abraham vsque ad diuisionem linguarum & populorū, quadraginta octo anni.

Ab illa diuisione vsque ad ortum Isaac quinquaginta duo anni. Sic sunt centum anni a nato Abraham ad natum Isaac. Vixit autem Abraham centum septuaginta quinque annos.

Decuria 3. cuius principium Isaac.

Isaac vixerat sexaginta annis, dum genuit Iacob. Numerus autem annorum vitæ eius, centum octoginta.

Iacob ætatis suæ anno octogesimo quinto genuit Iudam. Vixit annis cētum quadraginta & septem.

Iuda anno vitæ trigesimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim.

Mirum
Phares
genuisse
ano nono.

Pares viuebat annum nonum, cū ipsi genitus est Ezron, Ezron vero & Hamal descenderunt in Ægyptum.

Sic exargit summa bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Digressio
ad nume-
rum anno-
rum vitæ
Patriar-
charum.

Ruben, quem genuit Iacob anno ætatis octogesimo tertio, expleuit annos. 124. Mortuus est post obitum Ioseph annis duobus.

Simeon vixit centum viginti annis Anno primo post mortem Ioseph è vita discessit.

Leui vixit annos centum triginta septē. Iuda vixit (vt prædictum est) centum nouemdecim annis.

Isachar centum viginti duobus annis.

Zabulon. 124. fato autem concessit duobus annis, post Iosephum mortuum.

Dan expleuit ætatem centum viginti septem annorum.

Aser centum & viginti sex.

Ioseph centum & decem.

Benjamin centum & vndecim, ita vt moreretur circiter viginti sex annos ante Leui.

Interea Ezron genuit Ram. Ram autem genuit Aminadab. Aminadab Naason, qui quidem extitit ex iis, qui descenderunt in Ægyptum, vsque ad annum bis millesimum quadringentesimum quadagesimū octauum à mundi productione, quo egressio ex Ægypto contigit.

Illo autem anno mense secundo data est Israëlitis lex, mense tertio proximè sequenti Decalogus.

Rursum anno secundo die expiationum data illis lex, quo certè anno obiit Naason.

Naason autem generauit Salma, qui fuit de iis, qui in terram ingressi sunt.

Salmon autem generauit Booz. Anno. 41. exitus Israël ex Ægypto, id est, anno bis millesimo, quadringentesimo, octogesimo nono à mundi ortu ingressi sunt Israëlitis in terram.

Mortuæque Iosua expletæ sunt decem aliæ ætates.

Decuria quarta, Cuius initium Obed ex Ruth.

Booz genuit Obed. Obed Iesse. Iesse Dauidem. Dauid regnare cepit in Israël anno trecentesimo, nonagesimo ab ingressu Israëlitarum in terram, id est, anno ab egressu de Ægypto, quadringentesimo trigesimo, qui annus erat mundi bis millesimus octingentesimus, septuagesimus quintus.

Abiathar diebus illis sacerdotio summo fungebatur, prophetiæ autem munere Nathan & Gad. Regnauit autem Dauid. 40. annis ac genuit Salomonem.

Salomon anno. 4. regni ædificare cepit ædem Domini. Perfecit anno regni sui 10. regnauerat 3. annos, cū expletus est quadringentesimus quadagesimus annus ab ingressu in terram, siue quadringentesimus octogesimo ab egressu Ægypti, hoc est, annus mundi bis millesimus nongentesimus vigesimus octauus, fundauitque ædē. Ipsi autem tempore Sadoc magnus erat Sacerdos. Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetæ.

Hunc

Roboam. 3.	Hunc subsequutus Roboam filius regnavit annos septemdecim, Achinaa pontificatum administrante, Samaia & Iddo vaticinantibus.	Ezechias filius post patrem Achaz viginti novem annis regnavit, Neria, summo sacerdote, Osea, Esaia, Amos, Michea vatibus.	Ezechias. 14.
Abia. 4.	Abia filius eius regnum suscepit tribus annis, Azaria pontifice eodemque propheta, Iddo propheta adhuc superstiti.	Manasses post eum regnū obtinuit quinquaginta quinque annis. Osaia summum sacerdotium exercebat, prophetica functionem Ioël, Nahum, Habacuc.	Manasses. 15.
Aza. 5.	Aza filius post ipsum regnavit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram, Azarias filius Oded, Hanani videns, Iehu filius Hanani.	Amon natus ipsius post eum mortuum, regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipse idem, tum Hozai.	Amon. 16.
Iosaphat. 6.	Iosaphat post Azam patrem, regnū administravit viginti quinque annis, Ioas sacerdote summo, Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiële filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodia vatibus.	Iosias post patrem Amonem mortuum, regnavit annis triginta & vno. Princeps sacerdotum erat Helchias, Sephonias, Hieremias, & Holda prophetæ.	Iosias. 17.
Ioram. 7.	Ioram filius post patrem Iosaphat regnum tenuit annos octo, Ioarib pontifice, Elia propheta.	Ioachaz patri Iosia successit tribus mensibus, eodem pontifice simul ac propheta. Tunc etiam Hieremias vaticinabatur.	Ioachaz. 18.
Ochoz. 8.	Ochozias filius Ioram deinde regnum gessit anno vno. Tum princeps sacerdotum erat Iosaphat, propheta Elisæus, cōpletæque sunt decem aliæ ætates.	Ioachim superioris regis frater regnavit annis 11. Azaria sacerdotum primo, Hieremia & Vria vatibus.	Ioachim. 19.
	<i>Decuria quinta.</i>	<i>Atque hic finiunt decem aliæ ætates.</i>	
Athalia. 9.	Postea surrexit Athalia Ochozia mater & perdidit posteritatem regiam, vniuersamque Dauidis familiam. Tanta fuit istorum temporum calamitas, ut nullus principum superstes euaserit. præter Ioas admodum infantem, quem abscondiderat Ioia pontifex. Regnavit Athalia annos sex, postque trucidata est.	Cæterum regni tertio anno captivus factus est Joachim, à Nabugdonozore rege Babylonis, mortuus ad extremum in vinculis, ut impleretur prædictum Hieremię, Sepultura asini sepelietur.	Nabugdonozor. Hier. 22.
Ioas. 9.	Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis, Ioia & Pedaia per ordinem sacerdotum principibus, Zacharia Ioia filio sacerdote simul ac propheta, qui iussu Ioas Regis necatus est.	Tum Nabugdonozor in captivitatem transtulit ciues Hierosolymitanos cum cunctis principibus. Item è Benjaminia reliquisque tribubus septena millia exulū, qui omnes fortitudine ac arte bellica excellabant.	Prima transmigratione Babylonis.
Amasias. 10.	Amasias eius filius post patris obitum regnavit viginti novem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiæ manus Amos regis Amasie frater, patetque Esaia propheta.	Post patrem Joachim regnavit Joachim siue Iechonias tribus mensibus, diebus decem. Seraias administrabat pontificatum, Hieremias prophetabat. Traxit autem illum in exilium Nabugdonozor rex Babylonis cū octodecim millibus, Sedechiamque patrum eius filium Iosia in locum ipsius suffecit.	Iechonias. 10. Transmigratione 2.
Ozias. 11.	Ozias filius post patrem Amasiam, regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioël summus erat sacerdos, Oseas, Amos, Esaia propheta.	Qui postremo regnavit annis vndecim, eodem pontifice, prophetis autem Iosadac fratre Ezra scribæ, Hieremia & Ezechiële.	Sedechias. 21.
Ioatham. 12.	Ioatham filius eius sedecim annis post ipsum regnavit. Pontifex erat Ioatham & ipse regis habēs nomen, Prophetæ Oseas, Esaia, Amos, Ozias, Micheas Morastites.	Anno quinto regni ipsius profecti sunt exercitus Babyloniorum Hierosolymam, castra metati aduersus eam construxerunt vallum per circuitum, obsidione presserunt diuturna, vsque ad annum regni eius vndecimum.	
Achaz. 13.	Achaz filius ipsius sedecim aliis annis in regno versatur. Vrias præsidebat in Aaronis cathedra. Oseas, Esaia, Amos, Michæas, Oded prophetiæ munus exercebant.	Illo anno Iudam abduxit è patriis sedibus Nabugdonozor, id est, anno octingentesimo quinquagesimo ingressus in terram, & octingentesimo nono exitus de	Transmigratione 3.

Ægypto. Nempè anno mundi ter millesimo trecentesimo tricesimo octavo.

Nec verò relictus est de familia Davidis ullus, præter Iechoniam, qui genuit Salathiel, Malchiram, Pedaiam & Gamariam, cum tamen existerent, 38. cognationes.

Ac imperium obtinuit Nabugdonozor, usque ad annum trigessimū septimū exilij regis Iechoniæ.

Post eum mortuum Euilmerodac filius eius, imperavit annis viginti tribus. Is anno primo regni sui eduxit Iechoniam de carcere, qui postea discessit de vita, Sedechia iam mortuo.

Decuria. 6. cuius initium Iechonias.

Salathiel filius Iechoniæ, ut quidē narrant sapientes, erat in captivitate, imperante tribus annis Baltazare.

Ei mortuo successit Zorobabel filius.

Anno quinquagesimo secundo ab excidio templi, id est, anno septuagesimo imperij Babylonici, imperavit Darius Medus, desinitque imperium Chaldæorum.

Ascendit autem Zorobabel Hierosolymam, & exules cum ipso anno primo Cyri regis Persarum.

Iosue filius Iosedech sacerdotio supremo fungebatur, Aggæus, Zacharias, Ezras prophetiæ munere.

Imperium post Cyrum suscepit Assuerus. Is interpellavit ædificationem Tēpli, expetiuitque radicitus delere Israël, sed Deus Opt. Max. & ipsum & Aman impium, (qui huius tragediæ author erat & caput) de hoc mundo funditus extirpavit.

Anno decimo octavo Medorum, id est, anno septuagesimo templi excisi ascendit Ezras scriba Hierosolymam & alij cum ipso exules. Ædificavit murum vrhis, aptavitque ædem sanctuarij. Tum Zorobabel rediit Babylonem, ibique est mortuus.

Post Zorobabelem stetit Mesulam filius ipsius. Eius autem diebus incæpit imperium Græcorum.

Anno quinquagesimo secundo Medorum, & Persarū mortui sunt Aggæus, Zacharias, Malachias.

Quo tempore cessavit prophetia de Israël, anno videlicet ter millesimo, quadringentesimo quarto, ab orbe condito.

Hinc deinceps inclina aurem tuam, & audi verba sapientum (non scripture).

Alexander Macedo rex Græcorum imperavit annis duodecim. Tum obiit Mesu-

lam, successit autem Hananias filius ipsius, ut tradunt sapientes nostri, cuius diebus regnabant Potran, Salmon, Alascanus Mapparis Reges Græcorum.

[Nomina hæc ut alia eiusmodi petita e Græcis Rabbini solent variare partim per ironiā partim ex aliqua occasione, puta ex facto aliquo vel ex origine. ut Potran intelligunt antipatrum ironiā, salmon illis est Ptolemæus qui pacifice rerum potitus, curam insuper rebus sacris adhibuit. Alascanus autem Seleucus est à Gente, quod ad Ascanios, id est Germanos pertineret: natus scilicet Macedo. Ita enim Germaniā alkenes denominant, Mapparis denique est Cassander dictus, à violentia & crudelitate, qui matrem Alexandri interfici iussit.]

Deinde anno centesimo quadagesimo Græcorum mortuus est Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem post eum Barachias filius ipsius, iuxta sapientum nostrorum Historias.

Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Soter, Antiochus, Antiochus alter, & Galscalnas. Denique Antiochus, qui ædificavit Antiochiam, & Ptolemæus, qui transcribi iussit legem, in linguam Græcam.

Anno centesimo septuagesimo regni Græcorum, occisus est Simeon filius Mattathias, filij Iohannis, mortuusque Barachias.

Ei successit Hafadias filius ipsius, è scriptis, illis verò diebus, tempore Nicanoris & regis Græcorum, Israëlita affecti sunt insigni calamitate, adeo ut procederent in aciem Hasmonæi & cum interimerent, cum uniuerso ipsius exercitu. Iste est annus centesimus septuagesimus quintus regni Græcorum, ac post patrem Simeonē Mattathias filium quem genuerat Hasmonis, regnavit Iohannes triginta septem annis, dormiuitque Hafadias, post quem stetit Esaias, uti à sapientibus est proditum.

Ioannes deinde filius Iohannis sacerdotis magni regnavit viginti septem annis.

Ei defuncto successit Aristobulus filius, regnumq; administravit annis tredecim, interfectusque est.

Post eum Antigonus filius viginti sex annis. Occisus autem est anno centesimo tertio regni posteritatis Machabæorum.

In eius vicem substitutus est Herodes filius Antipatris Machabæorum seruus, qui rebellans cunctam familiam dominorum suorum trucidavit. Regnavit autem annis (multis) interea obdormiit Abdias,

post

38. cognationes domus David.

Nabugdonozor.

Euilmerodac.

Hier. ult.

Salathiel.

Zorobabel.

Darius.

Primus reditus.

Cyrus.

Iosue.

Ezra 5.

Xerxes.

Reditus.

Mesulam.

Propheta defunctus.

Alexander. Hananias.

Antipatrum ironiā, salmon illis est Ptolemæus qui pacifice rerum potitus, curam insuper rebus sacris adhibuit. Alascanus autem Seleucus est à Gente, quod ad Ascanios, id est Germanos pertineret: natus scilicet Macedo. Ita enim Germaniā alkenes denominant, Mapparis denique est Cassander dictus, à violentia & crudelitate, qui matrem Alexandri interfici iussit.] Deinde anno centesimo quadagesimo Græcorum mortuus est Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem post eum Barachias filius ipsius, iuxta sapientum nostrorum Historias. Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Soter, Antiochus, Antiochus alter, & Galscalnas. Denique Antiochus, qui ædificavit Antiochiam, & Ptolemæus, qui transcribi iussit legem, in linguam Græcam. Anno centesimo septuagesimo regni Græcorum, occisus est Simeon filius Mattathias, filij Iohannis, mortuusque Barachias. Ei successit Hafadias filius ipsius, è scriptis, illis verò diebus, tempore Nicanoris & regis Græcorum, Israëlita affecti sunt insigni calamitate, adeo ut procederent in aciem Hasmonæi & cum interimerent, cum uniuerso ipsius exercitu. Iste est annus centesimus septuagesimus quintus regni Græcorum, ac post patrem Simeonē Mattathias filium quem genuerat Hasmonis, regnavit Iohannes triginta septem annis, dormiuitque Hafadias, post quem stetit Esaias, uti à sapientibus est proditum. Ioannes deinde filius Iohannis sacerdotis magni regnavit viginti septem annis. Ei defuncto successit Aristobulus filius, regnumq; administravit annis tredecim, interfectusque est. Post eum Antigonus filius viginti sex annis. Occisus autem est anno centesimo tertio regni posteritatis Machabæorum. In eius vicem substitutus est Herodes filius Antipatris Machabæorum seruus, qui rebellans cunctam familiam dominorum suorum trucidavit. Regnavit autem annis (multis) interea obdormiit Abdias,

post quem stetit Samaïas filius ipsius, ut quidem sapientes nostri commemorant.

Sic (à captiuitate) finiunt decem aliarum artates (familie Dauidicæ)

Regnauit deinde Agrippa Herodis filius, & per ordinem Munabaz Agrippæ filius.

Septima decuria, quam auspicatur Sechanias.

Obdormienti autem Samaïæ successit Sechanias, quemadmodum prodiderunt sapientes nostri.

Anno centesimo tertio regni profelytorum, qui est annus quadringentesimus vigesimus, à templo restaurato, ter millesimus, octingentesimus vigesimus octauus ab orbe condito venit Vespasianus, & solo æquauit ædem. Traduxit in captiuitatem Israëlitas, familias multas domus Dauidicæ & Iudam in Hispanias, quas vocamus Sepharad.

Agebatur annus centesimus octogessimus Romanorum, ex quo regnauerant stante templo.

Anno autem quinquagesimo secundo à templo diruto destructa est Bither.

* Anno centesimo sexagesimo sexto ab excidio templi Persæ irruerunt in Romanos. Tū defuncto Sechania successit Ezechias filius ipsius, ut iidem sapientes nostri tradiderunt.

Obdormiuit Ezechias & sepultus est in terra Israël in colle Arbeel, qui erat Iosue filij Nisraph sacerdotis, in Orientali vrbis parte: Huic successit filius suus Nathan nomine, qui cum obdormiisset pater, & creuit in visceribus matris suæ. Iste est Nathan Desfutitâ.

Nathan ubi defunctus esset, habuit filium suum Magistrum Huna successorem. Obdormiuit etiâ Akob relicto filio Nahum iuxta scripta sapientum nostrorum.

Magistri Huna, Hanana, Mattana, Hananeel ipsius fuerunt sapientes. Deinde obdormienti Nahum successit Iohanan, uti extat in sapientum nostrorum literis, cuius sapientem fuisse dicunt magistrum Hananeolen.

Obiens Iohanan filium Saphat successorem reliquit, iidem auctoribus, Magister autem Hananeel sapiens siue doctor ipsius extitit.

Obeunti Saphar successit Anan eius natus iuxta traditionem sapientum. Magister autem Samuël doctor eius fuit, siue consiliarius.

Tum ascendit Pasa Nefardæ filius, va-

stauitque ipsam Neardeam urbem ad Euphratis oram, ac obdormiuit magister Hona, sepultusque est in terra Israël iuxta Magistrum Haia Rabba.

Post ipsum stetit filius ipsius Nathan, uti sapientes nostri asseuerarunt, qui habuit doctores Magistrum Iudam Ezechielis filium, & Magistrum Sefeth.

Obtinuerunt imperium Persæ anno ducentesimo quadagesimo quinto ab ædis Domini excidio, decreueruntque persecutionem aduersum Iudæos.

Mortuus interea Nathan primatus familie Dauidicæ hæredē reliquit Nehemiam filium, iuxta sapientum nostrorum scripta. Is habuit pro doctore Magistrum Sazbi.

Deinde mortuo successit Akabias filius, iidem narrantibus, cuius doctores fuere Rabba & Rab Adâ. Eius temporibus ascendit Rex Persarum in Syriam, eamque subegit.

Defunctusque est Mar Hakban Retfutitâ, & sepultus in terra Israël. Habuit autem successorem Honam Mar fratrem suum, cuius doctores commemorantur Abai, Rabba, & Rab Ioseph Hamæ filius.

Istius temporibus ascendit Sapor in Nisibin cepitque eam. Vbi obdormiisset Hona Mar, dignitatem eius inter Iudæos consecutus est Ocba eius frater, uti narrant sapientes, ac Magistrum Hananelem pro doctore habuit.

Ocba mortui primatum suscepit Aba filius fratris eius, filij Mar Ocban. Eius autem sapientes siue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Anno quadringentesimo decimo sexto templi excisi, mundus extitit sine Rege.

Discessitque ex hac vita Aba, relicto successore Magistro Cahanâ fratre, cuius doctor fuit magister Saphra.

Magister Saphra post mortuū fratrem, id est magistrum Cahanâ dignitatem illam est adeptus, vsusque est doctore magistro Aha Matpateo.

Mortuus est Mar Zutra, deinde successit Cahanâ filius ipsius, cuius doctor R. fuit Rabena.

Mortuo magistro Cahanâ successit Magister Hona filius fratris prædicti Cahanæ, habuitque pro doctore magistrum Aha Mathpateum Hanilei filium.

Locum mortui Honæ tenuit magister Hona patruus ipsius. Eius sapientes extiterunt filius Magistri Cahanæ, Magister Meri & doctor Hanina Rabba. Fuit autem fi-

In Neardeam captiui in Babylone Iudam Sinagogam & academiam habuerunt celeberrimam. Nathan.

Nehemias

Akabias.

Sic Post humum appellant. Hona.

Ocba.

Aba.

Chanaâ.

Saphra.

Hona.

lius eius ruina & perniciēs domus David, Nempē vxor ipsius Magistri Honā principis exulum, filia erat doctoris Haninā Academiae rectoris.

*Doctor
Hanina.*

*Peregrinatio
Thal-
mud .g. d
habere co-
tionem.*

*a Extre-
ma.*

*b Mensu-
ra genus.*

Porro doctor Hanina vir fuit summus & admirandus Cum aliquando profectus esset Iudex principis exulum, in oppidum Doctoris Haninā Academiae rectoris: ac expetivisset interpretari Perek, nō id permisit Academiae rector. Ad eum cum venisset princeps exulum, praecepissetque insolescens ad se adduci Academiae rectorem, cum per portas oppidi tota nocte deduci iussit. Die insequenti venire ipsum iubet & imperat (ministri suis) ut euellerent omnes barbae ipsius & angulos, neque ei quisquam hospitium cōcederet. Abiit igitur Academiae rector, cumque sedisset ante aedem maioris Synagogae, & lachrymas lachrymis opplevisset *b* Cokyrā, eamque obedisset, dira pestis lues irruit in domum principis exulum, vnaque nocte cunctos extinxit, excepto solo Mar Zutra, qui in matris suae utero creuit.

Tum nocte illa in somnis Doctor ac magister Hanina, sibi visus est ingredi in hortum cedris confitum, atque arrepta securi excidisse cunctas cedros, quae illic essent. Vnam autem pusillam crescere cernebat subter terram, ne eam securis excinderet. Mox aduenire virum rufum senem, qui se Dauidem Regem Israël, ac illum hortum suū esse diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipsis cedris, quod eas amputaveris? quo dicto percussit eum & faciem eius retrorsum (prae ictus vehementia) vertit. Excitatus autem faciem suam retrorsum versam inuenit interrogauitque doctores nostros qui occurrerunt, essetne exortus aliquis de domo David? Respondentibus illis, neminem ex illa familia natum, nisi quod filia tua (inquiuit) grauida est, abiens obsedit portam ipsius, siue plueret, siue aestus esset, donec illa pareret. Quando verò illa peperit, eius facies in locum pristinum restituta est, suscepitque puellam apud se, nominauit & virum summum reddidit.

*c vel ge-
ner domus
David.*

Interea erat quidam *c* doctor recens coniugatus Pahrā nomine in familia dauidica. Is cernens extinctam familiam Dauidicam, obtulit pecuniam & munera regi, & principatum inter exules cōsecutus est. At ubi doctor Zutra attigisset decimum quintum annum, tam ipse quam Academiae rector conuenerunt Regē, ab eoque obtinuerunt ut Zutra princeps esset exu-

lum, & magister Pahrā eo magistratu cederet. Porro in nares istius Pahrā, qui per corruptelam principatum fuerat adeptus, inuolauit musca: illēque tandiu sternutauit, donec interiret. Ob eamque causam Dauidici Aechmalotarchae caelant muscam in suis signatoriis annulis.

Doctor ergo Zutra Aechmalotarcha, siue princeps exulum fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magistrū Hanina, magistrum Samā, & magistrum Isaac.

Diebus illius interemptus est doctor ille magister Isaac Academiae rector. Eodem tempore prodiit Rabba Mir magnus (principis autem nostri recordatio sit in vitam aeternam) eiūque apparuit columna ignea, ac cum eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduersus Persas & possedit Regnum.

Exegit ille quidē tributa septem annis, sed ad extremum septennij peccarunt isti nebulones, qui cum ipso erant. Reperit enim eos bibentes vinum diis peregrinis libatum, & scortantes in curia Regū Persae. Quocirca disparuit columna illa ignea, quae multa & frequens erat coram ipso antea, & vinxerunt eum Persae atque interfecerunt. Suspendunt etiam principem exulum doctorem Zutra & Academiae rectorem super pontem illius provinciae, iussūque regis oppidū exulum principis diruerunt.

Itaque die illo interfectus est doctor Zutra exulum princeps (cuius principis nostri memoria in benedictionem esto.) Natus autem ei est filius, quem consimiliter Zutra appellarunt de patris nomine. At qui erant de domo David fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hahnai apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum, qui erant de domo doctoris illius magistri Nehilai: discessit commoratusque est in Nearseba (siue ad fluvium Tseba.)

Doctor Zutra superioris doctoris Zutra filius, exulum princeps ascendit in terram Israël, & constituerunt illum qui illic erat Iudaei archididasalum.

Anno verò quadringentesimo quinquagesimo secundo à templi euersione, id est, anno quater millesimo ducetesimo octogesimo ab orbe condito ascendit in terrā Israël, factusque est fori, siue senatus princeps.

Et post eum magister Guria, cui successit filius ipsius doctor Zutra, ac per ordinem magister

*Rabba
Mir.*

*Zutra
fuer.*

*tradi-
re suam
fuer.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

*b Caput
fuerit
Tribunus
fuerit
per co-
muni.*

magister Iacob eius filius & post eum magister Migas filius eius, & rursum magister Nehemias filius istius, denique magister noster Abdim Nehemiæ huius filius: Quæ octoginta septem sunt ætates, octoginta septem nominibus his in vniuersum notatæ.

Ac postea magister e Abai genuit magistros nostros Iacob Phineen & Azariam, Phinees autem magistrum Hatsub. Sic existunt octoginta nouem ætates.

Finis brevioris Hebræorum Chronici.

ANNOTATIONES

*interpretis in aliquot loca supe-
rioris Chronici.*

1. Phares vivebat annum nonum, cū genuit
Exron. pag. 10. fa. 2. Putarem esse mendum
 ac legendum *דעס עשירי* decimum novum,
 nisi summa horum omnium numerorū hoc
 postularer. Est enim valde mirū aliquem
 procreare anno ætatis nono, cū ætas ad
 procreādū idonea incipiat ab adolescētia.
 1. paulò antè annum decimum quartum,
 ex Aug lib. 16. de Civitate Dei cap. ult. &
 in Psal. 104. Quin & lib. 15. eius operis cap.
 12. & 15. Nemo, inquit, decem annorū po-
 test gignere filios, quia nondum matura
 pubertas. Physici præterea & Medici ad
 id requirunt decimum tertium annum &
 vnum diem, ac aiunt generationi sunt ho-
 mines esse idoneos, cum pubes viris in
 mento nascitur: scēminis in muliebribus.
 Vnde in his nubilis ætas est annorum duo-
 decim, in illis quatuordecim. Regula
 igitur interdum fallit, quod aliis exem-
 plis demōstrari potest. Salomon vn-
 decim annos natus genuit Roboam.
 Nam Roboam annum quadragesimū vi-
 tæ agens patri Salomoni successit 3. Re-
 gum 14. Salomon autem dum vitam & re-
 gnum deseruit erat annorū dūtaxat duo-
 rum & quinquaginta, cum anno ætatis
 duodecimo regnum suscepit. 3. Reg. 2. &
 quadraginta annis solū tenuerit 3. Reg. 11.
 Achaz decennis procreavit Ezechiam.
 Anno enim vigesimo ætatis regnum est
 consecutus, illudque administrauit 16. an-
 nis 4. Reg 16. Sic obiit anno vitæ 36. Iam
 Ezechias eodem regum loco patri succes-
 sit, natus annos viginti quinque. Denique
 D. Hieronymus ad Vitalem præmissa ob-

testatione, commemorat mulierculâ aliqui proëctam factam fuisse à puero decenni gravidam.

[Hoc nostro item sæculo apud lectorates Nouempopulaniæ, fuit puer. 10. annorum, & puella. 9. qui ambo inter lusus pueriles, tanta fecunditate simul cum malitia, ætatem suppleuerunt: ut illa anno 10. mater, & anno 21. auia extiterit, ex filia quæ faciliè matrē sit imitata. Est etiam nūc illa familia in honore. Neque enim absque ritu nuptiarum hæc contigerunt.]

2. *Quotempore cessavit prophetia* p. 13. *sa. 2.* Malachiam novissimum esse prophetarum constanter asseverant Hebraei. Quo autem sensu (Nam nonnullos post illius saeculum prophetico munere cumulos non difficile est ostendere) audi ex Iosephi libro contra Appionem pagina. 919.

ὁ δὲ ἀρταξέρξης μάρτυρ ἔχει ἡμᾶς ἀποὺς γέ-
νεσθαι μὴ ἔχει. πιστὸς δὲ ὁ γρῦσιος ἡλίας
τοῖς ἀπὸ ἐαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ μὴ γενεσθαι τὴν αὐ-
τῷ ἀπὸ τοῦ ἀρταξέρξης. Ab Artaxerxe
usque ad nostra tempora scripta quidem
sunt singula, verum tamen non merentur
tantam fidem, ac superiora, quod successio
prophetarum non extiterit deinceps cer-
ta & accurata.

3 *Agebatur annus 180. Romæn. pag. 14. fac. 2.*
Non ab vrbe condita. Nā lapsus erat iam
sub Augusto annus vrbs septingētesimus
quingagesimus, vt apparet ē Liuius &
Florus, & proinde plusquam octingentesi-
mus, dū templum à Tito & Romanis diru-
tum est. Sed ab vrbs populique Rom.
monarchia & iusto imperio, quod He-
bræi auspicantur ex eo tempore, quo
Romani primum transierunt in Asiā con-
tra Antiochum magnum. Tum enim no-
minis & imperij eorum potentia atque ce-
lebritas Orientalibus cœpit innotescere.
Lege. i. Mach. 8. Hinc illud Iosephi Go-
rionis filij libro. 3. Historiæ Hebræicæ c. 15.

ויהי בימים ההם החל תחת יהודה
מלכות רביעית על מלכות שלישי
הוא מלכות רומיים אשר נתעורר
על מלכות יון ויגדל שם רומיים על
כל מלכויות היא חיה רביעית אשר
חזרה ראניא איש חמודות אשר
אכלה ומדקה ושארה ברגלה רפסה

Diebus illis cæpit sub Iuda Machabæo
monarchia quarta post tertiam, id est, im-
perium Romanorum, quod excitatum est

contra imperium Græcorum, Magnificatum autem est nomen Romanorum super vniuersa regna, nempe erat bestia quarta, quam conspexit Daniël vir desideriorum, quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat.

4 *Principis exulum.* pag. 44. Iudæi à Zorobabele diligenter notant perpetuā successionem eorum, qui è familia Dauidica primatum & quasi imperium tenuerunt in Iudæos: in Babylonica transmigratione permanentes, qui in patrias sedes reuerti nunquam voluerunt: siue liberorum, siue possessionum siue alia causa, quod putent se sic seruare familiam Dauidis, ex qua tandem exoriri possit, iuxta promissiones, Christus. Id obseruauit noster Origenes initio libri quarti *ἐν ἀρχῇ*. Vbi enim docuit defecisse princeps ex Iuda iuxta patriarchæ Iacob oraculum Genes. 49. & Osee, cap. 3. His ergo testimoniis, inquit, utimur aduersus eos, qui videntur asserere, quod de Iuda dicta sint & dicunt permanere adhuc principem ex genere Iudæ, istum videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere posse de semine eius, qui permaneat usque ad aduentum eius, quæ sibi ipsi describunt. Id etiam notari potest sapiusculè apud Iosephum, seorsum dum scribit Hyrcano Regi fugato, hanc dignitatem à Babyloniis Iudæis ultro delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum semper redimebant: & magno precio confer-

uabant, ut de sua gente & Dauidis familia suos haberent magistratus, & extra suam remp. in sua republica viderentur viuere. Qui hac dignitate potiebatur, ab eis nominabatur Res Galuta, princeps exulum, Æchmalotarcha, & iuxta Originem Patriarcha.

5 *Neardea.* pag. 43. Vrbis ad Euphratis ripam ab exulibus condita Ios. lib. 18. antiq. cap. 12. Eius crebra mentio in Talmud, quod esset præcipuum Iudæorum gymnasium, ex quo innumerabiles Rab-
bini prodierunt, seorsum ij qui condiderunt Talmud Babylonicum. Est enim aliud, quod Hierosolymitanum appellatur, minoris authoritatis sicut & molis.

6 *Rab. Mar.* pag. 43. In his dignitatum vocabulis est aliqua distinctio. Rab tribuitur sapientibus & doctores Babyloniæ. Rabbi terræ Israël. Rabban vel Rabbana sapientibus domus Dauid. Mar siue Mor sapientibus Babyloniæ, qui simul essent exulum principes siue Æchmalotarchæ, siue patriarchæ. Rabbi enim maior quam Rab, Rabban maior quam Rabbi, qui simplici nomine appellatur, vel Mar maior quàm Rabban. Lege Eliam in Thisbi.

[Pag. 43. Vbi ait mundum fuisse sine rege. 416. à templi excidio, referri debet ad Turcarum inuasionem ex suo Calculo, cū supra dixerit pag. 43. col. I. actum fuisse annum 180. Rom. ex quo regnauerant stante templo, quæ conficiunt 600. annos, ex Apocalypsi designatos.]



HISTORICA CABBALA

SAPIENTIS ILLIVS, RECTORVM

ornamenti, Rabbi Abraham Leuitæ Danidis filij.

Eodem interpreta.



VNC librum scripsimus ad declarandum vniuersa verba doctorum nostrorum, quos fecit faustumque sit nominasse, tam eorum qui auctores fuerunt.

Misna quam Talmud à sapientissimis maioribus nostris fuisse tradita, & sapientum atque iustorum vnum ab ore sapientis & iusti alterius suam doctrinam per ordinem accepisse. Verbi gratia, Gymnasiarcham & collegium eius ab ore gymnasiarchæ & collegij ipsius, sapientes Talmudicos à viris synagogæ magnæ qui sua acceperant à prophetis, quorum omnium recordatio fausta perennisque esto. Quanto igitur minus sapientes doctoresve Misna aliquid protulerunt è suo cerebro, præter ordinationes, quas consensu omnium ordinarunt, vt septem legi conficerent? Quod si deridet te aliquis, qui non nihil olet ex hæresi, ac dicit, se relinqui incertum & dubium ex verbis ipsorum, propterea quod in quamplurimis locis dissentiant, heus tu contunde dentes eius atque eum ostende præuicari aduersum decreta Senatus, doctoresque nostros nunquam inter se dissentire de principio vel summa præcepti, sed eius duntaxat consecutionibus, quod audierint quidem principium, summamque ipsius à doctoribus suis, sed non interrogauerint illos de consequentiis, propterea quod nil inferuiebant ipsorum necessitati. Exempli causa, non disputant, sit accendenda lucerna sabbato, necne. De quo igitur disputant? Quo humore vel oleo sit accendenda, quo non sit. Consimiliter non disceptant, an oporteat recitare lectionem Audi Israël, &c. vespere & mane, necne, sed quando: quove tempore vespertina,

quando, quove tempore matutinae precis, illa recitanda commemorandaque sit, vt præcepto satisfiat. Atque ita de cæteris ipsorum verbis atque sententiis.

Ait Abraham Leuita Davidis filius hunc librum Cabbalæ.

Ab Adam vsque ad Diluuium mille sexcenti quinquaginta sex anni.

A Diluuiio vsque ad Abrahamum ducenti nonaginta duo.

Ab ortu Abrahami donec primū egredieretur Charris quinquaginta duo anni.

Ab exitu eius de Charris donec staret inter victimarum dissecationes octodecim anni. Cum Charras rediisset illicque mansisset quinque annis, & remigrasset in terram Chanaan, natus erat 75. annos.

Hinc donec nasceretur Isaac viginti quinque anni. Postea donec nasceretur Iacob sexaginta, deinde donec descenderet Iacob in Ægyptum centum triginta, rursus donec Iacob moreretur septemdecim.

Deinceps quoque discederet ex hac vita Ioseph quinquaginta tres anni.

Ab obitu Ioseph, donec prodirent in Ægypto pseudoprophetae è filiis Ephraim & Galaad, seducerentque Israëlitas, & interficerentur, anni centum & decem.

Ab hinc vsque ad exitum de Ægypti terra, triginta anni.

Egressi sunt ex Ægypto mense Martio, anno mundi bis millesimo quadringentesimo quadragésimo octauo, ante ædis primæ substructione quadringentis octoginta annis. Substructa est ædes illa, anno mundi bis millesimo nongentesimo vigesimo nono, ante excidium suū annis quadringentis triginta tribus.

Sed tamen quadringentos duntaxat & decem annos ipsi attribuunt, quoniam à

Gen. 15.

3. Reg. 6.

4. Catech. 1. 1. Talmud.

He sunt vniuersi doctores Misne, Mat. 15. 9.

6. De re. 1. 1.

Deut. 6.

principio transmigrationis Ioachim regnum nullum fuisse putatur.

Quod particulatim sic demonstro.

In deserto quadraginta annis.

Iosue annis viginti octo.

Seniores, qui post Iosue aliquandiu superstites fuerunt, annis 17.

Orthoniel quadraginta.

Ehud octoginta, in quorum extremo Sangar anno vno.

Debora & Barac quadraginta.

Gedeon quadraginta.

Abimelech tribus.

Thola viginti tribus.

Iair viginti duobus.

Lepte sex.

Abesam septem.

Elam decem.

Abdon octo.

Samson viginti.

Heli quadraginta.

Samuel vndecim.

Saul duobus.

David 40. totidem Salomon, at eius tertio aedes capta est edificari.

Roboam septemdecim.

Abia tribus.

Aza quadraginta vno.

Iosaphat viginti quinque.

Ioram octo.

Ochozias anno vno.

Athalia sex.

Ioas quadraginta.

Amazias viginti nouem.

Ozias quinquaginta duobus.

Ioathan sedecim.

Achaz sedecim.

Ezechias viginti nouem.

Manasses quinquaginta quinque.

Amon duobus.

Iosias triginta vno.

Ioachaz tribus mensibus.

Ioachim vndecim annis.

Iechonias tribus mensibus.

Sedechias vndecim annis.

Sic existit summa quadringentorum triginta trium annorum, a fine anni tertij Salomonis vsque ad templi excidium.

Post transmigrationem Babylonis, hæc principum, qui alij alios ordine perpetuo genuerunt, fuit series.

Iechonias, Salathiel filius eius, Zorobabel, Mesullam, Hananias, Barachias, Hasadias, Esaias, Abdias, Sechanias, Samaïas, Naadaïas, Ezechias. Aiunt autem huius Ezechiae fratrem fuisse Hillelem.

Vniuersi autem hi Israëlitarum principes

extiterunt Babylone. Sed ascendit Hillel Babylone, fuitque in terra Israël principis centum annis ante templi secundi excidium.

Deinde magister noster Simeon filius eius, & per ordinem filiorum patribus succedentium magister noster Gamaliel senior filius eius, Magister noster Simeon Fi. e. Magister noster Gamaliel F. e. Magister noster Sanctus F. e. Magister noster Gamaliel F. e. Magister noster Iuda princeps filius eius.

Moses ergo doctor noster, qui in pace cōquiescit, accepit legē à Deo Opt. Max. in monte Sinai Decalogum quidē Siuan siue Maio mense anno bis millesimo quadringentesimo quadagesimo nono, cetera autem præcepta illis quadraginta diebus quibus permansit in monte ad vsque decimum septimum mensis Tammuz 1. Iunij, quo descendit, fregitque tabulas, itēque reliquis anni primi exitus ab Ægypto, & anni secundi ad nonum vsque mensis Ab, qui Iulio respondet, quo die reuersi sunt exploratores à terra exploranda, & in maiores nostros, cum nolent ascendere, decretum est, ne in ipsam ingrederentur.

Hinc deinceps nullum prorsus præceptum illis imperatū est. Excessit verò Moses legislator noster, qui pace perfruitur, die Sabbatino, tempore pomeridiani sacrificij, septimo die mensis Adar, siue Februarij, anno mundi. 2489.

Iosue filius Num, super quem pax, ab ipso habuit legē vtramque; id est, scriptam & ore acceptam. Nam certē Moses legislator noster præsidens disceptabat omnes Israëlitarum cōtrouersias à mane ad vespere. Quod si dicas hoc esse intelligendum de lege scripta, hoc fieri non potest. Nam illa non complectitur vnū ē mille casibus, qui quotidie exoriuntur.

Postea autem eis præposuit tribunos, cēturiones, quinquagenarios, decuriones, apudque illos hæc habuit verba, Negotia fratrum vestrorum & quod iustum est Iudicare. De seipso verò, Præcepitque vobis tempore illo, quid facere deberetis, &c. Quod quidem præceptum non est aliud, nisi lex ore tradita, καὶ ὡς παρ' οὐχ.

Præterea de negotio immolationis & legibus siue ritibus eius scriptum est. Quē admodum præcepit tibi, sacrificabis & comedes. Quibus aperte docet Moses sibi fuisse præscripta mandata de immolandis victimis, quæ in lege exarata non sint.

Atqui

Arqui impossibile est, quin ea successori Iosue declarauerit.

Iosue autem illa tradidit senioribus, & discessit ex hac vita in sempiternam anno mundi. 2517.

Seniores qui ætatem produxerunt post Iosue, ea deinde tradiderunt prophetis. Prophetæ autem sibi mutuo, alter alteri secundum seculorum & ætatum ordinem, usque ad Haggæum, Zachariam & Malachiam.

Rursum prophetæ ea tradiderunt viris Synagogæ magnæ, nempe Zorobabeli filio Salathielis Iechoniæ filij, hisque qui cum ipso redierunt ab exilio Babylonico, Iesu, Nehemiæ, Seraïæ, Raaliæ, Mardocheo, Balsani, Maspari, Bagoæ, Rahum, Baanæ. Hi quippe sunt principes Synagogæ magnæ.

Ædificata est ædes prima anno mundi. 2909. iterit 427. deinde diruta est, post obfidionem bellumque septennale. Mansit in illis ruinis annos septuaginta.

Tandiu in ruinis suis mansisse primam ædem sic ostenditur. Anno quadragesimo nono excidij ipsius, qui erat primus Cyri Regis Persarum, cæperunt eius fundamenta iacere. Cæterum quoniam aduersum ædificatores, Rahum consiliarius & Simsai scriba dederunt literas ad Cyrum Regem Persarum, respondensque Cyrus sic rescripsit, Nunc decernite ut desistant viri illi, sed nec ciuitas illa ædificetur donec à me decretum statuatur: totum negotium intermissum est usque ad secundum Darij Regis annum. Atque ita opus ante secundum Darij Regis annum minimè est repetitum.

Ad eisdem autem & considera, quàm fideles sint consolationes domini Dei nostri. Nam iuxta exilij modum, extitit & redemptio ipsorum.

Ab initio exilij usque ad excidium templi & regni finè viginti & vnus anni. (Sic) ab eo tempore, quo cepit reintegrare templum usque ad eius absolutionem anni vnus & viginti. Si quidem anno, qui partim fuit tertius Ioachim, partim quartus, regnare cepit Nabugdonozor, eoque ascendit Hierosolymam. Dominus ergo tradidit in manum eius Ioachim Regem Iuda, Daniëlem, Hananiam, Misacëlem, Azariam anno illo tertio Ioachim, id est, primo Nabugdonozoris.

Sub extremum deinde septennij mortuus est Ioachim & regnum suscepit Iechonias. Ascendens autem Nabugdonozor in captiuitatē abduxit Iechoniam, itemque

decem exulum millia, præter septena millia hominū, laude bellica insignium, id est septemdecim millia. In libro quidē Hieremiæ commemorantur duntaxat tria millia & viginti tres, verum id fit, quia principes stirpium nominare tantum voluit Hieremias. Sed nec meminit ascensus Nabugdonozoris in Ioachim patrem Iechoniæ, cum in captiuitatem transtulit Daniëlem.

Præterea ascendit Nabugdonozor sexto regni Sedechiæ, id est, regni sui decimo octauo, & in exilium traxit octingentos viginti duo. Rursum regni sui vigesimo tertio captiuum fecit Sedechiam & euerit ædem sacram. Sic propter annos dimidiatos qui interfluxerunt, reperimus inter transmigrationem Daniëlis & Sedechiæ, vnum & viginti annos integros.

Cæterum stetit adhuc Nabugdonozor in regno suo duobus & viginti annis. Quinquaginta enim & quinque annis repositus interit. Successit Euilmerodac filius ipsius tribus & viginti, ac regni primo euexit ad honores Iechoniæ Regem Iuda. Post eum mortuum regnavit Baltazar, & anno regni tertio à principibus suis victus interfectusque est in domo conuiuij, quod ipse instruxerat. Atque illud est, quod prædixerat Esaias. Pone mensam, contemplant in specula, comedite & bibe, surgite principes, arripite clypeum. Impletumque Nabugdonozori illud prophetæ. Et seruiant ei vniuersæ gentes, & filio eius & filio filij eius.

Sic 45. anni Nabugdonozoris, 22. Euilmerodac, tres Baltazaris reddunt septuaginta annos imperij Babylonici.

Postquam interemptus est Baltazar, Chaldæorum imperio præpositus est Darius filius Assueri de semine Medorum, illudque administravit annum vnum, & mortuus est.

Illud deinde tenuit Cyrus tribus annis, cuius spiritum regni primo excitauit Dominus ut construeret sanctuarium, etiam si postea à cepto destitit. Vbi tres annos expleuisset, interfectus est à Regina Scytharum, quod & ipse duos eius filios interemisset, qui magni erant reges.

Post eum imperauit Assuerus annis sedecim, post quem mortuum imperium obtinuit eius filius, quem genuerat Ester, nempe Darius, qui & Artaxerxes. Huius anno secundo extructa est ædes Domini.

Darius iste agebat annum vitæ septimum

Hier. 52.

3. Transmigration.

Esa. 21.

Hier. 27.

cum regnare cepit, imperavitque triginta duobus annis. Nam ascendens aduersus eum Alexander Macedo percussit & trucidauit eum anno structuræ templi tricésimo. Tum accisum est Imperium Persarum & initium habuit Imperium Græcorum.

1. *Ætati.*

Ætas secunda hominum Synagogæ magnæ incipit à Simeone Iusto, qui nominatur Iaddus, filio Iosue filij Iosedeche sacerdote magno, cuius temporibus deletum est Imperium Persarum ab Alexandro Græcorum Rege, qui post deletum Persarum imperium venit Hierosolymā, eamque optauit euertere & denuo eius ciues in exilium exigere anno quadragésimo structi templi. Sed ad eum Simeon Iustus exiit, quem conspectum Alexander Rex plurimi fecit, & in magno honore habuit, acquieuitque ipsius petitioni. Petebat autem Simeon Iustus, ne templum dirueret, nè ue urbē suis orbarer ciuibus. Cum sic fieri imperasset Rex, admiratio subiit ipsos principes & purpuratos, qui eum sciebāt dixisse se eam euersurum, nunquam autem reuocasse uerbum semel dictum. Sed respondens Alexander, similitudo, inquit, personæ huius ante me in bellis vincit. Pactusque est Rex cū Simeone Iusto ut omnes, qui illo anno nascerentur sacerdotibus, vocarentur Alexandri de nomine suo, utque numerum contractuum suorum ab ipso inchoarent. Erat autem annus egressionis ex Ægypto millesimus, munditer millesimus quadringentesimus quinquagesimus.

Eo tēpore obiit Ezras scriba, Haggeus, Zacharias & Malachias, estque sublatum prophetiæ munus ex Israël.

Ex Set
eorum
familia.

Effectum est autē illud miraculū in signe opera Simeonis Iusti, quale non contigit Anani, nec Carcasneo hæreticorū principib⁹ Sereis. Tū Alexāder in terra Israël reperit Cuthæos multos, qui extiterāt à diebus Senacherib, quorū principes erāt Sanballat Horonites & nonnulli Israëlita. Et certē ex filiis Iosue filij Iosadac sacerdotis magni, quidā cōnubia contraxerāt cū illis, quos proinde eiecerant ē domo Dñi Ezras sacerdos & Nehemias tarsata.

Dum ergo venit Alexander in terrā Israël, ad ipsius auditionem accessit Sanballat Horonites & cæteri Cuthæorum siue Samaritanorum principes, eūque rogauerunt ut sacerdotibus generis & affinibus suis, liceret ædificare ædē alteram sacram in monte Garizim, itēque omnibus, qui

duxerant uxores alienigenas, nec eas uolabant dimittere. Cui petitioni cū rex assensisset, ædificauerunt ædem.

Tunc populus Israël in duas partes scissus est, vna secuta est Simeonem Iustum & Antigonom discipulum ipsius, ceterūque eius, idque iuxta illud, quod traditione acceperant ab Ezra, altera Sanballat & generos ipsius. Itaque obrulerūt holocausta & sacrificia extra ædem Domini, decreta constituerunt & iudicia, prout eorum dictitabat. In hoc fano sacerdotis munere fugebatur Manasses Iosue filij Iosadac filius. Primarius erat Sadoc cū collega Baietos. Hoc fuit initium hæresis. Nā Sadoc & Baietos sese diuiserūt à magistro suo Antigono, & defecerunt ad fanū montis Garizim, illicque fuerunt primarij. Stetit autem fanum istud Cuthæorum hæreticorum circiter ducentos annos.

Anno enim ducentésimo duodecimo ab ædificatione tēpli secundi, qui est munditer millesimus sexcentésimus octogésimus primus, rebellauit Mattathias Ioannis filius summus sacerdos, qui cognominatus est Hasmonæus, in Antiochum Regem Græcorum, stansque in acie cum filiis suis, ducem qui ipsi erat secundus & dominatum exercebat in Hierusalem obrutauit & exercitu ipsius, regnauitque annum vnum.

Post eum mortuū Iudas filius ipsius, vir potens, natu maximus regnū administrauit sex annos.

Post eum mortuum Jonathan frater ipsius, qui etiam erat filius Hasmonæi, regnauit alios sex annos, sicque fato concessit.

Eius locū consecut⁹ Simeō frater, mortuus est anno regni decimo octauo.

Deinde Iohannes filius Simeonis filij Hasmonæi, qui cognominatus est Hyrcanus primus, regnum obtinuit. Is ascendens in Samariam, euertit Fanum à Cuthæis ædificatum: in monte Garizim, necauit hæreticos qui offerebant holocausta & sacrificia extra ædem Domini & constituerant decreta & leges siue iura ex animi sui libidine.

Reuersus in pace victor epulum sapientibus instruit. Ibi eorum vnus senex, animo hilari sufficit, inquit, tibi corona regia, relinque coronam pontificiam semini ipsius Aaron, Mater quippè tua captiua fuit, capta in monte Modith. Patrem enim tuum Simeonē adegerunt exteri, ad illas angustias in illo monte, ut fugeret: &

caperentur

caperentur vxores ipsius. Sicq; postea illi sunt redditæ. His auditis cõuiuæ inter se mussitârûnt, quasi rex esset suspectæ originis. Contra rex audita acerbissimè ferēs valde indignatus est. Itaque postquam administrasset supremum sacerdotium quadraginta annis, factus est Sadduceus.

Eique mortuo successit in regno Alexander filius, qui vocatus est Iannes. Is quoque odio infectatus est Sapientes & eos magna cæde affecit. Ab vno Simeone Satæ filio abstinuit, quod esset frater vxoris suæ.

Fugit autē Iosua Peraïæ filius, superioris Simeonis Satæ socius, Alexandriam Ægypti, donec Simeon Satæ filius ei supplicatione reditum à Rege impetrasset.

Simeon ergo iustus tradidit Cabbalam Antigno discipulo suo. Iose autem filius Iozaris & Iose filius Iohannis eam acceperunt ab Antigno Socheo. Ab his deinde Iuda filius Tabai & Nathæus Arbelites. Ab istis consequenter Iosua Peraïæ filius, & Simeon Satæ filius.

Historiæ scriptores in Israël, aiunt Iosua Peraïæ filium, magistrum fuisse Iesu Nazareni. Quod si res ita habet, viguit ille profecto temporibus Iannis Regis. Historiographi autem exterarum gentium, ipsum affirmant natum diebus Herodis, Archelai autē tēpore cruci suspensum. Quæ contentio est maxima, quoniam discriminē est inter ipsos plus quā centum & decem annorum. Probabile autem extitisse diebus Hillelis & Sammei & Iosua Peraïæ filij sapientis, qui cõsimiliter profectus est Alexandriam Ægypti, in suo comitatu habens Iesum.

Hic valde aduersantur historici exterarum nationum, quoniam certè verba sua plurimis conclusionibus definientes, nempe anno trecentesimo duodecimo iuxta numerum contractuum eum natū dicunt, deinde anno 33 cruci suspensum. Fuisse autem natiuitatem eius anno trigesimo octauo imperatoris Augusti Romanorum principis, diebus Herodis, crucifixionem verò diebus Archelai istius filij. fortassis autem vsque eò pugnaciter contendunt, quò dicant tēplum & regnum Israël, post crucifixionem ipsius non nisi paulisper stetit.

At penes nos verissima est traditio & historia, è Misna atque Thalmud: quorū auctores nihil de rebus immutarunt. Siquidem R. Iosua Peraïæ filius fugit in Ægyptū his Alexandri Iannæ diebus, cūmq;

eo Iesus Nazareus. Cõsimiliter apud nos vera est traditio, quòd anno quinquagesimo primo regni Machabæorū, & ducentesimo nonagesimo nono structi templi comprehensus est, idque ætatis suæ anno trigesimo sexto, qui tertius erat regni Aristobuli Iannæ filij.

Semias & Abtalion ab illis consequenter per manus, disciplinam non scriptam acceperunt. Erant autem profelyti iustissimi. Ab is rursum Hillel & Samai, quorum Hillel ascendit è Babylone in terram sanctam anno vitæ quadragesimo, ac ibi docuit aliis annis quadraginta, vixit quippe centum viginti annos, ac erat de domo & gentilitate David, è regio semine. Habuit octoginta discipulos, quorū maximus extitit Ionathan Vzielis filius, minimus magister noster Iohanan Zachæi filius.

Is ergo Iohanan Zachæi filius Cabbalam accepit ab Hillele & Samai. Tempore ipsius Vespasianus ascendit contra Hierosolymam, & Hierosolymæ Abba sicarius dux erat latronum, qui filius erat sororis magistri & Iosephi historiæ scriptoris. Is clam accessit ad Vespasianum Imp. rogans, vt ad se ascisceret R. Iosephum historiographum. Quo obtento affuit Iosephus, quem, vbi eius egregiam sapientiam cognouisset Imperator, multo honore affecit, euexitque.

Tunc Vespasianus præfectus erat, aduersum Hierosolymam. At mortuo Nerone Cæsare Romano Imp. à senatu Decretum, vt imperium susciperet. Profectus itaque Romam reliquit Titum filium aduersus Hierusalem, ac præcepit vt honore multo afficeret R. Iosephum historiographum.

Sic destructum est templum sacrum, ab orbe cõdito anno ter millesimo octingentesimo vigesimo nono. Occisus R. Ismaël Elisæi filius, itēmq; R. Simeon filius Gamalielis senioris.

Illis diebus stetit quidam Cozba nomine, qui contendebat se esse Christum Davidis filium. Is misit manum in Domitianum Rom. Imperatorem, interfecto eius præfecto, qui prouinciam Iudæam administrabat. Cum Domitianus Imp. adhuc esset puer, non roboratus est ante eum. Itaque regnavit Cozba iste in Bither annis quinquaginta duobus post excidium templi atque in suo regno mortuus est, successorem relinquens filium Ruffum nomine, qui similiter mortuus est relicto regni hærede filio suo Romulo. Collecti autem

Iosephus. a Le. ietia possit R. Iohanan ben Zachai de quo proxime ante. Atin aliis scriptis Hebræorū istud dicitur de Iosepho ben Gorio, vel ben Matathia.

3829.

*Romulus
videtur ef-
se quē m-
stri Bar-
Cozham
vocant.*

lunt ad Cozham & filios eius multi Israē-
litarum populi, qui in captiuitate versabā-
tur, ē cunctis suis regionibus & locis.

Huius Romuli, qui filius erat Russi Coz-
bæ filij, tempore firmavit se Adrianus, as-
cendensque in terram Israēl, cepit Bither
nono Iulij, anno septuagesimo tertio post
templi euersionem, interfecit Romulum,
percussit Israēlem insigni clade, cuiusmo-
di non fuerat audita neque diebus Nabu-
zardan, neque Titi.

*Ptolom-
aeus.*

Illa tempestate vigeat Ptolomæus &
scribebat librum Almagesti.

Anno ter millesimo nongentesimo qua-
dragesimo nono, id est, quingentesimo nu-
meri contractuum & centesimo vigesimo
excidij templi editus est Misna siue con-
textus Thalmudicus.

Galenus.

Imperante autē apud Romanos Anto-
nino, & magistro nostro Sancto vigente,
confecti sunt plurimi libri medici, quando
quidem illa ætate erat Galenus. libri au-
tem Hippocratis medici conscripti sunt
temporibus Mardochei & Ester. Nam
illa ætate viuebat Hippocrates. Ac hæ
quidem sunt ætates Tannaïm siue docto-
rum Misna, quem contextum esse Thal-
mudicum iam prædiximus.

*Misna &
Tannaïm*

*Thalmu-
dis poste-
rior pars.*

Deinceps anno quater millesimo cente-
simo octogesimo septimo, qui est annus
contractuum septingentesimus trigessimus
octauus, obiit Rab Asé, qui à se inchoa-
tam Ghemaræ siue decisionis Thalmudi-
cæ conscriptionem, morte præreptus non
potuit absoluere. At Mar filius eius &
vtriusque socij absoluerunt ac appellârunt
Thalmud Babylonicum. Sicque obfigna-
tum conclusumque est opus anno quater
millesimo ducentesimo sexagesimo sexto
à mundi procreatione, & diuulgatum
per vniuersum Israēlem, ita vt illud sibi
seruandum susceperint, publicè singula-
rum ætatum sapientes docuerint, commu-
nibus animis Israēlitæ omnes approbaue-
rint, nihil ei vel addendum, vel demen-
dum censentes. Cæterum circiter octo-
ginta anni fuerunt, ex quo ceptum fuerat
à Rab Asé, atque compositum donec
concluderetur atque obfignaretur, anno
quippe septuagesimo tertio mortis eius
perfectum est.

*.i. Christi
605. vel
606.*

Interim Israēlitæ erant in Persarum pote-
state. Postquam enim accisum fuit eo-
rum imperium ab Alexandro, college-
runt se tandem post mortem Antonini
Imperat. Romani & steterunt pro salute
sua & libertate, vt à sese iugum Romano-

rum depellerent. Itaque postquam mor-
tuus est Antoninus exclamauit Magister
noster Sanctus, dissolutus est fasciculus,
nec dum tamen inualuerunt admodum
Persæ vsque ab obitum ipsius, diebus R.
Iohanan.

Tum rex quidam Vrsir nomine filius
Babac, ad vniuersas Persarum provincias
scripsit: ipsis esse cognitum, quemadmo-
dum gladius Aristotelis philosophi illo ip-
so adhuc die, quingentis iam annis eos de-
uoraret, propterea quod Alexander disci-
pulus ipsius fuisset. His verbis animis con-
firmati sunt & gesserunt bella cum Roma-
nis, ita tamen vt nec hi illos vincerent, nec
illi istos, sed imperium diuiderent. Nempe
Terra Elamitarum, Emath in Syria,
Sennaar siue Chaldaea, aliqua pars Gra-
ciæ, Terra Israēl, ad vsque Arabiam omni-
no Persis paruerunt. Romanis autē Italia,
Germania, Gallia, Hispania, reliqua Gra-
ciæ pars, Ægyptus, Palæstina siue ora lu-
dææ maritima. Sic ergo denuo Israēlitæ
venerunt in potestatem Persarum.

Persæ initio dilexerunt Israēlitæ, tēpo-
ribus maximè Vrsir, id est, Assueri & Sapo-
ris regis, cuius diebus prodiit in mundum
Manes, qui cōtendit duos esse Deos in vni-
uersitate vnum viuificantem & bona effi-
cientem, alterum mortē inferentem & vni-
uersa mala perpetrantem, commentusque
legē Magis, ē corde suo euasit in gentem
magnam. Occidit autem cum Sapor sa-
pientiā suā.

Præterea Persæ habuerūt regē Hormiz
nomine, qui moriens vxorem gravidam
reliquit, ex qua qui natus est, ipso partus
die rex est declaratus. Vocarunt autem
eum Baaram, de nomine stellæ Martis:
sub qua natus fuerat. Habuerunt rursus
magnos alios reges, qui omnes dilexe-
runt Israēl, donec inualuit regnum Is-
maēlitæ, qui Persas ē cæli concauo
deleuerunt.

Hactenus ætates Amoraim, qui auctores
fuerunt Ghemaræ siue decisionis Thal-
mudicæ, & Tannaïm, qui auctores fuerunt
Misna, siue Thalmudici contextus, ætates
denique doctorum legis, qui vixerunt
in æde sacra à diebus Zorobabelis & cæ-
terorum, qui cum ipso ex exilio Babyloni-
co ascenderunt, vsque ad extremum diem
Rabbenæ, & Rab Simæ Rabbæ filij, quo-
rum omnium anni sunt octingenti viginti
septem.

Extiterunt post illos magistri nostri Se-
boraim, quorum primus magister Iosé,
postre-

postre

postremus magister Isana. Anni autē eorum centum octoginta septem.

Gheonim
doctores
quarta.

Illos subsecuti Gheonim siue Thalmudici Iuris interpretes, quorum primus magister Hanina de Nihar pacod, postremus magister Hāi Gaon qui promouit legem in Israël suprà ceteros Gheonim, adeo ut ad ipsius lumen incidant, qui vacant legis studio, ab Oriente solis ad occasum vsque: Obiit autem anno millesimo trecētesimo quinquagesimo nono contractum, id est, quater millesimo septingentesimo nonagesimo octauo.

An. Chri
sti. 1121.

Hic finē habuerunt academix, & Gheonim siue interpretes Thalmud. Nā etiam extincta sunt academiæ instituta, ad quas proficiscebantur Iudæi ex Hispania, toto Occidente Africa, Ægypto, terra denique desiderij.

Sic Iudæi
vacat.

Hactenus ex Cabbala Historica R. Abrahæ. Cetera enim in exemplari Hebræico Parisiis impresso desiderantur, quod Venetianum à commodante citius repetitum sit, quam ut transcribi totum à nobis potuerit. His interim frui. Cetera propediem accipies, quæ sunt velut Catalogus Doctorum & Rabbiorum illustrium. Nam integrum iam sumus consecuti.



ELDAD DANIVS HE-
*braus historicus de Iudæis clausis,
eorūque in Æthiopia
Imperio.*

Interprete eodem.

BENEDICTVS Deus Rex Regum, qui selegit Israël em cunctis nationibus, ac ei dedit legem & præcepta, illum segregans ē septuaginta linguis, atq; præcipiens, ut sexcenta & tredecim mādāta seruaret, & singulatim suo tēpore firmiter custodiret. Ac sanē Israëlita quo tempore præstiterunt voluntatem eius, iugum cuiusquam externi non subiēre, quousque stetit Ieroboamus Nebati filius. Is primus peccauit & ad peccandum induxit Israëlitas, ut & cōflārint duos vitulos aureos, & distracti sint ab imperio familiæ Dauidicæ. Coactis enim decem tribubus, iussit ut insurgerent & prēlio decernerēt cū Roboamo & Ierosolimitanis. His verò respondentibus, Cūr pugnabi-

mus aduersum fratres nostros, & aduersum filium domini nostri Dauidis Regis Israël & Iudæ? dixerunt Seniores, nullos illi esse in vniuersis tribubus Israëlitis, præstantiores robore tribubus Danis. Itaque confestim filios Danis iussit ille insurgere, & dimicare cum Iuda. Hi renuunt, ac testantur caput consanguineorum, se non inituros prælum aduersum fratres suos, nec fusuros sanguinē eorum frustra. Hoc affirmato extulerunt enses, lanceas, arcus, seipsosque obtulerunt, ut potius morerentur & inirent bellum cū Ieroboamo, donec liberārit eos Deus à cæde fratrum suorum, & promulgārint præconis voce per totam tribum Daniam, Fugite, & egredimini in terram Ægypti. Deinde deliberantes de vastanda Ægypto, & interimendis cunctis habitatoribus eius, Principes his verbis dehortantur: Nōne scriptum est in lege, ne eam denuō reuisamus? quomodo igitur nos descendimus in Ægyptum? Quin & consilia agitabant de inuadendis Idumæis, Amalechitis, & Ammonitis: sed cū intellexissent consignatū diuinis literis, quod Dominus etiam prohibuisset, ne Israëlita possiderēt terminum illorum, immisit in eos Deus spiritum & consilium optimum, ut scilicet superarent flumen Physon, vectique camelis castra in Æthiopiam perducerent. Illam naēti sunt pinguem & commodam agris, vineis, hortis, paradisis. Sed nec prohibiti sūt à colonis, quin eam inhabitarent & fœdus cum eis pangerent. Vbi autem plurimis annis sic apud eos egissent, Æthiopus tandem sibi tributarios reddiderunt: creuerunt, multiplicatique sunt mirum in modum. Præterea illō profectæ sunt tres tribus Israëlita: Nephtalis, Gaddi, & Aseris, & abeūdo castra ponebant in desertis, quousque attigissent terminum eorum, & necāssent plurimos Æthiopum, quā patet iter quattridui ad transuersum tractum dierum totidem. Et etiamnum hodie aduersus septem imperia pugnant. hæc quidem sunt quatuor tribus, Dania, Nephtalia, Gaddæa & Aserina, quæ castra fixerunt in Hauila anteriore, vbi est aurum, in Goueis, Koueis, Aseris, in regno Pheruæorum de imperio Horinoth, atque iniecerunt manus in suorum hostium ceruices.

Vel, O-
rientali.

Anno quolibet prēlio dimicāt aduersus septem hæc regna & linguas, nempe terrā Tufigā, Kamtuā, Kohā, Marhugiā, Takul, Bacmā & Kacuā, quæ sunt trans flumina Æthiopiæ, ut impleatur vaticinium pro-

Esaiæ. 18

phetarum, Ultra flumina Æthiopie, &c. His tribubus aurum est, argentū, lapides, oues, boues, cameli, asini, magnā admodū copiā. Serunt, metunt, & habitant in tētoriiis: proficiscētes castra metātur ē termino in terminū quatuor dierū iter longē & latē, nec figūt castra nisi vbi sunt fructus, agri, & vineę. Nomē regis eorū Huziel Mathielis: nomen principis magni Nicoleus ex filiis Aaliabi. Nomen autem iudicis eorum Abdan filius Misaēlis, de tribu Aserina. Porro quatuor mortis genera, quę vřitata sunt apud Senatores Iudęos, illic suo habentur loco. Quo verō tempore quęrunt proficisci in militiam clangit præco buccinā, & exeunt omnes cum imperatore exercitus ad centum viginti millia equitum, & centena millia peditum. Earū quatuor tribuum vna quoq; mēse exit in aciē, vbi & persistit tres totos menses: sub finē verō eorum, quicquid vexerit ex hostium spoliis, distribuit viritim cū tribu sua. Tribus Danis ex filiis Samsonis, tāquam arena maris in itinere quatuor dierum, robustos habet plurimos. Hi quo tempore pugnandum est, se in hanc sententiam mutuō cohortantur, Non honestum est fugari, pulchra est nobilitas, moriatur iuuenis & ne fugiat, robores cor suum in Domino robore meo, spe mea, armis meis: in acumine gladij mei apud sese mirabitur spiritus meus, & ostendet gaudium meum in aciē. Equus mi, quoties duxisti captiuas puellas Æthiopie? Proinde laudātur prælij nomine, & ita se gerunt ad finem vsque trium mensium.

His vertentibus redeunt, & deferunt omnes manubias ad regem Huzielem. Is vniuersas diuidit inter omnes Israēlitas, qui in terra ipsorum habitant, atque omnibus tribuit, qui modō sint partis Domine. Similiter tribus aliis mensibus succedit tribus Nephtalia, præliūmq; gerit: tribus etiam aliis tribules Gaddai, donec compleantur menses duodecim, & reuoluātur ad initium. Tribus Mosis legislatoris nostri iusti & serui Domini, quę illic nominatur tribus Ianus, conuersa est ab idololatria, & insistit timori Dñi. Fluius ingens cingit eos ambitu trium mensium, longē & latē tantundem quadratus. Ipsi habitāt in ædibus sūptuosis, edificiis superbis & turribus, quę & sibi ipsi construunt. Nō est apud illos quicquam impuri, non auis, non fera, non iumentum, non animal noxium, ne musca quidē, aut vulpes, pulex, crabro, anguis, scorpio, canis, aut vllum quod nocere

possit. omnia illic pura, vt oues, vt boues. Oues eorum bis quotānis fœtificāt: bis serunt & metunt. Illis horti, pomaria & omnium fructuum viridaria suppetunt, omne itē genus leguminis, peponum, cæparum, alliorum, tritici, hordei, ac ex vno gignuntur cētum. Sunt autem illi peritissimi fidei & religionis, docti in Misnā, in Thalmud, in Agada. Thalmud quod habent, linguā sanctā, purēque Hebraicā descriptum est: & sic ipsi legunt quemadmodum Sapientes nostri, prout acceperunt ab ore Iosue Nunis filij, quem docuerat Moses, quem oraculum præpotētis Dei. Ignorant Magistros & Doctores, qui sub templo secundo fuerunt, eo quod ad ipsos non peruenierint, nec eos nouerint. Non aliā linguam, quā sanctam nōrunt: religiosē abstinent vino, Idolis libato, & ab eo quod grauitur cauerunt Doctores in lectionibus de iugulandis pecudibus, & de discerptis, iuxta hæc Scribarum verba, Obligat magis Moses doctor noster, quā verba scribarum. Non iurant per Deum, quandiu fruuntur vsura lucis huius, quin potius excādescunt in illum qui corām iurārit, ac increpant eum in hæc verba, Paupérne es? quare indignē tractas nomen Domini ore tuo? omnia in ore tuo sunt: si buccella est, comede illam: si aqua, bibe illam: an nescis scelere iuramenti filios tuos mortuos, cū adhuc essent parui? & ita hortantur omnes vt colant Dominum in metu & timore, in integritate cordis. Quia filij Mosis serui Domini prorogant dies, ac viuunt centum annos aut centum viginti: nec filia filiūve moritur viuente patre, sed perueniunt ad tres, aut etiam quatuor ætates. Videt pater filios, nepotes, & sobolem arantem, metētem & semper aliquid molientem, quod nec seruos nec ancillas habeant. Officiam quisque excolit suam, suūque sumptum exercet. Sunt illis domus quas claudant, nec id tamen faciunt, ne noctu quidem, quoniam inter se neque furē habent, neque quemquam qui mali aut damni aliquid inferat. Quin etiam puellus agit greges iter quamplurimorum dierū, nec metuit quicquā a latronibus aut malignis, aut fera bestia, aut alio incommodo, quod cuncti sancti sint & puri. Leuitæ occupantur in lege & mandatis, & adhuc sunt in sacificationibus Mosis legislatoris nostri, vt proinde omnia hæc illis dominus concesserit. Præterea nullos homines vident nec ab aliis videntur ipsi, sed se mutuō fruuntur quatuor hæc tribus, habitātes vltra flumina

Æthiopie

Lapidatio
Excussio,
stragulatio,
caedes

Tradunt
Hebraei,
prole Mosis
suscepit
prædicta
diuitiis,
adhaesit
religioni
materna
neglecto
Iudaico
cultu &
proinde
eius inter
prospicias
nō memi-

prole Mosis
suscepit
prædicta
diuitiis,
adhaesit
religioni
materna
neglecto
Iudaico
cultu &
proinde
eius inter
prospicias
nō memi-

Tradunt
Hebraei,
prole Mosis
suscepit
prædicta
diuitiis,
adhaesit
religioni
materna
neglecto
Iudaico
cultu &
proinde
eius inter
prospicias
nō memi-

Tradunt
Hebraei,
prole Mosis
suscepit
prædicta
diuitiis,
adhaesit
religioni
materna
neglecto
Iudaico
cultu &
proinde
eius inter
prospicias
nō memi-

Æthiopiæ, seque inuicem visunt & colloquantur.

Fluuius autem sabbaticus eas circumluit, quod scribitur de illis in Esaia, Dicite vinētis, egredimini. Porro apud eas magna est auri & argenti copia. Serunt linum, educant vermes sericeos, conficiunt speciosissimas vestes & tunicas instar Ægypticarum duplices & semel atque iterum duplicatas, absque numero. Latitudo fluuij sabbatici ducentorum est cubitorum circiter iactum arcus. Fluuius ille plenus est arena & lapidibus absque aquis, sonitusq; lapidum illorum perinde stridet, atque tonitru ingens, aut fluctus maris & spiritus procellosus, nocte auditur sonus eius ad iter dimidiati diei. Sunt ibi fontes, & confluunt omnes in lacum vnum, illis terra tota irrigua est. In illo lacu ebulliunt pisces, & eius ripis volitant aues omnis generis mundæ. Fluuius ille ex lapidibus & arena stridet totis sex diebus profectis, sabbatis autem quiescit atque tranquillus est, statimque conscendit ignis per fluuij circuitum a vespera sabbati ad exitum vsque, & tantam emittit flammam, vt nullus ad illum accedere possit vel à semisse miliaris, quocunque tandem è latere. Ignis lambit quicquid circum radices egit, illud cū terra extrahens.

Quatuor hæc tribus Danis, Gaddi, Nephthalis & Aseris versantur cum pecoribus suis iuxta ripam fluminis, vt detondeant oues suas. est enim terra spatiosa, plana, ac pura, vt nec tribulum, nec olus inutile proferat. Cū vident tribum Moysi, congregantur ipsi, & cōsistunt ora fluminis, clamandōque inquirunt, Fratres nostri tribus recti, nobis ostendite camelos, canes & asinos. Vbi illi, Quam longus est camelus iste, quam longa ceruix eius, quam verò exigua cauda illius! atque alij alios appellant salutantque mutuō.

Venit autem ad nos iustus iste, cuius nomen Eldad de tribu Dania, superatis campestribus & locis planis, vt hæc nuntiaret omnibus filiis Israël per terras dispersis, & afferret consolationes. Talis autem eius à fluminibus Æthiopiæ egressio fuit. Ingressus est mare ipse, & alter de tribu Aseris, vt negotiaretur cum nautis, & ab illis vestes atque ornamenta emeret. Ingressi verò sunt ambo paruum cymbam vnā cū pueris suis, factōque naufragio intempesta nocte parauit Dominus duobus his viris tabulam. Hac abrepta fluitarunt in pelago, donec eiicerentur ad populum quē-

dam, nomine Amargum. Hi Æthiopes sunt, nigriores coruo, statura proceri, humana carne vescuntur. Cū sustulissent iustos hos, alterum, quia pinguis erat & valens, delicatūque admodum, correptū protinus comederunt, cū tamen ipse viuus, clamitans flensque diceret, Hei matri meæ corporis mei animati causa, & quoniā dedit me procreator morti mirabili, edunt enim Æthiopes carnem meā. Illum pium vbi deuorassent, traxerunt Eldadem Danium, de quo loquimur, & imposuerunt ei collarium, vt asseruatus pinguesceret atque obesior redderetur, erat enim infirmus & macer. Præbebant autem illi cibum affatim, quem etiam comederat, diu apud eos manens, quousque dominus ad salutem ipsi eluxit. Nam irruerunt à regione altera copiae in hos Æthiopes, captiuosque duxerunt eos, diripuerunt, necarunt in illius captiuitatis aestu. Captus etiam est iustus his Danius, fuitque apud eos (colebant autem impij illi ignem) annos quatuor, donec perducerent illum ad regionem Asin, & cum emeret Iudeus quidam triginta duobus aureis. Nauigauit mare quousque continentem attigisset, & indicisset in tribum Issacharis.

Illa accolit montes abyssi, & qui subiacent Mediæ & Persidi, diligens obseruatrix legis huius, Ne recedat liber legis ab ore tuo. Nullius dominatum fert, præterquam Dei: cum nullo mortalium dimicat aliā, quam legis, pugna: summa pace & tranquillitate viuit, absque aduersario, absque occurſu malo: incolit quadratum spatium itineris dierum decem, in quamcunque voles partem. Illi est magna vis pecoris, camelorum, asinorum, seruorum, & ancillarum. Non aliud armorum genus gerit, quam cultrū, mactationis causa. Fideles sunt, abhorrent ab oppressione & rapina: sed & serui eorum ita fidi sunt vt ad inuentum in via magnum diuitiarum pondus non adiciant manus. Inter eos agunt qui adorant ignem, & accipiant in vxores matres sororesve. Non illic est in vsu cultura terræ: nō metunt, non colunt vineas, sed omnia argento emūt. Iudicem & principem habent Naason nomine: quatuor mortis genera senatoria exercent. Loquuntur lingnā sanctā, item Persicā, & Arabicā.

Filij autem Zabulonis siti sunt ad Pharanis montes, & ad viciniam illorum accedunt: figunt tabernacula pellicea, à prouincia Agheamiā ad flumen vsque Eu-

a Imma-
nis altitu-
dinis.
Deut. 31.
Ios. 1.

phratis. Tribus Rubenis è regione eorum, à tergo eorundem Pharanis montium. Inter eos pax est & amor, simulque procedunt in aciem, obsident vias, ac omnia spolia diuidunt, grassanturque per viam Persidis & Babylonis. Dapaleonus camelii apud eos duobus argenteis emitur. Loquuntur linguâ Cedaris seu Arabica: penes eos scriptura est, Misná, Talmud, Agadâ. Singulis sabbatis incipiunt Homilias linguâ sancta, & sententias patrum eadem linguâ.

Interfecit, compendit les chemins.

Ephraïmus & dimidia tribus Menassis ibi est, in montibus austrinis, prouincia Mesugá, cuius homines tetrico sunt vultu & subnigro, possident equos, intercipiunt itinera, nemini parcent. Non illis aliundè victus, quam ex præda, strenui sunt bello, quisque eorum centum fundit. Tribus Simeonis & dimidia tribus Iudæ in terra Cozerimorum absque summa & numero, recipiunt tributum à viginti quinque Regnis, atque pars Ismaëliitarum pendit illis tributum. Cæterum iustus hic qui ad nos venit nomine Eldad filius fuit Maali, filij Ezechiëlis, filij Ezechia, quæ genuit Halon, quem Abner, quem Semaia, quem Hapser, quem Oggus, quem Elcana, quæ Hillel, quem Ephraïmus, quem Tobia, quem Peratus, quem Onan, quem Naaman, quem Taamus, quem Tadmis, quem Onamus, quem Gaul, quem Salad, quem Caleb, quem Amramus, quem Derus, quem Abdia, quem Abrahamus Iosephi filius, filij Moysi, filij Iacobi, filij Kephuris, filij Ariëlis, filij Aleris, filij Iacobi, filij Salemi, quem procreauit Elius filius Aaliebi, filij Ahisamacis, filij Hosmi, filij Danis, quem sustulit Iacobus parës noster. Deus optimus ter quaterque beatus in æternitatem omnem, qui has pias consolationes declarauit nobis de fratribus nostri decem tribubus, recolligat dispersionem nostrâ è quatuor terræ plagis, in ædem sanctuarij cum cunctis Israelicis sociis. Amen. Misit literas has doctor Eldad in Hispaniam anno 43. Fuit autem hic plenus lege & mādatis Dei. Sibi assidentibus à diluculo ad vesperam, non desinebat linguâ sua sensa legis exponere idiōmate sancto. eius oratio dulcior erat melle & apum fauo. Deus benedictus dignam illi mercedem hoc & futuro sæculo rependat. Amen.

a Qui est à Christo 1238. Nam secundum Hebraeorum calculum, quinque annorum millia ab orbe condito (quæ ipsi numero hodie compendij causâ sup-



QVÆ DE HIS CÆTERI
sentiant testimonia
aliquot.



EB AE I constanter Iudeos, quos clausos nominant, fluuiū sabbaticū tanquā mœnibus circumcludit tradit. Nostri magis clausos appellari putant à montibus circumpositis. In Ex-

ra lib. 4. est aliquid tale de 10. tribubus. De his Abben Ezra in octauū caput Canticorum, Cum cōgregabitur ecclesia Israelitica, dicit reliquam adhuc esse sororem ultra flumina Aethiopia. & R. Selomo in 27. Esaie, & venient qui perierunt in terra Assur, quia inde (inquit) dispersi sunt intra fluuium sabbaticum.

Elias in Tisbyre, Sabbaticus fluuius est, quem dicunt omnibus diebus hebdomadis, dempto sabbato, currere & mouere immanes lapides, ut tranari non possit. Hæc verò causa, ob quam decem tribus, quæ illic interceptæ sunt, non inde exeant, præsertim cum non liceat violare sabbatum. Vocarunt autem eum Sapientes sabbaticum ob cessationem eius in sabbato.

R. Moses Ben Naamā videtur ponere in Media aut Mesopotamia. Is enim scribit, citante ibidem Elia, fluuium sabbaticum illum esse, quæ scriptura vocat Gozan, ad quem Assyriorū Salmanazar vastata Samaria Israelitas transfuisse scribitur 4. Reg. 17. & 19. Quod ferme patrocinator Iosepho, cuius hæc est sententia lib. 7. cap. 13. de bello Iudaico. Fluuius sabbaticus per totam hebdomadam lapides trahit, & sabbato quiescit, immò verò exarescit, sicquæque locum præbet, deinde quasi nulla mutatione facta, die sequenti similis exoritur. Est autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippæ ciuitates.

Plinius lib. 31. cap. 2. de nat. hist. In Iudæa fluuius sabbatis omnibus siccat, ubi Iudæa nomine videtur delusus, dum non eam intelligit cui Iudæi translati dedere appellationem, sed quæ est in Palestina.

Orontius in suo corde Geographico illos subiicit circulo arctico ultra glaciale pelagus, eisque undique montes circumijcit. alij collocant ad mare Caspium, nonnulli ad Seras & Indos. Sed & noster Danus quosdam ponit iuxta Mediam & Persidem, Indiam versus, quosdam in Aethiopia. Tam dissecta est miserorum Iudeorum obfusum piorum sanguinem dispersio. Hanc Deus sui cum Abrahamo, Isaaco, & Iacobo fœderis

memor,

memor, ad Christum Dominum nostrum per fidē
& agnitionem Euangelij colligat, & ad Eccle-
sie sanctum concilium misericordie sue visceri-
bus societ. Amen.

Deo honor, laus, gloria.



DE CHRISTO CAPVT VNDE-
cimū: de legibus Regum & præliorum, ex
Deuteronomio R. Moſis Maemont
filij, pagina. 763.

Rex Christus tempo-
re extabit, restituet re-
gnum Domus Da-
gid iuxta antiquam di-
unitatem in pristinum
Dominium, ædificabit
templum sacrum, con-
gregabit dispersos Israëlitas. Eius diebus
restituentur iudicialia omnia, ut cum anti-
quitus offerebant oblationes, celebrabant
remissionis annos atque Iubilæos, iuxta
omnia mandata, quæ in lege tradita sunt.
Quicumque autem non expectat aduentū
ipsius, is non modò reliquos prophetas
negat, sed etiam legem ipsam ac Moſem
doctorem nostrum. Nam certè lex con-
testatur de eo, cum inquit, Et reducet Do-
minus Deus tuus captiuitatē tuam & mi-
seretur tui & restituet, & congregabit
te, &c. Etiam si fuerit dispersio tua in ex-
trema terræ, adducet te Dominus, &c. Il-
la autem verba, quæ explicantur in lege,
complectuntur quæcunque dicta sunt ab
vniuersis Prophetis. Quin etiam in histo-
ria Balaan hæc tanguntur ac ibi vaticinatio
est de duobus Christis, de priore, id est,
Dauid, quæ seruauit Israël de manu
hostium ipsius, & posteriore, qui è posteris
ipsius exorietur, & saluabit Israël de
manu filiorum Esau. Illic igitur ait, Videbo
eum, sed non modo, de Dauid, intuebor illum,
sed non propè, de rege Christo. Orietur stella
ex Iacob, nempè Dauid, & consurget vir-
ga de Israel, Rex Christus. Et percutiet duces
Moab. Dauid, de quo in libris Regum
scriptura narrat, Et percussit Moab, & mē-
surauit eos funiculo. Vastabitque omnes fi-
lios Seth. Rex Christus, de quo Zacharias,
& dominatio eius à mari vsque ad mare.
Et erit Idumæa possessio eius, Dauidis scilicet,
Nam sic scriptum est, Et facti sunt Idumæi
Dauidis serui. &c. Hæreditasque Seth ceder

inimicis suis, Regi Christo. Siquidem scri-
ptum, Et ascendent saluatores in montem
Sion iudicare montem Esau. Præterea de
urbibus refugij in deuteronomio legitur,
Si dilatauerit Dominus Deus tuus termi-
num tuum, adicies adhuc tres vrbes, &c.
Atqui nūquam istud impletum reperitur.
Cum ergo Dominus nunquā aliquid ina-
niter & frustra præcipiat, necesse est istud
tandem aliquando impleatur. Quod ad
prophetarum testimonia attinet res non e-
get probatione, quoniam vniuersi eorum
libri huiusmodi prædictionibus pleni sunt.

Cæterum ne arbitreris regem Christum
necessario effecturum signa & prodigia, a-
liquid innouaturum in mundo, viuificaturum
mortuos, aut quippiam huiusmodi,
quæ Fatui dictitant. Nā rem non ita habi-
turam ex eo apparet, quòd R. Akba, sa-
pientissimus omnium Thalmudicorum cū
esset, fuit armiger Barcozbæ Regis & per-
suadere voluit eum esse regem Christum,
sicque ipse existimauit, itēque cuncti æ-
tatis illius sapientes, donec ille occideretur
scelerum nostrorum causā. Nec prius
cognitum est eum non esse Christū, quā
occisus fuit. Atqui non requisierunt ab
ipso sapientes signum vllum aut prodigiū.
Cuius rei fundamentum est, quia legis no-
stræ ceremoniæ & iudicia sancita sunt in
perpetuum, citra temporis determinatio-
nem, nec fas ei quicquam addere, vel de-
mere. Ac quicumque addit aut detrahit,
aut etiam transformat vultum legis, dedu-
citque verba præceptorum de sua simplici
intelligentia & mente, iste quidem pro-
fecto vanus est, impius, Epicureus de-
nique.

Si igitur exorietur Rex de domo Da-
uid, qui meditetur in lege, se occupet in
præceptis more Dauidis patris sui iuxta
prescripta vtriusque legis, id est, scriptæ &
traditione acceptæ, inflectat vniuersum
Israëlem ad ambulandum in ea eiusque
ruinas instaurandas, gerat postremò præ-
lia Domini, iste certè citra controuersiam
erit Christus, siquidem in iis, quæ fecerit,
fortunetur, ac superet vniuersas nationes
finitimas, & ædificet sacrum templum in
suomet loco, & congreget dispersos Israëlitas.
Talis proculdubio Christus erit.
Quod si non vsque eò fortunetur, aut si
occidatur, certum est non eum esse, quem
expectare iussit lex. Quin potius velut v-
nus habendus erit eorum omnium Regū
familie Dauidicæ, qui perfecti quidam &
recti extiterunt, sed tamen mortui sunt

Deut. 19

Fatui, &
tio.

Qualis
Christus
Iudeorum.

Deut. 30.

Deut. 4.

Num. 24.

1 Reg.

Zach. 9.

2 Reg. 8.

Abd. 1.

Dan. 11.

promissionibus nondum expletis, quem Dominus nō nisi existere fecerit, ut per eū probaret multos. Siquidem scriptum in Daniēle, Et de intelligentibus ruent, ut consentur per ea, & purgentur, & dealbentur usque ad tempus præfinitum, quia tempus ad constitutum erit.

Christum nostrum intelligit.

Ibidem.

De illo autem qui Christus existimatur atque occisus est in Hierosolymitana curia iam prædictum est in eodem Daniēle his verbis. Filiique præuaricatorum populi tui extollentur, ut impleant visionem & corruent. Et certè inde ingens natum est scandalum. Nam cuncti prophetae prædixerunt Christum redempturum & seruaturum Israël, collecturumque eorum dispersionem, confirmaturum denique illorum legem. Iam iste causam præbuit, ut periret Israël, dispergeretur eius reliquiae, humiliis & abiectus efficeretur, peruerteretur lex, errore imbueretur maxima mundi pars, coleretur alius præter Deum. Verum cogitationes Dei vniuersitatis effectoris atque opificis non possunt ab hominibus comprehendi. Neque enim viæ ipsius, sicut viæ illorum, neque cogitationes ipsius sicut cogitationes illorum.

Mahometem pseudopphetam intelligit.

Seph. 38.

Præterea huiusmodi omnia itémque eius, qui extitit post eum, non pertinent nisi ad paradam viam regi Christo & ad disponendum vniuersum mundum, ut pariter Deum colat. Est enim scriptum in Sephonia, Quia tunc reddam populis labium electum, ut inuocent omnes nomen Domini, & seruiant ei humero vno, Ecquonam pacto id? Iam oppletus est mundus vniuersus rumore Christi & verborum legis atque præceptorum Dei, quin etiam hæc diffusa sunt per remotissimas insulas & populos innumerabiles tam mēte quā carne incircumcisos, qui vltro citroque verbis istis inter se conferunt de arcanis liges, dum alij dicunt præcepta legis vera esse quidem sed defuisse hac tempestate, neque esse in usu, alij autem illis res arcanas designari nec esse simpliciter intelligenda, sed iam venisse Christum qui eorum arcana declarauerit & patefecerit. Cum ergo emerferit Christus verè, prosperè processerit & eleuatus exaltatusque fuerit, tum de repente conuertentur omnes & suum errorem agnoscent.

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

NE in animum tuum inducas tempestate Christi quicquam defecturum è cursu

mundi, aut aliquid immutandum è primo naturæ opificio atque ordine, sed mundū pro suo more & cursu administrandū scito. Acid quod in Esaia dictum est, Et habitabit lupo cum agno & pardus cum hodo stabulabitur, figurata est locutio & tropica, qua significatur Israëlitas versaturos confidēter cum impiis aliarum nationum mundi, quæ comparantur lupo & pardo. Alibi quippè dictum, lupo vespertinus vastabit eos, & pardus vigilans super ciuitates eorum. Præterea conuertendos esse per poenitentiam omnes ad veram legem & doctrinam, item non direpturos neque nocituros, sed manducaturos rem permissam pacatè & tràquillè cum Israël. Scribitur enim eodem Esaia loco, Et leo sicut bos paleam comedet. Idem iudicium de consimilibus verbis, quæ ad res Christi pertinent, sunt enim figuratæ, paraboliceque locutiones. Diebus autem Christi intelligitur cuiusnā rei sint parabolæ, quàmque rem designent.

Itaque sapientes nostri, inter mundum hunc, inquirunt, & tempora Christi nullū planè discrimen præter tyrannidem Imperiorum. Ac videtur è simplici contextu oraculorum Prophetarum initio dierū Christi futurum prælium Gog & Magog, & ante illud prælium emerfurum principē Israëlī, ut præpararet cor eius. Est enim prædictum, Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetā antequam veniat dies Domini magnus & terribilis. Porro non est venturus ut polluat purum, aut ut purget impurum, neque ut deprauet homines, qui valde recti sunt, aut ut rectos efficiat eos, qui valde deprauati sunt, sed potius ut pacem afferat mundo. Nam hoc significatur sequentibus Malachiæ verbis, Et conuertet corda patrum in filios.

Consimiliter Sapientum aliqui asseuerant, ante aduentum Regis Christi venturum Eliam. At omnia verba hæc atque eiusmodi nemo scit, quo pacto euentura sint, donec re fuerint comprobata. Talia enim abstrusa sunt apud Prophetas. Præterea sapientes ex verbis nullam habent traditionem maiorū, nisi quatenus è versuum sacrae scripturæ pondere diiudicare possunt. Quocirca inter se quidem discrepant de huiusmodi rebus, sed ordines euentuum rerum aliarum, & minutæ circumstantiæ nō sunt de fidei summa, sed nec quisquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Middrashoth, quæ commemorantur de his rebus & simili-

bus,

bus, neque reponit in fidei principiis & capitibus, ut quæ neque promoueat charitatem, neque timorem. Similiter non supputandos temporum fines docuerunt sapientes nostri his verbis, Efflet anima eorum, qui fines supputant, sed præstoletur & credat in vniuersum verbis scripture, quemadmodum explicauimus.

Tempestate Regis Christi, cum disponetur eius imperium, & congregabuntur ad ipsum vniuersi Israëlites secundum familias censebuntur omnes iuxta præscriptum ipsius, instinctu Spiritus sancti, qui super eo requiescet. Nam prædictum à Malachia, Et sedebit cõflans & purgabit omnes filios Leui. Filios scilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de prosapia est sacerdotali, iste de Leuina, remouebitque eos qui non sunt de gentilitate & familia Israëlitis, Hoc enim Ezras significat, dum inquit, Ait Ather Sata eis ut non comederent de sancto sanctorum, donec surgeret sacerdos ad Vrim & Thummim.

Ecce didicisti instinctu Spiritus sancti omnes, qui in possessionis ius admittuntur, tum in suam gentilitatem reducendos, tum declaratos primum sui generis auctorem. Cæterum Christus non distinguet gentilitates nisi in tribus. Declarabit enim hunc ex hac esse tribu, illum ex altera. Nō item dicet vnum esse spurium, alterum seruum. Equum quippè est, ut familia quæ obscura est, occulta ignotaque maneat. Nec verò propheta & sapientes nostri desiderarunt dies Christi, ut imperium haberent in nationes huius mundi, & exteris gentibus imperitaret, neque ut ipsos populi alij extolleret, sed nec ut ipsi esculētis fruerentur & voluptatibus & gaudiis, verum ut vacui essent ad legis studiū, neque haberent durum herum & interpellatorem qui desistere iubeat, quò possent vitam futuri sæculi promereri, quemadmodum ostendimus in tractatibus de poenitentia.

Illo autem tempore nulla ibi erit fames, nullum bellum, nulla æmulatio, nulla lis & contentio, felicitas enim abundè affluet, ac omne deliciarum genus instar pulueris obtinebitur. Mundus, quàm latè patet, non nisi occupabitur in Deo cognoscendo. Quocirca Israelitæ sapientiā valde erūt insignes, ac res arcane atque abstruse omnibus innotescant, qui & consequetur sui summi opificis notitiam pro humanis viribus. Nam replebitur terra cognitione Domini, sicut aquæ mare operientes.

Benedictus Deus misericors, qui adiunxit nos.



SCRIPTURAE, IN QVIBVS

Chaldeus Paraphrastes interiecit nomē Messie siue Christi, præter literam Hebraicam explicationis gratia, ex Methurgeman Elie Leuitis, in Radice nro, vixit. Observatio diligens, erudita & perutilis, ut in pusillo quasi speculo, consideremus, quos locos vetus Synagoga citra controuersiam acceperit de Christo. Eos nimirum, quos Christiani de eodem exponimus, etiam hostium nostrorum confessione.



NON auferetur septrum de Iuda, & dux de fratre eius donec veniat Silo. Chald. donec veniat Christus. Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel. Chald. Et magnificabitur Christus.

Et disputabit super lignis à cedro, quæ est in libano, vsque ad hissopum, quæ egreditur de pariete.

Chald. Et vaticinatus est de regibus domus Dauid qui regnaturi erant in hoc mundo & in mundo Christi.

In die illa erit germen Domini in magnificètia & gloria. Chald. in die illa erit Christus Domini in lætitia.

Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.

Chald. Et Christus de filiis filiorum eius oriatur.

Et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.

Chald. Christus pacis.

De Radice colubri egredietur regulus. Chald. egredietur Christus.

Emittite agnum ad dominatorem terræ, de petra deserti ad montem filie Sion.

Chald. ascendere facite tributa ad Christum Israelis qui roborabit, propterea quòd fuerunt in deserto, montem congregationis Sion.

Et præparabitur in misericordia solium, & sedebit super eum in veritate, in tabernaculo Dauid iudicans, &c.

Chald. tunc Christus Israelis præparabit in bono thronum suum, & sedebit, &c.

In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ & sertum exultationis residuo populi sui.

Gen. 49.

Num. 24.

3 Reg. 4.

Isa. 4.

Esa. 11.

Esa. 9.

14.

16.

Ibidem.

Esa. 20.

p. 108

p. 108

Matt. 3.

Ezra 2.

Esa. 11.

Chald. In die illo erit Christus Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Es. 1. & 33. Nota Chaldee hanc Esaiæ sceleris exposuisse de Christi tum exaltatione tu perpeffione Hier. 30.

Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleuabitur & sublimis erit valde &c. Non est ei species neque decor, &c.

Chald. Ecce prosperabitur seruus meus Christus & eleuabitur, &c.

In ciuitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc transibit populus per manum Christi.

Ibid. & 23. In diebus illis & in tempore illo germinare faciam Dauid germen iustitiæ, & faciet iudiciū & iustitiam in terra.

Chald. Dauidi germinare faciam Christū Iustitiæ.

Mich. 4. Et tu turris gregis nebulosa filia Sion vsque ad te veniet, & veniet potestas prima, regnum filie Hierusalem.

peccata. Chald. Et tu Christe Israelis, qui absconderis propter debita Synagoge Sion, ad te peruenturum est regnum, & restituetur imperium pristinū regni Synagoge Hierusalem.

Mich. 5. Et tu Bethlehem Ephrata paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio à diebus æternitatis.

a In familiis. Chald. Et tu Bethlehem Ephrata veluti paruula es vt numereris in milibus domus Iuda. Ex te coram me exibit Christus vt exerceat imperium in Ierusalem, cuius nomen ab antiquo dictum est à diebus sæculi.

b salutis mee. Ego autem in Domino gaudebo & exultabo in Deo b Iesu meo.

Cald. Tunc in signo & redemptione, quam facies Christo tuo & reliquiis populi tui, qui erit superstes, confitebuntur his verbis, dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus est redemptionem meam.

Zac. 3. c germen. Ecce ego adducam seruum meum c. Orientem.

Zac. 4. d Plausus gratia, gratia illi (sit) Chald. seruum meum Christum.

Et educet lapidem primarium, d & exequabit gratiam gratiæ eius.

Chald. Et reuelabit Christum suum, cuius nomen vocatum est ab antiquo & dominatum tenebit in vniuersa regna.

Zach. 6. germen. Hæc ait Dominus exercituum dicens, Ecce vir Oriens nomen eius. Et super eum orietur & edificabit templum domino.

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum. Ecce vir, cuius nomen Christus, reuelabitur, & magnificabitur, & construet templum Domino.

Zac. 10. Quia visitauit Dominus exercituum gregem

suum, domum Iuda & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.

Ex ipso angulus & ex ipso egredietur omnis exactor simul.

Chald. Quia recordatus est Dominus exercituum populi sui, domus Iuda & ponet eos sicut equos roboris, quorum gloria est in prælio. Ex eo e rex ipse, ex eo Christus ipse, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius simul.

Domine in virtute tua lætabitur rex & super salutem tuam exaltabit vehementer.

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur rex Christus: & in redemptione tua quam plurimum iubilabit.

Quoniam rex sperat in Domino & in misericordia altissimi non commouebitur.

Chald. propterea quod rex Christus sperat in domino, &c.

Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.

Chald. Pulchritudo tua rex Christe exuberat præ filiis hominum, Positus est spiritus Prophetiæ in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in sæculum.

Dies super dies regis adicies, annos eius vsque in diem generationis & generationis.

Chald. Dies super dies venturi sæculi Christi Regis adicies, annos eius sicut ætates præsentis sæculi & ætates sæculi futuri.

Sic Psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, vt reddam vota mea de die in diem.

Chald. tunc collaudabo nomen tuum in sæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Israël & in die, quo magnificabitur Christus Rex, vt regnet.

Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio Regis.

Chald. Deus a leges iudiciorum tuo regi Christo da, & iustitiam tuam filio Dauidis regis.

Respice de celo & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & super filium hominis, quem firmasti tibi.

Chald. Respice de celo & vide, & recordare in miserationibus, vineæ istius & operis, quod statuit dextera tua & super regem Christum, quem roborasti tibi.

Si ignoras tibi, o pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorum, & pascce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Mosi propheta. Si illis (qui persequuntur populum domini) exultatio

tatio fuerit percurrere Synagogam, quæ similis est puellæ speciosæ quam diligit anima mea, ambulet illa in viis iustorum, & ordinet preces iuxta præscriptum rectorum suorum, & pastorum ætatis illius, atque doceas filios suos, qui similes sunt hædis caprarum, ut proficiantur in ædem Synagoga & in locum concionis & studij. Sic merito illorum operum pascuntur in exilio, quo usque mittam Christum Regem, qui regat & ducat eos placidè & quiete ad tabernacula ipsorum, id est, ædem sanctuarij, quam ædificarunt illis David & Salomon pastores Israël.

Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cupressina.

Chald. Ait Salomon Propheta. Quam decora ædes sanctuarij quæ ædificata est per manus meas, ex arboribus cedrinis, Atqui speciosior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda est, diebus regis Christi, cuius trabes erunt cedris paradisi & Eden, & laquearia è cupressis, & Sagis, & Surbanis.

Duo vbera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli, qui pascuntur in liliis.

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi sunt Christus, Davidis filius & Christus filius Ephraim, similes sunt Mosi & Aaroni filiis Iocabed, qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreae, & pascabant populum domus Israel merito suo, quadraginta annis in deserto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris, Omnia poma noua & vetera dilecte mi seruauit tibi.

Chald. Cum placebit Domino redimere populum suum ab exilio, dicetur Regi Christo. Iam expletus est finis exilij, & merita iustorum fragrant coram me, sicut odor balsami, & sapientes ætatum affixi sunt portis collegij Theologici, occupantes se in verbis librorum, præsertim legis. Nunc igitur surge, & suscipe regnum, quod destinatum est tibi.

Quis mihi det te fratrem meum, sugentem vbera matris meæ, ut inueniam te solum foris, deosculer te, & iam me nemo despiciat.

Chald. Illo autem tempore apparebit Rex Christus Synagoga Israel, & dicent ei filij Israel, Adestum, esto nobiscum pro fratre & ascendamus Hierosolimam & fugamus tecum sensus legis, quemadmodum fugit infans vbera matris suæ. Quoniam etiam omni illo tempore, quos vagus eram & extorris à mea patria, modo

recordarer nominis Dei magni & traderem animam meam pro diuinitate ipsius, populi exteri non me contemnebant.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genetricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

Chald. Deducam Rex Christus & introducam te in ædem sanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominum, & ambulare in semita ipsius. Illic etiam & instruemus e-pulum Leniathan, & bibemus vinum vetus (generosum & præstans) quod in suis racemis asseruatur à die, quo orbis procreatus est, & fructus malorum granatorum, qui parati sunt iustis in paradiso Eden.

Adiuvo vos filia Hierusalem, ne suscite-tis neque euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.

Chald. Dicit Rex Christus, Adiuvo ego vos popule mi, domus Israel, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæso paulisper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduersum Hierusalem. Nam postea vestri recordabitur Dominus orbis iuxta miserationes, quibus prosequi solet iustos, placebitque ipsi vos redimere.

In diebus vnius iudicis, quando iudices præ-rant, facta est fames in terra.

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta est vehemens fames in terra Israël. Decem autem fames insignes decretæ sunt de cælo, ut sint in mundo, à die orbis conditi usque ad aduentum Christi, ad castigandos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incidet, eritque fames non edendi panem, aut sitis bibendi aqua, sed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conspectu domini manat.

Et rursum expande, inquit Booz, pallium tuum quo operiris, & tene utraq; manu. Qua extendente & tenente, mensus est sex modios hordei & posuit super eam & ingressus est ciuitatem.

Chald. Rursum dixit, præbe peplum quo conuolueris & prehende illud. Qua apprehendente, mensus est sex sata hordei & humeris ipsius imposuit. Immissum autem est ei diuinitus robur ad portanda ea. Itaque protinus dictum est spiritu prophetico, exoriturus ex ea sex iustos, quorum singuli benedicerentur sex benedictionibus, David, Daniel, tresque socij ipsius &

b. as.

Ibid.

emra ope-
ra.
d Volupta-
tis.
e Rarissi-
ma & pre-
ciosa
genera ce-
dros esse
dicunt.
Cant. 4.
Duo
Christos
constituit
ob duplicem
aduentum
Christi,
dum ne-
scimus di-
stinguere
inter
Christum
patientem,
& trium-
phantem
Cant. 7.

Cant. 8.

Ibid.

a q. d. De
Leniathâ
satana
triphæ-
bimus.

Ibid. ad in-
uentionem
tibi libri
postremi.

Ruth 1.

Ruth. 3.

Rex Christus. Ingressus autem est Booz urbem.

Lamēt. 2.

Vocabis quasi ad diem solennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Israël per Christum, quemadmodum fecisti per Moysen & Aaronem in die Paschæ, quo congregati sunt adolescentuli mei undique omni ex loco, in quo erant dispersi, die quo ardebat vehementia furoris tui, ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquæ.

Lamēt. 4.

Completa est iniquitas tua filia Sion. Non addet ultra, ut transmigrare te faciat.

Chald. Postea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per Christum, & Eliam sacerdotem magnum. Nec addet ultra Dominus, ut in captiuitatem amandet te.

Ecclesi. 1.

Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.

Chald. Non est memoria præcedentium ætatum, sed nec sequentium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus Regis Christi.

Hæc etiam inuenimus in Targhum siue interpretatione Hierosolimitana.

Hæc Hierosolimitana in Pentateuchi insigniores locos interpretatio, valde vetusta est: & lingua aliquantum à cæteris Hebrææ dialectis discrepante. Propter antiquitatem magnæ est authoritatis apud Iudeos. Quoniam autem mysteriis excellit breui, si dominus fauerit, eam in Latinum conuersam in commune profereamus. Quæ sequuntur ab Elia de Christo obseruata tibi prægustamenti vice sint. Ipsum conteret caput tuum, & tu conteres calcaneum eius.

Gen. 3.

Targhum Hieros. Cum filij mulieris attendad legem & seruabunt mandata, insidiabuntur & percutient tibi caput tuum, teque occident. Cum autem derelinqueret filij mulieris præcepta legis, neque mandatis parebunt, insidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipsorum, pessimèque illos afficies. Verum erit sanitas & medicina filiis mulieris, tibi autem ô serpens nulla erit sanitas. Verum ipsi inter se facturi sunt conculcationes calcibus suis in fine calcis dierum a per regem Christum.

a Mani-

bis Regis

Christi.

Gen 49.

Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de femore eius, donec veniat Silo, & ipse erit expectatio gentium.

Targ. Hieros. Non delinient reges domus Iuda, neque tardabunt doctores legis de filiis filiorum eius, vsque ad tempus quo veniet Christus, cuius est regnum, & cui seruitura sunt vniuersa regna terræ.

Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitam ô fili mi asinam suam, lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vne pallium suum.

Targ. Hieros. Quam pulcher est rex Christus, qui surrecturus est de domo Iuda. ligabit lumbos suos & exhibit in prælium aduersum hostes suos. Occidenturque reges cum principibus. Rubefaciet fluvios sanguine, & dealbabit colles suos pinguedine fortium illorum. Vestimenta eius imbuuntur sanguine, ipse autem similis erit formæ botrorum.

Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

Targ. Hieros. Quam pulchri sunt oculi regis Christi ad cernendum, præ vino defæcatissimo, ne illis spectet in cæstos concubitus, cædēsque innocentium; Dentes eius exercitati sunt in lege, ne illis comanducet iniquitates & rapinas. Rubescunt montes eius vineis & torcularibus vini. Candescunt colles eius copia tritici & gregum ouium.

Nox est ista observabilis domini, quando eduxit eos de terra Aegypti. Hanc observare debent omnes filij Israël in generationibus suis.

Targ. Hieros. Quatuor enim noctes scriptæ sunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifestatum est verbum Domini in mundo, ut crearet ipsum. Mundus erat inanis & vacuus, & tenebræ expandebantur super faciem abyssi. verbum autem Domini lucebat & illuminabat, & vocavit noctem illam primam. Nox secunda, cum manifestum est verbum Domini Abraham inter animantium diuisiones. Erat Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad implendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nūquid accesserat ad tricesimum septimū annum pater noster Isaac, quo tempore oblatas est super altare? Cæli depressi sunt & descenderunt, ipse autem conspexit fundamenta illorum, & caligarunt oculi eius præ sublimitatibus. Vocatur autem illa nox secunda. Nox tertia, cum reuelatum est verbum Domini super Aegyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Aegyptiorum, seruauit autem primogenitos Israëlitarum, ad confirmandum

dum

Exod. 4. dum id quod dixit scriptura, filius meus primogenitus Israel. Appellaturque nox illa Tertia Nox quarta, cum explebit mundus terminum suum, ut redimatur, funes impietatis excidentur & iuga ferrea rumpentur. Moyses eduxit de medio deserti, Rex autē Christus de medio Romae. Hic, quemadmodum ille loquetur in summitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter utrumque, ipsis pariter ambulanti-
Num. 11. bus. Hæc est nox Paschæ quæ coram Domino seruatur, & parata est omnibus filiis Israël, per generationes ipsorum.

Remanserunt autem in castris duo viri quorum unus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requieuit spiritus Domini.

Targ. Hieros. Remanseruntque duo viri in castris, quorum unus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & infederat, super eos Spiritus sanctus. Eldad sic vaticinabatur. En Moyses propheta b scriba Israëlitarum congregatus est de medio mundi. Et Iosue filius Nun eius discipulus, post eum administrabit res exercitus. Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix descendit de mari, fuitque offendiculo Israëlitis. Utérque autem pariter vaticinabatur ac inquebat. Extremo dierum sine Gog & Magog & eorum copiarum ascendit Hierosolymam. At manibus ipsius Christi regis concident: Tantæque strage ut in totum septennium filij Israël exurant arma eorum bellica, neque ad arandum exeuntes neque arbores amputantes.

Num. 24. Fluera aqua de situla eius, & semen illius erit in aquis multis. Tolleitur propterea Agag rex eius, & efferetur regnum illius.

Targ. Hieros. Surget Rex eorum filij ipsorum, & redemptor eorum ex illis, in illisque erit & congregabit exules illorum, de provinciis hostium ipsorum, ac filij eorum consumentur in populis, itemque robur Saulis, qui, peperit Agag Regi Amalechitarum: & magnificabitur regnum ipsius Regis Christi.

Hæc quidem Elias obseruauit. Caterum sat scio multa ei esse elapsa, cum præsertim Chaldaei paraphrastæ, maxime Ionathan, qui Christum ætate viginti octo annis præcessit, quauis occasione Christi siue Messie nomen in ore habeant. ut Osee 14. vers. 8. Conuertentur habitantes in umbra ipsius, Chald. congregabuntur de medio exiliorum suorum & habitabunt in umbra Christi sui. Esa. 66. Antequam peperit, &c. Chald. reuelabitur Messias ante dolores partus. Agg. 2. Desideriū

Gentium, Chald. Messias. Ne nimium fuisse prolixus, ego de meo alia eorum adieci-
Psal. 119. sem. Vos qui Christum Dominum amatis, cumque in prophetis legere desideratis: & testimoniis veterum patrum circumcisorum, quatenus in gloriam Dei redundant, recipitis, his primitiuis Linguis date operam, & si abundas mentes bonis literis imbuite, quæ pietatem ingeminant. Narrauerunt iniqui fabulationes, sed non ut lex tua Domine.

Collectanea R. Jacob Salmonis filij de Christo, è Talmud, tractatu Sanhedrin, capite Heclet, pag. 124.

De aduentus Christi tempore.

R. Naaman dixit Rabbo. Quisnam audiuit, quando venturus sit casus, prolapsionis filius? Quis ille casus & prolapsionis filius, inquit ille? Christus; respondet Naamā, ille enim est de quo scribitur, die illo erigam tabernaculum David, quod cecidit.

Atqui (infert alter) nunquid ex traditione R. Iohanan, qua ætate aderit Davidis filius, pauci erunt sapientum discipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, suspirio, angustis multis, duræque principum edicta in dies renouabuntur, adeo ut primo posito, secundum protinus consequatur.

Docuerunt doctores nostri, qua annorum hebdomade Davidis filius venerit, anno primo implendam esse hanc scripturam, & pluam super vnam ciuitatem, & super alteram non pluam. Altero dimidiam famem exorituram. Tertio plenam & absolutam, ac morituros vtriusque sexus homines, Sactorum paruulos, virosque operibus insignes, legem præterea, ne discatur, obliuioni tradendam.

Quarto futuram saturitatem, quæ minime sit saturitas. Quinto rerum omnium abundantiam, ita ut copiose esculenta, poculenta, & quæ ad gaudium & lætitiā conferunt, suppetant, lex etiam restitua-
Amos 4. tur, iterumque discatur. Sexto tonitrua. Septimo prælia. Ad extremum septimi anni affuturum Davidis filium.

R. Ioseph ait, En quot hebdomades sic se habuerunt, necdum tamen venit? Deinde sexto anno (inquit R. Abai) tonitrua quis exoriri fecit, item septimo prælia? Præterea quis sic eo ordine collocauit? Quod exprobrarunt hostes tui Domine, quod exprobrarunt vestigia Christi tui.

a. Sicut
pretatur
R. Iacob
de schola,
in qua
docetur
lex.

Impudens.

Esa. 59.

a. i. Vacat
sapiencia ab
omnibus
creaturis
dicatur.

Leu. 17.
Deut. 32.

Ibid.

Ex quadam obseruatione R. Iuda, qua ætate venerit Dauidis filius, conuentus (a Theologici) erunt lupanaria, terminus (vel, Galilæa) desolabitur, limites (terræ Israel) vastabuntur, homines in confiniis habitâtes circum errabunt oppidatim, nec misericordiam consequentur. Sapientia scribarum putrescet, qui timent Deum offendere erunt abominationi, facies illius ætatis, velut facies canum, veritas deservetur. Scriptum enim. Et facta est veritas in obliuione, id est, vt quidem discipuli R. aiunt, facta est rura rura, siue priuationes, & sibi abiit. Deinde quod sequitur, & qui recessit à malo, prædæ patuit, sic interpretatur schola R. Sille, quicumque recessit à malo, & spoliatus est per creaturas.

R. Nehorai hæc docuit. Qua ætate veniet Dauidis filius, pueri pallore suffundet facies senum, Senes stabunt sedentibus pueris, filia insurget in matrem, nurus in focum, facies illius ætatis velut facies canis (i. impudens) filius non erubescet in patris sui conspectu. R. autem Nehemia, quæ ætate filius Dauidis veniet, peruersitas multiplicabitur, honorabilis deprauabitur, vitis dabit quidem fructum suum, sed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur hæresi, nec disciplina habebit locum.

Asupulatur R. Isaaco asseueranti filium Dauidis non accessurum, donec vniuersa regna vertantur in hæresim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat scriptura, si omnis in candorem versa est, mundus erit? Docuerunt Doctores nostri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturum filium Dauid, donec multiplicentur proditores & apostatæ. Alij, donec diminuantur discipuli. Alij, donec deficiat nûmus de marsupio. Alij, donec desperent redemptionem. Et clausus quoque deficiet, & derelictus, adeo vt apud Deum possint dicere, non est qui sustentet, neque qui adiuuet Israël.

R. Zira, cum aliquando offendisset doctores quosdam nostros sese in eo occupare, vt cognoscerent aduentus Christi tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum reiicite, quoniam lego ego, tria esse, quæ veniant de repente, præter mentis attentionem, Christum, essentiã, scorpiũ, id est, iudicium extremum Dei.

R. Katina inquit, sex annorum millibus erit mundus, vno autem desolabitur. Reperitur enim scriptum, & eleuabitur

Dominus solus in illa die. Imò verò, ait Abai, duobus millibus desolabitur. Nam dicitur ab Osea, Viuificabit nos post duos dies, die tertio suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale est. Quemadmodum hebdomas annorum b remittit annũ vnum singulis septenniis, sic mundus remittit mille annos singulis septenis annorum millibus. Id apparet è præcedenti Elia oraculo. Eleuabitur Dominus solus in die illa. Quin etiam è Psalmo, qui inscribitur. Psalmus cantici in diem Sabbati, id est, in diem, qui totus Sabbatum. Præterea ex altero, Quia mille anni in oculis tuis, tanquam dies hesternæ quæ præterit.

Docet Domus Elia. Sex mille annis erit mundus. Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Christi. At propter iniquitates nostras, quæ multiplicatæ sunt, elapsi sunt ij, quos præterisse cernimus.

Scholion R. Iacob in superiore traditionem R. Elia vertere etiam hic placuit, antequam reuertamur ad contextum Thalmudicum, vt in Iudeos considerent scripturas & traditiones maiorum suorum, tempus aduentus Christi definiunt, ita male torquere & deprauare, vt imprudentes Christianam doctrinam aduersum suæ perfidiam firment & muniant.

Sex mille annis inanitas, quoniam nondum lex data erat, sed mundus erat velut inanitas & chaos, à primo videlicet homine, vsque ad quinquagesimum secundum Abraham. Sic enim numerari debent bis mille anni primi, quemadmodum è scriptura colligitur. Tam expleti illis duobus millenis annis, occupauit se Abraham in lege, quoniam legitur, & animas, quas fecerant in Haran, quod Chaldaicè sic translatus legimus, & animas quas legi operati sunt in Haran. Præterea in vetustis doctorem nostrorum scriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipsa hora Abraham agebat annum vitæ quinquagesimum secundum, Duobus mille lex, nempe ab hominibus, quos Abraham & Sara Deo conuerterunt, vsque ad Christi aduentum. Quadraginta enim & octo anni vsque ad natiuitatem Isaac, & 60. donec nasceretur Iacob, efficiunt 108. Vixerat autem Iacob 130. annos cum descendit in Aegyptum. Ecce 238. in Aegypto permanserunt. Nostri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Aegypto, quousque edificari cepit templum primum, 480. Sic quippe scribitur, factum est anno quadringentesimo & octogesimo egres- sionis filiorum Israel de terra Aegypti, vt edificaret

Esa. 2.

b. De-
las pro-
pre.

Psal. 124.

c. De-
las pro-
pre.

d. De-
las pro-
pre.

e. De-
las pro-
pre.

f. De-
las pro-
pre.

g. De-
las pro-
pre.

h. De-
las pro-
pre.

i. De-
las pro-
pre.

edificaret Salomon inciperet domum Domini. Sic existunt anni 928. Hoc autem templum primum stetit annis 410, uti scriptura ostendunt per numerum annorum Regum, deinde captivitas duravit annis 70. templum secundum. 420. Exurgunt igitur anni 900. qui superioribus additi constant duo annorum millia, demptis 172. Et certe totidem annis, id est 172. ante absolutum quartum ab orbe condito millenarium diruta est à Rom. ædes Domini. Itaque expletis illis 172. annis perfecta sunt duo annorum legis millia, de quibus hoc loco agitur. Non quod aliqui deserit lex post illum annorum numerum. Duobus mille Dies Christi. debuit enim post expletos bis millenos annos legis advenire Christus, & solvere captivitatem Israelis. At propter iniquitates nostras quæ multiplicatæ sunt, Christus non adfuit ad extremum quarti illius millenarii, elabecibus vltra annis multis. Adhuc enim aduentus ipsius dilatus retardatusque est.

Dixit Elias Rabbi Iehudæ fratri, R. Salæ (vel, sancti.) Dundus non habet Iubilæos pauciores octoginta quinque (i. annis 4250.) extremo autem Iubilæo filius Davidis venit. Interroganti que, initione illius, an fine, respondit se nescire, an Iubilæus ille sit explendus necne. R. Asê ei etiam dixit, ante illum Iubilæum ne eum expectes. Hinc deinceps illum præstolare

R. Hanan Tahlip hæ filius misit ad R. Ioseph, qui diceret, Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum: sermone Assyriaco & lingua sancta. Interroganti mihi, vndenam illum esset consecutus, respondit se dum militaret Romanis inter illorum thesauros illum inuenisse. Porro in eo scribebatur post quater millenos annos ducentos nonaginta vnum, ab orbe producto mundum consummandum. Illisque anni partim futura bella cetorum inter se, partim prælia Gog & Magog, a de reliquo Dies Christi. Neque Deum renouaturum orbem suum nisi post millenarium septimum. Quanquã R. Aha R. Abæ filius post quintum millenarium dicendum putat.

Nota. R. Nathan commemorat sequentem prædictionem Abacuc perforare atque peruadere usque ad abyssi extrema, (i. esse perceptu difficillimam, & quasi impossibilem, e R. Iacob) Quia adhuc visio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur. Si tardauerit, expecta illum quia veniendo veniet & non tardabit. Aliter quàm Doctores nostri, qui commentati sunt usque ad tempus, tempora

& dimidium temporis. Item aliter, quàm R. Samlai, qui commentatus est, Cibasti eos pane lachrymarum, & potum dedisti eis in lachrymis in mensura, item, quàm R. Akibã, qui interpretatur, Adhuc vnum modicum & ego commovebo cælum & terram, regnum primum (Machabæorum) duntaxat fuisse (in splendore.) 70. annis, secundum (Herodiorum) 52. tertium Barcosbæ duobus annis & semis. Quid, Et flabit sine loquetur in finem, & non mentietur? R. Samuel filius Nahmani nomine. R. Jonathan, sufflato, inquit, siue exhibito illos ipsos qui supputant fines & aiunt cum appetuerit finis nec adhuc venerit, minimè veniet, verum expecta eum, nam scriptum, si tardauerit, expecta eum. Si forte dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare scripturæ, propterea expectat dominus ut misereatur vestri, & propterea eleuabitur ut misereatur vestri. Quid igitur, inquires? Cum & nos expectemus & ipse quoque expectet, quis retardat & prohibet (aduentum illum Christi?) a regula iustitiæ retardat & differt. Si ita est inquires, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquam. Sic enim eodem Esaïæ loco, Beati omnes qui expectant eum Ex quo R. Abai coniecit, mundi qualibet ætate non minus extare quam triginta sex iustos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim scribitur, beati qui expectant eum, quod pronomen ratione arithmetica reddit 36. Quod autem dixit Rabba, ætatem esse, qua astantes, Deo Opt. Max. eum ambiunt in octodecim mille b parasangas, illud certè est quod scribitur in Ezechiele, per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, siue de iis qui fruuntur clarò Dei conspectu, siue de illis qui comprehendunt Deum speculo aliquanto minus lucido. Ac quam multi omnes sint ille locus declarat. Quod verò ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, se vidisse bases siue gradus ascensus, qui essent pauci. Interea, inquit, si sint mille, ego filiùsque meus ex illis sumus, si duo, non dubium quin ego filiùsque meus illi ipsi simus, siue qui ingrediuntur cum licentia, siue qui ingrediuntur absque licentia (præ iustitiæ & sanctitatis abundantia & multitudine.)

Ex pronuntiatis c Magistri, expleti sunt omnes termini (positi de aduentu Christi) ac res pendet è sola pœnitentia &

Psal.

Agg. 1.

Abac. 2.

Ibid.

Esa. 30.

Esa. 30.

a Mësura

proprietatis

b Millia-

ria Per-

sica, qua

leucas

Germani-

cas equat.

Ezech. 48

Scholion

R. Iacob.

c Rab.

d. i. suffi-
cit israeli-
tibus an-
gustia, nā
etiam sine
pœnitentia
redimētur
Scholion
R. Iacob.

bonis operibus. At iuxta Samuelem d' lu-
genti, ut perseueret in suo luctu sat est. Si-
cut autem suspicatur doctor R. Eliezer, si
Israelitæ egerint pœnitentiam redimen-
tur, sin minus, non redimentur. Cui res-
pōdit R. Iosua, imò verò nisi egerint pœ-
nitentiam non redimentur, sed Deus, opt.
Max. præficiet illis regem, cuius edicta du-
ra sint sicut Hamanis (in libro Hester) & re-
uocabit eos ad bene agendum.

Istud notabile R. Eliezer ponit: Si Israē-
litæ egerint pœnitentiam redimētur, quia
scriptum, Reuertimini filii rebelles, sana-
bo rebelliones vestras, cui opposuit R. Io-
sua istum Esaia locum, gratis venditi estis,
& sine argento redimemini. Gratis ven-
diti istis idolatriā, & sine argento re-
dimemini, sine pœnitentia & bonis operi-
bus. Respondens R. Eliezer, Nōne, in-
quit, etiam legitur, conuertimini ad me &
ego conuertar ad vos, cui R. Iosua, Nun-
quid etiam scriptum, Quia ego iure con-
iugali possedi vos & accipiam vos vnum
ex vrbe, & duos ē familia, & introducam
vos in Sion. Cui R. Eliezer, Sed & legi-
tur, in tranquillitate & quiete saluabimini
&c. Respondens autem R. Iosua, Atqui
Esaia scribit, sic dicit dominus redem-
ptor Israel, sanctus eius ad contemptibi-
lem animam, ad abominatam gentem, &c.
Contrā apud Hieremiam, respondit R. E-
liezer, ista habentur. Si reuertaris Israēl,
dicit dominus, si reuertaris hypothetica
est locutio. Cui R. Iosua. Quid igitur si-
gnificat Daniël iis sequētibz verbis, Au-
diui virum illum indutum lineis, qui erat
super aquis riuī, & eleuabat dexteram suā
&c. Hoc commemorato conticuit R.
Eliezer.

Ut quidem prodidit R. Aba, Non po-
tes colligere certum determinatūque
tempus aduentus Christi ex hoc Ezechie-
lis oraculo, Et vos montes Israel ramos
vestros dabit, & fructum vestrum feretis
populo meo Israēl. R. Eliezer, nec isto Za-
chariæ, Si quidem ante dies illos, merces
hominum non fuit. Quid autem decla-
rat quod sequitur, Neque introeunti, ne-
que exeunti, pax præ angustia? Nequidem
sapientum discipulis, inquit magister, fu-
turam pacem præ angustia, in quibus alio-
qui est pax, iuxta illud Psalmi, Pax multa
diligentibus legem tuam, donec vniuersæ
& portæ, inquit R. Samuël, sint libratae &
æquales, tum enim veniet Christus.

Ex dictis R. Hanina Dauidis filius non
prius veniet, quā vestigetur piscis ægro-

tanti, nec reperiatur. Quoniam scriptum,
Tunc demergam aquas eorum & flumina
illorum sicut oleum fluere faciam, ubi po-
stea scribitur, in die illo pullulare faciam
cornu domui Israel, Ex dictis R. Hama-
filij R. Hanina, Dauidis filius non ve-
niet antequam desinat regnum vel abie-
ctum & vile ex Israel, quoniam scriptum,
Et præcidentur Ramusculi eius faucibus,
deinde paucis post versibus, In illo tem-
pore deferetur munus domino exerci-
tuum, &c. Ut autem prodidit R. Zeini
ex dictatis R. Hanina, non veniet Dau-
dis filius donec consumantur tumidi ani-
mo ex Israēle, Sic enim legitur, tunc aue-
ram de medio tui, exultabundos elationis
tuæ, & post, Et relinquam in medio tui
populum pauperem & tenuem, & spera-
bunt in nomine domini.

R. Mili retulit ex sermonibus R. Elie-
zer R. Simeonis filij, non venturum Da-
uidis filium quo vsque consumantur ex
Israele cuncti iudices & præfecti, idque
declarare Esaia hac oratione, & conuer-
tam manum meam ad te & excoquam ad-
purum scoriam tuam, &c. & restituum iu-
dices tuos, & cetera.

Ex dictis & Vlæ, Hierusalem redimetur
per solam iustitiam, quod in Esaia scri-
ptum inueniatur. Sion in iudicio redime-
tur, & reducent eam in iustitia. Ex R. pa-
pha, si desinant inflati & superbi ex Israel,
desinent magi. Nam in Esaia scriptum, &
excoquam in camino scoriam tuam. Si de-
sinant Iudices, desinent Tyrannigentium,
quod Zacharias scripserit, Abstulit domi-
nus iudicia tua, evertit inimicos tuos.

Ex R. Iohanan, Cum conspicias ætatem
progressu minui, expecta ipsum Christū.
Est enim scriptura traditum, Populū pau-
perem saluabis, & oculi tui super elatos, ut
humiles. Præterea, inquit, Si videris æta-
tem obrutam angustis multis instar flu-
uij, expecta illum. Scribitur enim, Quia
veniet quasi fluuius violentus, quem spiri-
tus domini cogit. Et mox, & veniet Sion
redemptor. Præterea, ait ille, non venit
Dauidis filius nisi ætate, quæ vel tota sit
pura, vel tota corrupta & scelerata. Pu-
ra quidem iuxta illud Esaia, Populus au-
tem tuus omnes iusti, corrupta verò, iuxta
istud, & vidit Deus, quia non est vir, & ob-
stupuit, quia non est qui occurrat.

R. Alexandro R. Iosua filius Levi oracu-
lum istud Esaie, In tēpore suo accelerabo
istud, sic cōponebat, quod videantur op-
poni in tempore suo & accelerare. Meritum
est

Ezech. 36

Zach. 8.

Ibid.

Psal. 119.
a. i. porta
frugum &
vini quæ
admodum
dicimus
Dominus
satietas
magna R.
Iacob.

est. *Accipere* abo, non meritum, in tempore suo. Sic in se inuicem comparabat Daniëlem & Zachariam, Ecce, inquit, Daniel, cum nubibus cæli quasi filius hominis venit, cum contra Zacharias, Pauper & sedens super asino. Sapor rex (Persarum) colloquens cum Samuële, dicit, inquit, Christum venturum super Asino. Mittam ad eum ego equum *b* fulgentem quo vtor, Tibi est equus centicolor, ait Samuel (ut ille Christi) Asinus?

R. Iosua filius Leui occurrēs Eliæ stanti ad ostium *c* horti Eden, interrogauit, Quando venturus esset Christus, ubi Elias respondit, quando volet dominus iste noster, R. Iosua dixit, duos vidi at vocē trium audiri Idem R. Iosua occurrit Eliæ stanti ad ostium speluncæ R. Iosua filij Iohai & dixit, Veniamne in venturum sæculum, ubi autem Elias respondisset, si voluerit dominus iste, subiecit R. Iosua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui. Deinde interrogo, quando venturus sit Christus, Qui respondit, vade interroga illum ipsummet, qui sedet in porta *d* Romæ, hoc autem tibi signum, ecce enim inuenies sedentem inter pauperes portantes dolores, ubi vniuersis ligantibus & soluentibus simul suas plagas, ille vicissim vnā soluit & ligat, ne tardet si fortē rogatum oporteat egredi ad redimendum Israël. Profectus ergo ad eum, salue, inquit, domine & præceptor, qui respondit, Etiam tu saluus sis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Iosua, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad se ergo redeuntē R. Iosua Elias interrogauit, quid sermonis accepisset à Messia, Illi deinde omnia commemoranti dixit, sperare te & patrem tuum iussit futurum sæculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. Iosua, quia interrogabam de die aduentus ipsius, cui Elias, Etiam dixit scriptura hodie si vocem eius audieritis.

Interrogarunt R. Iosë filium Kismā discipuli ipsius quando venturus esset filius David. Respondit ille, vereor ne à me queratis signum, ubi polliciti essent se minime id fracturos respondit, veniet filius David, cum ceciderit hæc porta (*e* ostendebat autem vr̄bis Romæ portā) & restaurata fuerit, ceciderit iterum, tum enim ei tertio redintegranda non sufficiunt donec veniat Davidis filius. Illis postea signum petentibus præter pactum nihilo minus dedit & ait si ita est, vertantur aquæ speluncæ Parnæadis (ubi origo Iordanis) in sanguinem, quod certè factum est hora obitus ipsius.

Aitque illis, in profundo conficite mihi *b* arcam meam, quoniam nulla erit palma Babylonie in qua non ligetur exercitus Persarum, nec vlla erit arca in terra Israël, in qua equus Medorum non comedit paleam, (q. d. Medi & Persæ venturi sunt Babylonem capiētesque eam, & implebūt vniuersam Babyloniam suis exercitibus. Inde excurrent in terram Israël, & eam capient.)

Magister ait, Non veniet Davidis filius quousque expandatur regnum impiū super Israël nouem menses. Quoniam scriptū. Propter hoc dabit eos vsque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquie fratrum eius conuertentur ad filios Israël.

Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magister, Veniat & ne cernam eum R. Ioseph, inquit, Veniat, & merear sedere in vmbra stercoris asini eius. Percontanti autem Abai magistrum, quorsum diceret, & ne cernam eum, respondit: propter dolorem ipsius Christi. Notandum est autem discipulos interrogasse R. Eliezer, quid facturi essent homines ut liberarentur à dolore Messie, ipsumque respondisse, si se occuparent in lege & officiis pietatis. Mox dixit, siue lex siue officia pietatis (præstanda sunt) ne forte causa sit (alicuius mali) peccatum, promissionesve impediatur. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has scripturas inter se, Ecce ego tecum sum & custodiam te, quocunque perrexeris, & Timuitque Iacob admodum & angustia affectus est. Quasi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) causam præberet & promissioni officeret. Quemadmodum exponitur, Donec transeat populus tuus Domine, de ingressu primo Israël in terram sanctam sub Iosue Donec transeat populus quem possedisti, de secundo sub Zorobabele & Ezra.

Itaque consentaneum erat, ut Israëlitis in secundo ingressu signa & prodigia contingerent, æque ac in primo, sed prohibuit peccatum. Sic dixit R. Iohanan, veniat sed ne cernam eum. Quorsum hæc, inquit ei Res Lakis: Nempe quia scriptum, Quomodo si fugiat vir à facie Leonis, & occurrat ei vrsus: & ingreditur domum, & innitatur manu sua super parietem & mordeat eum coluber. Ades dum, & assignabo tibi simile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorum diuisor, iste ipsi erit velut leo, Si ingredienti deinde in urbem occurrat exactor siue publicanus, sibi ipse videbitur similis ei, cui

b Sepulchrum meum.

Scholion
R. Iacob.

Mich. 5.

Dolores
Christi.

Gen. 18.

Gen. 32.

Exod. 15.

Amos 5.

occurrit vrsus, sin postremo ingrediens domum suam reperiat filios filiaque suas conflictari cum fame, sibi videbitur veluti morsus à colubro.

Hier. 30.

Scriptum est, interrogate & videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnis viri manum, super lumbos suos: quasi parturientis? Quid istud, Vidi omnis viri? Respondet Rabba filius Isaac, vir iste ille est cuius propria est omnis virtus & fortitudo (nempè Deus) Quid quod sequitur in Hieremia, Et conuersa sunt vniuersæ facies in auruginem. Respondet R. Iohanan, familia superior (Angelorum) & familia inferior (Israëlitarum.) Illa horâ dixit Deus summus, a hi æquæ ac illi sunt manuū mearum opificium, Quomodo igitur perdam hos propter istos. Illud est quod vulgato proverbio fertur, cū currens bos cadit, adductus equus in locum ipsius statuitur ad præsepe.

a Gētes & quæ ac In dei.

Scholion R. Iacob Deus Opt. Max. cruciat se velut parturiens, atque quo tēporis puncto, vult delere gentes exterarum in gratiam Israël. Quo pacto perdam illas istorum causa? Proverbijs autem hac sententia est, in locum bonis, qui currendo cecidit, solent sufficere equū ac collocare ad alterius præsepe. Quod nolisset dominus facere ante lapsum ipsius, ut quem haberet præcipuecharum. Ceterum post sanatum bouem illo die, siue insequenti grauate fert extrudere equum suum, bouis sui causa & nomine, ex quo eò semel est introductus. Sic Deus opt. Max. simul atque lapsi in ruinam Israël, dignitatem tribuit nationibus exteris, ubi ipse Israël conuersus est per penitentiam & redemptus, moleste fert perdere nationes exterarum Israël gratia.

Cōtextus

Ex dictatis Magistri, Rab. Ghidel ait, Israëlita comesturi sunt annos Christi, at verò, inquit R. Ioseph Pesitá, quisnam illos comedet? Hilec & Bilec eos comedēt. Ad remouendam sententiam R. Hillelis, qui dixit, Non est Christus Israël, quoniam iam comederunt illum diebus Ezechia.

Scholion R. Iacob. Israëlita comesturi sunt annos Christi, id est, satietas & rerum abundantia quæ illis temporibus futura est, pertinebit ad Israël. Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem locutio hæc vulgaris & trita, eo sensu, quo dici solet, cacodæmones cuiusvis sexus comedent eum, ut apparet ex tractatu Hulim. Mihi autem videtur Hilec & Bilec sonare vastitatem & desolationem. Alij dicunt duos fuisse iudices Sodomæ qui his nominibus appellarentur. Non est Christus Israël. sententia Hillelis est heretica nisi sic accipiatur. Non est Christus

propter Israël vel causâ Israël, cui Ezechias fuit Christus. & is de quo dicta sunt vniuersæ Prophetie, ut Pullulare faciam cornu domui Israël, & stabit & videbit fortitudinem eius, sed (est Messias) propter Dauidem, eiusque meritum, qui docturus erat innumerabiles Psalmos & Hymnos. Item propter Moysen, qui legem suscepturus erat.

De nominibus Christi.

Ait Magister, mundus non est procreatus nisi ob Dauidem, Samuël, nisi ob Moysen. R. Iohanan, imò verò ob Christum. Quod nomen eius? b Domus R. Sila respondet, Silo nomē eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Domus R. Ianai Innō nomen eius, quoniam dictum, sit nomen eius in sæculum, ante solem Innō nomen eius. Domus R. Hanina, Hanina. i. misericordia nomen eius, quoniam scriptum, Non enim dabo illis Hanina, misericordiam. Non desunt qui dicant c Menahem filius Ezechia nomen eius, quod legatur in Lamentationibus Hieremia, quia longè factus est Menahem, consolator, conuertens animam meam. Porro doctores nostri appellandum esse a album domus Rabbi, tradiderunt, allegantes oraculum Esaia, verè infirmitates nostras ipse portauit, & dolores nostros tulit. Nos autem reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum. R. Nahaman ait, si Christus est vnus è viuīs, est mihi similis quoniam scriptum, & erit dux eius ex eo, & princeps de medio eius producet. Rab autem inquit, imò si Christus est in viuīs, similis est magistro nostro Hakados, si in mortuis, similis est Danieli viro desideriorum. R. Iuda ex dictatis Rab, siue magistri dictū reliquit, Deus Opt. Max. prolaturus est Israëlitis Dauidē, quoniam scriptum, & seruient domino Deo suo, & Dauid Regi suo, quem suscitabo eis. Illic enim scribitur suscitabo, non irem suscitavi, sed hoc similiter affirmanti Rabbino Abai respondit R. Papha. Scriptura hæc, & Dauid seruus meus princeps eorum in sæculum, Dauidem appellat Christum quo modo Imperator primus & secundus nominantur Cæsar.

Illud Prophetæ, vā desideratibus diem Domini. Ad quid eam vobis. Dies domini ista tenebræ & non lux, illustrat exemplum Galli Gallinacæi & Vespertilionis, qui expectant lucem, inquit R. Samlaī. dum allegorias captat. Affatur igitur Vespertilionem Gallus. Ego quidem expecto lucem,

lucem,

lucem, quoniam mea est. At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illud quod est quod dixit ille hæreticus Rabbino Abahu, Quando venturus est Christus isti enim respondit, Abi tege istas tenebras istis hominibus. cui cum hæreticus diceret, quisnam imprecationem huiusmodi mihi imprecatus est? scriptura, inquit, cuius hæc sunt verba, Ecce tenebræ operient terram & caligo populos.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem. Vesperilio, non habet oculos. lux ergo mea est, qui habet oculos, ut videam & illa frui soleo. Sic Israelitæ spectant redemptionem, quoniam dies Domini illis erit lux clarissima. Quorsum autem diem illum expectent exteræ nationes, cum præsertim ipsis futurus sit tenebræ & non lux?

De annis vite Christi.

Observandum, quod R. Eliezer ait, dies Christi quadraginta esse annos, eoque facere locum psalmi, Quadraginta annis, infensus fui generationi huic, R. Eliezer Azariæ filius posuit septuaginta, ex hoc Esaïæ loco. Et erit in die illa, in obliuione eris o Tyre septuaginta annis, sicut dies regis vnus. Quis iste rex singularis? responde, Christus. Ribbi cum victurum dixit tria sæcula, è Psalmo 72. Timebunt te cum sole & ante lunam, in generatione & generationes.

Hillel asseruit non esse Israëliti Christum, quod iam b comedissent cum tempore Ezechiae. R. autem Ioseph, parcat, inquit, dominus R. Hilleli. Nam quando extitit Ezechias? Nonne stante templo primo? Atqui Zacharias ista vaticinatur in æde secunda, Exulta vehementer filia Sion, in bilia filia Ierusalem. Ecce rex tuus venit tibi, iustus & saluatus.

Sequens documentum R. Eliezer dictauit. Dies Christi. 400 anni. Quoniam dictum, lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala. scribitur autem in Genesi, subijcient eos seruituti & affligent quadringentis annis. Ribbi pauciores numerat, nempe. 365. pro numero dierum Solis, quod prædictum sit, Dies enim ultionis in corde meo annus redemptionis meæ venit. Quid est, dies ultionis in corde meo?

R. Iohanan, cordi meo, inquit, reuelauit, membris meis non item (quoniam id non protuli ore meo, ut membra possent exaudire, verum intra cor totum istud cōtinui) R. Simeon ben Lachis, cordi meo, inquit, reuelauit, Angelis autē administratois non

reuelauit. Ut verò docet Abimas filius R. Abahu, dies Christi Israëliti sunt septem annorum millia, quod scriptum, sicut gaudet, sponsus super sponsam, gaudebit super te Deus tuus (diebus autem septem contuij lætatur sponsus, iam dies Dei mille anni) R. autem Iuda ex Samuële, dies Christi sicut à die orbis conditi, ad hoc vsque tempus. Quippe scriptum, ut multiplicentur dies vestri, sicut dies cæli super terram (tandiu enim versaturi sunt Israëliti in terra sua, diebus Mesia) R. Nahaman Isaaci filius, sicut dies Noë, ad hoc temporis punctum vsque iuxta locum Esaïæ, sicut in diebus Noë istud mihi est, cui iuravi ne inducerem aquas diluuij.

R. Haïa Abæ filius ex doctrina R. Iohanan, vniuersi, ait propheta non nisi vaticinati sunt de diebus Christi. At de futuro illo sæculo, oculus non vidit o Deus præter te, quæ facies sperantibus in te. Quod non caret controuersia, quoniam Samuël nihil interesse scribit inter præsens sæculum & dies Christi, præter vnā imperiorum tyrannidem.

Asserit præterea R. Haïa Abæ filius, è sententia R. Iohanan, omnes prophetas vaticinatos duntaxat de hominibus in poenitentia squallore versantibus. Iustis autem absolutis illud propheticum quadrare, oculus non vidit Deus præter te, quæ præparasti sperantibus in te. Quæstionem hanc augerit R. Abahu, quia affirmat iustos profectos & absolutos non posse stare in loco Poenitentibus apparato, adducens illud Esaïæ, Pax, Pax, ei qui longè est, & qui propè, dixit Dominus & sanauit eum, ei scilicet qui longè est in principio, postea verò propè. Quis iste remotus? qui longè est ab initio. Quis propinquus? qui propè est hoc præsentis tempore. R. Iohanan interpretatur remotum eum, qui est longè à transgressionem, propinquum eum qui est propè transgressionem, sed longè se ab ea subducit.

Ex sententia R. Iohanan R. Haïa Abæ filius, vniuersi, inquit, propheta non nisi de Christo vaticinantur, idque discipulo sapientum & ei qui se in actione virtutis exercet, discipulo sapientum, & ei qui liberaliter largitur discipulo sapientum de suis facultatibus. Cæterum de discipulis sapientum ipsismet dicitur, oculus non vidit Deus præter te. Quid, oculus non vidit, declarat? Vinum, quod seruatur in suis racemis à sex primi orbis procreati diebus, ut quidem affirmat R. Iosua filius Levi. Ut autem Res

Esa. 62.

Deut. 32.

b Scholion R. Iacob.

Esa. 54.

Esa. 64.

Ibidem.

Innuunt vinum & Eucharistia.

Esa. 60.

Cicero.

Psal. 55. Esa. 23.

Hæresim esse nos iussu venturæ Messiam. Perdidit: sunt propter peccata. Zach. 9.

Psal. 9.

Gen. 15. Esa. 63.

a Scholion R. Iacob.

Gen. 2.

Ibid.

Lachis, Eden siue paradisum, quem non
pectavit oculus ab ipso saeculo. Vbi igitur,
nquies, versabatur Adam? Nonne in hor-
to, qui quidem est & nominatur Eden?
Aliud esse hortum, in quo Adam fuit lo-
catus, aliud Eden siue paradisum, quem
nego conspexisse vnquam oculum, disce

ex ipsomet Genesios contextu, & fluuius
egrediebatur ex Eden siue paradiso, ad ri-
gandum hortum.

*Eorum quæ tractantur de Messia in R. Mo-
se, Chaldeis, Pharaephraistis & Thalmud capite
Helec finis, interprete G. Genebrardo Theologo,
& professore Regio.*

SYMBOLVM FIDEI
IUDÆORVM E' R. MOSE
ÆGYPTIO.

PRÆCATIONES EORVMDEM
pro defunctis, è lib. Mahzor.

ALIÆ, IN QVIBVS COMMEMORATIO-
nem suorum Diuorum faciunt. Aliæ pro his, qui despon-
dentur & coniugantur, e Breuiario
Hebræorum.

Sexcenta tredecim Legis præcepta, è More Nebuchim.

INTERPRETE G. GENEBRARDO
Theologo Parisiensi.



D. IACOBO AMIOTO

MAGNO REGIS ELEEMOSY-

NARIO, ET D. CORNELII COENO-

BIARCHÆ G. GENEBRARDVS

THEOLOGVS PARISIENSIS.

S.

D.



IN VERTENDIS antiquæ Sionis lapidibus, rutisque cæsis, Amioie literarum princeps clarissime, multa reperire soleo, quæ non solum veterum patrum fidem in memoriam reuocant, sed etiam recentis Ecclesiæ qualemcumque picturam in illius populo, etiam num hodie, superesse ostendunt. Quomodo autem in magnis superbarum ædium ruinis marmor, ac aliquid simile sepe effoditur, quod nos veteris præstantiæ commonet & insuper ad recentium structurarum decus atque ornamentum facit, aut quemadmodum ex animantium vilissimarum stercorebus sæpe leguntur gemmæ, quæ in aureorum annulorum palas immisæ, splendorem oculis iucundissimum afferunt, sic quod ex corruptæ Synagogæ reliquiis eratur, Patriarcharum incorruptâ religionem adhuc spirans: mihi videtur Ecclesiâ & exornare & ad primam suam lucem deducere. Quid commoditatis alij inde percipiant, violari non possum. Ego certè ad me inde sentio vberem fructum manare, siue ut antiquitatis vltimæ pleniorē cognitionem teneam, siue, ut recentiorum temporum seriem, id est, originem & progressum obseruem, & suauem voluptatem redundare, quod in ipsorum sensu, ritibus, mysteriis, cultu, doctrina, tanquā in speculis, expressā meā fidem introspiciam, ab ac eam vltimis quibuscque temporibus perpetuato seculorum ordine repetam, ne mihi temerè pro cuiusvis arbitrato conficta excogitataque appareat. Quod utinam possem tam facile indicare in vulgus, emissis in omnium manus, qui ad id argumentum pertinent, Hebræorum libris, quàm celeriter vnum aut alterum exemplar proferre, indeque probare multa videri recentia, & à nostris hominibus inuenta, quæ tamen aliunde ac longè aliū habent principium. Sed hæc fuit temporum calamitas, hæc perturbati regni miseria, ut rebus propter clades intestinas in ancipiti positis, exhaustisque in sumptum aliorum negotiorum marsupis, neque boni libri, præsertimque Hebræici, vbius prælo cudi, neque animi Piorum, qui in ipsis aliquid vident, ad illos, interpretandos adhuc adici quiverint. Interea autem, quo aliquos ad id officij Reipublicæ Christianæ præstandum reuocemus, quod aliquos ad hæc literarum studia, rei utilitate & iucunditate proposita excitemus, exiguum quoddam præguſtamentum hoc loco apponere institui, quod nec librariorum magnis sumptibus gra-

Murft. in
Jeholus ad
cap. 19. li.
3. l. of p. 12
L. ebraici.

uet, nec lectoribus ciuiliū motuum pertasis & aliò non facile mentem conuertentibus,
operis prolixitate, fastidium procreet. In eo contemplabuntur præcipuos fidei articulos
Iudais nobiscum esse communes, *Messia* aduentum, per quem ad nos omnium bono-
rum illas adueheretur, qui & cardo semper extaret omnis diuinæ religionis, fuisse nume-
ratum in ipsorum Symbolo, spem sempiternæ beatitudinis populo Domini, semper fuisse
pro salutis capite propositam. Perspicient in solennibus ipsorum sacris usurpari, quæ à
*Munster*o & consimilis metalli hominibus, ut eneruent librorum de *Machabeorum*
gestis veritatem, ut receptam Ecclesiæ de orando pro mortuis consuetudinem infirmant,
malignè asseuerantur nunquam in hunc usque diem fuisse apud ipsos usitata. Consi-
derabunt in publicis precibus Diuinorum commemorationem fieri, compluræque alia,
quæ à priscis seculis, continuata quadam doctrinæ successione, Iudeorum animis inha-
sisse non dubitabit is, qui ipsos reminiscetur semper retinentissimos extitisse auitarum
traditionum. Id verò quicquid est, vir sapientissime, tuo inter bonos & doctos præcla-
ro nomini dicare volui, quod etsi, mea etiam existimatione, exiguum sit, huiusmodi ta-
men studiis delectari te sciam, soleasque perhumane suscipere, quæ tuæ magnitudini in
quouis literarum genere offeruntur, quarum te esse cultorem præcipuum & patronum
singularem omnes tum gaudemus, tum singularem Dei beneficio ducimus. De more
igitur tuo, placide vigiliolam nostram
Accipito, ac animum pictura pascere vetusta.





ORATIO IVDÆORVM,

QUAM DEO PROPONUNT DIEBUS SO-

lennioribus, in memoriam suæ fidei sequenti Symbolo compre-

hensæ: è pag. 66. Breuiarij Hispanici. Interprete

Gilb. Genebrardo Theologo Parisiensi.



DEVS REX, qui insi-
des folio miserationum,
qui te geris mi-
sericorditer, qui par-
cis iniquitatibus po-
puli tui, primam pri-
mum remittens, mul-
tiplicās indulgētiam

peccatoribus & propitiationem prauari-
cantibus, faciens iustitiam cum vniuersa
carne & spiritu, ne iuxta improbitatem ip-
sorum illis retribuas. Deus (qui) docuisti
nos dicere tredecim (articulos fidei) re-
cordare nobis hodie fœderis tredecim
(proprietas tuarum) quemadmodum
patefecisti mansueto (Mosi) iam olim ver-
bis sic in lege tua conceptis. Cū descen-
disset Dominus per nubem stetit Moses
cum eo inuocans nomen Domini. Quo
transiente coram eo ait I. Domine Domi-
ne, 2. Fortis, 3. Misericors, 4. & Clemens,
5. Patiens, & 6. Multus miseratione ac
7. Verax, 8. Qui custodis misericordiā in
millia, 9. Qui aufers iniquitatē, Et 10. Sce-
lera, atque 11. Peccata. 12. Qui mundando
non mundas. 13. Qui reddis iniquitatem
Patrum Filiis ac nepotibus super tertiam
& quartam progeniem.

*Canticum siue carmen in Symbolum fidei
tredecim radicibus siue articulis con-
stans, è pagina 101. Breuiarij
Heb. Hisp.*

1. Magnificetur Deus viuus, collaudetur-
que ens, cuius subsistentiæ nullum tempus
extitit.

2. Vnus & adeò singularis, vt nihil sit æ-
quē singulare, absconditus, nec finis ip-
sius vnitati.

3. Non habet speciem corpoream, neque

corpus est, neque ei comparabimus san-
ctitatem ipsius.

4. Primæus est, anteceditque omnem
rem à se procreatam. Primus est & prin-
cipium ipsius caret principio.

5. En ipse Dominus est vniuersi, ac quic-
quid conditū est, declarat magnitudinem
eius atque imperium.

6. Influxum muneris prophetici tradidit
hominibus peculij sui, & pulchritudinis
suæ.

7. Non surrexit in Israël, adhuc prophe-
ta æqualis Mosi, qui spectauit speciem ipsius.

8. Legem veritatis dedit populo suo, per
manus prophetæ sui, qui fidelis fuit in do-
mo sua.

9. Non variabit Deus, neque commuta-
bit vnquam legem suam cum altera.

10. Speculatur, nouitque arcana nostra,
intuens in primo rerum exortu, ipsarum
fines.

11. Præmiū tribuit pio homini iuxta ope-
ra ipsius. Malum irrogat impio secundum
impietatem ipsius.

12. Mittet ad extremum dierum Messiam
nostrum vt redimat eos, qui expectant fi-
nem salutis, quam ipse afferet.

13. Mortuos viuificabit pro multitudine
benignitatis suæ. Benedictū in omnē eter-
nitatem nomen ipsius laudabile. Amen.

*Ecphrasis superioris Symboli auctore R. Mo-
se Aegyptio M. iemmoni filio.*

1. Obseruato legis nostræ siue radices
siue fundamenta esse tredecim, quorum
primum iubet credere summum opificem
esse ens perfectæ absolutæque essentia.
Itēque causam, cur reliquæ res existant,
ac habeant firmitatem subsistentiæ suæ,
vndēque vires & facultates constantiæ

b In Heb.
lubens le-
gerem v
pro a 7.
Neque
corpus est
in rerum
materia
cui com-
paremus
sanctita-
tem eius.

Heb. 4.

Messias
siue Chri-
stus.

*Mentes
separatae.*
Exod. 10.
vniuersi entium ordines trahunt. Itaque si in animum inducamus remotionem essentiae eius, profecto vniuersorum entium subsistentia cessabit, cum tamen sublati per animi cogitationem rebus ceteris, non propterea ipsius coherentia cesset aut desinat. Nomen quippe obtinet *αὐτάξιος*, per seque sufficientis qui in se non egeat alterius consistentia, & quo caetera omnia, siue intelligentiae, siue corpora caelestia, siue quicquid intra ea includitur, ad sui coherentiam indigeant. Atque is est primus articulus ad quem spectatum est, voce, Ego Dominus Deus tuus.

*Dens
vnius citra
compara-
tionem.*
Dent. 5.
Articulus secundus est de Deiter, quaterque beandi unitate. Eo intelligitur Causam omnium rerum esse Vnum aliquid, nec verò vnum instar eius quod dicitur specie vniuersali vnum, aut etiam vnum specie singulari siue indiuidua. Item non est vnum, prout vnum mixtum compositum-ve, quod dispergitur in unitates plurimas, sed nec veluti corpus simplex, quod vnum quidem extat numero, sed tamen recipit intentionem & remissionem, admittitque diuisionem in infinitum. Verum enimvero Deus Opt. Max. Vnus est absoluta unitate, cui nulla omnino cōsimilis existit. Ac hic quidem est articulus secundus, qui indicatur locutione, Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est.

Esa. 11.
Esa. 40.
Articulus tertius est de remouenda ab ipso conditione qualitateve corporea. Nam iste vnus, cuius meminimus, neque existit corpus, neque est vis in corpore, neque attingunt siue afficiunt eum, corporum accidentia vel affectiones, ut motus, status, non modò in substantia, sed nec per accidens. Et ideò Sapientes, quos felix faustumque sit nominasse, ab eo remouerunt omne genus compositionis & diuisionis siue separationis, ac dictum reliquerunt in summo Deo neque esse statum, neque sessionem, neque redundantiam, & quasi recrementum, neque densationem siue conflationem. Recrementum appellauerunt separationem, Densationem deduxerunt à vocabulo, quo utitur Esaias *Veaphu*, & confertim inuolabunt in humerum Palæstinorum, q. d. propellent eos per humerum inhærescendo imminendoque ipsorum tergis, de significatione coniunctionis atque appositionis. Dixit autem Prophetas, Cui nam assimulabitis me & æquabor? Atqui si esset corpus similitudinem haberet aliquam cum reliquis corporibus. In his autem omnibus, in quibus scriptu-

ra comparat eum similibus corporeis, veluti dum ei attribuit motum, statum, sessionem, locutionem, id sit forma dicendi metaphorica, quemadmodum prodiderunt doctores nostri, quorum meminisse fortunatum felixque sit. Loquitur, inquit, scriptura more humano per quandam *αὐτάρκεια*, de qua re homines multa philosophati sunt. Hoc autem est tertium caput, ad quod respexit Deus in Deuteronomio, Non vidistis ullam similitudinem. Nam quemadmodum diximus, Deus neque corpus est, neque vis in corpore.

Caput quartum dicat necessario esse credendum Hunc Vnum esse priscum simpliciter, caetera verò alia non esse primæua, si ei conferantur. Demonstrationes, quæ id efficiant, multas hoc in volumine attulimus. At hic quidem quartus existit articulus, ad quem accedit oraculum Deuteronomij, Habitaculum tuum (ò Israël) De^o antiquitatis, & subter te brachia sempiterna.

Caput quintum, quod oporteat Deum Opt. Max. colere, extollerereque ac exaltare vocem, ad celsitudinem & venerationem eius declarandam. Nec verò ita se gerendum erga alios, veluti Angelos, orbis caelestes, stellas, elementa & reliqua, quæ ex iis constant, quippe quæ omnia a finita sint & coactam siue necessariam habeant actionem, & nihil possint vel desiderant præter Dei voluntatem. Præterea non interponendi sunt velut interpretes aut sequestres inter se & Deum, ut ei ipsi cōiungantur, neque ponendæ ex aduerso sui (i. ante se) cogitationes ad alterum. Et is quintus quidem articulus, hortatur sese subducere ab Idolorum alienorumque Deorum cultu. Ad quam sententiam constabiliendam plurima legis oracula pertinent.

Articulus sextus est de Prophetia. Hoc tenentur homines, nōsse in humana specie versari indiuidua, quorum mentes purgatæ sint, perfectioque adeò insignis, ut animus ipsorum defæcatus depuratusque eo usque progrediatur, ut percipiat veritatem, itemque formam intellectualem, sicque postea adhærescat intelligentiæ humana intelligentiæ agentis, atque ab ea recipiat præstantem influxum, id est influxum propheticum. Ac ista quidem huius rei sententia est. Cæterum explicatio articulatiissime patet. Sed quoniam non proponimus adducere demonstrationes de singulis articulis, ac declarare qui valeant comprehendere & qui sint summa vniuersaque capita cunctarum disciplinarum

disciplinarum, eos dūtaxat commemora-
bimus per modum narrationis. Versus au-
tem Legis testimonio suo comprobabunt
plurimorum Prophetarum Prophetias.

Articulus septimus pertinet ad pro-
phetiam Moſis magiſtri noſtri, ſuper quem
ſit pax. Iuxta hunc neceſſe eſt credere Mo-
ſem patrem eſſe omniū prophetarum qui
ipſum vel præceſſerunt vel ſubſecuti ſunt,
vel ipſius ætate vixerunt, nec reliquorum
dignitatem atque præſtantiam Moſaicæ
eſſe parem. Vnde ipſe præcipua extitit
creaturarū Dei, quod ad homines attinet,
apprehenditque plus ſecretorum Dei
conditoris quàm aut apprehendit aut ap-
prehendit ullus hominum, qui vel exti-
terint vel extaturi ſint. Præterea creden-
dum eſt ipſum perueniſſe ad ſummum hu-
manæ præſtantiæ, adeò vt peruenerit ad
regni cæleſtis eminentiam, comprehen-
ſiſſeque fuerit cœtu Angelorum. Dein-
de non eſt relictum ullum firmamentum,
ullumque myſterium in arcanis legalibus,
quæ non habuerit comprehenſa non of-
ficienſibus impedimentis corporeis. Præ-
terea nihil ei defectionis, ne tantillum qui-
dem, inhæſit. Quin etiam in ſuis perce-
ptionibus contemplationibꝫque mem-
bra ipſius, & ſenſus deſierunt fungi ſuis
craftis & corpulentis actionibus, & facul-
tas ipſius appetens oppreſſa eſt, adeò vt ſo-
la mentis intelligentia ſuperſtes & reliqua
extiterit. Ac in hanc ſententiam ipſum
proditum eſt conuerſatum cum ſummo
opifice citra Doctorem intermedium. Cæ-
terum hoc præclarum argumentum pro-
pemodum explicauimus, atque diluiſſe-
mus dubitationes, quæ emergunt è legis
verſibus, declarauimus quoque ſenſum
loci. Ore ad os loquar ei, cum integro ver-
ſiculo, itémque aliis, qui eandem ſenten-
tiam efficiunt, niſi perſpexiſſemus has ſub-
tiles ſententias, valdeque abſtruſas egere
præſationibus multis & hypotheſibus &
parabolis ſiue comparationibus, priuſque
explicandam fuiſſe ſubſtantiam Angelo-
rum & myſterium de ipſorum præſtantia
necnon animæ & facultatum ipſius natu-
ram. Sic verò prouecta fuiſſet noſtra ora-
tio ad tractationem formarū, quibus ſum-
mus opifex itémque angeli apparuerunt
Prophetis, vbi ſeſe reuoluſſet tractatio de
meſura ſtaturæ, & rebus eòdem perti-
nentibus. Huic verò diſputationi ſoli, etiā
ſi abſoluta breuitate perficeretur, non ſuf-
ficerent centum chartæ. Quocirca reiici
eā in aliud tēpus, quouſque occurrat locus

accommodatus in libro de expoſitioni-
bus Derashoth, (id eſt quæſtionum) ſiue
rerum in contemplatione poſitarum,
quem edere inſtitui, aut in libro de arca-
nis facultatis prophetiæ, quem iam cœ-
pi, aut in libro de feſtis, in quo explicatè
hæc vniuerſa capita à me iam recensita,
pertractabo.

Sed reuertor ad hoc caput à quo deſle-
xi. Vaticinatio Moſis Doctoreſ noſtri, qui
pace fruitur, antecellit vaticinationes cun-
ctorum prophetarum quatuor in rebus.
Primū quoniam ſummus opifex, non
colloquebatur cum prophetis niſi inter-
uentu Angeli interpretantis, cū inter
Deū & Moſem non intercederet Angelus,
quemadmodum prodiſcriptura, Os ad
os loquebatur. Deinde Prophetæ vniuer-
ſi non fungebantur munere vaticinationis
niſi in inſomniis nocturnis, Dicente ſcri-
ptura, Et ſomniauit & ecce ſcala conſtitu-
ta: aut interdiu quidem, ſed cū ſopor ir-
rueret in prophetam, cui accidebat res illa,
ſenſibus ipſius membrisque omnibus op-
preſſis ſuæque actione deſtitutis adeò, vt
ſola cogitatio in ipſo vigeret, quemadmo-
dum ſolet euenire ſomniantibus. Hoc
autem vocatur viſio & viſum, vnde Illud,
In viſionibus Dei. Moſes verò habuit ſpi-
ritum propheticum ſibi aſſidentem ac ſu-
per ſe morantem interdiu, ſtans iuxta
duos Cherubim, quando congregiebatur
ei ſummus opifex. Hinc illud, & conue-
niam te ibi. Tertiò omnes prophete, quot-
quot vaticinabantur tametiſi id facerent
per viſa aut interuentum Angeli, concu-
tiebantur membris, tabeſcebant pedibus,
ac compages corporis ipſorum diſſolue-
batur, corripiebantque ipſos horror in-
gens, adeò vt præ terrore propemodum
efflarent animam. Sic ſcriptum eſt de Da-
niële, dum ipſū alloqueretur Gabriel. Nō
eſt, inquit, relictæ in me fortitudo, ſed &
ſpecies mea mutata eſt in me in tabem, ne-
que tenui quicquā virium. Quin & ſubii-
cit, Audiens iacebam conſternatus & vul-
tus meus hærebat terræ. Et iterum, in vi-
ſione verſi ſunt cardines mei in me. Moſi
autem nihil tale accidebat, vt potè qui
prophetiam apud ſe morantem haberet.
Sed nec palpitabat nec expaueſcebat, di-
cente ſcriptura, collocutus eſt Dominus
cum Moſe facie ad faciē, &c. Quorū ver-
borum hæc eſt ſententia. Quemadmodum
homines non expaueſcunt, dū inter ſe col-
loquuntur, ſic ipſe Moſes, qui pace per-
fruitur, non pauebat aut conturbabatur,

Num. 12.

Genes. 28.

Ezech. 8.

Exod. 25.

Dan. 10.

Exod. 13.

dum cum ipso Deus sermocinaretur, et si id fieret aduersa facie, idque quoniā multum vehementerque defigebatur, & hærescebat intelligentiæ, quemadmodū diximus. Quarto & postremo sancti vates non vaticinabantur pro arbitratu suo, sed pro voluntate & licentia summi opificis, fierique poterat, ut multis annis agerent citra influxum vimque propheticam, & quamuis rogarent dominum, ut sibi mitteret prophetiam, sicutamen permanerent aliquandiu, quousque eis vis vaticinandi obueniret post multos, vel dies, vel annos: aut etiam vaticinatione nunquam afflarentur. Vnde reperias eorum quosdā, qui fategerint exhilarare animam suam, purgareque cogitationes suas. Hoc modo se gessit Elifæus dum diceret, Et nunc accipite mihi psalterium, tum enim prophetia in ipsum irruit. Nec tamen quotiescunque vaticinabantur, opus erat tali afflatu, ut vaticinarentur, utque ei præpararentur. Moses autem, (sicuti comperimus) doctor noster vaticinandi dono fungebatur, quocunque vellet tempore, quemadmodum ipsemet prodit, State, inquit, & audiam quid præcipiet dominus vobis, Et iterum, Loquere ad Aaronem fratrem tuum, & ne veniat omni tempore ad sanctuariū. Moses nempe omni (tēpore) veniebat, non item Aaron.

Articulus octauus est lex de cælo. Eō credimus legem vniuersam, quæ versatur in nostris manibus, conscriptā esse à Mose, & profectam ex oraculo præpotentis Dei. His autem significare cupio, vniuersam legem ad ipsum peruenisse: per oraculū omnipotentis accessu, qui appellatur colloquium siue sermocinatio. Nec verò nouimus, qualis extiterit iste accessus, sed cum tamen is nouerat, qui ipsum est consecutus, quodque factus sit tanquam cum scribente, cuius in auribus aliquid legitur, qui & scribit, quæcunque ipsi narrantur partim de Annalibus, partim de rebus ad legē legisque præceptiones pertinentibus. Ac sic distinctio habetur inter hos locos. Et filij Cham Chus, Mizraim, Phut, Et, Nomen vxoris ipsius Meetabel filia Matred, Et Ego Dominus Deus tuus. Et, Audi Israël. Vniuersa enim lex Domini sancta est, atque vera. Et tamen Manassēs quidā hæc negabat, docebatque impios negatores existimare legem habere corda & cortices, ac tales narrationes & res gestas, quæ Lege continentur, carere utilitate, nec aliūde esse profectas, quā ab ipso

Mosis ore, atque id quidem significari vulgari dicto, Lex non est de cælis. Præterea ferunt Manassēm credidisse totam legem prodisse ex Oraculo Dei, præter illos versus, in quibus Moses nō adieciisset. Sic dixit Dominus. Atqui mandatum ipsius violasset. Nam Moses à semetipso locutus fuisset, Deo haud quaquam præfante, ut quidem impiorum verba supponunt. Verum omnes legis apices literæque includunt insignes sententias sapientiæ plenissimas, quas percipiant ij, quibus Deus apperuerit mentem, ita tamen ut sapientiæ eius summa perfectio non comprehendatur, prodeinde scriptura, longiorem esse terræ ac insuper latiore mari mensuram ipsius: cum non nisi liceat homini incidere in vestigiis Messiae Dei Iacob, qui precatus dixit, Reuela oculos meos, & videbo mirabilia de lege tua. Caterum interpretatio ipsius, quam à maioribus accepimus, similiter profecta est ab oraculo præpotentis Dei. Præterea quicquid obseruamus hodie de præceptis Tabernaculorum, Palmarum, Tubarum, Fimbriarum, Phylacteriorum hisque consimilium aliorum, manat è iudicio, quod reuelauit supremus mundi effector Mose, qui in pace cōquiescit, quodque Moses nuntiauit nobis, missione fideli per ipsius legationem ad nos perueniente. Extat autem versiculus, qui id quod designatur in hoc octauo articulo, expressit his verbis, In hoc sciatis, quia Dominus misit me ad faciendum vniuersa hæc opera, Nam non ex corde meo (illa dictaui).

Articulus nonus pertinet ad translationem (legis) hoc est, permutationē. Eō credimus legem Mosis non esse reuellendam neque permutandam, neque aliam à Deo profecturam, nihil ei esse addendum, nihil detrahendum quoad scriptum, eiusque sententiā & explicationē. Hoc & testatur verbum Dei hac oratione, Non addes ei neque minues de eo. Sed iam declarauimus, quod explicare oportuit de hoc capite, in præfatione nostra.

Articulus decimus ostēdit Deum Opt. Max. nota cōpertaque habere hominum opera, nec in his torpescere. Nec verum esse, quod quidam inducuntur dicere apud vatem, Dereliquit Dominus terram, sed potius quod concionatur Hieremias propheta, qui pacis beneficio fruitur, Magnus est cōsilio, multus opere, cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum hominum. Et quod alibi dicit scriptura,

Dixitque

4. Reg. 3.

Nhm. 9.

Scripta
Mosis,
partim ad
historiam
partim ad
legislationem
pertinent.
Gen. 10.
Gen. 36.
Exod. 20.
Deut. 6.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Gm. 18.

Gm. 6.

Exod. 32.

Abac. 1.

Necessa-
rio crede-
lum in
Messiam.

Nam. 24.
Deut. 29.

Dixitque Dominus, clamor Sodomorum & Gomorrahæorum, multiplicatus est & peccatum eorum, Et rursum, Viditque Dominus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset, ad malum omni tempore. Hæc verò omnia insinuant sententiam veritatemque huius articuli.

Articulus vndecimus docet Deum Opt. Max. remunerare benefacta eorum, qui executi fuerint legis præcepta, punire verò eum, qui eius vetita commiserit. Remuneratio autem eorum maxima, est futurum sæculum. At pœna summa in eo posita est, quod excindetur anima, peribitque. De qua re, quod sufficeret, iam tractauimus.

Contextus autem scripturæ, qui hanc sententiam designat, extat apud Moysen his verbis, Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Cui respondit Dominus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo. His scriptura profitetur, propositam esse iusto & improbo mercedem: illi quidem præmium, huic verò supplicium.

Articulo duodecimo iubemur credere tempus dierum Messiae siue Christi, nempe tempus aduentui ipsius esse destinatum. Quod si tardauerit, expecta eum. Et ne ei præstituat quisquam certam ætatem, nève promat ex scripturis coniecturas, vt comprehendat tempestatem aduentus ipsius, dicentibus sapientibus nostris, exhibilato spiritu eorum, qui supputant fines. Est autem necesse credere in Messiam, eum extollere, amare & orare pro eo (pro ipsius aduentu) iuxta id quod nuntiatum est per Prophetas omnes, ab ipso Moysæ usque Malachiam. Quicumque autem de eo apud se dubitat, mendacij insinuat vniuersam legem, quæ Messiam sperare iubet clarissime in sectione Balaam & in sectione. Vos statis hodie. Atque id omnino, ne Deo & verbis prophetarum ipsius nuntium remittat.

Articulus decimus tertius spectat ad resurrectionem mortuorum, Huius verò sententiam iam declarauimus. Porro Homo cum apud se integris completisque articulis omnibus credit, comprehenditur communionem Israël. Itaque necesse est eum diligere, ei parcere, erga eum præstare quæcunque à Domino omnium opifice iussa sunt, quod attinet ad officia charitatis, fraternitatis, societatis vnius erga alteram. Quod si admiserit omne genus præuaricationum mundi, vi concupiscentiæ & fo-

mitis, sequutisque fuerit impetum naturæ suæ corruptæ, luet quidem pœnas pro gratitate peccati sui. Interea tamen partem futuri æui obtinebit. Atque id quidem de præuaricationibus Israelitarum dictum esto. Cum autem amiserit aliquem istorum articulorum, à cõmunionem egreditur, Deum, præcipuum fidei caput negat, estque hæreticus & Epicurus, ac detruuncans & plantationes. Vnde eum decet auersari atque perdere, vt de quo proditum sit, Nonne odientes te Domine oderam, & insurgentibus in te infensus eram? Sed iam sat multa hoc loco disserui, digressus ab instituto tractationis meæ. Verum id egi, quia ingens inde manabat utilitas ad fidei cõfirmationem, quippe qui sim tibi complexus sententias valde conducentes, dispersas alioqui per multos eosque insignes libros.

Quamobrem posside eas & prosperare, ac lege verba mea ista sæpiusculè. Animum ad illorum intelligentiam seriò adice, neque fallat te cor tuum, vt autumes te ea intellegendum simplici adiectione aut etiam denis. Tibi persuadeto. (Viuat Dominus) te stolidè deceptum esse (si id putes,) proindeque ne festina iudicium ferre de iis, quæ tibi videbuntur. Caterum composui hunc libellum prout occurrebat mihi, atque id quidem post multos labores, consideratis libris compluribus, peruestigatisque sententiis, tum aptis, tum ineptis, ac è cunctis tibi quicquid certo tenere & credere par est exposui.

Singulis præterea in capitibus omnia firmate studi probationibus dilucidis. Et certè à Domino postulaueram vt doceret me semitam rectam & iuuaret me, quem admodum vates ipsius fuerat precatus. Sit, manus tua ad adiuuandum me, quia mandata tua elegi.

S V P R E M V M L V G E N T I V M
Officium ex libro precatationum Hebraicarum, qui inscribitur Mahzor sanctæ Synagoga Romane.

Qui conspiciat sepulchra Israelitarum, dicit.

Benedictus Dominus Deus noster, Rex sæculi, qui cum iudicio formauit vos, aluit vos, in vita conseruauit vos, morti dedit vos, qui nouit numerum omnium vestrum, qui vos suscitaturus est, qui vos restitutus est cum iudicio. Benedictus es Domine qui vitam tribuis mortuis. Viuant mor-

a Firmas
patro sen-
tentias.
Psal. 139.

Psal. 119.

sa. 26.

tui cui, cum cadauere meo resurgant. Ex-
pergiscimini & iubilare, qui iacetis in pul-
uere, quia ros lucis, ros tuus: & terra manes
eiiciet.

*Ad tumulum defuncti, superiorem hanc benedi-
ctionem solus Minister Synagoga pronuntiat.
Sequentem verò orationem populus Ministro
præeunte concinit.*

*Iustificatio Iudicij (i. ut quis iustificetur in Iu-
dicio. Putant enim hanc precem iustificare
mortuum, pro quo orant.)*

1. Dei perfectum est opus. Nam vniuersæ
viæ eius iudicia. Deus veritas est & absque
vlla prauitate, iustus, itémque rectus.
2. Deus perfectus est in omni opere. Ec-
quis dicet ei, quid agis? Qui dominatur
in inferioribus, & superioribus, qui morti
tradit, qui vitam suppeditat, qui deducit
ad inferos & reducit.
3. Deus perfectus in quacunque actione.
Ecquis inquiet ei, Qui facis? Qui ordinas
& facis, gratis nos misericordiâ affice, ac
merito illius (Isaac) qui vincus fuit, tan-
quam victima, attende & exequere.
4. Deus perfectus est, opus eius veritas.
Omnes enim viæ eius misericordia & ve-
ritas. Ipse veritas est, itémque iudicia eius
veritas. Longanimis, multæ misericordiæ
& verax.
5. Ipse autem misericors propitiabitur ini-
quitati, & non perdet, multiplicabit auer-
tere iram suam, & non effundet omnem
suam indignationem.
6. Benedictus, quoniam veritas iudicium
eius & lustrat vniuersa oculo suo, retribuit-
que homini secundum ipsius merita, cuius
nomini cuncta laudem tribuunt.
7. Videte nunc, quòd ego ipse sim, nec
extet Deus mecum, ego occidam & ego
vivere faciam, percutiam & ego sanabo,
nec est qui de manu mea possit eruere.
8. Homini, siue vnicum annum superstes
fuerit, siue mille annos vixerit, extitisse
quid magni prodest? perinde est ac si non
extitisset. Benedictus iudex veritatis, qui &
necat & vitam præbet.
9. Anima omnis viuentis in manu tua est,
iustitiâ plena est dextera tua. Miserere ouî
manus tuæ, quæ reliquæ sunt ac dicito An-
gelo, retine manum tuam.
10. Recordare Abrahæ, ac intueri ab ex-
cellis tuis, necnô Isaac, qui ligat⁹ fuit pro-
pter nomē tuū, Iacobi quoque, qui dictus
est perfectus tuus. Propter te, propterque
illos veniam præsta, & parce populo tuo.

11. Certè tribus rebus fundamenta muni-
di firmantur lege, cultu & pietate (erga
mortuos.) Benedictus qui præmiū repen-
dit vacantibus pietati.

12. Iustus in omnibus viis suis Deus, per-
fectus, longanimis, misericordiisq; plenus.
Indulge quæso, parce, obsecro tū patribus,
tum filiis. Tua enim est, ô Domine, propi-
tatio, atque misericordia.

13. Quid emolumentum percipit homo ex
cuncto labore suo? cū ob hæc omnia
mors fors eius sit, nec in die mortis habeat
adiutorem, præter Dominum, cuius ope-
ra perfecta existunt.

14. Iustus & rectus, neque est in viis ipsius
prauitas. Ipse enim vocatur Deus perfe-
ctus, cuius opera pura sunt, cuius & viæ iu-
stæ, à cuius conspectu, qui vniuersa condi-
dit, nemo se potest abscondere.

15. Iustus & formator vniuersi operis. Be-
nignus in omnibus, quæ agit, Dominator,
voluntatem suam exequens. Ecquis dicet
ei, quid moliris?

16. Iustitia & iudicium vniuersæ viæ eius.
Misericordia & veritas vniuersæ semine
ipsius. Delectus personarum nullus coram
ipso. Quin & super nos commouentur vis-
cera misericordiæ eius, quippè qui omnes
simus opus manuum illius.

17. Censor veritatis, iudex iustitiæ. Bene-
dictus iudex veritatis, ut propè cuius om-
nia iudicia misericordia & veritas.

18. Cernite sapientes, inducitéque in ani-
mum non teneri imperiū in mortis diem,
sicuti pronuntiauit vir integer iuxta ac re-
ctus: Dominus dedit, Dominus abstulit,
Esto nomen Dei benedictum.

19. Nouimus domine iusta esse iudicia
tua, quòdque iustificaberis in verbo tuo,
purgaberis in iudicio tuo, Nec esse ratioci-
nandum post censuram sententiarum tua-
rum. Iustus es Domine: ac rectum vnum-
quodque iudiciorum tuorum.

20. Etsi homo viuat mille annos (&) do-
minatio principatus ipsius pateat in omne
partem & locum, tamen absque diuitiis
descēdet in cauernas, ac in iudicio sistetur
ante Deum, qui nullum personarum ha-
bet delectum.

21. Potens nomen eius & vnicum. Ante
eū paruus pariter & magnus æquales sunt.
Creatura hoc inducat in animum & expa-
uescat, quoniam disceptabit coram iudi-
ce, qui nec personarum habet rationē, nec
capitur munere.

22. Tu viuus perennisque elegisti nos e-
legimus te pro parte portionis nostræ.

Propter

1 Reg. 2.

Hic me-
ritum
Isaaci ap-
plicatur
defunctis.

Dent. 32.

Iob 33.

Hic me-
ritum
Isaaci ap-
plicatur
defunctis.

recus-
tatur ad
terrefia-
nem
Anno e-
uerit tem-
plum à Tito
iuxta
Rabbino-
rum est 856
ab edi-
ficatio
templo
Salomo-
nis.
Repetitur
meritum
Isaaci qui
fuit tipus
saluatoris
b. Vel du-
ctum nos-
trorum.
1 Mach. 1.

c. Heb. E-
terofis est
persona
& nune-
ri. Anima
eius per-
fructur.
Esa. 52.
Vers. 7.

Inuocatio
Patrum
priscorum
Adam
Abra-
ham Isa-
ac et Ia-
cob sepul-
ti sunt in
Arbo qua
& Hebrō
in tribu
Iuda, Io-
sue, 14.
Gen. 49
Sic & 4
ipsorum u-
xores Eua
Sara, Re-
becca, Lia
Nam Ra-
chel sepul-
ta fuit
propē Be-
thlehem
Gen. 2.
a Hebr. re-
spondeat.
b. Heb.
Eterofis,
aduentus
eius,
c. Vel re-
stituitur
sanctua-
rium
(c)

Propter gloriam nominis tui libera nos, expiato quoque peccata nostra: Ob nomē tuum, propter te, propter cruorem seruo- rum tuorum, qui effusus est anno octingē- tesimo quinquagesimo sexto, qui vitam suam facultatesque suas pro confessione vnitatis nominis tui sancti dederunt.

23. Meritum vnigeniti, qui vinctus est, cum attigisset trigessimū septimū an- num & tuo iussu oblatus cædi, in cuius de- mū loco præhensus est aries, promissisti te seruaturum in perpetuum iis, qui te co- lent cum charitate & metu, quanto magis b. ducibus nostris, qui anno centesimo tri- gesimo sexto simul interierunt.

Hic cadauer eximitur feretro. Deinde Minister Synagoga sequentes versus sigillatim præci- nit, succinit vero reperi que populus.

24. Hæc est via totius mundi. Congre- gamini & præstate vniuersi opera miseri- cordiæ. Nihil enim ipsum latet. Ac ani- mæ vestræ vita sempiterna perfruentur.

25. Vox audita est annuntians pacem. Vo- luntatem timentium se faciet in pace. Au- dite verbū pacis. Requiescat anima ipsius in cubili suo in pace.

26. Iaceat in pace, Dormiat in pace do- nec veniat consolator qui pacem audire faciat.

27. Patres sæculi, qui dormitis in Hebron, portas horti Eden aperite illi, atque dicite: Aduentus ipsius (esto) in pace.

28. Colles æterni de spelunca duplici, por- tas paradisi Eden patefacite illi, ac dicite, In pace veniat.

29. Angeli pacis egredimini in occursum ipsius, portas paradisi voluptatis referate illi, atque pacem aduentui ipsius denun- tiate.

30. Custodes Thesaurorum horti Eden, patefacite ei portas horti Eden, & ingre- diatur N. paradysum, fruaturque fructi- bus paradisi. Expetenda sint ab eius dex- tera, Dulcia à sinistra. Hoc a exaudias (o Domine) ei que dicas, in pace esto b. adue- tus tuus.

Post cadauer humo conditum, se vertunt ad orientem & dicunt.

Magnificetur, sanctificeturque nomen ipsius magnum, qui renouaturus est mun- dum, viuificaturus mortuos, fundaturus templum, ædificaturus ciuitatem Hierusa- lem, eradicaturus cultum impium de terra c. reducturus sanctitatem, benedictū ipsum Messiam suum cum regno ipsius atq; glo- ria in locum suum pristinum in vita vestra, diebusque vestris, in vita quoque vniuersæ

domus Israel citissimè temporèque proximo Dicite igitur, Amen.

Benedictum sit nomen ipsius magnum in seculum, inque sæculorum sæcula.

Benedicatur, collaudetur, decoretur, exaltetur, clarificetur, euehatur, & glori- ficetur nomē ipsius sanctum benedictum- que supra omnem benedictionem, hym- num, laudem & consolationem, quæ di- cuntur in mundo. Amen. Desinat vastitas, fames, mors, calamitates exitiales rece- dant à nobis, & à vobis, atque à populo Israel. Amen. Sit pax alta à Domino, vita, satietas, salus, solatium, liberatio, sanitas, redemptio, propitiatio, expiatio, refrige- rium, creptio nobis & cunctis Israëlitis. Amen.

Solent autem accipere herbas & puluerem, & post se spargere dum egrediuntur, ac dicere, Quia puluis es & in puluerē reuerteris. Præ- terea cum egrediuntur cæmeteriis, singuli apud se sequentem orationunculam recitant.

Et nunc Domine Pater noster, Nos su- mus lutum, tu autem fictor noster, opus manuum tuarum sumus omnes. Confi- teor, tibi Domine meo me esse puluerem, cinerem, vermem mirè aridum, vmbra transeuntem, At tu Domine perpetuo se- debis, sedesque tua erit in sæculorum sæ- cula. Amen.

In domum luctus reuerst manus abluunt, & seque- su funesta illa reexpiatos credunt. Alioqui ritus in lege Mosaitica præscriptos de purifica- tione eorum qui cadauera tetigerunt, non ser- uant: quasi illi tantum stante templo habere debeant locum. Mox miscent vini calicem, Ministro his verbis benedicente.

Benedictus sis, Domine Deus noster, Rex sæculi, qui creasti fructum vitis. Benedi- ctus sis Domine Deus noster, Rex sæculi, iudex veritatis & iudex misericordiæ. Cē- sor veritatum, qui indicat nos iudicio ve- rō, quemadmodum scriptum est, Dei per- fectum est opus, & Iustus es Domine, & rectum vnumquodque iudiciorum tuorū. Benedictus tu Domine omnium lugen- tium consolator.

Postremò Benedictionem cibi, hoc in luctu sic peragunt.

Benedicamus lugentium consolatori. PO. Benedictus lugentium consolator, de cuius bonis mādauimus atque viximus.

Benedictus qui satiat famelicos, Benedi- ctus ipse & benedictum nomen eius, Be- nedicta quoque memoria eius in sæcula perpetua. Benedictus es Domine Deus noster Rex sæculi, qui alis vniuersum mū-

Applica-
tio Cali-
cis pro
vini &
mortuis
Iuxta
psal. 116.
Calice sa-
lutaris ac-
cipiam
Psal. 119.

Minist.

Minist.
Applica-
tio panis
pro vini
& mor-
tuis hac

ambo
sunt de
veteri
Eucharis-
tia he-
braeorum
cuius in
locum
venit sa-
cro San-
cta missa
à Christo
instituta.

dum gratiā, benignitate & misericordia. Da. escam omni carnis Nam in æternum misericordia tua, cuius bonum ingens nūquam defuit nobis, sed nec deerit nobis alimentum vnquam in sæculum, & æternitatem. Ipse enim nutris & cibum præbes omnibus, sicuti scriptum extat, Aperis manum tuam, & satias omne viuens beneplacito. Benedictus tu Domine qui omnia alis.

Dent. 8.

Confitebimur te Domine Deus noster, quoniam hæreditandam tradidisti patribus nostris terram desiderabilem, feracē & amplam, fœdus & legem, vitam & victum, quoniā eduxisti nos de terra Ægypti, redemisti que nos de domo seruatorum propter fœdus tuum, quod obsignasti in carne nostra, & propter instituta beneplaciti tui, quæ patefecisti nobis, & propter vitam & victum, quo cibas alisque nos, denique propter omnia Domine Deus noster confitemur te, & benedicimus nomini tuo, uti iussisti. Vbi comederis & satiatus fueris, benedices Domino Deo tuo ob terram pinguem, quam tibi dederit. Benedictus tu Domine, & terræ illius, & cibi causā.

Esa.

Cōsolare, Domine Deus noster, lugētes Sionis & lugētes Hierusalē, lugentes quoque qui lugēt in hoc funere. Cōsolare eos à luctu ipsorum, exhillara eos ex ipsorum labore, scripturam hanc implens, Sicut vir quem mater consolatur, sic ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini. Benedictus tu Domine consolator lugentium, & structor Hierusalem. Amen cito in diebus nostris. Amen in vita nostra ædificetur vrbs Sion & aptetur cultus in Hierusalem. Benedictus tu domine Deus noster, Rex sæculi, Deus pater noster, Rex noster, inclytus noster. Redemptor noster, sanctificator noster, sanctificator Iacob, Rex viuus, bonus itēque beneficus, Deus verus, iudex, in iustitia animas excipiens, dominator in mundo suo, adeo ut exequatur cuncta pro voluntate. Non autem populus eius, seruusque ipsius. Ac propter hæc omnia tenemur confiteri illum, ei que benedicere. Qui sepit ruinas, ipse sepiat ruinam hanc nobis, & populo suo Israel misericorditer. Qui facit pacem in superioribus suis, ipse per misericordiam suam conciliet nobis, populoque suo pacem. Amen.

Hascabā
sonat ac-
cubationē

Hascabā, id est, Oratio pro defunctis, quam Haxan sive minister Sinagogæ recitat ad sepulchrum, itēque in Synagogis, inter producte le-

gi. solemnia, diebus festis & maxime expiationis, quo die omnia feruent religione, cultuque pro remittendis peccatis.

Hanc sepiusculē Minister reperit, prout rogatur à diuersis flagitantibus sibi dari. Hascabā pro anima. N. Sic enim loquuntur. Vnde posset iuxta Ecclesiasticam loquendi formulam appellari, Requiem, vel Libera Hebræorum.

Melius est ire in domum luctus, quam in domum conuiuij, in qua est finis omnium hominum. Quod Viuens in cor inducat suum. Finem verbi omnes audiamus. Deū time, & mandata eius serua. Nam istud est omnis hominis.

Requies firma in superna habitatione sub alis Numinis, in gradu sanctorum & purorum, tanquam splendor firmamenti, collucentium fulgentiumque. Permutatio ossium, Propitiatio delictorum, Remotio præuaricationis, Accessio salutis, indulgentia, & miseratio à conspectu inhabitantis cæleste domicilium, Pars denique bona in vitam venturi sæculi ibi sit portio, testumque ac habitatio celebris animæ sapientishuius, intelligentia præditi, gloriæ Magistri, vel Domini.

Spiritus Domini quiescere faciat eum in horto Eden, & societur ei pax quemadmodum scribitur in Esaia. Veniat pax, quiescat in cubilibus suis ambulans ante ipsam, ipse ac omnes defuncti Israël ipsius misericordiā & propitiatione. Amen.

Quasi fuerit fœnina, preces producant in versibus & in iustificatione iudicij, pro dignitate ipsius. Nec verò circundant eam, sed post sepulchrum ipsius Haxan sive minister recitat sequentem Hascabā.

Misericors, cui misericordia propria est, & cuius verbo creati sunt mundi, iste nēpē mundus, & mundus venturus, & congregauit in eo iustitias & benignitates, quas fecerunt intelligentiæ eius, & in verbo suo & in fortitudine sua dicat, ut ingreditur coram se memoria matronæ illius gloriose & modestæ Domine N. quæ hoc die è mundo discessit.

Rex sæculi misereatur eius, rex sæculi parcat & propitius sit ei, & societ ei pacem; & in cubili ipsius sit pax, & requiescat in requie sua ipsa & cunctæ filiæ populi Israël in communitate miserationum & propitiationum. Amen.

Præcipitabit mortem in sempiternum. Et auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de vniuersa terra, quia Dominus locutus est.

Viuant

26.

Viuant mortui tui, cum cadauere meo resurgant. Expergiscimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus, & terra manes eiiciet.

Et ipse misericors propitiabit iniquitatem & non perdet, & multum auertet iram suam, neque effundet omnem indignationem suam.

Post sepulturam cadaueris filius eius aut vnus e proximis recitat Caddis sanctus.

Magnificetur, sanctificeturque nomen ipsius magnum, &c. vt supra

Desinat gladius, & fames & mors, & euenta mala auferat a nobis & a vobis, & a populo Israel, & dicite, Amen.

Sit pax multa e caelis, vita & facietas & salus, & consolatio, & liberatio, & medela, & redemptio & propitiatio & expiatio & refrigerium & protectio nobis & vniuerso Israel, & dicite Amen.

Qui facit pacem in excelsis suis, ipse per misericordiam suam nobis det pacem & vniuerso Israel. Amen.

Hinc auellunt herbas & eas a tergo proiciunt & dicunt: efflorescant ab euigilatione sicut herba terrae. Quando autem veniunt a comitatu mortui, abluunt manus & deterunt mappa: dicentes, Manus nostrae non effuderunt sanguinem istum, &c.

Inscribunt autem lapidibus sepulchrorum.

Sit anima eius in horto siue paradiso Eden, Amen.

a Vel.

Sit anima eius colligata in fasciculo viuentium, vel vitae.

Vel.

ny, super eum pax

Reperi hac in Parisiorum vrbe lapidem sepulchralem cum hac scriptura.

Et tu titulus (es) sepulchri Salomonis filij Haijm qui discessit in Paradisum Eden tertio die mensis Iar. i. Aprilis, anno millesimo trigesimo octauo ad sectionem נצח.

Et in alio.

Tu titulus es sepulchri dominae Iohae filiae R. Semuelis, quae discessit in paradisum Eden, &c.

PRECATIONES, IN QVIBVS commemorationem faciunt suorum diuorum, praeter superiorem, in qua inuocabant patriarchas & angelos.

Peccauimus ante te, miserere nostri.

Deus misericors nomen tuum, Deus miserator nomen tuum, Deus longani-

mis nomen tuum, plenus miserationibus nomen tuum, b in nobis vocatum est nomen tuum, Domine fac propter nomen tuum.

Domine fac propter nomen tuum & parce Israeli populo tuo.

Domine fac propter inquilinum (Abraham) perfectum tuum, & parce Israeli populo tuo.

Domine fac propter vincitum c in vestibulis tuis (Isaac) & parce Israeli populo tuo.

Domine fac propter exauditum in scala de excelsu tuo, (Iacob) & parce, &c.

Domine fac propter meritum Ioseph sancti tui, & parce, &c.

Domine fac propter extractum de aquis tuis (Mosem) & parce, &c.

Domine fac propter (Aaronem) sacerdotio fungentem in Vrim & Tummim oraculis tuis, & parce Israeli.

Domine presta propter (Phineem) zelantem ob nomen tuum, & par. Isr.

Domine presta propter (Dauidem) suauiter concentus tuos emodulantem, & parce Isr.

Domine presta propter (Salomonem) qui edificauit Aedem nomini tuo, & parce Isr.

Domine presta propter nomen tuum, & parce Israeli populo tuo.

Fac propter nomen tuum, Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter fecus tuum, Fac propter magnitudinem tuam.

Fac propter legem tuam, Fac propter decus tuum.

Fac propter conuentum tuum, Fac propter memoriam tui.

Fac propter misericordiam tuam, Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter rectitudinem tuam, Fac propter gloriam tuam.

Fac propter doctrinam tuam, Fac propter regnum tuum.

Fac propter d aeternitatem tuam, Fac propter consilia tua.

Fac propter fortitudinem tuam, Fac propter decorem tuum.

Fac propter iustitiam tuam, Fac propter sanctitatem tuam.

Fac propter miserationes tuas, Fac propter praesentiam tuam.

Fac propter legem tuam,

Fac propter Abraham, Isaac & Iacob,

Fac propter Mosem & Aaronem, Fac pro-

pter Dauidem & Salomonem, Fac pro-

b i. appel-
latur ex
nomine
tuo popu-
lus do-
minus.
Gen. 12.

c In motu
Moria,
ubi postea
construc-
tum est
templum.

Hic ubi
que est
perpetua
sanctorum
Patrum
pro uiuis
& mortuis
inter-
cessio.

d Vel ro-
bur suum

Canticum
cherubim
norum
quod in
missa ca-
nuntur.

Hae est
profectio
fementis
diuinae,
per similitu-
dinem.

a Depre-
catio sum-
pta ex 1.
Reg. 25.
Vbi Abi-
gail hac
Dauidem
exoptare
legitur.

Exod. 34.

a Vel
Magistro-
rum ut
hoc perti-
neat ad
excidium
Titi, qui
Rabbinos
multos
fertur
enecasse,
nec pue-
rulis immo-
centibus
pepercisse.

pter Hierusalem ciuitatem sanctam, pro-
pter Sionem habitaculum gloriæ, propter
excidium ædis tuæ, propter vastitatem tē-
pli tui, præsta propter Israëlitas pauperes,
propter Israëlitas tenues, propter Israëlitas
qui versantur in calamitatibus, præsta
propter pupillos & viduas, propter iugen-
tes vbera, propter ablactatos, propter in-
fantes ædis a Domine, qui non peccauer-
unt, præsta propter te, si causa nostra non
duceris, saltem tua causa age saluâque nos.
Salua nos, exaudi nos hodie, cunctisque
diebus, quibus oramus. Siquidem lauda-
tio nostra tu es.

Qui exaudis pauperes, Exaudi nos.
Qui exaudis oppressos, Exaudi nos.
Qui exaudis contritos corde, Exau.
Qui exaudis humiles mente, Exaud.
Qui exaudis attritos spiritu, Exaud.
Qui exaudiuisti Abraham patrem nostrum
in monte Moria, Exaud.
Qui exaudiuisti Isaac in summitatibus al-
taris, Exaud.
Qui exaudiuisti Iacob in Bethel, Exaud.
Qui exaudiuisti Ioseph in domo vincto-
rem, Exaud.
Qui exaudiuisti Moysen & patres nostros
in Mari rubro, Exaud.
Qui exaudiuisti Aaronem in Thuribulo,
Exaud.
Qui exaudiuisti Phineem in Sittim Exau-
di nos.
Qui exaudiuisti Iosuum in Galgal, Exaud.
Qui exaudiuisti Heli in Rama, Exaud.
Qui exaudiuisti Samuelem in Maspa,
Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Dauidem & Salomonem
filium ipsius in Hierusalem, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Eliam in monte Carme-
lo, Exaud.
Qui exaudiuisti Ezechiam in ægritudine
ipsius, Exaud.
Qui exaudiuisti Ionam in visceribus pis-
cis, Exaud.
Qui exaudiuisti Hananiam, Misacem, &
Azariam in medio fornacis ignis arden-
tis, Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Daniëlem in lacu Leonum,
Exaudi nos.
Qui exaudiuisti Mardocheum & Esteram
in Susis vrbe, Exaud.
Qui exaudiuisti Ezram in transmigratio-
ne, Exaud.
Qui exaud. b Honiam in Maagal. Exaud.
Qui exaudiuisti iustos & pios, & perfectos
omnium ætatum, Exaud.
Misericors exaudi nos, Misericors libe-

b Non est
Omkas,
qui ante-
cessit pau-
lo tempo-

ra, Misericors redime, Misericors, qui ple-
nus es miserationibus, miserere nostri, ac
omnium domesticorum nostrorum. E te-
nebris in lucem educ nos, propter nomen
tuum magnum.

Patrum primorum, Patrum Israëlitis re-
cordare obsecro, iniquitatum primarum
in temporibus sicut Deus, ne recorderis,
Rebellionis cordis stupefacti ne recorde-
ris, canicici autem Abraham recordare ob-
secro.

Iugum præuaricationis peruigilantis ne
memineris, Recordare autem obsecro,
Isaac, qui ligatus fuit.

Malitiæ operum ne memineris, homi-
nis integri Iacob, qui habitauit in tento-
riis, obsecro, recordare.

Actionum & terrorum ne memineris, sed
recordare, quæso trium matrum (Saræ,
Rebecchæ, & Rachelis.)

Peruertentis iudicia ne memineris, quin
duodecim principum tribuum quæso, re-
cordare.

Figmenti turbidi ne recorderis, sed
Iosephi qui venumdatus fuit memento.

Occultorum cordis nostri ne recorde-
ris, sed, obsecro, memento Moysis magistri
nostri.

Concupiscentiæ vulgi promiscui ne me-
mineris, sed quæso recordare patrum ver-
fatorum ad mare rubrum.

Operum nostrorum itémque rebellio-
nis ipsorum ne memineris, Aaronis autem
atque Mariæ, obsecro, recordare.

Superbiam operis Sittim ne reducas in
memoriam, sed Phineem in Sittim sese præ-
clare gerentem ob eam pone.

Mendacium (Achanis) proditum ne in
recordationem reuoces, verum Iosue filij
Nun obsecro, reminiscere.

Ignorantias legis dele ex memoria, in
eam autem repone Barach & Deborah.

Spumæ polluti (Ophai) obliuiscere, re-
cordare autem Heli & Samuelis.

Occultorum ipsi Moloch ne recordare,
sed in reminiscencia versato, obsecro, Da-
uidem Regem.

Transgressionis operum ne memineris,
Memento autem quæso Salomonis suo
folio insidentis.

Cogitationum & subactarum ne remi-
niscaris, Reminiscere autem Iudicum &
Regum, etiam atque etiam obsecro.

Iniquitatis (in proximum) & præuarica-
tionis (in deum) ne recorderis, Recordare
autem obsecro Eliæ atque Elisæi.

Verborum Hieremiæ obliuiscaris, Ne

vero

verò obliuiscere, quæso, ægritudinis Ezechia.

Impietatis in eum qui lapidatus est, ne memineris, Memento autē obsecro Esaiæ & Ezechielis.

Peccati & ignorantia ne reminiscaris, Reminiscere autem, quæso, Ionę in pisce existentis.

Patribus viam peccatorum ne recordādo imputes, obsecro autem recordare prophetarum duodecim.

Luti & præuaricationum ipsius obliuionem cape, Daniëlem & socios eius in memoriam reuocans.

Quæ figmentum meum admisit è memoria expunge, in recordationem autem inducito, obsecro (Mardocheum) filium Cis & b Hedeßam.

Capitalis & minuti (peccati) ne memineris, memento autem obsecro, Ezræ verfantis in transmigratione.

Peruersitatis commissę in Maagal ne recorderis, recordare verò Onię, qui pię sese gessit in Maagal.

Præuaricationum & delictorum ne reminiscaris, reminiscere verò, obsecro, celebrium sapientumque nostrorum.

Superbias, itémq; transgressionem obliuione inducito, etatum verò singularum piosremiscentia prosequere.

Conflati vituli obliuiscere, ascensus festorum trium solennium è contrario reminiscere.

Te capiat obliuio eorum quę Ieroboam patrauit in Bethel. Contra in memoriam infer altare & sanctuarium.

Iniquitatum Israelis ne memineris, Obsecro autem viri Gabriëlis recordare.

Accusationis Samuëlis ne recorderis, memento autem defensionum Michaëlis.

Patrum primorum, Patrum Israël obsecro recordare.

Iniquitatum primarum in temporibus, velut deus, obliuiscere.

BENEDICTIO SPONSALIORUM.

Qui benedictioni præest sumit calicem vini & his verbis benedicit.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui creas fructum vitis.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui sanctos reddidisti nos præceptis tuis, ac iussisti vt attenderemus ad nefandos concubitus, nobis prohibens def-

ponfatas, permittens autem ductas in matrimonium interuentu thori genialis, & consecrationum coniugalium. Benedictus es Domine, qui sanctum efficis Israël per thalamum nuptialem & consecrationes conjugales.

Hoc recitato prægustat, deinde porrigit calicem sponso & sponsæ.

Benedictio nuptiarum.

Qui benedictioni præpositus est sumit calicem & recitat Orationem, Qui creas fructum vitis, ac postea, sequentem subiicit.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui vniuersa in gloriam tuam condidisti.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui formasti hominem.

Benedictus es Domine Deus noster rex sæculi, qui formauit hominem ad imaginem suam, ad imaginem similitudinis exemplaris sui, indeque ei adaptauit b ædificiū vsque in perpetuum. Benedictus es Domine, qui illum formasti.

Vehementer lætabitur & exultabit sterilis, dum apud ipsam cum gaudio colligitur filij ipsius. Benedictus es Domine, qui lætitia afficis Sionem in filiis suis.

Oleatibis valde c socios dilectos, perinde atque olim lætitia perfudisti d opificium tuum in paradiso Eden.

Benedictus es Domine, qui lætitiā afficis sponsum & sponsam.

Benedictus es Domine Deus noster, rex sæculi, qui creasti gaudium & lætitiā, sponsum & sponsam, charitatem & fraternam dilectionem, exultationem, voluptatem, pacem & societatem. Obsecro Domine, quā citissimē audiatur in vrbibus Iuda, & in plateis Hierusalem vox gaudij & lætitiæ, vox sponsi & sponsæ. Vox exultationum Thalamorum sponsum dulcior est, quā conuiuium, & pueri, quā ipsorum canendi suauitas. Benedictus es Domine, Deus noster, qui lætificas sponsum & sponsam, quique eos fortunas.

Confitemini domino, quoniam bonus est, quoniam in sæculum misericordia eius durat.

Multiplacentur gaudia in Israël, & fugiant suspiria.

Deinde qui benedixit libat vinum, mox illud propinat sponso & sponsæ. Tandem septem cunctis diebus conuiuij genialis, si illic superueniant noui aliqui conuiuij, iidemque illu-

b Stru-
ctura &
opificium
corporis.
Alij An-
imam. Alij
Euan, c. 1.
de R. Tib
bon sub
finem c. 3.
Physica
pag. 40.
c Coiuges
d Adam
data ei E-
ua in con-
iugio.

De Na-
both
2. Reg. 21.
vel de A-
daram

3. Reg. 12.

Homine
vocat in-
ram.

b Ezer.

Ex his
omnibus
apparet
Ecclesiā
Romana
esse in ve-
ra success-
ione &
imitatio-
ne veteris
Ecclesiæ
dum illius
ritum ser-
uat in
omnibus.
a Munda.
Obserua
in bene-
dictione
nuptiarum
Calicē be-
nedictum
in eponi-
que est
missa ve-
teris
Ecclesiæ

stres, qui non interfuerint benedictioni Nuptiarum, eorum maximo honos benedictionis deferetur, ac in conuiuio recitabit benedictionem hanc cibi.

Benedicamus Deo nostro, in cuius domicilio versatur gaudium, ex cuius propriis esitauimus, & cuius bonis viximus, &c.

Quod si desit conuiuarum numerus, dicet.

Benedicamus ei, in cuius domicilio versatur gaudium, cuius ex bonis manducauimus, ac absoluet benedictionem.

Quod si nullus ibi fuerit nouus conuiua, recitabitur benedictio postrema.

Qui creauit gaudium & lætitiā & sufficientiam eius, &c.

Porro sponsus ubi perspexerit sanguinem virginem, hanc dicet benedictionem.

Benedictus es Domine Deus noster, rex sæculi, qui statuisti a nucem in paradiso Eden, liliūque conuallium. Non dominabitur alienus in fonte signato. Propterea cerua amorum semen sanctum seruauit in munditia, & statutum non violauit. Benedictus es domine, qui elegisti Abraham & post eum semen ipsius.

E I N I S.

Deo rerum effectori honor & gloria.

S E X C E N T A T R E D E C I M
præcepta Moſis, quorum iugum ac sarcinam populus Iudaicus, vsque ad Christum portare iussus est, è capitibus ultimis operis Morè Nebuchim, quod olim conscripsit R. Moſes Aegyptius Maïemonis filius.

Eorum quæ propriè appellantur præcepta & versantur circa actionem, alia affirmant, alia negant. Affirmant ducenta quadraginta & octo, quot hominū b membra à medicis numerantur. Negant trecenta sexaginta & quinque, qui numerus est dierum anni.

Affirmantia autem sunt hæc.

1. Deum esse credatur, Exod. 20.
2. Eundem esse vnū fide teneatur Deut. 6.
3. Deus diligatur toto animo, &c. Deut. 6.
4. Timeatur, Ibid.
5. Colatur, adoreturque modis à se præscriptis, Deut. 12.
6. Ei adhæreatur. Deut. 10.
7. Iuretur per nomen ipsius, Deut. 10. & 21.

8. Incedatur in viis ipsius, Deut. 13.
 9. Sanctificetur nomen eius in medio filiorum Israël, Leui. 22.
 10. Scriptum, *Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est*, discatur, memoriæque teneatur, Deut. 6.
 11. Filij legem Dei doceantur, Deut. 6.
 12. Ligentur Phylacteria inter oculos, Deut. 6.
 13. Eadem alligentur brachio, Deut. 6.
 14. Conficiantur fimbriæ in quatuor angulis palliorum, Num. 15.
 15. In postibus & ostiis ædium scribatur Merizà, quæ est membrana, in qua exaratur, Audi Israël, &c. Deut. 6.
 16. Congregetur populus, vt audiat legē stato tempore, Deut. 31.
 17. Scribatur liber legis, Deut. 31.
 18. Rex habeat apud se legis exemplar, Deut. 17.
 19. Deus post cibum benedicatur Deuterono. 8.
 20. Conficiatur Deo Sanctuariū, Exod. 25. Deut. 12.
 21. In veneratione Sanctuarium Domini habeatur, Leuit. 19. 26.
 22. Excubent in Sanctuarij custodiis Sacerdotes, Num. 18.
 23. Leuita Sanctuario inseruiat. Num. 18. & 7. Deut. 18.
 24. Ingressuri Sanctuarium lauent manus & pedes, Exod. 30.
 25. Deo soli sacrificetur, Exod. 22.
 26. Liberator expectetur, Num. 24. & Deut. 30.
- Sacerdotes tempore ministerij sui curent.*
27. Vt benedicant populo verbis conceptis, Num. 6.
 28. Vt accendantur lucernæ, Leui. 24.
 29. Vt Panes & Thymiamata proponantur eorum Domino, super mensam sabbatis, Leuit. 24.
 30. Vt adoleatur incensum siue Thymiamata quotidie, Exod. 30. 39.
 31. Vt ignis assidue in altari ardeat, Leuit. 6.
 32. Vt cinis ex eodem tollatur, Leuit. 6.
 33. Vt contaminati expellantur de Templo, Num. Deut. 23.
 34. Omni honore afficiatur genus Aaronis, Leuit. 21.
 35. Sacerdos vestibus sacris induatur tempore ministerij, Exod. 28. 18.
 36. Arca portetur humeris sacerdotum, Num. 7. Ios. 3.
 37. Sacerdotes, reges Tabernaculum, & vasa rei diuinæ destinata inungantur Oleo

(ancto

a Quatuor allegoria sumpta e Salomonis. Cat. 6. 2. 4. & Provi. 5. ad commendandam probitatem coniugum suauitatem, candorem pudicitiam, castitatem ab exterioribus non resignandam, & sanctam puramque dilectionem.

b Offa dicunt Hippocrates, Galen. Razes, Auesenna. Vide Scholam Salernitanam. Leges de Deo Dei que religione.

Chrys.

De sancto

officiis

sancto, Exod. 30. 35. 37. 39. 39. 58. Sacerdotes summi ministrent in Sanctuario vice sua, Deut.

39. Diebus autem solennibus omnes pariter, Deut.

40. Sacrificium iuge bis quotidie, mane scilicet & vespere offeratur, Num. 28.

41. Sacerdotes minores & contaminentur mortuorum suorum funere sicut & populus, Leuit. 21.

42. Sacerdotes ducant virginem in uxorem, Leuit. 21.

43. Sacerdos summus quotidie decimam partem Ephæ offerat, Leu. 6. Deu. 6.

44. Holocaustum quotidianis addatur, diebus Sabbati, Num. 28.

45. Holocaustum quoque superaddatur Calendis mensium siue Neomeniis, Num. 28.

46. Manipulus frugum offeratur altera die Paschæ, Leuit. 23.

47. Superaddatur quotidianis Holocaustum die Pentecostes, Num. 28.

48. Duo panes offerantur eodem die, Leuit. 23.

49. Holocaustum ultra quotidiana offeratur primo die mensis Septemb. Num. 29.

50. Idem fiat die expiationum, id est, 10. die Septembris, Num. 29. Leu. 23.

51. Die expiationum summus Sacerdos totam rem diuinam faciat, prout scriptum est Leuit. 16.

52. In festo Tabernaculorum holocaustum iugi sacrificio accedat, Num. 29. Leuit. 7 & 23.

53. Idem seruetur octauo die eiusdem festi, Ibidem.

54. Obseruentur dies festi, Exod. 23.

55. Ter quotannis omnes ad Sanctuarium sese fiant Domino, Exod. 23.

56. Illos dies festos in lætitiâ & gaudio transigant, Deut. 16.

57. Iuguletur agnus die Paschæ, Exod. 12. Deut. 16.

58. Illius agni carnes edantur decima quinta nocte Mensis Nisan, Ibid.

59. Contaminati, itemque viatores celebrent Paschæ, 14. die mensis secundi à Nisan siue Martio, Num. 9.

60. Comedantque carnes agni Paschæ illa ipsa nocte, Ibid.

61. Clangatur Tubis siue buccinis super holocausta, diebus festis & solenni- oribus, Num. 10.

62. Victima quæ offertur, sit membris integra, Ibid.

63. In quolibet sacrificio adhibeatur sal, Leuit. 2. Num. 18.

65. In holocausto ritus præscriptus seruetur, Leuit. 1.

66. Item in hostia pro peccato, Leu. 6.

67. Item in hostia pro delicto, Leuit. 7.

68. Item in sacrificiis pacificis, Leuit. 3. & 7.

69. Item, in hostia laudis, siue gratiarum actionis, Ibid.

70. Item in hostia pro errato Patris-familie, Leuit. 4.

71. Item in oblatione pro errato cuiuslibet hominis, Ibid.

72. Item in oblatione, quam quis offert cum dubitat, num admisit peccatum, cuius causa debeat hostia pro peccato, Leuit. 5.

73. Item in oblatione eius, qui per errorem aliquid sustulit, vel negauit depositum interposito iurciurando, Leuit. 5.

74. Qui tenuior est, quam ut arietem possit offerre, offerat duas turtures vel columbas, Leuit. 5.

75. Quilibet coram Domino confiteatur peccatum, quod perpetraverit, Num. 5. Leuit.

76. Qui fluxum patitur, postquam mundatus fuerit, Leuit. 5.

77. Mulier patiens fluxum idem præstet, Ibid.

78. Mulier, quæ peperit, ubi purificata fuerit, offerat sacrificium, Leu. 12.

79. Leprosus post curationem emundationemque, offerat victimam, Leuit. 14.

80. Ex ouibus & vaccis carpantur decimæ, Leuit. 27.

81. Sacretur omne bestiarum primogenitum, Deut. 15. Exod. 13. 22. Num. 17.

82. Primogenitum hominis redimatur, Exod. 13. 24.

83. Redimatur quoque Asellus, Ex. 13.

84. Decolletur Asellus, si cum dominus noluerit redimere, Ibid.

85. Vniuersæ oblationes, quas quis tenetur offerre partim iure, partim voluntate, primo festo, quod euenerit, offerantur, Deut. 12.

86. Omnis generis oblationes offerantur in æde Sanctuarij, Ibid.

87. Omnis generis oblationum, ab iis, qui extra terram sanctam degunt, precium deferatur ad ædem Sanctuarij, Deut. 12. 14.

88. Consecrata, quæ vitio affecta sunt, redimantur, ac eis vesci liceat, Deu. 12.

89. Sacretur Deo & id quod mutatum est, & illud, pro quo mutatum est, Leu. 27.

90. Reliquias oblationum edant Aaronij, Num. 18.

De sacrificiis pollutorum.

De rebus sacratis.

91. Idem vescantur carnibus, hostiarum pro peccato, & pro delicto, Num. 18.
92. Reliquiæ sacrificii pacifici crementur, Leuit. 7.
93. Carnes consecratae, si postea contaminentur, igni tradantur, Ibid.
94. Nazareus toto consecrationis, professionisque suæ tempore, nec tondeatur, nec radatur, Num. 6.
95. Tondeatur autem exacto consecrationis tempore, vel si contaminatio ei acciderit, Ibid.
96. Vota persoluantur, Deut. 23.
97. In frangendis vel laxandis votis habeatur ratio legum, Ibid. Num. 30.
98. Quicumque morticinium vel cadauer tetigerit, immundus esto, Leuit. 11.
99. Cibi his vel illis notis affecti immundos faciant, Ibid.
100. Octo serpentium, reptantiumve genera polluant, Leuit. 11.
101. Quæ menses patitur sit immunda itemque alios immundos constituat, Leuit. 15.
102. Quæ peperit esto immunda, Leuit. 12.
103. Leprosus contaminatus esto & alios contamine, Leuit. 13.
104. Vir fluxum patiens eodem habeatur loco, Leuit. 15.
105. Similiter & mulier, quæ fluxum patitur, Ibid.
106. Spermatiss missio inficiat, Leuit. 15.
107. Aedes plaga affectæ contaminent, Leuit. 14.
108. Mortuus immundos efficiat, Leuit. 15.
109. Aquæ vitulae ruffæ contaminatum ex mortuo purificent, aliâs polluant, Num. 19.
110. Omne contaminationum genus purificetur aquæ baptismatibus, Leuit. 13 & 15.
111. Lepra cum hominis, tum ædium mundetur ligno cedrino, hyssopo & cocco, siue vermiculo, Leuit. 14.
112. Lepra infectus planè tondeatur, Leuit. 13.
113. Idem cunctis manifestus esto, Ibid.
114. Vitula ruffa ritu præscripto immoletur, Num. 19.
115. Qui votum fecerit, sponderitque Deo animam suam, sub æstimatione soluat precium, Leuit. 27.
116. Qui vouerit contaminatam pecudem, numeret precium, Ibid.
117. Qui sacrauerit domum, debeat precium pro censura sacerdotis, Ibid.
118. Item qui sacrauerit agrum possessionis suæ, Ibid.
119. Qui comederit sanctificatum, teneatur precium eius rependere, Leuit. 22.
120. Fructus quarti anni sanctus sacerque esto, Leuit. 19.
121. Pars agri vel vineæ, messis vindemiæque tempore intacta relinquatur pauperibus, Leuit. 19.
122. Idem fiat in loco oleis confito, Ibidem.
123. Oblivioni traditum pauperibus deferatur, Deut. 24.
124. Quod remanserit in arboribus, relinquatur pauperi & peregrino, Ibid. & Leuit. 19.
125. Idem sit de racemis tempore vindemiæ prætermisissis, Leuit. 19.
126. Primitiæ frugum deferantur in Sanctuarii locum, Exod. 23. Deut. 18.
127. Separetur pars, quæ dicitur Teruma 4. *elevatio*, Sacerdoti, Leuit. 7. & Num. 15.
128. Seponatur decima proventuum Leuitis, Num. 18. Leuit. 27.
129. Seponatur decima-secunda comedenda Hierosolymis, Deut. 14. 26.
130. Leuitæ de decimis suis dent sacerdotibus, Num. 18. & 24.
131. Separetur decimo tertio quoque anno & sexto pauperibus, & c. Deut. 14. & 26.
132. Confiteantur domino, qui offerunt decimas, Deut. 26.
133. Confessionem recitent, quæ scripta est de primitiis, Ibid.
134. Separetur pars conspersionis sacerdoti Num. 15.
135. Sinatur terra quiescere annis septimis, Leuit. 25.
136. Sacer esto annus Iubilæi, qui & quinquagesimus, remissa agrorum cultura & satione, Leuit. 25.
137. Anno illo clangatur tubâ siue buccinâ, Ibid.
138. Tum ius esto redimendarum possessionum, Ibid.
139. Aediū in vrbe manibus cincta intra annum redimendarum ius esto, Leuit. 25.
140. Numerantur anni iubilæorum per septenos annos, Ibid.
141. Remittantur debita anno quoque septimo, Deut. 15.
142. Exigendi tamen ea ab externo, id est, Idololatra, ius esto, Ibid.
143. Munere è quolibet animante dentur sacerdoti armus dexter, Mandibula & Stomachus, Deut. 18.

Nazareus.

Vota.

De immundis.

De purificationibus.

De estimationibus rerum.

De adu.

De festis
iurum.
a Ita ap-
pellat con-
suetum sa-
cerdotum
primorum,
cuius me-
tio fit
Deut. 17.Aunt
autem
hoc scitu
desumptio
este, e 12.
cap. Exod.
et 16.
Deut.b Corru-
pit oracu-
lum Deu-
terono-
mij, quod
intelligi-
tur pro-
prie de
Christo.
De iudici-
bus.

Testes.

Leges bel-
lica.Leges de
Politica
societate.

144. Tonsionis ei dentur primitiae, Ibid.
 145. Quaestiones iuris & facti indicentur partim Deo, partim sacerdoti. Leuit. 45. Deut. 17.
 146. Prius iugulentur pecudes & aues, quam comedantur, Deut. 12.
 147. Sanguis cerui & similibus belluarum, itemque volatilium in terram fundatur, terraque obruatur, Deut. 12. Leuit. 17.
 148. Captis pullis e nido mater emittatur, Deut. 22.
 149. Animalia terrestria in esum liceant, si notas in lege assignatas habent, Deut. 14. Leuit. 11.
 150. Item volatilia, Ibid.
 151. Item aquatilia, Ibid.
 152. Item locustae, caeteraque ancipitia, Leuit. 11.
 153. Sanctificentur Neomeniae, Num. 10. 28.
 154. Anni tantum numerentur in confes-
 su a senatus maioris, siue sanctioris.
 155. Cum quiete & otio celebretur Sab-
 batum, Exod. 23.
 156. Sanctum sacrumque esto Sabbatum,
 Exod. 20.
 157. Abiciatur fermentatus panis die pri-
 mo azymorum, Exod. 12. Deut. 16.
 158. Prima nocte Pasche praedicetur Exi-
 tus de Aegypto & liberatio de iugo Aegy-
 ptiorum, Exod. 13.
 159. Panis azymus edatur nocte illa, Exod.
 12. Deut. 16.
 160. Primus dies Paschae in quiete tradu-
 catur, Num. 28. Exod. 12.
 161. Similiter dies eiusdem festi Septimus,
 Num. 28.
 162. Numerentur quinquaginta dies a die
 manipulorum oblatores, Leuit. 23.
 163. Quies sit die quinquagesimo, Ibid.
 164. Item die primo mensis septimi, Ibi-
 dem.
 165. Decimo autem eiusdem mensis ieiun-
 netur. Ibid.
 166. Dies ille ieiunij quieti deputetur,
 Ibid.
 167. Quiescat die primo tabernaculo-
 rum, Leuit. 23.
 168. Item die octauo, Ibid.
 169. Habitetur sub tabernaculis septem
 totis diebus, Ibid.
 170. Illo die gestentur, manibus palmae,
 tresque aliae fructuum species, Ibid.
 171. Primo die anni, id est, primo die Se-
 ptembris clangant buccinae, festumque
 Tubarum celebretur, Leuit. 23.
 172. Detur dimidium sicli quolibet anno

pro arario templi. Exod. 30.
 173. Lex seruetur citra additionem vel de-
 tractionem, Deut. 12.
 174. b Audiatur quilibet propheta tēpo-
 reluo, Deut. 18.
 175. Rex de gente propria creetur, deu-
 teronom. 17.
 176. Obediatur curiae senatus maioris,
 Deut. 17.
 177. Absolutio maioris partis praepo-
 nat, ubi in iudiciis Sententiae Seniorum
 sunt contrariae, Exod. 23.
 178. Vbiue constituentur Iudices &
 praefecti, Deut. 16.
 179. Aequalitas inter aduersas partes in iu-
 dicio, citra delectum personarum serue-
 tur, Leuit. 19.
 180. Testis, quae nouit, testificetur, Exod.
 23.
 181. Diligentissime explorentur testes,
 Deut. 13. 19.
 182. Testes iisdem sint obnoxij, quae aliis
 suo testimonio intentauerint, Deut. 19.
 183. Vitulae caede expietur hominis nex,
 Deut. 21.
 184. Eligatur sex ciuitates refugij, Deut. 19.
 185. Dentur Leuitis vrbes in quibus seor-
 sum habitent, Num. 35.
 186. Item suburbana certo spatio per cir-
 cuitum, Ibid.
 187. Idolorum & cultus & cultores dis-
 perdantur, Deut. 12.
 188. Impie & deserticis ciuitatis coloni
 interficiantur, Deut. 13.
 189. Deleantur 7. gentes de terra Israel,
 Deut. 20.
 190. Deleatur gens Amalech, Deut. 25.
 191. In sempiternam reducantur memo-
 riam ea, quae in Israelem commisit Ama-
 lech, Ibid.
 192. In ceteris preliis seruetur disciplina,
 quam lex dictat, pace primum proposita,
 Deut. 20. 23.
 193. Sacerdos ingruente conflictu, cohor-
 taturus stet ante aciem. Deut. 20.
 194. Extra castra paretur locus ad requisi-
 ta naturae, Deut. 25.
 195. Paratus esto paxillus in castrorum li-
 mine, Ibid.
 196. Restituatur ablatum, Num. 5.
 197. Ad Elecmosinam erogandam prom-
 ptissimi fient, Deut. 15. Exod. 2. 1.
 198. Extraneo, qui fuerit peregrinorum
 deorum cultor, dare liceat faenore, Deut.
 15. Exod. 21.
 199. Pignus Domino eodem die restitua-
 tur, Exod. 21.

200. Mercenario eodem die merces re-
pendatur, Deut. 24.
201. Operarius comedere de iis possit, ad
quæ operam suam locauerit, Deut. 23.
202. Quisque succurrat homini vel iumē-
to onere depresso, Exod. 23. Deut. 22.
203. Restituatur domino res amissa, Ibi-
dem.
204. Redarguatur proximus viis prauis
insistens, Leuit. 19.
205. Diligatur proximus instar sui. Ibid.
206. Ametur peregrinus, Ibid. & Deut. 10.
207. Pondera iusta habeantur, Leuit. 19.
Deut. 25.
208. Sapientes honore afficiantur, Leuit.
19. Deut. 13.
209. Honor exhibeatur parentibus Exod.
20.
210. Vnusquisque Patrem & Matrem
timeat, Leuit. 19.
211. Crescant & multiplicentur, Gen. 1.
& 9.
212. Sponsus immunis bello cum sponsa
lætetur annum vnum, Deut. 24.
213. Circuncidatur puer octauo die, Gen.
17. Leuit. 12.
214. Frater vxorem ducat fratris, ad sus-
citandum ipsi semen, Deut. 25.
215. Aut, vxor fratris ei ignominia causâ,
calceos publicè extrahat, Ibid.
216. Qui vim puellæ intulerit, ipsam du-
cat in vxorem, Deut. 22.
217. Qui traduxerit vxorem suam, ne pos-
sit eam repudiare, Ibid.
218. Qui mulierem fefellerit, sit obnoxius
legibus scriptis, Exod. 22.
219. Captiua formosa, iuxta conceptas in
Scriptura leges tractetur Deut. 21.
220. Qui suspectam de pudicitia vxorem
habet, seruet ritum proditum, Num. 5.
221. Chartâ siue tabulis repudium detur,
Deut. 24.
222. Sacerdos formulam repudij sibi præ-
scriptam seruet, Num.
223. Sontes pro commerito cædantur vir-
gis, Deut. 25.
224. Qui imprudenter aliquem interfe-
cerit, exulet vsque ad mortem summi pō-
tificis, Num. 35. Ios. 20.
225. Senatus maior interficiendi gladio,
ius habeat, Exod. 21.
226. Adulterio & adultera & interfician-
tur, Leuit. 20.
227. Crementur igni fontium aliqui,
Leuit. 20.
228. Lapidibus obruantur alij, Deut. 22.
229. Et hi in patibulū agantur Deut. 21.

a Leges de
coniugis
Benedi-
ctionem
confundit
cum præ-
cepto.

Leges de
panis.

4 Mortis
genera.

a Strāgu-
lentur.

230. Excarnificatus iudicum decreto ipso
die sepeliatur, Ibid.
231. Erga seruum Hebræum seruentur
quæ scripta sunt, Exod. 21. Deut. 15.
232. Itidem erga seruam Hebræam, quam
herus sibi copulauerit, Ibid.
233. Dimittaturque libera, ni in coniugiū
ducitur, Exod. 21.
234. Seruus Chananæus, peregrinæque re-
ligionis perpetuam seruitutem seruiat,
Exod. 21. Leuit. 25.
235. Qui damnum attulerit multâ punia-
tur, Exod. 21.
236. Idem esto de iudicio damni a bestiis
profecti. Exod. 21.
237. De iudicio damni è puteo malè se-
pto, Exod. 21.
238. De multâ vel morte furis, Exod.
22.
239. De damno pascentis, eiusque iudi-
cio, Ibid.
240. De iudicio damni ab igne manentis,
Exod. 22.
241. De iudicio depositi, Exod. 22.
242. De iudicio locati & locantis, Exod.
22.
243. De iudicio commodati, Exod. 22.
244. De iudicio rei emptæ & venditæ,
Leuit. 25.
245. De iudicio rei raptæ, Leuit. 19.
246. De iudiciis hæreditatum, Num. 22.
& 30.
247. Euadat ad ciuitates refugij, qui casu
aliquem occiderit, Deut. 19.
248. Ei omnes opem ferant, aduersus il-
lum, qui ipsum ad necem conquirat & per-
sequitur, Ibid.

Affirmantium præceptorum finis.

PRÆCEPTA LEGIS MO- saicæ negantia.

Iam diximus præcepta huius gene-
ris, quæ & interdicta vocari possunt, esse
trecenta sexaginta quinque, & pro numero
dierum anni. Horum ergo hæc est no-
menclatura.

1. Ne cogites alium deum esse præter me,
Exod. 21. Deut. 4.
2. Ne habeas Deos alienos coram me,
Exod. 20.
3. Ne conficias tibi sculptile, aut simula-
chrum, Ibid.
4. Neque conuertare ad Idola, itémque
deos conflatiles. Leuit. 19.

5. Ne

Leges de
seru.

De dam-
ni.

De iudi-
cio.

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

a 248. qui
casu
occiderit

5. Ne conficiatis deos argenteos, neque aureos, hoc est, vllam istiusmodi formam, elegantiae & ornamenti gratiâ. Exod. 20.
 6. Ne adores Idola, neque colas, Exod. 20.
 7. Ne des de tuo semine, id est, vllum liberorum tuorum Idolo Moloch, Leuiticor. 18.
 8. Pytho, qui Ob dicitur, & diuinus, qui, 1177, ne consulantur, Deut. 13.
 9. Nemo pythonicam exerceat Leuit. 19.
 10. Neque aliam artem diuinatorem, quæ pertinet ad Ideonim, Ibid.
 11. Ne respicias Idola, Deut. 4.
 12. Ne erigas tibi statuam, Deut. 16.
 13. Neque sculptum lapidem, Ibid.
 14. Ne Plantes lucum, aliquamve arborem prope altare, Ibid.
 15. Per Idola iuramentum neque præsta, neque recipe, Exod. 23.
 16. Ne prodeat ex ore tuo nomen Idolorum, Ibid.
 17. nemo aliquem sollicitet ad colenda Idola, Deut. 13.
 18. Talis sua for ne ametur, Ibid.
 19. Imò verò ei ne parcatur, Ibid & Deuteronom. 18.
 20. ne remittantur erga eum inimicitiae, Ibid.
 21. Qui ab eo fuerit deceptus, ne pro ipso vllam rationem afferat, cuius causa possit euadere, Ibid.
 22. Sed nec occultet eum, in criminis ipsius obtentum aliquid reticens, Ibidem.
 23. Nemo abscondat Idolum, aliquidve, quod ad ipsum pertineat, Deut. 17.
 24. Ciuitas diris deuota ne iterum ædificetur, Deut. 13.
 25. nemo aliquid è bonis illius interuertat, Ibid.
 26. nullus ex Idolis vtilitatis aliquid capiat, Deut. 17.
 27. Sed nec ex Idolorum cultoribus, Ibidem.
 28. Item nec è rebus quibuslibet ad Idola pertinentibus, Ibid.
 29. ne peieretur, vel nomine Idolorum vsurpato, Deut.
 30. ne sit falsus propheta in populo, Deut. 13. Leuit. 19.
 31. ne auscultetur, qui vaticinatur Idoli nomine, Deut. 13.
 32. ne abstineas eade Pseudo prophetæ Deut. 13. & 18.
 33. ne ambuletis in viis & ritibus Idololatrarum, Leuit. 18.
 34. ne exerceatur diuinatio lignorum fru-

stulis, quæ appellatur 207 Deut. 18.

35. Ne auguremini, Leuit. 19.
 36. Ne diuinetis, Deut. 18.
 37. Ne declinetis ad Magos, Leu. 19.
 38. Ne consulatis ariolos, Deut. 18.
 39. Ne denique sciscitemini vllum diuinaculorum genus, Deut. 18. Leuit. 19.
 40. nemo consulat, vel euocet mortuos, Deut. 18.
 41. Ne induat mulier viri habitum, Deuteronom. 22.
 42. nec è conuerso vir fœminæ Ibid.
 43. Characteres, notæ & stigmata ne insculpantur in cute, vt moris est Idolorum cultoribus, Leuit. 19.
 44. nemo induat vestem lino lanâque contextam, Deut. 22.
 45. ne tondeas comam in orbem, Leuit. 19.
 46. ne radas angulos barbæ. Ibid.
 47. ne incidas, neque facias caluitium super mortuo, Deut. 14.
 48. Ne in perpetuum habitato in terra Egypti, Deut. 17.
 49. ne sequaris cogitationes tuas & animi tui sensa, num. 15. Deut. 12.
 50. ne in eas fœdus cum septem Chanæorum gentibus, Deut. 7. 17. 20.
 51. ne Idololatrarum misereare Deut. 17. & 20.
 52. ne eos sinas tecum in terra tua commorari, Exod. 23. Deut. 7.
 53. Ne ducas ipsorum filias in vxores, Exod. 34. Deut. 7.
 54. Ammonitæ & Moabitæ ne ingrediatur in Ecclesiam Domini. Deut. 23.
 55. ne abomineris Idumæum, Deuteronom. 23.
 56. Ne abomineris Egyptium, Deuteronom. 23.
 57. Ne exoptes pacem Ammonitis & Moabitis, Deut. 23.
 58. Ne succidas eorum arbores, cum ciuitates eorum oppugnabis, Deuteronom. 20.
 59. Ne timeas inimicos tuos in prælio, Deut. 7. & 20.
 60. Ne obliuiscare eorum, quæ Dominus fecit Amalechitis, Deuteronom. 23. 25.
 61. Ne blasphemetur nomen Dei, Qui secus fecerit, interficiatur, Leuit. 24.
 62. Ne peieres dei vsurpato nomine, Leuit. 19.
 63. Ne iures in vanum. Exod. 20.
 64. Verbum Domini ne tentes, Deut. 6. & vlt.
 65. ne faciatis Domino Deo vestro,

h iij

Hoc diuinatio in diffundis locum habet ex fine quadam liquorum e quibus emergit Spiritus Sanctus. Ziclerus.

De cultu et habitu corporis.

a Superiore & inferiore maxillari extremitate.

Leges bellicæ.

De iuramento & execratione.

De diuinaculis.

Hoc passim subtili colligitur è 4. Deuteronomio.

De Pseudo prophetis.

De Idolis & eorum cultoribus.

De Pseudo prophetis.

De diuinaculis iterum.

- sicuti Idolis, Deuteronom 12.
66. Neque destruatis ædem Sanctuarij, aut libros legis, perinde atque tēpla Idolorum & libros, Ibid.
67. Ne pernoctet suspensus in patibulo, Deut 21.
- Leges de ministerio Ecclesie.* 68. Ne summoveantur custodiæ de Sanctuario, Leuit.
69. Ne ingrediatur sacerdos omni hora in Sanctuarium, Leuit. 16.
70. Macula affectus ne intret Sanctuariū, intra velum, vel ad altare, Leuit. 21.
71. Multò minus minister. Ibid.
72. Levitiæ ne sumant sibi ministerium sacerdotum, nec contrā sacerdotes Leuitarum, Leuit. Num. 18.
73. Ebrius ne ingrediatur Sanctuarium, Leuit. 10.
74. Alienigena, quique non fuerit de stirpe Sacerdotum, ne min istret in Sanctuario, Num. 18.
75. Sacerdos contaminatus ne rem diuinam faciat, Leuit. 21.
76. Sacerdos, quo die à sua immunditia lotus fuerit, ne ministret, Leuit. 22.
77. Idem contaminatus ne ingrediatur atrium Leuit. 21.
78. Sed nec in cœtum Leuitarum prodeat. Ibid.
79. Ne ædificetur altare è lapidibus cæsis, Exod. 20.
80. Ne ascendatur ad altare gradibus, Ibid.
81. Ne deficiat ignis in altari, Leuit. 6.
82. Ne incendatur holocaustum, vlla-vē alia victima, sed nec Thymiama alterius compositionis, quàm præscriptæ, in altari aureo, Exod. 30.
83. Ne imitemini confectionem sancti olei, Ibid.
84. Vectes ne extrahantur de arcæ circulis, Exod. 25.
85. Ne vngatur extraneus oleo sancto, Exod. 30.
86. Rationale siue Oraculum ne separetur de superhumerali siue Ephod, ministerij tempore, Exod. 28.
87. Foramen interulæ summi Sacerdotis, Item alij amictus Sacerdotes neque disuuantur, neque scindantur, Exod. 28. 29.
- Causa in sacrificiis.* 88. Ne offeratur holocaustum quouis loco, Deut. 12.
89. Ne immolentur consecrata, extra locū dominico cultui destinatum, Leuit. 17.
90. Vitiata ad altare neque consecrentur. Leuit. 22.
91. Neque mactentur, Ibid.
92. Sanguis victimarum maculatarum ne fundatur in altari, Ibid.
93. Intestina earundem ne cumentur, Ibid.
94. Animal affectum macula incurabili, ne offeratur in sacrificium. Leuit. 22.
95. Idem ne per manum quidem gentilis offeratur, Ibid.
96. Ne de industria maculentur consecrata, Leuit. 22.
97. Fermentum & mel ne adoleantur, Leuit. 2. & 23.
98. Ne fiat oblatio absque sale. Leuit. 2.
99. Ne offeratur merces prostibuli, nec precium canis, siue animal commutatum pro cane, Deut. 23.
100. Ne immoletur bestia, eodem die Leuit. 22.
101. Quo catulus eius. Ibid.
102. Ne ponatur oleum oliuarum in oblatione pro peccato, Leuit. 5.
103. Sed nec in oblatione Zelotypiæ, Num. 5.
104. Oleum oliuarum ne mittatur super vllam auem, Num.
105. Ne ponatur thus super hostia pro peccato, Leuit. 5.
106. Ne commutentur consecrata præstantiora cum deterioribus, nec è diuerso. Leuit. 27.
107. Ne commutentur consecrata diuersarum oblationum inter se Leuit. 27.
108. Ne redimatur primogenitum bestie mundæ, Num. 18.
109. Ne vendatur decima bestiarum Leuit. 27.
110. Ne vaneat ager Deo consecratus, Leuit.
111. Idem ne redimatur, Ibid.
112. Avis in sacrificio ne sic discerpatur, quin caput corpori hæreat, Leuit. 1.
113. Nemo vtatur in suos vsus sanctificatis, Exod. 30. Deut. 15.
114. Ne ares cum primogenito bouis tui, &c. Deut. 15.
115. Ne edantur carnes sanctificatæ, quæ relicte fuerint vsque ad manè, Exod. 29.
116. Ne comedas primogenita ouium tuarum, Num. 18.
117. Ne immoletur agnus Paschalis, antequam fermentatum abiiciatur, Exod. 34.
118. Nihil è membris ipsius agni relinquatur, Ibid.
119. Sed nec aliquid è carnibus, Ibid. Deut. 16.
120. Nihil remaneat ex adipe ipsius in diem tertium, Exod. 33.

121. Nihil sit reliquum ē carne agni secūdi Paschalis, ipso manē, Num. 9.

122. Nihil quoque de carne pacificorum ad ipsum vsque manē superfit, Deut. 16.

123. Ne frangatur os primi agni Paschæ, Exod. 12.

124. Sed nec secundi, Num. 9.

125. Caro agni Paschalis ne importetur in aliam domum, vel contubernium, Exod. 12.

126. Ne remaneat aliquid de fermento, Ibid. & Leuit.

127. Pascha ne comedatur vel crudum, vel elixatum, Exod. 12.

128. Alienigena eo ne vescatur, Ibid.

129. Sed nec Hebræus Apostata, idolorūque cultor, Ibid.

130. Contaminati ne vescantur consecratis, Leuit. 22.

131. Ne comedantur consecrata, quæ aliquid contaminatum attigerint, Leuit. 7.

132. Sed nec eorum reliquiæ, Ibid.

133. Contaminata ne edantur, Leuit. 7.

134. Externus ne edat Teruma, Leuit. 22.

135. Sed nec inquilinus Sacerdotis.

136. Sed nec eius domesticus Ibid.

137. Contaminatus ne eo quoque esu vtatur, Ibid.

138. Filia Sacerdotis alicui elocata, res consecratas ne gustet, Leuit. 22.

139. Sacrificium pro Sacerdote ne edatur, Leuit. 6.

140. Carnes hostiæ pro peccato ne edantur, Ibid.

141. Ne comedantur victimæ consecratæ, quæ dedita opera commaculatæ fuerint, Leuit. 22.

142. Nemo vescatur decima secunda panis extra murum Hierusalem, Deut. 12.

143. Item decima secunda vini, Ibidem.

144. Item decima secunda olei, Ibidem.

145. Item primogenito integro & perfecto, Ibid.

146. Sacerdotes ne edant hostiam pro peccato extra atrium Sanctuarij, Deuter. 21.

147. Sed nec hostiam pro delicto, Ibid.

148. Ne edantur carnes holocausti, Deut. 12.

149. Ne edantur carnes consecratæ antequam effundatur sanguis, Deut. 21.

150. Alienigena ne degustet consecrata, Leuit. 22.

151. Ne comedat Sacerdos primitias,

priusquam importentur in atrium, Deut. 12. & 18.

152. Ne comedatur decima secūda cum immunditia, in Hierusalem, antequam redimatur, Deut. 26.

153. Ne comedatur decima secunda in lectu, i. die mortis parentum. Ibid.

154. Ne expendatur pretium decimæ secundæ in vsus funeris, sed cibi & potus, Deut. 26.

155. Fructus nondum decimatus ne comedatur, Leuit. 22. 23.

156. Ne præponatur Teruma primitiis, nec decima prima Terumæ, nec decima secunda primæ, sed ordine seponantur primum primitiæ, deinde Teruma, tū decima prima, denique secunda, Exod. 22.

157. Ne differas vota reddere, Leuit. 23.

158. Ne ascendas ad festa solennia absque oblatione, Exod. 23. Deut. 16.

159. Nemo transgrediatur ea, ad quæ sese obstrinxit, Num. 30.

160. Ne ducat Sacerdos scortum in matrimonium, Leuit. 21.

161. Nec repudiatam. Ibid.

162. Nec vitiatam, Ibid.

163. Sed nec viduam, modò fuerit sacerdos summus, Ibid.

164. Sacerdos ne intret Sanctuarium vestibus laceratis, Leuit. 21.

165. Sed nec capillis malè compositis & grandioribus, qui scilicet non fuerint singulis octonis diebus detonsi, Leuit. 21.

166. Summus pontifex ne exeat atrium cultus diuini tempore, Leuit.

167. Ne contaminetur pontifex maximus alienorum mortuorum funere, Leuit. 21.

168. Sed nec propinquorum, Ibid.

169. Idem ne ingrediatur domum vbi iacet cadauer, Ibid.

170. Tribus leuina ne habeat fortitionem in terra, Leuit. 25.

171. Sed nec accipiat partem spoliū, cum in terram intrauerit, Ibid.

172. Ne secentur crines in funeribus, Deut. 14.

173. Nemo edat belluam immundam, Leuit. 11. Deut. 14.

174. Nec piscem immundum, Ibid.

175. Nec immundam volucrem, Ibidem.

176. Nec reptile alatum gradens quatuor pedibus, vt apem, &c. Ibid.

177. Nec quadrupes, quod graditur manibus, Ibid.

178. Nec reptile cuiuscunq; generis, Ibid.

a Primitiæ simpli-
citer erāt
frugū
herbarū
& fru-
ctuum.
Teruma
autē alia-
rum rerū,
vt panis,
auri, quasi
usque.
Kim hi in
45. Exech

Cauenda
Sacerdoti-
bus & Le-
uit.

b Noster
interpres,
caput suū
non disco
operiat.

De dele-
ctis cibo-
rum.

Decima
prima,
que desti-
nabatur
Leuitis,
Secunda,
que sepo-
nabatur
ad epulā-
dam cum
domestici
& paupe-
ribus,
Deut. 29.

179. Nec vermes è fructibus enascentes, in aëremque subuolantes, Ibid.
180. Nec aquatilia carentia pinnis & squammis, Ibid.
181. Ne comedant ullam morticinij carnem, Deut. 14. Exod. 22.
182. Ne vescantur bestia in agro dispersa, Exod. 22.
183. Nec membro animalis adhuc viuentis, Gen. 9.
184. Nec neruo fœmoris, Gen. 32.
185. Nec sanguine, Leuit. 7.
186. Nec aruina, siue adipe bouis, ouis, capræ, &c. sponte separabili, Leu. 7.
187. Ne comedant carnem cum lacte, Exod. 23.
188. Ne coquant carnem lacte matris, Exod. 23.
189. Ne edant carnes animantis lapidibus strati, Exod. 21.
190. Ne gustent panem nouitium ante Pascha, Leuit. 23.
191. Nec grana igni torrefacta, & manuū perfrictione decorticata, Ibidem.
192. Sed nec pultes è granis pilo, mola, aliòve modo comminutis, Ibidem.
193. Ne comedant fructum arborum nouellarum tribus primis, Leuit. 19.
194. Ne manducetur sementis viti permixta, Leuit. 23.
195. Sed nec vinum inde expressum, Ibidem.
196. Sed nec sic edant & bibant qui comestationi & crapulæ indulgent, Deut.
197. Ne quisquam gustent die expiationum, Leuit. 23.
198. Ne gustent fermentum in paschate, Exod. 13.
199. Imò verò neque rē fermentato cōmixtam, Exod. 12.
200. Idque ab ipso meridie, Deuteron. 16.
201. Sed nec appareat ab illo tempore fermentatum, Ibid.
202. Ne in domibus quidem, Ibid.
203. In domibus ante absolutum pascha fermentum ne inueniatur, Ibidem. Exod. 12.
204. Nazareus neque vinum neque aliquid è vite bibat, Num. 6.
205. Nec edat vuas, Ibid.
206. Etiam si passæ siccæque fuerint, Ibid.
207. Ne edat earum corticem, Ibid.
208. Neque acinos, Ibid.
209. Ne contaminetur super mortuo, Ibidem.
210. Neque ingrediatur domum, vbi accuerit mortuus, Ibid.
211. Ne tondeat crines, Ibid.
212. Ager totus ne metatur, Leuitiq. 19.
213. Ne recolligantur spicæ remanentes, Ibidem.
214. Eadem ratio racemorum in vitiremanentium, Ibid.
215. Manipulus obliuione derelictus ne recolligatur, Deut. 24.
216. Ne seminetur vnà in aruis semina diuersorum generum, Deut. 22.
217. Diuersa quoque in vineis ne ferantur, Ibid.
218. Ne committantur diuersa genera animalium, Leuit. 19.
219. Diuersæ animalium species ne arent simul, Deut. 22.
220. Ne alligetur os bouis triturantis, Deuteron. 25.
221. Ne colatur tellus anno septimo, Leuit. 25.
222. Neque vinea, Ibid.
223. Ne metantur fructus aruorum vinearum eodem anno, Leuit. 25.
224. Ne carpantur fructus arborum eiusdem anni septimi, Ibid.
225. Anno Iubilæi neque aretur, Leuit. 25.
226. Neque metatur, Ibid.
227. Neque fructus colligantur, Ibid.
228. Ne vendantur possessiones vel agri in terra Israël in perpetuum, sed Iubilæi anno ad pristinum possessorem reuertantur, Leuit. 25.
229. Ne commutantur cum aliis possessiones Leuitarum, Ibid.
230. Ne derelinquantur Leuitæ, Deut. 12.
231. Ne exigantur debita septimo anno, Deut. 15.
232. Ne desinas dare mutuum pauperi, quod instet annus septimus, Deuteron. 15.
233. Ne obdurecito, quin benefacias pauperi, Deut. 15. & 24.
234. Hebræum seruum vel ancillam ne dimittito vacuos, Deut. 15.
235. Ne exigit mutuum à debitore, quem non esse soluendo intellexeris, Exod. 22.
236. Fœnore neque des, Leuit. 25.
237. Neque accipias, Deuteron. 15. Exod. 23.
238. Nemo sit medius inter dantem fœnore & accipientem, Exod. 22.

e Excipit sanguinem piscium.

Nazareus.

239. nullus fiat fideiussor vel testis inter eos, Ibid.

240. ne remaneat merces mercenarij apud aliquem in crastinum, Deut. 24.

*De pignori-
bus.* 241. ne accipiat pignus à debitore per vim, Deut. 24.

242. neque retineatur cum ipsi fuerit necessarium, Ibid.

243. Pignus ne accipiat à vidua, Ibid.

244. ne pignori accipiantur res ad victum necessariae, Ibid.

245. ne pigneris molas, Ibid.

De furtis 246. ne fureris homines, Exod. 20. & Deut. 24.

247. ne fureris pecuniam, Leuit. 19.

248. Ne aliquid rapias vel depredaris, Ibid.

249. Ne transferas terminos, Deut. 19.

De fraudibus. 250. Ne peierato pro pecunia apud te deposita, Leuit. 19.

251. ne decipias proximum emendo vel vendendo, Leuit. 25.

252. neque fallas eum verbo, Ibid.

253. Peregrinum neque verbo, Exod. 22.

254. neque mercando decipias, Ibid.

255. ne opprimas proximum, Leuit. 19.

256. neque ei pecuniam ipsius deneges, Ibidem.

*De servis
iurem.* 257. ne restituatur domino servus, qui euaserit in terram tuam, Deut. 16. 23.

258. ne seducatur talis servus, Exod.

259. Ne affligite orphanum & viduam, Exod. 22.

260. Ne talem seruitutē seruiat Hebræus qualem Chanaanæus, Leuit. 25.

261. Ne venudent seruum Hebræum perinde atque alium, Leuit. 25.

262. Ne cū sibi seruire cogant, Ibidem.

263. Ne dimittant seruum externū pro eo qui se vendidit, Exod.

264. Ne vendant alteri seruā Hebræam, Exod. 21.

265. Ne subducant ei necessaria, vt potē victum, vestitum ac coitum, Ibid.

266. Captiuam elegantem ne venundēt, Deut. 21.

267. Ne opprimatur quasi serua, Ibid.

De re aliena. 268. Nemo concupiscat rem proximi, Exod. 20.

269. ne gustent operæ de fructu, qui adhuc est in arbore vel in canna, Deut. 23. Leuit. 19.

270. ne immittas falcem in messem alterius, Deut. 23.

271. Ne carpant operæ fructum alium quam quem tunc edent, Ibid.

272. Rē amissam nemo celet, Leuit. 22.

273. Nemo iumentum sub onere deferat, Deut. 22.

274. Mensuram & Stateram iniquā nemo habeat Deut. 25.

275. Sed nec duas mensuras, quarū vna sit minor altera, Ibid.

276. Iudiciū iniustū ne feratur, Leuit. 19.

277. Iudex ne recipiat precium vel munera, Num. 35. Deut. 16.

278. Ne honore afficiat potentiores, in iudicio, Deut. 1. 11. Leuit. 19.

279. Iudex ne mutuet prauū hominem, Deut. 19.

280. Ne misereatur pauperis in iudicio, Exod. 23. Leuit. 19.

281. Ne peruertat iudicium hominis improbi, Deut.

282. Ne misereatur eius, qui damna dedit multa, Deut.

283. Ne peruertat iudicium peregrini & pupilli, Deut. 24.

284. Ne audiat patronum vnum nisi præsente aduersario, Exod.

285. Ne sequatur maiorem partē in damnatione capitis, Exod. 23.

286. Nemo testificetur, vbi iam falsum testimonium dixerit, Exod.

287. Nemo designetur iudex, nisi teneat legis sententiam, Exod. 18.

288. Nemo falsum testimonium dicat contra proximum, Exod. 20.

289. Impi⁹ ne dicat testimoniū Exod. 23.

290. Sed nec coniunctus sanguinis necessitudine, Deut. 24.

291. Ne pronuntietur sententia è testimonio vnus, Deut. 13. & 19.

292. Innocens ne interficiatur, Exod. 23.

293. Ne ius dicatur è cōiecturis, Exod.

294. Iustum non interficies, Exod. 23.

295. In iudicio capitis idem ne sit iudex & testis, Ibid. Num.

296. Ne interficiatur reus mortis, nisi dānatus à republica vel senatu, Num. 25.

297. Nemo misereatur insidiatoris, Deut. 19.

298. Ne calumniam struant oppresso, Num. Leuit. 19.

299. Ne accipiant precium, à fonte neci obnoxio Num. 35.

300. Sed nec ab illo, qui debet exulare in ciuitate asylo destinata, Ibid.

301. Nemo stet contra sanguinem proximi, Leuit. 19.

302. Nemo ponat offendiculum ante ignorantem, Ibid.

303. Sed nec ante cæcum, Ibid.

304. Nullus pluribus plagis cædatur,

*De Iudi-
ciis.*

*Infamis.
Nostri
locū Deut
pauld ab-
ter inter-
pretantur*

De legi-
bus chara-
tatis.

quàm quæ lege præscribuntur, Deut. 25.

305. Nemo sit fufurro & clandestinus calumniator, Leuit. 19.

306. Quifquam fratrem neque odio habeat. Ibid.

307. Neque rubore suffundat, Ibid.

308. Neque de eo ultionemumat, Ibid.

309. Neque inimicitias ei feruet, Ibid.

310. Nemo comprehendat matrem cum pullis, Deut. 22.

311. Ne tondeantur crines scabiosi, Leuit. 31.

312. Ne abradantur signa lepræ, Ibid.

313. Neque colatur, neque feratur locus, in quo caesa fuerit vitula, Deut. 24.

314. Sponsus ne teneatur primo anno ad ea, ad quæ populus, Deut. 24.

315. Magus ne in vita conferuetur, Exod. 22.

316. nemo sese opponat decretis sanctioris senatus, Deut. 17.

317. Præceptis legis neque addatur, Deut. 4. 12.

318. neque detrahatur, Ibid.

319. Iudici ne maledicatur, Exod. 22.

320. Sed nec cæteris, Ibid.

321. ne maledicas furdo, Leuit. 19.

322. ne maledicat filius patri, aut matri, alioquin interficiatur, Exod. 21.

323. nemo feriat patrem aut matrem, alioqui, &c. Ibid.

324. Principi populi tui ne maledixeris, Ibid.

De festo-
rum cele-
bratione.

325. nullum opus geratur in Sabbato, Exod. 35.

326. nullū feruile primo die Paschæ fiat, Leuit. 23.

327. Et septimo, Ibid.

328. nullum prætereà feruile die Pentecostes, Exod.

329. Et die primo, itēque decimo quinto mensis septimi, Leuit. 23.

330. Et die Tabernaculorum primo, Ibid.

331. Itemque octauo, Ibid.

De coiti-
bus ne-
fandis.

332. nihil planè fiat die expiationum, Leuit. 23.

333. Ne reueles turpitudinem matris, Leuit. 18.

334. Neque nouerca, Ibid.

335. neque Sororis, Ibid.

336. Neque amitæ, & auia, Ibid.

337. Neque neptis, siue illa nata sit è filio, Ibid.

338. Siue è filia tua, Ibid.

339. Neque priuignæ, Ibid.

340. Neque filia priuigni, Ibid.

341. Neque patruæ, Ibid.

342. Neque materteræ, Ibid.

343. Neque vxoris patru, Ibid.

344. Neque nurus, Ibid.

345. Neque fratris, Ibid.

346. Neque Sororis, Ibid.

347. Neque mulieris menses suos patien-
tis, Leuit.

348. Neque mulieris coniuratæ, Leuit.

349. Nemo coeat cum iumento, Leuit.
18.

350. Neque cum masculo, Ibid.

351. Nemo reuelet turpitudinem patris,
Ibid.

352. Neque patru, Ibid.

353. Sed nec committat eorum aliquid,
quibus possit trahi in adulterium, incestū,
& aliquid simile, tametsi ea non exequa-
tur, Leuit.

354. Nulla nubat spurio, Leuit.

355. Spurius ne ingrediatur Ecclesiam
Domini, Deut. 23.356. Ne sit meretrix è filiabus Israël,
Deut. 23.357. Qui semel aliquam repudiauerit, ne
eam ducat in vxorem, etiam marito mor-
tuo, Deut. 24.358. Vxor fratris absque prole defuncti,
ne nubat alteri, quàm fratri superstiti,
Deut. 25.359. Raptor ne dormiat cum rapta,
Leuit.360. Ne dimittat vxorem suam, qui eam
falsò traduxerit, Leuit.361. Ne euiſent masculum cuiuscunque
speciei, Leuit.362. Eunuchus ne matrimonium inceat,
Leuit.363. Ne creetur Rex, vel Magistratus, qui
sit alienigena, Deut. 17.364. Ne multiplicet Rex equos, vel
vxorem, Ibid.365. Ne coaceruet aurum aut argentum,
Ibidem.

*Præceptorum Mosaicorum Finis, ex
interpretatione G. Genebrardi
Theologi Parisiensis.*

Deo laus, honor, & gloria.

